

T.C.

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN TÜRK TOPLUMUNUN
YAŞAM TARZINA BAKIŞI: SÜLEYMAN DEMİREL
ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

HAZIRLAYAN

Ulviye AYDOSLU

1640206003

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Kemaleddin TAŞ

ISPARTA - 2023

DOKTORA TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

T.C.

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Doktora tezi olarak sunduğum “**Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışı: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği**” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

Ulviye AYDOSLU
09.02.2024

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-SOYADI	Ulviye AYDOSLU
Öğrenci Numarası	1640206003
Enstitü Ana Bilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri
Programı	Din Sosyolojisi
Programın Türü	() Tezli Yüksek Lisans (X) Doktora
Danışmanın Unvanı, Adı-SOYADI	Prof. Dr. Kemaleddin TAŞ
Tez Başlığı	Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışı: Süleyman Demirel Üniversitesi
Turnitin Ödev Numarası	2264088856

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 201 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 09/02/2024 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönergesininin 14 üncü maddesinde yer alan filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

Kaynakçalar hariç, alıntılar dahil, 10 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç;

% 19 'dur.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

- () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;
Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.
- () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;
Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdeler sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

09/02/2024

Prof. Dr. Kemaleddin TAŞ

(AYDOSLU, Ulviye, Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışı: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği, Doktora Tezi, Isparta, 2023)

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı, uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda, uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik tutumları araştırılmış ve bu tutumlar ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma evrenini 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Süleyman Demirel Üniversitesi'nde Türkçe eğitimi, İngilizce ve Arapça hazırlık eğitimi ile önlisans, lisans ve lisansüstü düzeylerinde öğrenim görmekte olan 2201 uluslararası öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme dâhilinde uygun örnekleme yöntemi yolu ile evrenden ulaşılan 303 öğrenci çalışmaya katılmıştır. Araştırma verileri 9 maddelik kişisel bilgiler formu ve 22 maddelik Likert tipi beşli derecelendirme tutum ölçeği aracılığıyla toplanmıştır.

Betimsel tarama modelinin kullanıldığı bu çalışmanın sonucunda, halen devam edilen akademik birim, Türkiye'de bulunma süresi, üniversiteden memnuniyet düzeyi, ekonomik durum ve yerli halk ile olan yüz yüze iletişim düzeyi değişkenlerine göre uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışlarında anlamlı bir farklılık olduğu sonucu elde edilmiştir. Cinsiyet, yaş ve barınma yeri değişkenlerine göre ise uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışlarının farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Türk Toplumu, Uluslararası Öğrenci, Uluslararası Öğrenci Hareketliliği, Yaşam Tarzı.

(AYDOSLU, Ulviye, International Students' Views on the Lifestyle of Turkish Society: Süleyman Demirel University Sample, Doctoral Thesis, Isparta, 2023)

ABSTRACT

The main purpose of this research is to determine international students' perspectives on the lifestyle of Turkish society. For this purpose, the attitudes of international students towards the lifestyle of Turkish society were investigated and the relationships between these attitudes and various variables were examined. The research population consists of 2201 international students receiving Turkish education, English and Arabic preparatory education and studying at associate, undergraduate and graduate levels at Süleyman Demirel University in the 2021-2022 academic year. Within the sample of the research, 303 students selected from the population by convenience sampling method participated in the study. Research data were collected through a 9-item personal information form and a 22-item Likert-type five-point rating attitude scale.

As a result of this study, in which descriptive survey model was used, it was found that there was a significant difference in international students' views on the lifestyle of the Turkish society according to the variables of the academic unit they are currently attending, the duration of stay in Turkey, the level of satisfaction with the university, economic situation and the level of face-to-face communication with the local people. It has been determined that international students' views on the lifestyle of Turkish society do not differ according to gender, age and place of residence variables.

Key words: Turkish Society, International Student, International Student Mobility, Lifestyle.

ÖNSÖZ

Bilgi çağı olarak adlandırılan günümüzde uluslararası eğitim, ulusları çok yönlü olarak etkileme gücüne sahip olan bir aktör haline gelmiştir. Ülkeler uluslararası arenada bir taraftan sosyo-ekonomik katkılarından dolayı daha çok uluslararası öğrenciyi kendi ülkelerine çekme yarışına girmişlerdir. Diğer yandan ülkeler, devlet destekli ya da masrafları bireysel olarak karşılanan farklı programlar aracılığı ile daha çok ulusal öğrenciyi yurtdışında eğitim almaya teşvik etmektedir. Bu çalışmada ülkemizin yükseköğretim alanındaki uluslararasılaşma faaliyetlerine katkı sağlamak amacı ile yabancı uyruklu öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik tutumları, Süleyman Demirel Üniversitesi araştırma evreninden seçilen bir örneklem grubuna uygulanan bir tutum ölçeği ile araştırılmıştır. Araştırmada Süleyman Demirel Üniversitesi'nde uluslararası eğitime katılan öğrencilerin gözünden Türk toplumunun yaşam tarzı özellikleri ele alınmıştır.

Araştırmanın giriş bölümünde, konu ve problem, amaç ve önem, varsayımlar, denenceler, kapsam ve sınırlar ile yöntem hakkında bilgiler verilmiştir. Araştırma, kavramsal ve kuramsal çerçeve, Türkiye'de uluslararası yükseköğrenim ile bulgular ve yorumlar olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmayla ilgili kavramsal ve kuramsal bilgilere yer verilmiş ve sosyal bir olgu olarak üniversite, toplumsal kurum, yaşam tarzı, uluslararası eğitim ve uluslararası öğrenci hareketliliği kavramları ele alınmıştır. Bu bölümde ayrıca toplumsal yaşam tarzı ve uluslararası yükseköğrenim öğrenci hareketliliği ile ilgili bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde Türkiye'deki uluslararası yükseköğrenim öğrencileri ile ilgili genel durum ve Süleyman Demirel Üniversitesi'nde uluslararasılaşma sürecine yer verilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmanın bulgularından hareketle Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik genel tutumlarının düzeyi ve araştırmanın değişkenleri ile tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmaması ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Son olarak, araştırmanın sonuç bölümünde araştırmanın bulgularından elde edilen sonuç ve öneriler sıralanmıştır.

Araştırma boyunca her zaman engin bilgi ve tecrübeleri ile desteğini esirgemeyen çok kıymetli eski danışman hocam Doç. Dr. Ahmet Yılmaz SOYYER'e canı gönülden teşekkürlerimi sunuyorum. Bu zorlu süreçte her daim sabır ve özen dolu yol göstericiliği ve tavsiyelerine başvurduğum çok değerli danışman hocam Prof. Dr. Kemaleddin TAŞ'a en kalbi duygularıyla teşekkür ederim. Ayrıca, araştırmayı tamamlamam konusunda bana inanan, teşvik ve motivasyon sağlayan aziz hocam Öğr. Gör. Dr. Orhan ALAV'a sonsuz şükranlarımı sunarım. Son olarak, araştırmanın her aşamasında her türlü desteği benden esirgemeyen sevgili aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Ulviye AYDOSLU

ISPARTA, 2023

İÇİNDEKİLER

Sayfa

DOKTORA TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI.....	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv
KISALTMALAR DİZİNİ	xv
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVESİ

1. ARAŞTIRMANIN TEMEL KAVRAMLARI.....	42
1.1. Üniversite	42
1.2. Toplumsal Kurum.....	48
1.3. Yaşam Tarzı	52
1.4. Uluslararası Eğitim.....	53
1.5. Uluslararası Öğrenci.....	55
1.6. Uluslararası Öğrenci Hareketliliği.....	59
2. TOPLUMSAL YAŞAM TARZI	61
2.1. Yaşam Tarzını Etkileyen Faktörler	62
2.2. Toplumsal Yapı ile Yaşam Tarzı Arasındaki İlişki	63
2.3. Kültür ile Yaşam Tarzı Arasındaki İlişki	65
2.4. Fiziksel Ortamın Özelliklerine Göre Yaşam Tarzı.....	66

2.5. Toplumsal Kurumlar Bağlamında Türk Toplumunun Yaşam Tarzı	67
2.5.1. Aile.....	69
2.5.1.1. Kırsal Aile	71
2.5.1.2. Kentsel Aile.....	72
2.5.2. Ekonomi.....	73
2.5.3. Din	75
2.5.4. Siyaset.....	78
2.5.5. Eğitim.....	81
3. ULUSLARARASI YÜKSEKÖĞRENİM ÖĞRENCİ HAREKETLİLİĞİ	83
3.1. Uluslararası Yükseköğrenim Öğrencilerinin Ülke ve Üniversite Seçimini Etkileyen Faktörler	85
3.1.1. Uluslararası Yükseköğrenim Öğrencilerinin Ülke Seçimini Etkileyen Faktörler.....	86
3.1.2. Uluslararası Yükseköğrenim Öğrencilerinin Üniversite Seçimini Etkileyen Faktörler.....	89
3.2. Uluslararası Yükseköğrenim Öğrenci Hareketliliği Türleri	91
3.3. Yükseköğretimde Uluslararasılaşmanın Toplumsal Katkıları.....	92
3.3.1. Dünya Barışının İnşası.....	93
3.3.2. Uluslararası Kültür Paylaşımı	96
3.3.3. Uluslararası Bilgi Paylaşımı	98
3.3.4. Uluslararası Beyin Göçü	99
3.4. Uluslararası Yükseköğrenim Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Türkiye'ye Yönelik Katkıları	100
3.4.1. Sosyokültürel Katkıları	100
3.4.2. Ekonomik Katkıları.....	101
3.4.3. Eğitim Sistemine Katkıları.....	103
3.4.4. Bilimsel Katkıları.....	104

2. BÖLÜM

TÜRKİYE’DE ULUSLARARASI YÜKSEKÖĞRENİM

1. TÜRKİYE’DEKİ ULUSLARARASI YÜKSEKÖĞRENİM ÖĞRENCİLERİ İLE İLGİLİ GENEL DURUM

1.1. Uluslararası Yükseköğrenim Öğrenci Hareketliliğinde Türkiye'nin Konumu	106
1.2. Türkiye’deki Üniversitelerin Uluslararası Öğrenciler İçin Cazip Hale Getirilmesi	108
1.3. Uluslararası Öğrenci Topluluk ve Dernekleri	109
1.4. Uluslararası Öğrenci Etkinlikleri.....	110
1.5. Uluslararası Yükseköğrenim Öğrencilerinin Türkiye’yi Tercih Nedenleri... 112	
1.6. Türkiye’de Öğrenim Gören Uluslararası Yükseköğrenim Öğrencilerine Verilen Burslar	113
1.7. Uluslararası Yükseköğrenim Öğrencilerinin Türkiye’ye Geliş Yolları	115
1.8. Türkiye’de Öğrenim Gören Uluslararası Yükseköğrenim Öğrencilerinin Mezuniyet Durumları	116
2. SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ’NDE ULUSLARARASILAŞMA SÜRECİ	117
2.1. Toplam Uluslararası Öğrenci Sayısı.....	119
2.2. Uluslararası Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı	120
2.3. Uluslararası Öğrencilerin Geldikleri Ülkelerine Göre Dağılımı	121
2.4. Uluslararası Öğrencilerin Türkçeyi Kullanma Becerileri.....	123

3. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLAR

1. ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN TÜRK TOPLUMUNUN YAŞAM TARZINA BAKIŞI ÖLÇEĞİ MADDELERİNE VERİLEN YANITLARIN ANALİZİ.....	126
2. ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN TÜRK TOPLUMUNUN YAŞAM TARZINA BAKIŞI ÖLÇEĞİ FARK TESTLERİ	129

2.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi	129
2.2. Yaş Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi.....	131
2.3. Eğitim Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi.....	132
2.4. Türkiye’de Bulunma Düzeyi Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi.....	136
2.5. Süleyman Demirel Üniversitesi’nden Genel Memnuniyet Düzeyi Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi	138
2.6. Türkiye’de Barınma Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi.....	141
2.7. Ekonomik Durum Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi.....	142
2.8. Türkiye’deki Yerli Halk ile Yüz Yüze İletişim Düzeyi Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi	145
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	149
KAYNAKÇA	155
EKLER.....	182
Ek.1. Öğrenci Anket Formu	182
Ek. 2. Etik Kurul İzin Belgesi	184
ÖZGEÇMİŞ.....	185

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Yükseköğretimde En Fazla Uluslararası Öğrenci Yoğunluğuna Sahip İlk 10 Ülke ve Türkiye'nin Durumu (2020 veya mevcut en son verilere göre).....	2
Tablo 2. Uluslararası Öğrencilerin Tercih Durumlarına Göre Ülkelerin Uluslararası Öğrenci Payları (2000)	3
Tablo 3. Uluslararası Öğrencilerin Tercih Durumlarına Göre Ülkelerin Uluslararası Öğrenci Payları (2020)	4
Tablo 4. Yaşam Tarzı Boyutları.....	23
Tablo 5. Yaşama Tarzının Unsurları.....	24
Tablo 6. İllerde Yaşam Endeksi Boyut ve Göstergeleri.....	26
Tablo 7. Faktör Analizi İçin Uygunluğunun Ölçülmesi (n=303).....	29
Tablo 8. Faktörlerin Toplam Varyansı Açıklama Oranları (n=303).....	29
Tablo 9. Faktör Yapısı ve Maddelerin Faktör Yükleri (n=835).....	31
Tablo 10. Cinsiyete Göre Demografik Bilgilerin Çapraz Tablo Dağılımı.....	33
Tablo 11. Ülke Düzeyinde Yükseköğretime Kayıtlı Uluslararası Öğrencilerin Toplam Yükseköğretim Öğrencilerine Göre Yüzdelik Payları (2019 verilerine göre)	57
Tablo 12. Uluslararası Öğrencilerin Türkiye’de Yükseköğrenim Görme Sebepleri .	88
Tablo 13. Uluslararası Öğrencilere Göre Üniversite Tercihlerinde Etkili Olan Etmenler.....	90
Tablo 14. Öğrencilerin Üniversite Hakkında Bilgi Edinme Kaynaklarına Göre Dağılımı	112
Tablo 15. Program Türlerine Göre 2021-2022 Eğitim-Öğretim Yılı’nda SDÜ’de Öğrenim Gören Uluslararası Öğrenci Sayıları	119
Tablo 16. Program Türlerine Göre 2021-2022 Eğitim-Öğretim Yılı’nda SDÜ’de Öğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımları.....	121
Tablo 17. Süleyman Demirel Üniversitesi’nde Öğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Uyruklarına Göre Dağılımı (2021-2022)	122

Tablo 18. Katılımcıların Verdikleri Yanıtların Yüzde ve Frekans Dağılımları	126
Tablo 19. Katılımcıların Verdikleri Yanıtların Ortalama ve Standart Sapmaları	128
Tablo 20. Cinsiyete göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışı Değerlendirilmesi (Bağımsız Örneklem T-Testi)	130
Tablo 21. Cinsiyete göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışı Değerlendirilmesi (Niteleyici İstatistikler)	130
Tablo 22. Yaşa Göre Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Tanımlayıcı İstatistik)	131
Tablo 23. Yaşa Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (ANOVA Testi)	132
Tablo 24. Eğitim Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Tanımlayıcı İstatistik)	133
Tablo 25. Eğitim Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (ANOVA)	133
Tablo 26. Eğitim Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Tanımlayıcı İstatistik)	134
Tablo 27. Eğitim Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Çapraz Karşılaştırma)	135
Tablo 28. Türkiye’de Bulunma Düzeyi Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (ANOVA Tablosu)	136
Tablo 29. Türkiye’de Bulunma Düzeyine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Çapraz Karşılaştırma Tablosu)	137
Tablo 30. Süleyman Demirel Üniversitesi’nden Genel Memnuniyet Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Tanımlayıcı İstatistik)	138
Tablo 31. Süleyman Demirel Üniversitesi’nden Genel Memnuniyet Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (ANOVA Tablosu)	139

Tablo 32. Süleyman Demirel Üniversitesi'nden Genel Memnuniyet Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Çapraz Karşılaştırma Tablosu).....	140
Tablo 33. Türkiye'de Barınma Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Betimleyici İstatistikler).....	141
Tablo 34. Türkiye'de Barınma Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (ANOVA Tablosu).....	141
Tablo 35. Ekonomik Durum Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Betimleyici İstatistik).....	142
Tablo 36. Ekonomik Durum Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (ANOVA Tablosu).....	142
Tablo 37. Ekonomik Durum Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Çapraz Karşılaştırma Tablosu)	144
Tablo 38. Türkiye'deki Yerli Halk ile Yüz Yüze İletişim Düzeyi Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Betimleyici İstatistik).....	145
Tablo 39. Türkiye'deki Yerli Halk ile Yüz Yüze İletişim Düzeyi Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (ANOVA Tablosu).....	145
Tablo 40. Türkiye'deki Yerli Halk ile Yüz Yüze İletişim Düzeyi Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Çapraz Karşılaştırma Tablosu).....	147
Tablo 41. Denence Sonuçları	148

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Ölçeğin Öz Değer Çizgi Grafiği (Scree Plot)	30
--	----

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AIO	: Activities, Interests and Opinions (Faaliyetler, İlgiler ve Fikirler)
AKTS	: Avrupa Kredi Toplama ve Transfer Sistemi
DEİK	: Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu
FİF	: Faaliyetler, İlgiler ve Fikirler
G-20	: 20'ler Grubu (19 devlet ve Avrupa Birliği'nden oluşan ve genellikle ekonomik konuların görüşüldüğü zirve toplantılarının yılda bir kez yapıldığı)
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
ODTÜ	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
s.	: Sayfa
SDÜ	: Süleyman Demirel Üniversitesi
SDÜTÖMER	: Süleyman Demirel Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TİKA	: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TÖMER	: Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi
TÜMED	: Uluslararası Mezunlar Derneği (Türkiye Mezunları)
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TYS	: Türkçe Yeterlik Sınavı
UDEF	: Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu
YTB	: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı
YLSY	: Yurt Dışına Lisansüstü Öğrenim Amacıyla Gönderilecek Öğrencileri Seçme ve Yerleştirme

YÖK : Yüksek Öğretim Kurumu
YÖS : Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavı

GİRİŞ

Kültürlerarası diyalog ve uluslararası rekabetin yaygın hale geldiği günümüz 21. yüzyıl dünyasında, uluslararası öğrenci hareketliliği büyük ölçüde önem kazanmıştır. Ülkeler, çeşitli tanıtım faaliyetleri ve uluslararası düzeyde bir cazibe merkezi haline gelme yönündeki diğer çabaları ile uluslararası öğrencileri kendi ülkelerine çekmeye çalışmaktadır. Böylece, ülkelerin uluslararası platformda tanınırlık dereceleri ve öğrencilerin eğitim görmek istedikleri ülkeyle ilgili yapmış oldukları araştırmalar gibi faktörler uluslararası öğrencilerin yabancı bir ülkedeki bir üniversitede öğrenim görme tercihlerini etkileyici bir güce sahiptir.

Genel olarak, 21. yüzyılın başlarından itibaren uluslararası öğrenci sayısında küresel düzeyde büyük bir artış gözlenmektedir. Kısa süre öncesine kadar Birleşik Krallık ve ABD gibi ülkelerin eğitim için çok sayıda uluslararası öğrenci tarafından tercih edilmesinde öğrencilerin gidilen ülkelerin anadillerini öğrenme arzuları etkili olmuştur. Günümüzde, gidilen ülkenin anadilini öğrenme amacından bağımsız olarak öğrencilerin sahip oldukları farklı amaçları ve ülkelerin çabaları ile Türkiye gibi ülkelerin giderek daha çok yabancı uyruklu öğrenci tarafından eğitim görmek amacıyla tercih edildiği gözlenmektedir. Türkiye'nin özellikle uluslararasılaşmaya yönelik stratejik plan ve çalışmaları, uluslararası öğrenci sayısında ciddi boyuttaki artışın kaynağı olmuştur.¹

Uluslararası eğitim, en çok yükseköğretim düzeyinde gerçekleşmektedir. Günümüz ülkeleri için oldukça önem arz eden yükseköğretimde uluslararasılaşmanın beş temel boyutu olduğu düşünülebilir. Bu boyutlar ise ekonomik, toplumsal, siyasi, akademik ve kültürel boyutlardır. Ülkelerinde yükseköğrenim gören uluslararası öğrenci sayısını artırmak amacıyla bu boyutların göz önünde bulundurulması ve paydaşlar arasındaki işbirliği yoluyla² dünyadaki birçok ülke, ulusal ve uluslararası düzeylerde eylem planları hazırlayıp gerekli araştırma ve çalışmalara zaman ve bütçe

¹ Yakup Çetin - Mustafa Bahar - Carol Griffiths, "International Students' Views on Local Culture: Turkish Experience", *Journal of International Students*, 2017, C. 7, S. 3, s. 467; Erdem Özlük - Fazlı Doğan - Zeynep Ergen Işıklar, "Yükseköğretimdeki Uluslararası Öğrencilerin Türkiye İmajı: Selçuk Üniversitesi Örneği", *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2019, C. 19, S. 38, s. 148.

² Fahrettin Kerim Kadioğlu vd., *Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi*, Araştırma Projesi Raporu, Kalkınma Araştırmaları Merkezi (KAM) Yayınları, Ankara, 2015, s. 43.

ayırmaktadır. Tablo 1.'de yükseköğretimde en fazla uluslararası öğrenci yoğunluğuna sahip ilk 10 ülke ve Türkiye'nin durumu (2020 veya mevcut en son verilere göre)³ yer almaktadır.

Tablo 1. Yükseköğretimde En Fazla Uluslararası Öğrenci Yoğunluğuna Sahip İlk 10 Ülke ve Türkiye'nin Durumu (2020 veya mevcut en son verilere göre)

Sıra No.	Ülkeler	Yüzdelere
1.	Lüksemburg	48,4
2.	Avustralya	26,0
3.	Birleşik Krallık	20,1
4.	İsviçre	18,1
5.	Avusturya	18,0
6.	Kanada	17,6
7.	Yeni Zelanda	17,5
8.	Çek Cumhuriyeti	15,0
9.	Macaristan	13,5
10.	Hollanda	13,3
*37	Türkiye	2,3

Kaynak: OECD (2023), International student mobility (indicator), doi: 10.1787/4bcf6fc3-en, (21 Eylül 2023) kullanılarak sıralama oluşturulmuştur.*

Tablo 1.'e göre, uluslararası öğrencilerin eğitim gördükleri ülkenin toplam üniversite öğrencileri içindeki payının en yüksek olduğu ilk beş ülke sırasıyla Lüksemburg (% 48,4), Avustralya (% 26), Birleşik Krallık (% 20,1), İsviçre (% 18,1) ve son olarak ise Avusturya (% 18)'dir. Bu yüksek payların en önemli nedenleri olarak ülkelerin siyasi, teknolojik ve bilimsel alanlardaki gelişmişlik düzeyleri, eğitimlerinin kalitesi ve uluslararası öğrenciler için cazibe merkezi haline gelme stratejileri düşünülebilir. Ayrıca, istatistiğe dahil edilen ve 38'i OECD ülkesi olan⁴ 41 ülke arasında Türkiye'nin (% 2,3) uluslararası öğrenci yoğunluğu bakımından 37. sırada yer alması, Türkiye'nin uluslararasılaşma faaliyetlerine ivme kazandırması gerektiğini vurgulayıcı niteliktedir.

Uluslararası öğrencilerin yükseköğrenimleri için en çok tercih ettikleri öne çıkan bazı ülkeler bulunmaktadır. Bu amaçla ülkelerin 2000 ve 2020 yıllarında

³ OECD (2023), International student mobility (indicator), doi: 10.1787/4bcf6fc3-en, (21 Eylül 2023).

* Araştırmacı tarafından oluşturulan bu sıralamaya göre, 41 ülke arasında yükseköğretime kayıtlı öğrencilerinin sadece % 2.320'si uluslararası öğrenci olan Türkiye'nin 37. sırada yer aldığı görülmektedir.

⁴ OECD, List of OECD Member Countries, Ratification of the Convention on the OECD <https://www.oecd.org/about/document/ratification-oecd-convention.htm>

uluslararası öğrencilere ev sahipliği yapma payları yüzdeler halinde aşağıdaki tablolarda verilmektedir. Tablo 2.'de uluslararası öğrencilerin tercih durumlarına göre ülkelerin uluslararası öğrenci payları (2000)⁵ ve Tablo 3.'te uluslararası öğrencilerin tercih durumlarına göre ülkelerin uluslararası öğrenci payları (2020)⁶ yer almaktadır.

Tablo 2. Uluslararası Öğrencilerin Tercih Durumlarına Göre Ülkelerin Uluslararası Öğrenci Payları (2000)

Sıra No.	Ülkeler	Yüzdeler
1.	A.B.D.	28
2.	Birleşik Krallık	14
3.	Almanya	12
4.	Fransa	8
5.	Avustralya	7
6.	Japonya	4
7.	İspanya	3
8.	Kanada	2
9.	Belçika	2
10.	Avusturya	2
11.	Diğerleri	18

Kaynak: Project Atlas 2020 Release, A Quick Look at Mobility Trends, <https://iie.widen.net/s/rfw2c7rrbd/project-atlas-infographics-2020>, 26.09.2023, kaynaktaki verilerden faydalanılarak tablo oluşturulmuştur.

⁵ Project Atlas 2020 Release, A Quick Look at Mobility Trends, <https://iie.widen.net/s/rfw2c7rrbd/project-atlas-infographics-2020>, (26.09.2023).

⁶ Project Atlas 2020 Release, A Quick Look at Mobility Trends, <https://iie.widen.net/s/rfw2c7rrbd/project-atlas-infographics-2020>, (26.09.2023).

Tablo 3. Uluslararası Öğrencilerin Tercih Durumlarına Göre Ülkelerin Uluslararası Öğrenci Payları (2020)

Sıra No.	Ülkeler	Yüzdelere
1.	A.B.D.	20
2.	Birleşik Krallık	10
3.	Kanada	9
4.	Çin	9*
5.	Avustralya	8
6.	Fransa	6
7.	Rusya	6
8.	Almanya	5
9.	Japonya	4
10.	İspanya	2
11.	Diğerleri	20

*China total from Project Atlas, 2019 / Project Atlas'tan Çin toplamı, 2019

Kaynak: Project Atlas 2020 Release, A Quick Look at Mobility Trends, <https://iie.widen.net/s/rfw2c7rrbd/project-atlas-infographics-2020>, 26.09.2023, kaynaktaki verilerden faydalanarak tablo oluşturulmuştur.

Diğer yandan, Tablo 2. ve Tablo 3.'teki veriler uluslararası öğrenci payları bakımından kıyaslandığında, 2000 ve 2020 yıllarında dünyada en fazla tercih edilen ilk iki ülkenin sırasıyla ABD ve Birleşik Krallık olduğu ve Avustralya'nın uluslararası öğrenci sayısı bakımından beşinci sırada yer aldığı görülmektedir. 2000 yılında 3. sırada olan Almanya, 2020 yılında 8. sıraya düşmüştür. Tam aksi yönde olarak, 2000 yılında 8. sırada olan Kanada, 2020 yılında 3. sıraya yükselmiştir. Ayrıca, 2000 yılında 4. sırada olan Fransa, 2020 yılında 6. sıraya düşmüştür. 2000 yılında ilk 10'a giremeyen Çin ise çok hızlı bir yükseliş ile 2019 yılında 4. sıradaki yerini almıştır. Her iki tablodaki verilere baktığımızda, dünya üzerinde İngilizce konuşulan ülkelere ilginin oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bunun yanında, Almanya ve Çin gibi güçlü ekonomiye sahip olan ülkelerin de daha çok tercih edildikleri dikkat çekmektedir.

SSCB'nin 1991 yılında yıkılmasından sonra, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri bağımsızlıklarına kavuşmuş ve bu ülkelerin öğrencilerini yükseköğrenim amacıyla Türkiye'ye çekme girişimi, Türkiye'nin uluslararası öğrencilere yönelik ilk sistematik yaklaşımıdır. Bu girişim, 1992-1993 eğitim-öğretim yılında başlatılan Büyük Öğrenci Projesi ile olmuştur. Artık son yıllarda Türkiye, uluslararası öğrenciler için daha çekici bir hale gelmiş ve sadece Türk Cumhuriyetleri'nden değil,

dünyanın farklı noktalarından öğrenciler tarafından tercih edilmektedir.⁷ Bu bağlamda, Türkiye'nin uluslararasılaşma çabaları arasında uluslararası öğrenci hareketliliğine yönelik sistematik yaklaşımların geliştirilmesi, uluslararası öğrencilerin eğitimini düzenleyen resmi kurumlar ile bu öğrencilere yardımcı olma, Türkiye'yi uluslararası platformlarda tanıtma amacı güden derneklerin kurulması ve ayrıca Türkiye'nin dünya üzerindeki güç ve saygınlığının artışı sayılabilir.

Uluslararası eğitim ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde bu çalışmaların daha çok yabancı uyruklu öğrenci ve akademisyenlerin uyum problemleri, üniversitelerin uluslararasılaşma stratejileri⁸, uluslararası öğrencilerin eğitim amacıyla gittikleri ülkelerde karşılaştıkları genel sorunlar, öğrenim gördükleri ülkeye yönelik algı ve tutumları ve ülkenin eğitim sistemine yönelik görüşleri üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Konuyu Türkiye özelinde ele aldığımızda, Onuncu Kalkınma Planı'nın öne çıkan hedefleri arasında yer alan uluslararasılaşma ve uluslararası öğrenci konuları⁹, Türkiye'deki çok sayıda kurum ve araştırmacının odak noktası haline gelmiştir. Günümüzde bu konularda çeşitli araştırma faaliyetleri yürütülmektedir. Bu araştırmalar bilimsel yayınlar, akademik sunumlar ve raporlar gibi çalışma biçimleri ile karşımıza çıkmaktadır. Araştırma konumuza yakın olduğunu düşündüğümüz uluslararası öğrencilerin Türkiye, Türk halkı ve Türk kültürüne yönelik tutum, algı ve görüşleri ile Türk kültürüne uyum konularında yapılan araştırmalar bulunmaktadır.

Uluslararası öğrencilerin Türkiye ile ilgili tutum, algı ve görüşlerinin yer aldığı bazı çalışmalar aşağıda yer almaktadır.

Rahmard tarafından yürütülen “Türk Üniversitelerindeki Uluslararası Öğrencilerin Yükseköğretim Taleplerini Etkileyen Etkenlerin İncelenmesi” başlıklı çalışmada Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin yükseköğretim tercihlerini etkileyen faktörler araştırılmıştır. Tarama modelinde betimsel bir çalışma

⁷ Kadioğlu vd., *Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi*, s. 3.

⁸ Yükseköğretim Kurulu (YÖK), “Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi 2018-2022”, 30 Haziran 2017, https://www.yok.gov.tr/Documents/AnaSayfa/Yuksekogretimde_Uluslararasılaşma_Strateji_Belgesi_2018_2022.pdf, s. 49, (11.04.2022).

⁹ YÖK, “Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi 2018-2022”, 30 Haziran 2017, s. 11, https://www.yok.gov.tr/Documents/AnaSayfa/Yuksekogretimde_Uluslararasılaşma_Strateji_Belgesi_2018_2022.pdf, (11.04.2022).

olan bu araştırmada, araştırmanın çalışma evrenini 2011-2012 eēitim-retim yılında Ankara'daki devlet üniversitelerinin lisansüstü programlarında okumakta olan uluslararası ērenciler oluşturmaktadır. Araştırmacı tarafından geliştirilen anket, uygun örnekleme yöntemi ile ulaşılan 545 uluslararası ērenciden oluşan örneklem grubuna uygulanmıştır. Çalışma verilerinin analizi aşamasında yüzde, frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma analizlerine başvurulmuştur. Çalışmaya katılan uluslararası ērencilerin yarısından fazlasının Türkiye'ye ilişkin olumlu algıları nedeniyle Türkiye'de yksekēretim görmeyi tercih ettikleri görülmektedir. Ayrıca, ērencilerin kendi lkelerinin Türkiye'ye kültürel olarak yakın olması, Türkiye'nin iyi bir yksekērenim saēlaması ve ekonomik açıdan görece gelişmiş bir ülke olarak algılanması sebebiyle Türkiye'yi tercih ettikleri saptanmıştır.¹⁰

Gündüz'n "Burslu ērencilerin Türkiye'de Eēitim Görme Beklentileri ve Kariyer Hedefleri" adlı çalışmasında, ērencilerin Türkiye'deki eēitimlerinden beklentileri, eēitim süreçlerinde etkili olan faktörler ile kariyer hedeflerinin neler olduēu üzerinde durulmuştur. Araştırmanın örneklemini, 4 ērenci haricinde Ankara'daki üniversitelerde lisans ve lisansüstü eēitimi gören uluslararası burslu ērencilerden oluşmaktadır. Nitel bir çalışmanın yrtldēēu bu araştırmada, T.C. bursu ile üniversitelerde okuyan toplam 13 lisans ve lisansüstü ērencisi ile yapılan odak grup görüşmeleri ve toplam 35 lisans ve lisansüstü ērencisi ile yapılan yüz yüze mülakatlar yoluyla gerçekleştirilmiştir. Verilerin analiz sürecinde mülakatların çözümlenmesi yolu ile veriler elde edilmiş ve bu veriler odak grup görüşmelerinde ne çıkan temalara göre kodlanmıştır. Analiz sonucunda, araştırmanın bulguları, bu tematik kodlar kullanılarak yazılmıştır.¹¹

Gündüz'n çalışması sonucunda, Orta Asya'dan gelen ērencilerin Türkiye'de eēitim tercihlerinde bir Türk okulundan mezun olmaları, kaliteli eēitim beklentisi ve dini, kültürel, sosyal, ekonomik ve siyasi alanda sahip oldukları olumlu Türkiye algılarının etkili olduēu bulunmuştur. Diēer taraftan, Balkanlar ve Doēu Avrupa ülkelerinden gelen ērenciler için Türkçe ile eēitim şansı, Osmanlı dönemine

¹⁰ Somayyeh Radmard, "Türk niversitelerindeki Uluslararası ērencilerin Yksekēretim Taleplerini Etkileyen Etkenlerin İncelenmesi", *Yksekēretim ve Bilim Dergisi*, 2017, S. 1, s. 69-75.

¹¹ Olgun Gündüz, "Uluslararası Burslu ērencilerin Türkiye'de Eēitim Görme Beklentileri ve Kariyer Hedefleri", *Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Bařkanlıēı Uzmanlık Tezi*, Ankara, Kasım 2012, s. 12.

ait ortak anavatan anlayışı, ülkelerindeki Türk şirketlerinin önemi ile tanıdık ve akraba tavsiyesi etkili olmaktadır. Ortadoğu ülkelerinden gelen öğrencilerin ülkelerinin içinde bulunduğu siyasal istikrarsızlık ve iç çatışmalar, dini ve kültürel değerlerin yakınlığı, İngilizce ile eğitim görme fırsatı ile Türk kanalları ve dizilerindeki Türkiye imajı Türkiye’de üniversite eğitimi alma tercihlerini etkilemektedir. Son olarak, Afrika ülkelerinden gelen öğrenciler, akademik kariyer yapabilme, İngilizce ve Fransızca ile eğitim görebilme, ülkelerinde aldıkları tarih dersi ile ülkelerinin başarılı öğrencilere Türkiye’de burslu öğrenim görme şansı vermesi sonucunda Türkiye’de yükseköğretim öğrencisi olma yolunda gerekli adımları atmışlardır.¹²

Köylü’nün “İlahiyat Fakültesine Devam Eden Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Fakülte Hakkındaki Düşünce, Sorun ve Beklentileri” adlı çalışmasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde okuyan yabancı uyruklu öğrencilerin fakülte hakkındaki düşünce, sorun ve beklentileri tespit edilerek çözümler ortaya konulmuştur. Araştırmancının evrenini 1999-2000 eğitim-öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde okuyan yabancı uyruklu öğrenciler oluşturmakta ve bu anketi cevaplayan 39 öğrenci araştırmanın örneklemine oluşturmaktadır. Araştırma verileri anket yoluyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’ye gelmeden önce sahip oldukları Türkiye’ye yönelik imajları ile geldikten sonra edindikleri izlenimleri arasında farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler kısaca, Türkiye’deki insanların bekledikleri kadar dindar olmadıkları, Türkiye’nin düşündükleri gibi demokratik bir ülke olmadığı ve düşündükleri kadar gelişmiş bir ülke ile karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir.¹³

Taşoğlu vd.’nin yapmış olduğu “Türkiye’deki Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Gözünde Türkiye İmajı” adlı çalışmada yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’ye gelmeden önce sahip oldukları Türkiye ile ilgili imajlarının oluşumunda etkili olan kaynaklar ile Türkiye’ye geldikten sonra bu kaynakların

¹² Olgun, “Uluslararası Burslu Öğrencilerin Türkiye’de Eğitim Görme Beklentileri ve Kariyer Hedefleri”, s. 83.

¹³ Mustafa Köylü, "O.M.Ü. İlahiyat Fakültesine Devam Eden Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Fakülte Hakkındaki Düşünce, Sorun ve Beklentileri", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Nisan 2001, C. 12, S. 12-13, s. 140-141.

yerini alan yeni kaynaklar ele alınmıştır. Bu araştırmada, yabancı uyruklu öğrenciler ile odak grup çalışması yapılmıştır. Bu çalışma sonucunda, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye ile ilgili imajlarının en çok siyasi, sosyal, dini ve ekonomik imaj olduğu tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında, katılımcılara faktör analizi ile belirlenen ekonomik, siyasi ve sosyal imaj boyutları ve bu imajların oluşumunda rol oynayan temel kaynaklar ile ilgili soruları içeren bir anket uygulanmıştır. Araştırmada, öğrencilerin Türkiye'ye gelmeden önce sahip oldukları imajın daha çok sosyal imaj olduğu ve bu imajı sırasıyla ekonomik imaj ve siyasi imajın takip ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin Türkiye'ye geldikten sonra sahip oldukları imajlarının boyutları değişime uğramamıştır. İmaj boyutlarının oluşumu sürecinde öğrencilerin Türkiye'ye gelmeden önce yararlandıkları en etkili kaynaklar, ülkelerindeki Türkler, spor etkinlikleri, yerel medya, dizi ve filmler olarak bulunmuştur. Türkiye'ye geldikten sonra ise uluslararası medya, dizi ve filmler, Türk medyası, üniversitede gördükleri eğitim, ders dışı faaliyetler ve Türk halkı ile etkileşimin imajı şekillendiren temel kaynaklar olduğu sonucu elde edilmiştir.¹⁴

Uluslararası öğrencilerin Türkiye ve Türk kültürü ile ilgili tutum, algı ve görüşlerinin yer aldığı çalışmalardan bazıları aşağıda kısaca anlatılmaktadır.

Garabayev, “Türkiye’de Yüksek Öğrenim Gören Türk Cumhuriyetleri Öğrencilerinin Uyum Sorunları ve Türkiye ve Türklere İlişkin Kalıp Yargıları” adlı yüksek lisans tezinde Azerbaycan, Türkmenistan, Kazakistan ve Kırgızistan’dan Türkiye’ye yükseköğrenim amacıyla gelen Türk Cumhuriyeti vatandaşlarının Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına karşı sahip oldukları kalıp yargıları incelemiştir. Bu çalışmada, betimsel tarama modeli ve nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgiler, kalıp yargıları içeren 34 sıfat (17 adet olumlu ve 17 adet olumsuz) ve Türkiye’de çektikleri güçlüklerin yer aldığı üç bölümden oluşan bir anket aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın genel sonuçlarına baktığımızda, Azerbaycan, Türkmenistan, Kazakistan ve Kırgızistan’dan Türkiye’ye yükseköğrenim amacıyla gelen Türk Cumhuriyeti vatandaşlarının Türk insanına yönelik olumlu yargılarının olumsuz yargılardan daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bir diğer genel

¹⁴ Nihal Taşoğlu vd., “Türkiye’deki Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Gözünde Türkiye İmajı”, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 2021, C. 9, S. 23.

sonucu ise araştırmaya katılan 372 öğrencinin Türkiye’de karşılaştığı en önemli sorunun genel yaşam tarzına uyum olmasıdır.¹⁵

Yıldırım ve Köksal tarafından Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’ye yönelik algılarını ortaya koymak amacıyla “Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Gözüyle Türkiye” adlı bir çalışma yapılmıştır. Araştırmanın örneklemi, 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Türkiye’deki bir üniversitede yer alan Türkçe Öğretim Merkezi’nde öğrenim gören 25 yabancı uyruklu öğrenciden oluşmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yapılan nitel araştırma verilerinin analizinde betimsel analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu (% 68), kendi ülkeleri ve Türkiye’nin aynı din, dil ve kültüre sahip olması nedeniyle Türkiye’yi tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (% 68), Türkiye’ye gelmeden önce Türkiye’yi güzel, iyi, büyük ve mükemmel bir ülke olarak değerlendirdiklerini belirtmişlerdir. Benzer şekilde araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin yaklaşık olarak üçte biri (% 36) Türkiye’ye geldikten sonra, Türkiye’nin iyi, büyük ve güzel bir ülke olduğunu belirtmiştir. Son olarak, katılımcıların % 44’ü, Türkiye’de herhangi bir olumsuz davranışla karşılaşmadıklarını ve % 36’sı yabancı olmalarından dolayı olumsuz tavır ve davranışlara maruz kaldıklarını ifade etmiştir.¹⁶

Çetin vd.’nin yapmış oldukları “International Students’ Views on Local Culture: Turkish Experience (Uluslararası Öğrencilerin Türk Kültürü ile İlgili Görüşleri: Türkiye Deneyimi)” adlı çalışmada uluslararası öğrencilerin Türkiye’deki yaşam deneyimlerini nasıl değerlendirdikleri ele alınmıştır. Araştırmada Türkiye’de öğrenim gören 319 uluslararası öğrenciye 46 maddelik ölçek sorularına yanıt vermiştir. Ayrıca nicel araştırmaya katılmamış olan 12 öğrencinin yazılı yorumları araştırmaya dâhil edilmiştir. Karma yöntemin uygulandığı araştırmanın sonuçlarına göre, uluslararası öğrencilerin Türkiye’de karşılaştıkları şeyler hakkında genel olarak olumlu oldukları görülmektedir. Bazı olumsuz bakış açıları ifade edilse de,

¹⁵ Baki Garabaye, “Türkiye’de Yüksek Öğrenim Gören Türk Cumhuriyetleri Öğrencilerinin Uyum Sorunları ve Türkiye ve Türklere İlişkin Kalıp Yargıları”, *Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde, 2000.

¹⁶ Erdal Yıldırım - Hüseyin Köksal, “Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Gözüyle Türkiye”, *Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 2017, C. 18, S. 3.

uluslararası öğrenciler çoğunlukla kültür, çevre, yemek, dil ve insanlar konusunda kendilerini rahat hissettiklerini ve insanları cana yakın ve misafirperver bulduklarını bildirmektedir.¹⁷

Eroğlu'nun yapmış olduğu "Viewpoints of Foreign Students on Turkey and Turkish Culture: A Sample from Sakarya University (Yabancı Öğrencilerin Türkiye ve Türk Kültürüne Bakış Açıları: Sakarya Üniversitesi Örneği)" adlı çalışmada, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye ve Türk kültürüne yönelik görüşleri ele alınmıştır. Nitel bir araştırma olan bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu, 11 farklı ülkeden gelen 13 öğrenciye uygulanmıştır. Çalışma sonucunda, Türk eğitim sistemi ve Türkiye'de yabancı uyruklu öğrencilere verilen bursların (% 59) Türkiye'yi tercih etmelerinde en etkili olan faktörler olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu (% 69,23), Sakarya ve Sakarya halkına yönelik olumlu görüşlere sahiptir. Türkiye ile kendi anavatanları arasında en büyük farkı, Türklerin kişisel özellikleri ve yaşam tarzları (% 50,01) ve ikinci dereceden farkı ise dine dayalı farklılıklar (% 20,84) oluşturmaktadır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (% 70), Türkler hakkında olumlu görüşe sahipken, bazı öğrencilerin (% 30) olumsuz görüşe sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Olumlu özelliklerden biri, misafirperver olmaları iken, olumsuz özelliklerden biri eğlenmek yerine sürekli para biriktirmeleri olarak değerlendirilmiştir. Kendi ülkelerinin temel geleneğine benzer temel geleneğin yaşam tarzı olduğu (% 57,69) ve Türkler ile kendilerinin ikinci derece benzerliğinin kişisel özellikler (% 29,63) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (% 65), bir yabancının kolaylıkla Türkiye'deki yaşama adapte olabileceğini ve bazıları bu hususta zorluk yaşanacağını (% 35) düşünmektedir. Türkiye'de ilk kez karşılaştıkları temel hadisenin kültürel özellikler (% 57,25) ve diğer durumun resmi konularla ilgili karşılaştıkları sorunlar (% 28,25) olduğu sonucu elde edilmiştir.¹⁸

Baycar'ın "Türkiye'deki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Dini-Kültürel Etkileşimi (SAÜ Örneği)" adlı doktora tezinde dini ve kültürel farklılıkların Sakarya

¹⁷ Çetin - Bahar - Griffiths, "International Students' Views on Local Culture: Turkish Experience", s. 467-481.

¹⁸ Aysun Eroğlu, "Viewpoints of Foreign Students on Turkey and Turkish Culture: A Sample from Sakarya University", *1st International Symposium of Teaching Turkish as a Foreign Language*, Belgium, January 2016.

Üniversitesi'nde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin yaşam doyumları, Türkiye ve Türk kültürüne uyum ile dini-kültürel etkileşimlerine olan etkileri incelenmiştir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırmada 54 yabancı uyruklu öğrenci ile derinlemesine mülakat yapılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcılar tarafından Türklerin misafirperver, sıcakkanlı, yardımsever, vatansever, modern ve yabancı sevgisine sahip oluşları gibi olumlu özellikleri belirtilmiştir. Katılımcılar ayrıca Türkiye'yi dini serbestlik tanıyan, ekonomi, ulaşım ve alt yapı konusunda gelişmiş, güvenlik sorunu olmayan, doğal zenginliklere sahip, laikliği benimsemiş ve demokratik yapıya sahip bir ülke olarak değerlendirmektedir. Diğer yandan katılımcıların ifade ettikleri olumsuz özelliklerden bazıları, Türklerin önyargılı ve olumsuz kalıp yargılar taşıma, eğitimde uzmanlaşmama, çekinmeden özel hayata dair sorular sorma, dış kültürlerle kapalı olma, dindar olmama, dedikoducu ve sigara tiryakisi olma özellikleridir. Ayrıca, Türkiye'nin dini ve sosyal yaşam tarzı ile siyasi tavrı sonucunda Müslüman olan yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'de kültürlerarası etkileşimde bulunma ve dini yükümlülüklerini yerine getirmelerinde kendi ülkelerinden daha çok imkâna sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak, Hristiyan (Afrikalılar hariç) ve Budist katılımcıların Türkiye'de kendilerine ait olan dini mekânlara gitme ile dini gün ve bayramlarını kutlamada ülkelerine kıyasla daha çok zorluk yaşadıkları bulgusu elde edilmiştir.¹⁹

Uluslararası öğrencilerin Türk kültürüne uyumları ile ilgili çalışmalardan bazıları aşağıda özetle açıklanmıştır.

Koçak'ın "Kişilerarası İletişim Bağlamında Kültürleşme ve Sosyokültürel Adaptasyon: Uluslararası Öğrencilere İlişkin Nicel Bir Araştırma" adlı doktora tezinde uluslararası öğrencilerin kültürlerarası geçiş sürecini anlamlandırmak amacıyla kişilerarası iletişim olgusu incelenmiştir. Bu çalışmada, Türkiye'deki dört üniversitede (Erciyes Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi ve Ege Üniversitesi) öğrenim görmekte olan uluslararası öğrencilerin kültürleşme ve sosyokültürel adaptasyon süreçleri, kişilerarası iletişim ile ilişkili bir biçimde ele alınmıştır. Durum tespitine yönelik nicel bir araştırma yapmak amacıyla

¹⁹ Abdulmuttalip Baycar, "Türkiye'deki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Dini-Kültürel Etkileşimi (SAÜ Örneği)", *Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya, 2019.

katılımcıların tutum ve davranışlarına yönelik veri toplamak için dört ölçek kullanılmış ve ayrıca demografik bilgileri elde etmek amacıyla bir soru seti kullanılmıştır. Bu araştırma ile uluslararası öğrencilerin Türkiye’de sosyokültürel anlamda yüksek düzeyde adaptasyon geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Uluslararası öğrencilerin Türk kültürüne yönelik unsurları benimsedikleri ve aynı zamanda etnik kültürlerine ait unsurları korumaları, çalışmanın bir diğer sonucu olarak tespit edilmiştir. Bunların yanında, öğrencilerin ev sahibi ile kurduğu kişilerarası iletişim ve kişilerarası iletişim motivasyonlarının kültürleşme düzeyleri ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada ayrıca, bu kişilerarası iletişim ve kişilerarası iletişim motivasyonlarının sosyokültürel adaptasyon düzeylerinin en önemli belirleyicileri olduğu saptanmıştır.²⁰

Eynullayeva vd.’nin yaptıkları “Investigation of the Turkish Cultural Adaptation of International Students Living in Turkey (Türkiye’de Yaşayan Uluslararası Öğrencilerin Türk Kültürüne Uyumlarının İncelenmesi)” adlı çalışmada Samsun’da öğrenim gören uluslararası öğrencilerin kültürleşme süreçlerindeki kültürel adaptasyonları incelenmiştir. Bu çalışmanın temel amacını uluslararası öğrencilerin bazı değişkenlerinin kültürel uyum üzerindeki etkilerini Türkiye bağlamında incelemek oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında 670 yabancı uyruklu öğrenciye 23 maddelik bir anket uygulanmıştır. Bu araştırmada yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim sürecinde karşılaştıkları kültürel farklılıkları belirlemek amacıyla nicel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin Türk kültürüne genel uyum düzeyi, orta düzeydedir. Katılımcıların yaşı kültürel uyumu etkileyen bir faktör iken, öğrencilerin kültürel uyumu cinsiyetlerine, yaşadıkları yere, eğitim düzeylerine, akademik performanslarına ve okudukları fakültelere göre değişmemektedir.²¹

Hiçdurmaz, Göktürk ve Göktürk tarafından yapılan “Socio-Cultural Adaptation and Future Expectations of International Students: The Case of Kütahya Dumlupınar University (Uluslararası Öğrencilerin Sosyokültürel Uyum ve Gelecek

²⁰ Ömer Faruk Koçak, “Kişilerarası İletişim Bağlamında Kültürleşme ve Sosyokültürel Adaptasyon: Uluslararası Öğrencilere İlişkin Nicel Bir Araştırma”, *Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Kayseri, 2020.

²¹ Khanim Eynullayeva - Murat Gökalp - Bedri Yavuz Hatunoğlu, “Investigation of the Turkish Cultural Adaptation of International Students Living in Turkey”, *European Educational Researcher*, 2021, C. 4, S. 2.

Hedefleri: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Örneği)” adlı çalışmada Kütahya Dumlupınar Üniversitesi'nde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin eğitimsel ve sosyal uyum düzeylerini ve gelecek hedeflerini tespit etmek amacıyla uluslararası öğrencilerin eğitim deneyimleri, üniversite ve kent ile ilişkileri, Türkiye ve geldikleri ülkeye ilişkin algıları ve gelecek beklentileri incelenmektedir. Araştırma kapsamında Kütahya Dumlupınar Üniversitesi'nde öğrenim gören 21 uluslararası öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın verilerine bağlı olarak Türkiye’yi seçme nedeni, üniversiteyi seçme nedeni, sosyokültürel uyum, eğitim durumu, üniversite ile ilgili görüşler, şehir ile ilgili görüşler ve gelecek beklentileri olmak üzere yedi tema tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin sosyokültürel uyum düzeylerinin sosyal aidiyete bağlı olarak geliştiği ve öğrencilerin sosyo-kültürel uyum ve akademik başarılarını etkileyen en önemli etkenin dil olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, uluslararası öğrencilerin sosyal ilişkiler, eğitim faaliyetleri, dersler ve karşılaştıkları sorunlarda öncelikle öğrencilerin diğer uluslararası öğrenciler ile ve özellikle kendi ülkelerinden arkadaşları ile kurdukları sosyal ilişkiler ağını ifade eden ağ türü sosyalleşme kanallarını kullandıkları belirlenmiştir. Çalışma sonucunda uluslararası öğrencilerin Türkiye'yi tercih etme ve sosyokültürel uyumlarında öne çıkan belirleyici faktörler olarak Türk dizilerinin kültür tanıtımına etkisi ve aynı dini paylaşımlar arasındaki kültürel yakınlık bulunmuştur. Son olarak, uluslararası öğrencilerin Türkiye'deki eğitimleri boyunca kültürel etkileşim ile edindikleri deneyimlerin kültürel uyum süreçlerinde yoğun bir duygusal aidiyet yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.²²

1. Konu ve Problem

Hedef ülkenin yükseköğretimde uluslararasılaşma sürecinde dünya çapında bilinir olması, uluslararası bağlantıları ve ülkedeki istikrarlı barış ile güvenliği sağlayan güçlü bir devlet idaresinin varlığı aday öğrenciler tarafından tercih edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bunun yanında, özel anlamda o ülkenin toplumsal yaşam tarzı ile ilgili olarak uluslararası arenadaki imajının uluslararası öğrencilerin o ülkeyi tercihlerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

²² Zeynep Hiçdurmaz - Işıl Gökçürk - Gökhan Gökçürk, “Socio-Cultural Adaptation And Future Expectations of International Students: The Case of Kütahya Dumlupınar University”, *Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi*, 2023, C. 7, S. 2.

Son yıllarda Türkiye’deki uluslararası öğrenci sayısında hızlı bir artış gözlenmektedir. Üniversiteler arası ikili anlaşmalara dayalı öğrenci değişim programlarının daha çok bilinir hale gelmesi ile bu programlara yönelik talep artışı yaşanmaktadır. Türkiye Bursları ve ülkemizde uluslararası öğrencilere sunulan diğer burs olanakları ile bazı öğrencilerin kendi ülkeleri tarafından sunulan burs imkânları, Türkiye’de eğitim görmek isteyen yabancı uyruklu öğrenci sayısındaki artışa yol açmaktadır. Göç, iltica ve sığınma gibi faktörler de Türkiye’deki üniversitelerde öğrenim gören yabancı öğrenci sayısındaki artışı önemli düzeyde etkilemektedir. Ayrıca, Asya ve Avrupa’da toprakları olan Türkiye’nin Türk dünyası ile etnik köken birliği ve İslam dünyası ile din birliğinin olması ve Batı dünyası ile modern ve demokratik yaşam tarzı bakımından uyumu sonucu, her geçen yıl daha çok sayıda uluslararası öğrenci yükseköğrenim için Türkiye’yi tercih etmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, yabancı bir ülkede öğrenim görmeye başlayan uluslararası öğrencilerin karşılaştıkları yeni kültürel ve toplumsal hayata kolaylıkla adapte oldukları takdirde, o topluma yönelik olumlu bir bakış açısına sahip oldukları öngörülebilir. Diğer taraftan, Brown’a (2007) göre, kültür şoku yaşayan insanlar, içinde bulundukları yeni dünyaya karşı kırgınlık duygusu taşımaktadır. Bu insanlar ayrıca kendilerini anlamadıkları için başkalarına karşı öfke duyma ve kendilerine karşı acıma duyguları arasında gidip gelmektedir.²³ Bu durumun kendi ülkesinden ayrılıp başka bir ülkede öğrenim gören öğrenciler için de geçerli olduğu sonucuna ulaşılabılır. Kültür şokuna maruz kalan öğrenciler, öğrenim gördükleri ülke, yerli halk ve kültüre karşı olumsuz duygular taşıyabilmektedir.

Türkiye’deki üniversitelerde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin Türkiye’de yaşadıkları süre içerisinde sosyal ve kültürel uyum süreçlerini tamamlamaları ve bunun sonucunda akademik başarılarının yükselmesi²⁴ ile bu öğrencilerin Türk toplumunun hayat biçimine yönelik daha olumlu tutum geliştirmeleri beklenmektedir. Bu öğrencilerin Türkiye’deki yaşam tarzı hakkındaki olumlu değerlendirmeleri, ülkemiz bakımından motive edici olabilir. Oysaki

²³ Henry Douglas Brown, *Principles of Language Learning and Teaching*, 5th Edition, Pearson Education, Longman, White Plains, NY, 2007, s. 194.

²⁴ Mehmet Serdar Ercan, “Uluslararası Öğrencilerin Uyum Sorunlarının İncelenmesi ve Bu Sorunların Çözümüne Yönelik Beklentilerin Araştırılması”, *T.C. Başbakanlık, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Uzmanlığı Tezi*, Ankara 2012, s. 7.

Türkiye’de öğrenim görmeyi düşünen yeni uluslararası öğrencilere aktarılma ihtimali olan olumsuz değerlendirmelerin ise ülkemiz açısından bir dezavantaj oluşturması, istenmeyen bir durumdur.

Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda bu araştırmanın temel problemi, “Uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik bakışı nedir?” olarak belirlenmiştir. Bu ana problem doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik görüşleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
2. Uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik görüşleri yaş değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik görüşleri öğrenim görmekte oldukları akademik seviye değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik görüşleri ile Türkiye’de bulunma sürelerine göre farklılaşmakta mıdır?
5. Uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik görüşleri ile üniversiteden memnuniyet düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
6. Uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik görüşleri ile Türkiye’de barındıkları yere (yurt, ev...) göre farklılaşmakta mıdır?
7. Uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik görüşleri ile ekonomik durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
8. Uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik görüşleri, Türkiye’deki yerli halkla (Türk aileler ve öğrenciler) yüz yüze iletişim düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?

2. Amaç ve Önem

Bu çalışma, 2021-2022 akademik yılında SDÜ’de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik bakış açılarını tespit etme ve bu bakış açılarının belirli değişkenler açısından incelenmesini amaçlamaktadır.

Uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzını dışarıdan bir gözle nasıl gördüklerini tespit etmek sosyolojik açıdan önem arz etmektedir. Uluslararası öğrenciler yükseköğrenim gördükleri bir ülkenin toplumsal yaşayış tarzının özelliklerini birer dış gözlemci olarak daha geniş bir açıdan görebilmektedir. Böylece, kendi ülkeleri dışında başka bir ülkede eğitim gören uluslararası öğrencilerin ev sahibi ülkeye yönelik değerlendirmeleri sonucu, o ülkeyle ilgili olumlu ve olumsuz imajları oluşmaktadır. Olumlu imajların dünyadaki diğer ülkelere ulaşması, ev sahibi ülke için istenilen bir gelişmedir.²⁵ Diğer ülkelerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik olumsuz yargıları ile mücadele edilmesi ve bu ülkeler ile kurulacak siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel ilişkilere yönelik yöntem ve yaklaşımların belirlenmesi, Türkiye’nin tanınırlığını artırma ve imajını olumlu yönde geliştirecek faaliyetleri planlama bakımından büyük öneme sahiptir. Ayrıca bu çalışmanın dolaylı olarak uluslararası öğrencilerin gözünden Türk toplumunun yaşam tarzının aksayan yönlerine işaret edilmesi sonucu devletin ilgili kurumları tarafından toplumsal kurumlar düzeyinde zayıf olarak algılanan özellikler ile ilgili geliştirme çalışmalarının yapılması bakımından katkı sağlanması beklenmektedir.

Uluslararası öğrencilerin uyum sorunlarının çözümü, Türkiye’deki üniversitelerin ciddiyle üzerinde durduğu önemli bir konudur. Genel olarak bireysel bir toplum olma özelliğine sahip olan Batı ülkelerinden gelerek, çoğunlukla sosyal bir toplumun özelliklerini taşıyan Türkiye’de yükseköğretime uzun vadeli ya da kısa vadeli olarak devam eden yabancı uyruklu öğrencilerin toplumsal farklılıklardan kaynaklanan uyum sorunları söz konusu olabilir. Diğer taraftan, Türk kültürü ile bazı benzer özelliklere sahip Türk Cumhuriyetleri, Asya, Afrika ve Uzak Doğu toplumlarından Türkiye’ye gelerek üniversite eğitimi gören uluslararası öğrenciler Türk toplum yapısına uyum ile ilgili daha az sayıda sorun yaşayabilirler.

²⁵ Erman Akıllı, “Uluslararası Öğrenciler, Ulus Markalama ve İyi Ülke İndeksi: Türkiye Örneği”, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2018, C. 7, S. 3, s. 894.

Böylece bu çalışmanın bir diğer katkısı, farklı kültürlerden gelen öğrencilerin toplumun yaşam tarzına yönelik bakış açılarını tespit etme ve böylece Türk toplumuna uyumları konusunda fikir sahibi olma yoluyla uluslararası öğrencilerin Türk kültürüne daha çok uyum sağlamaları için farklı kültürlere yönelik olarak her ülke özelinde adımların atılmasıdır.

Nihayetinde, bu çalışmanın daha önce yapılmış olan çalışmaları tamamlayıcı bir niteliğe sahip olması ve yerel ve küresel literatüre katkıda bulunması beklenmektedir.

3. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmada iki farklı varsayım belirlenmiştir.

1. Araştırmaya katılan uluslararası öğrenciler, ölçme araçlarındaki soruları, bilgi, görüş ve eğilimleri doğrultusunda yanıtlamışlardır.
2. Araştırmaya katılan uluslararası öğrenciler, ölçme araçlarından biri olan kişisel bilgiler anketini kendileriyle ilgili doğru bilgiler vererek doldurmuşlardır.

4. Araştırmanın Denenceleri

Araştırmanın temel denencesine göre, Türkiye’deki üniversitelerde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik tutumları farklılaşmaktadır. Bu temel denence dikkate alınarak, araştırmanın alt denenceleri aşağıdaki gibidir:

1. Yükseköğrenim gören uluslararası kadın öğrenciler ile erkek öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik tutumları farklıdır. Cinsiyete göre Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik bakış açıları farklılaşmaktadır.

2. Yükseköğrenim gören uluslararası öğrencilerin içinde bulundukları yaş dönemi, bu öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik tutumlarını etkilemektedir. Değişik yaş gruplarına göre Türk toplumuna yönelik bakış açıları farklılaşmaktadır.

3. Yükseköğrenim gören uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik bakışları öğrenim görmekte oldukları akademik birime göre farklılık göstermektedir. Uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri birimlerin kurumsal iklimi ve birimlerde yer alan akademik ve idari personelin uluslararası öğrencilere yönelik davranışları, bu öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik bakış açılarını etkilemektedir.

4. Yükseköğrenim gören uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik bakışları, araştırmanın yürütüldüğü tarihe kadar Türkiye’de geçirdikleri yaşam süresine göre farklılık göstermektedir. Yükseköğretimdeki yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’de ikamet sürülerine göre Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik bakış açıları farklılaşmaktadır.

5. Yükseköğrenim gören uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik bakışları, üniversiteden memnuniyet düzeylerine göre farklılık göstermektedir. Üniversitelerde uluslararası öğrencilere sunulan hizmetlerden memnuniyet düzeyi, bu öğrencilerin Türk toplumunun hayat tarzına bakış açıları ile ilişkilidir.

6. Yükseköğrenim gören uluslararası öğrencilerin Türkiye’de ikamet ettikleri barınma ortamları ile Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik bakışları arasında ilişki vardır. Farklı yerlerde kalan öğrenciler, Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik birbirlerinden farklı tutumlara sahiptir.

7. Yükseköğrenim gören uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik bakış açıları ekonomik durumlarına göre farklılaşmaktadır. Uluslararası öğrencilerin ekonomik durumları, Türk topluma yönelik tutumlarını etkilemektedir.

8. Yükseköğrenim gören uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik bakışları, Türkiye’deki yerli halk (Türk aileler ve öğrenciler) ile olan yüz yüze iletişim düzeylerine göre farklılık göstermektedir. Türk halkı ile farklı iletişim düzeylerine sahip olan yabancı uyruklu öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik farklı tutumları mevcuttur.

5. Kapsam ve Sınırlar

Bu çalışmanın sınırlılıkları aşağıda yer almaktadır.

1. Bu araştırma araştırmanın yürütüldüğü 2021-2022 akademik yılı bahar döneminde SDÜ’de öğrenim görmek üzere kayıtlı olan uluslararası öğrencilerle sınırlıdır.

2. Araştırma 2021-2022 eğitim-öğretim yılı Güz ve Bahar dönemleri olmak üzere belli bir zaman diliminde yapıldığı için ve çalışmaya katılan öğrencilerin bakış açılarının zamanla değişebileceği düşüncesiyle araştırma yapıldığı zaman dilimiyle sınırlıdır.

3. Bu çalışma, araştırmada veri toplama araçları kişisel bilgiler anketi soruları ve tutum ölçeği maddeleri ile sınırlıdır.

6. Yöntem

Yöntem, araştırmanın yürütülme biçimini ifade etmektedir. Yöntem bölümünde yer alan açıklamaların değerlendirilmesi ile yöntemin uygunluğu, araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini hakkında bilgi edinilmektedir.²⁶ Bu araştırmada araştırmanın yöntemi kapsamında araştırmanın modeli, veri toplama aracının hazırlanması, veri toplama aracının geçerliliği ve güvenilirliği, evren ve örnekleme, ile verilerin analizi yer almaktadır.

6.1. Araştırma Modeli

Süleyman Demirel Üniversitesi’nde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik görüşlerini ortaya koymak amacıyla tarama modelinde yapılan bu çalışmada pozitivist paradigmaya dayalı nicel araştırma deseni kullanılmıştır. Nicel araştırma, “en basit anlamda nicel verilerin toplanmasını ve analizini gerektiren çalışmalardır.”²⁷ Nicel veriler, bir araştırmadan elde edilen

²⁶ Ali Balcı, *Sosyal Bilimlerde Araştırma, Yöntemi Teknik ve İlkeler*, Pegem Yayıncılık, Ankara, 2001. s. 313.

²⁷ Şener Büyüköztürk vd., *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi, Ankara, 2015, s. 12.

bilgilerin sayılar ile ifade edilmiş biçimidir.²⁸ Daha kapsamlı bir tanım yapmak gerekirse, Bal'ın tanımına göre, "Nicel (Kantitatif) (Quantitative) araştırmalar survey (tarama) araştırmaları niteliğinde olup verilerin toplanmasında anket tekniğini, değerlendirilmesinde istatistik tekniklerini ve bilgisayar ortamındaki programları kullanan araştırmalardır."²⁹

2021-2022 Bahar döneminde Google form linki üzerinden yapılan bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama (survey) modeli, mevcut bir durumu olduğu gibi betimleme temeline dayanmaktadır.³⁰ SDÜ'de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel (tekil) tarama modelinde değişkenler, ayrı ayrı betimlenmeye çalışılmaktadır.³¹

Kısaca ifade etmek gerekirse, uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik bakış açıları araştırmanın bağımlı değişkenini oluşturmaktadır. Araştırmanın bağımsız değişkenleri ise cinsiyet, yaş, öğrenim görülen akademik birim, Türkiye'de bulunma süresi, üniversiteden memnuniyet düzeyi, barınma yeri, ekonomik durum ve yerli halk (Türk aileler ve öğrenciler) ile yüz yüze iletişim düzeyi olarak belirlenmiştir.

6.2. Veri Toplama Aracının Hazırlanması

Yapılan araştırmaya yönelik olarak kişisel bilgiler formu ve 5'li Likert tipi tutum ölçeğinden oluşan bir öğrenci anket formu hazırlanmıştır.

Kişisel bilgiler formunda cinsiyet, yaş, ülke, akademik birim, Türkiye'de bulundukları süre, SDÜ'den genel memnuniyet, kaldıkları yer, ekonomik durum ve Türkiye'deki yerli halk (Türk aileler ve öğrenciler) ile yüz yüze iletişim ile ilgili sorulara yer verilmiştir.

²⁸ İsmet Daşdemir, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti., Ankara, 2016, s. 66.

²⁹ Hüseyin Bal, *Sosyal Bilimlerde Nicel Araştırma Yöntem ve Teknikleri*, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2009, s. 63.

³⁰ Niyazi Karasar, *Araştırmalarda Rapor Hazırlama*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001, s. 34.

³¹ Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2002, s. 79.

Tutum ölçeği maddelerini geliştirmek amacıyla belirli aşamalar izlenmiştir. Bu aşamalar aşağıda sıralı olarak verilmektedir.

A. Öncelikle uluslararası öğrenci hareketliliği, yükseköğretimde uluslararasılaşma, Türk toplumunun kültürel ve genel yaşam tarzı özellikleri gibi araştırma konusu ile doğrudan ilişkili konuları kapsayan alan yazın taraması yapılmıştır.

B. Bir sonraki aşamada, alan yazın tarama sonuçlarının değerlendirilmesi ve uzman görüşüne başvuru sonucunda uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik bakış açılarını ifade edebilecekleri 12 adet açık uçlu ve uzun cevaplı sorulardan oluşan bir Google Form anketi hazırlanmıştır. Bu ankete, e-posta ve Whatsapp uygulaması aracılığıyla Süleyman Demirel Üniversitesi'nde öğrenim gören 29 uluslararası öğrenci katılmıştır.

C. Daha sonraki aşamada, yaşam tarzı ve yaşam kalitesi göstergelerini içeren kaynaklara ulaşılmıştır. Bu kaynaklar arasından ölçek maddelerinin hazırlanmasında referans noktası olarak başvurulabilecek dört temel kaynak belirlenmiştir.

Bunlardan birincisi, Plummer'ın pazarlama araştırmalarında kullanılan AIO (FİF: Faaliyetler, İlgiler ve Fikirler) envanteri modeli ile hazırlamış olduğu yaşam tarzı boyutlarıdır.³² İkincisi, Eke'nin yaşama tarzı ve gelir seviyesi arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmasında belirlediği yaşama tarzının unsurlarıdır.³³ Bir diğeri, Kaya'nın Türk Toplumunun Yaşama Tarzı adlı çalışmasında belirlediği yaşam tarzı değişkenleridir.³⁴ Son olarak, TÜİK'in İllerde Yaşam Endeksi çalışmasının boyut ve göstergelerine³⁵ başvurulmuştur. Bu kaynakları kısaca açıklamak yerinde bir karar olacaktır.

İlk olarak, Plummer'a göre pazarlama alanındaki yaşam tarzı araştırmalarının temel hedefi, müşteriler hakkında toplanan bilgiler ile onlarla etkili iletişim kurma

³² Joseph T. Plummer, "The Concept and Application of Life Style Segmentation", *Journal of Marketing*, 1974, C. 38, S. 1, s. 34.

³³ Beğlü Eke, "Yaşama Tarzı ile Gelir Seviyesi Arasındaki İlişki", *Istanbul Journal of Sociological Studies*, 2011, C. 0, S. 18, s. 98.

³⁴ Kamil Kaya, *Türk Toplumunun Yaşama Tarzı(Isparta Örneği)*, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2003, s. 65-166.

³⁵ TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu), Haber Bülteni, İllerde Yaşam Endeksi 2015, İllerde Yaşam Endeksi Hakkında Genel Açıklamalar, 22 Ocak 2016 tarih ve 24561 sayılı Haber Bülteni, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İllerde-Yasam-Endeksi-2015-24561>, (15.12.2023).

yoluyla pazarlama yapabilmektir.³⁶ Bu araştırmalarda insanlar faaliyetleri, ilgi alanları ve fikirlerine göre detaylı bir şekilde incelenmekte ve çıkan sonuçlara göre sınıflandırılmaktadır.³⁷ Plummer, yaşam tarzının boyutlarını bir tabloda göstermiştir. AIO (FİF) modelinde yer alan boyutlara ek olarak yaşam tarzının bir diğerk boyutu olarak demografik özellikleri eklemiştir. Ayrıca, tabloda temel yaşam tarzı boyutlarının alt boyutlarına yer verilmiştir. Plummer'ın yaşam tarzı boyutlarına dair tablo aşağıda yer almaktadır.^{38*}

³⁶ Plummer, “The Concept and Application of Life Style Segmentation”, s. 33.

³⁷ Plummer, “The Concept and Application of Life Style Segmentation”, s. 35.

³⁸ Plummer, “The Concept and Application of Life Style Segmentation”, s. 34.

* Yazarın evirisi

Tablo 4. Yaşam Tarzı Boyutları

Faaliyetler	İlgi Alanları	Fikirler	Demografi
İş	Aile	Kendileri	Yaş
Hobiler	Ev	Sosyal Konular	Eğitim
Sosyal etkinlikler	İş	Politika	Gelir
Tatil	Toplum	Çalışma hayatı / Ticari Faaliyetler / İş Dünyası (Business)	Meslek
Eğlence	Boş zamanı değerlendirme	Ekonomi	Aile büyüklüğü
Kulüp üyeliği	Moda	Eğitim	İkametgâh
Toplum	Gıda	Ürünler	Coğrafya
Alışveriş	Medya	Gelecek	Şehir büyüklüğü
Spor	Başarılar	Kültür	Yaşam döngüsündeki aşama

Eke ise yaşama tarzı unsurlarını daha çok aile hayatının unsurları olarak belirlemiştir.³⁹ Toplumun en küçük birimleri olarak tanımlanan ailelerin ortak yaşam tarzı özellikleri, içinde bulundukları toplumun yaşam tarzını temsil düzeyine sahip olarak kabul edilebilir. Bu çalışmada Eke'nin tespit ettiği temel sekiz unsur ve alt unsurlar da toplumsal yaşama tarzını temsil etme gücüne dair ön kabul ile tutum ölçeği maddelerinin geliştirilmesi aşamasında kullanılmıştır. Eke'nin belirlemiş olduğu yaşama tarzının unsurlarını gösteren tablo aşağıdaki yer almaktadır.⁴⁰

³⁹ Eke, "Yaşama Tarzı ile Gelir Seviyesi Arasındaki İlişki", s. 96.

⁴⁰ Eke, "Yaşama Tarzı ile Gelir Seviyesi Arasındaki İlişki", s. 97.

Tablo 5. Yaşama Tarzının Unsurları

1- Barınma	İkametgâhın konum yeri ve tipi, oda sayısı, ev eşyalarının ve mobilyaların seçimi
2- Beslenme	Gıda maddelerinin çeşit ve miktarları, tüketiliş şekli
3- Eğitim	Aile fertlerinin tahsil seviyeleri ve meslek durumları, öğrenim yapmakta olanların devam ettikleri öğrenim kurumları, eğitimden beklenenler
4- Giyim	Giyim eşyalarının biçim ve renkleri, kalitesi
5- Sağlık	Sağlığı korumada ve hastalık hallerinde ailenin tutumu
6- Eğlence	Zevk alınan eğlencenin türü, eğlence vasıtaları
7- Haberleşme- Ulaşım	Haberleşme ve ulaşım vasıtalarının seçiminde zevk ve alışkanlıklar
8- İlişkiler	Aile fertleri arasındaki ilişkiler, nişan, evlenme, doğum ve ölüm olaylarında ailenin tutumu, kullanılan dil, terbiye kurallarına uyma derecesi, aile fertlerine, akrabalar ve komşulara saygı

Ayrıca Eke, yaşama tarzının unsurlarını maddi ve maddi olmayan unsurlar olarak iki gruba ayırmaktadır. Ona göre, maddi unsurların yanında maddi unsurlar ile karşılıklı ilişki halinde olan ve aile içi ilişkiler, alışkanlıklar ve tutumlarda kendini gösteren maddi olmayan unsurlar yer almaktadır.⁴¹

Yaşama tarzının maddî yönü, yaşama tarzına ait ilişkiler unsuru dışında kalan barınma, beslenme, eğitim, giyim, sağlık, eğlence, haberleşme ve ulaşım unsurlarının sayı ve fiyatlarla ifade edilebilmesi anlamına gelmektedir. Yaşama tarzının maddî yönü, fizikî ihtiyaçların karşılanması yanında statüyü belirleyici toplumsal bir görevi üstlenmektedir. Böylece yaşama tarzının maddî yönünü muhafaza etmeyi ya da daha üst seviyeye çıkarmak isteyen ailelerin yaptıkları harcamalar bir tüketim bileşimini ortaya çıkarmaktadır.⁴²

Diğer yandan, yaşama tarzının maddî olmayan yönünü ailenin ihtiyacı olan mal ve hizmetlerin sağlanma şeklini belirleyen tutum, davranış ve değerler sistemi oluşturmaktadır. Toplumdaki insanlar meslek, eğitim, gelir seviyesi ve yaşama tarzı

⁴¹ Eke, “Yaşama Tarzı ile Gelir Seviyesi Arasındaki İlişki”, s. 98.

⁴² Eke, “Yaşama Tarzı ile Gelir Seviyesi Arasındaki İlişki”, s. 98.

yönünden sosyal tabakalaşma düzeni içinde daha üst düzeyde olmak istemektedir.⁴³ Bu amaçla, insanlar üyesi olmak istedikleri sosyal grubun normlarını önceden kabullenme ve önceden sosyalleşme sürecine girmektedir. Bir üst yaşama tarzının değerlerini ve ilişkiler sistemini gerçekleştirebilen önceden sosyalleşmiş bir aile ile önceden sosyalleşmemiş bir ailenin çocuklarının eğitimlerine harcadıkları para miktarları eşit olabilir. Fakat her iki ailedeki ebeveynlerin tutum ve davranışlarındaki farklılık sonucu çocukların okul eğitimlerindeki başarıları, zekâ gelişimleri ile örf ve âdetler çerçevesinde görgü kuralları öğrenmelerinde farklılıkların olması mümkündür.⁴⁴

Kaya, Türk toplumun yaşama tarzına yönelik sosyolojik özelliklerini üç ana gruba ayırmış ve bu grupların altındaki değişkenleri belirlemiştir. Birinci grup, demografik özelliklerdir. Bu grubun temel değişkenleri, cinsiyet, yaş, doğum yeri, medeni durum ve nüfustur. Bir diğer grup, sosyo-kültürel özelliklerden oluşmaktadır. Temel değişkenleri, konut durumu, eğitim durumu, mesleki durum, toplumsal dayanışma, sosyal sınıf şuuru, boş zamanları değerlendirme biçimi, kitle iletişim araçlarından yararlanma biçimi, sağlık güvencesi ve tatil yapma biçimidir. Kaya, son grup olarak ekonomik özellikleri belirlemiştir. Bu gruba ait temel değişkenler, gelir durumu, tasarruf yapma ve tasarrufları değerlendirme biçimi, sahip olunan eşyalar, ihtiyaçların temin edilme sürecinde tercih eğilimleri ve alışverişlerde harcamaları etkileyen değişkenlerdir.⁴⁵ Tutum ölçeğinin içeriğinin belirlenmesi ve oluşturulması aşamasında bu özelliklerden de faydalanılmıştır.

Son olarak, ölçme aracının içeriği bakımından TÜİK tarafından illerdeki yaşamı her yönüyle takip ederek sorunların çözülmesi ve eksikliklerin giderilmesi amacıyla hazırlanan İllerde Yaşam Endeksi çalışmasında yer alan boyut ve göstergelere başvurulmuştur. OECD'nin Daha İyi Yaşam Endeksi'nde yer alan ölçütler ve Türkiye'nin içinde bulunduğu şartlar dikkate alınarak TÜİK tarafından 11 boyut ve 41 göstergesi kapsayan bir yaşam endeksi hazırlanmıştır.⁴⁶ Bunlar, aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. İllerde Yaşam Endeksi çalışmasının boyut ve

⁴³ Eke, “Yaşama Tarzı ile Gelir Seviyesi Arasındaki İlişki”, s. 99.

⁴⁴ Eke, “Yaşama Tarzı ile Gelir Seviyesi Arasındaki İlişki”, s. 100.

⁴⁵ Kaya, *Türk Toplumunun Yaşama Tarzı (Isparta Örneği)*, s. 65-166.

⁴⁶ TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu), İllerde Yaşam Endeksi 2015, İllerde Yaşam Endeksi Hakkında Genel Açıklamalar, 22 Ocak 2016 tarih ve 24561 sayılı Haber Bülteni, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İllerde-Yasam-Endeksi-2015-24561>, (15.12.2023).

göstergeleri belirlenirken OECD'nin Daha İyi Yaşam Endeksi çerçevesi ve ülkemiz koşulları temel alınmıştır. İllerde Yaşam Endeksi çalışmasının temel amacı ildeki yaşamın tüm boyutları ile izlenmesine ve iyileştirilmesine altlık oluşturacak bir gösterge sistemi geliştirmektir.

Tablo 6. İllerde Yaşam Endeksi Boyut ve Göstergeleri

Boyutlar	Göstergeler
Konut	Fert Başına Düşen Oda Sayısı Konutun içinde tuvalet mevcudiyeti oranı Konutun kalitesinde problem yaşayanların oranı
Çalışma Hayatı	İstihdam oranı İşsizlik oranı Ortalama günlük kazanç İşinden memnuniyet oranı
Gelir ve Servet	Kişi başına düşen tasarruf mevduatı Orta ve üstü gelir grubundaki hanelerin oranı Temel ihtiyaçlarını karşılayamadığını beyan eden hanelerin oranı
Sağlık	Bebek ölüm hızı Doğuşta beklenen yaşam süresi Hekim başına düşen müracaat sayısı Sağlığından memnuniyet oranı Kamunun sağlık hizmetlerinden memnuniyet oranı
Eğitim	Okul öncesi eğitimde (3-5 yaş) net okullaşma oranı TEOG sistemi yerleştirmeye esas puan ortalaması YGS puan ortalaması Fakülte veya yükseköğretim mezunlarının oranı Kamunun eğitim hizmetlerinden memnuniyet oranı
Çevre	PM10 istasyon değerleri ortalaması (hava kirliliği) Km2'ye düşen orman alanı Atık hizmeti verilen nüfusun oranı Sokaktan gelen gürültü problemi yaşayanların oranı Belediyenin temizlik hizmetlerinden memnuniyet oranı
Güvenlik	Cinayet oranı (bir milyon kişide) Ölümlü ve yaralanmalı trafik kazası sayısı (bin kişide) Gece yalnız yürürken kendini güvende hissedendenlerin oranı Kamunun asayiş hizmetlerinden memnuniyet oranı
Sivil Katılım	Mahalli idareler seçimlerine katılım oranı Siyasi partilere üyelik oranı Sendika/dernek faaliyetleri ile ilgili olanların oranı
Altyapı Hizmetlerine Erişim	İnternet abone sayısı (yüz kişide) Kanalizasyon ve şebeke suyuna erişim oranı Havalimanına erişim oranı Belediyenin toplu taşıma hizmetlerinden memnuniyet oranı
Sosyal yaşam	Sinema ve tiyatro seyirci sayısı (yüz kişide) Bin kişi başına düşen alışveriş merkezi alanı Sosyal ilişkilerinden memnuniyet oranı Sosyal hayatından memnuniyet oranı
Yaşam Memnuniyeti	Mutluluk Düzeyi

Kaynak: TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu), İllerde Yaşam Endeksi (2015), İllerde Yaşam Endeksi Hakkında Genel Açıklamalar, 22 Ocak 2016 tarih ve 24561 sayılı Haber Bülteni, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İllerde-Yasam-Endeksi-2015-24561>, (15.12.2023).

D. Bir sonraki aşamada, 29 uluslararası öğrencinin anketteki açık uçlu ve uzun cevaplı sorulara verdikleri yanıtlar, belirlenen kaynaklarda yer alan yaşam tarzı ve yaşam kalitesi göstergeleri ve aile, ekonomi, din, siyaset ve eğitimden oluşan beş temel toplumsal kurum bir arada değerlendirilmiştir. Bunun sonucunda, tutum ölçeğinin alt boyutları ve içeriği belirlenmiş ve 59 maddelik bir ölçek hazırlanmıştır. Ön çalışmayı hazırlama süreci dâhinde din sosyolojisi alanında uzman iki öğretim üyesinin görüşlerine başvurulmuştur. Anketin ön uygulaması için ayrıca 15 maddelik kişisel bilgiler bölümü hazırlanmıştır. Ön uygulamaya, Google Form'da hazırlanan kişisel bilgiler formu ve tutum ölçeğini cevaplama yoluyla 64 öğrenci katılmıştır.

E. Ön uygulama sonucunda elde edilen yanıtlara ait maddeler, faktör analizine tabi tutulmuş, kapsam geçerliliği ve güvenilirlik bakımından analiz edilmiş ve uzman görüşü alınarak uygun olmayan maddelerin ölçekten çıkarılması ya da değiştirilmesi kararlaştırılmıştır.

F. Son olarak, araştırmanın kapsamına göre veri toplama araçları olarak 9 maddelik kişisel bilgiler formu ve 22 maddelik Likert tipi beşli derecelendirme tutum ölçeği hazırlanarak 40 farklı ülkeden gelen ve araştırma evrenini temsil etme gücüne sahip olan 303 uluslararası öğrenciye uygulanmıştır.

6.3. Veri Toplama Aracının Geçerliliği ve Güvenilirliği

Güvenilirlik, kısaca tutarlılık anlamına gelmektedir.⁴⁷ Bir araştırmanın güvenilir olarak kabul edilmesi için araştırmaya ait ölçme aracının aynı koşullarda aynı konunun tekrar ölçümlerinde benzer sonuçları vermesi gerekmektedir. Bir başka ifade ile güvenilirlik, bir ölçme aracının farklı zamanlarda yapılan ölçümlerde kararlı sonuçlara ulaşması anlamına gelmektedir.⁴⁸ Ölçekteki ifadelerin güvenilirlik katsayılarının hesaplanması sonucu elde edilen alpha katsayısının 0,70'in üzerinde olması, kabul edilebilir güvenilirlik düzeyini ifade ederken katsayının 0,80'in

⁴⁷ Keith F. Punch, *Sosyal Araştırmalara Giriş*, çev. Dursun Bayrak - H. Bader Arslan - Zeynep Akyüz, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2005, s. 95.

⁴⁸ Daşdemir, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, s. 109.; Hüseyin Bal, *Sosyal Bilimlerde Nicel Araştırma Yöntem ve Teknikleri*, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2009, s. 117.

üzerinde bulunması ile güvenilirlik düzeyinin yüksek olduğu belirtilmektedir.⁴⁹ Bu çalışmada, araştırmacı tarafından geliştirilen tutum ölçeğinin güvenilirliği için Cronbach Alpha (iç tutarlılık) katsayısı hesaplanmıştır. Cronbach Alfa analizi sonucu $\alpha=0,88$ olarak belirlenmiş olup, bu sonuca göre anket formunda yer alan ifadelerin güvenilir olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamında kavramsal çerçeve, uzman görüşü ve öğrenci görüşleri ışığında belirlenen 59 adet anket ifadesi ile pilot çalışma uygulanmıştır. Araştırmanın ön uygulamasındaki 59 maddeli tutum ölçeğinin kapsam ve yapı geçerliliği incelenmiştir. Ön uygulama sonucunda elde edilen verilere faktör analizi yapılmıştır. Geçerlilik kavramı, ölçme aracı ile ölçülmek istenilen bir özelliğin diğer özellikler ile karıştırılmadan doğru olarak ölçülmesi gerektiğini anlatmaktadır.⁵⁰ Bir ölçümde tercih edilen yanlış ya da yetersiz bir ölçme aracı, istenilen özelliği tam olarak ölçemez hale gelmekte ve böylece sistematik hataya yol açmaktadır.⁵¹ Tutar ve Erdem'e göre, bir araştırmanın geçerlilik seviyesini arttırmaya yönelik ölçeğin son şeklini verip kullanmadan önce pilot çalışma yapılarak az sayıda örneklemden elde edilen verilere faktör analizi uygulanmalıdır.⁵² Kapsam geçerliliğinin belirlenmesi aşamasında uzman görüşüne başvurulmuştur. Yapı geçerliliği için 59 ifadeli anket formu 64 öğrenciye yöneltilerek elde edilen veriler faktör analizine tabi tutulmuştur. Analiz sonucunda araştırmadaki ölçek ifadelerinden 31 ifadenin normal dağılım göstermemesi ve faktör yüklerinin 0,5 değerinden düşük olması nedeniyle analiz kapsamından çıkarılmış ve daha sonra faktör analizi yeniden uygulanmıştır. Analiz sonucunda aşağıdaki Tablo 8. ve Şekil 1. elde edilmiştir.

⁴⁹ Jum C. Nunnally – Ira H. Bernstein, *Psychometric Theory*, McGraw-Hill, New York, 1994, s. 265; Hasan Tutar - Ahmet Tuncay Erdem, *Örnekleriyle Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve SPSS Uygulamaları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 328.

⁵⁰ Büyüköztürk vd., *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, s. 12.

⁵¹ Daşdemir, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, s. 109.

⁵² Tutar - Erdem, *Örnekleriyle Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve SPSS Uygulamaları*, s. 329.

Tablo 7. Faktör Analizi İçin Uygunluğunun Ölçülmesi (n=303)

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Ölçüm Değer Yeterliliği			.876
	Ki-Kare değeri		2591.65
Bartlett testi	Sd		378
	p		.000

Tablo 7. incelendiğinde analiz sonucunda KMO değeri .876 olarak belirlenmiş olup, Bartlett's Test Sphericity analizi sonucunda Ki-kare değeri 2591,65 olarak belirlenmiştir. Bu bulgulara göre örneklem hacminin mükemmel olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p < 0.000$). Bu değerle araştırma örnekleminin yeterli düzeyde olduğunu göstererek verilerin normal dağılım sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında yapılan faktör analizi bulgularına göre faktörlerin açıkladıkları varyans düzeyleri (Tablo 8.) ile çizgi grafiği (Şekil 1.) dikkate alındığında toplam varyansın % 40.178'ini açıklayan, öz değeri 1'in üzerinde bulunan tek faktörlü bir yapı meydana gelmiştir.

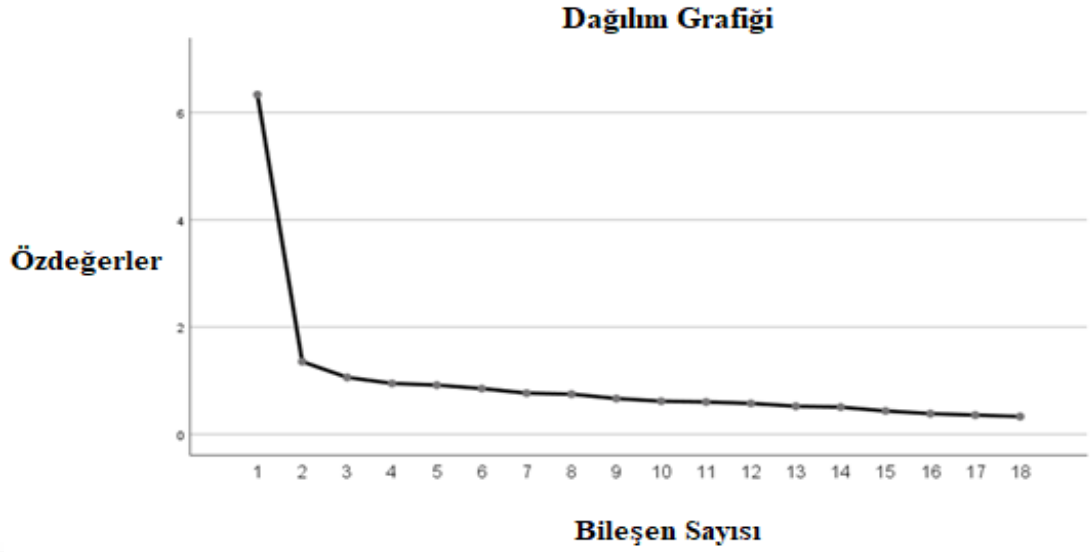
Tablo 8. Faktörlerin Toplam Varyansı Açıklama Oranları (n=303)

Faktörler	Başlangıç Özdeğerleri			Karesel Yüklemelerin Dönme Toplamları		
	Toplam	Varyans Yüzdesi	Kümülatif %	Toplam	Varyans Yüzdesi	Kümülatif %
Faktör	7,351	40,178	40,178	7,351	40,178	40,178

Araştırma ölçeğinde açıklanan varyans değerinin yüksek olarak belirlenmesi, ilgili konunun iyi ölçülme derecesinde olduğunu göstermektedir.⁵³ Sosyal bilimler alanında varyans oranlarının % 40-% 60 aralığında olması da yeterli bir durumdur.⁵⁴ Bu kapsamda Tablo 8.'de açıklanan varyans oranının % 40,178 olması ölçeğin yeterli düzeyde ölçme yeteneğine sahip olduğunu göstermektedir.

⁵³ Tahsin Geçkil - Mehmet Tikici, "A Study on Developing the Organizational Democracy Scale", *Amme İdaresi Dergisi*, 2015, C. 48, S. 4, s. 52.

⁵⁴ Robert F. Scherer vd., "Dimensionality of Coping: Factor Stability Using the Ways of Coping Questionnaire" *Psychological Reports*, 1988, C. 62, S. 3.

Şekil 1. Ölçeğin Öz Değer Çizgi Grafiği (Scree Plot)

Araştırma ölçek ifadelerinin öz değerlerinin birleştirilmesi sonucunda elde edilen Şekil 1.'de belirtilen çizgi grafiğinde hızlı düşüşlerin meydana geldiği kırılma noktaları faktör sayılarını ifade etmektedir.⁵⁵ Grafikte belirtilen hızlı düşüşlerin 1 numaralı faktörden itibaren grafik çizgilerinin yatay seyir izlemesi araştırma ölçeğinin anlamlı faktör sayılarının 1 olduğunu göstermektedir. Birinci faktördeki yüksek ivmeli düşüşten hemen sonra düzleşme ve yavaşlama görülmektedir. Bu doğrultuda araştırmada tek faktörlü bir ölçek belirlenmiştir.

Açıklayıcı faktör analizi sonucunda tek faktörlü ölçek elde edilmiş olup, faktör yükleri Tablo 9.'da belirtilmektedir. Ölçek ifadelerinin faktör yük değerlerinin 0,40 üzerinde olması gerekmektedir.⁵⁶ Bu kapsamda .40'ın altında faktör yükü olan 6 madde ölçek kapsamından çıkarılarak 22 ifadeyle tekrar açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır (Tablo 9.).

⁵⁵ Ömay Çokluk - Güçlü Şekercioğlu - Şener Büyüköztürk, *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve LISREL Uygulamaları*, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2012 s. 194; Tutar - Erdem, *Örnekleriyle Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve SPSS Uygulamaları*, s. 487.

Tablo 9. Faktör Yapısı ve Maddelerin Faktör Yükleri (n=835)

	Ölçek İfadeleri	Faktör Yükleri
S1	Türk eğitim sistemi, öğrencilerde öğrenme isteği uyandırmaktadır.	,725
S2	Türk eğitim sistemi, uluslararası öğrenciler için uygundur.	,655
S3	Türk eğitim sistemi, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini özgürce paylaşabilecekleri bir ortam sunmaktadır.	,643
S4	Türk eğitim sisteminde nitelikli öğretmenler görev yapmaktadır.	,638
S5	Türkiye’de halk, siyasi otoriteye (devlet yöneticilerine) saygı göstermektedir.	,629
S6	Türk halkı, İslam ahlakına (terbiyeli olma, alçakgönüllülük, cömertlik, kibirlenmeme vb.) uygun yaşamaktadır.	,617
S7	Türkiye’de insanlar, dini konularda dini kurumlara (Diyanet İşleri Başkanlığı, İl Müftülükleri vb.) güven duymaktadır.	,606
S8	Türkiye’de muhalefet partilerinin (devleti yönetmekte olan bir siyasi parti ya da partilerin dışında olan partilerin) devlet yönetimine olumlu katkıları vardır.	,596
S9	Türk insanı, sık sık dua etmektedir	,576
S10	Türk toplumu günah işlemekten kaçınmaktadır.	,574
S11	Türk halkı, ibadetlerini (namaz, oruç vb.) düzenli olarak yerine getirmektedir.	,564
S12	Türkiye’de insanlar, farklı İslam mezheplerine (Hanefi, Şafi, Maliki, Hanbeli, Caferi, Alevi mezhepleri vb.) saygı duymaktadır.	,556
S13	Türk aileler, hayvan haklarına saygılıdır.	,546
S14	Türkiye’deki eğitim sisteminde ayrımcılık (ırk, renk, etnik köken, dil, din ve inanç ayrımı vb.) yoktur.	,537
S15	Türk aileler, kadın-erkek eşitliğini benimsemektedir.	,536
S16	Türk insanı, kaliteli ürünler satın almaktadır.	,535
S17	Türk halkı, üniversite eğitimi almanın gerekliliğine inanmaktadır.	,502
S18	Türkiye’deki eğitim kurumlarında yabancı dil öğretimine gerekli önem verilmektedir.	,497
S19	Türk insanı, misafirperverdir.	,463
S20	Türk halkı, dindar olmayan (dinin emir ve yasaklarına uymayan) insanlara karşı hoşgörülüdür.	,437
S21	Türk halkı, boş zamanlarında alışveriş yapmaktan hoşlanmaktadır.	,423
S22	Türk insanı, ev ziyaretlerine (akraba ve arkadaş ziyaretleri) çok zaman ayırmaktadır.	,404

6.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Evren, “araştırma sonuçlarından elde edilen verilerin (bulgu) genellenmek istenilen bütünü”dür.⁵⁷ Araştırma evrenini 2021-2022 eğitim-öğrenim yılında Süleyman Demirel Üniversitesi’nde Türkçe eğitimi, İngilizce ve Arapça hazırlık eğitimi ile önlisans, lisans ve lisansüstü düzeylerinde öğrenim görmekte olan 2201 uluslararası öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem, evreni temsil gücü olan ve istatistiksel analizler ile doğru sonuçlara ulaşmayı sağlamak için yeterli büyüklüğe sahip olan gruba verilen addır.⁵⁸ Öz ifade ile örneklem, “evrenin bir modeli ya da örneğidir.”⁵⁹ Süleyman Demirel Üniversitesi’nde Türkçe eğitimi, İngilizce ve Arapça hazırlık eğitimi, önlisans, lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim gören 303 uluslararası öğrenci, araştırma evreninden seçilen örneklemi oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğü Microsoft Excel’in = RANDBETWEEN işlevi kullanılarak karesel sayı tablosundan belirlenmiştir.

Çalışmada örneklem seçiminde basit tesadüfi örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Bu bağlamda, evrendeki öğrencilerden tümüne eşit ve yansız bir biçimde seçilme şansı verilmesi amaçlanmıştır. Fakat örneklemin görece büyüklüğü ve örneklem dâhilindeki uluslararası öğrencilerden bir kısmının ankete katılmaya gönüllü olmama durumu göz önünde bulundurularak araştırmacı tarafından geliştirilen anket, olasılık dışı örnekleme türlerinden uygun örnekleme yöntemi ile ulaşılan örneklem grubuna uygulanmıştır. Uygun örnekleme, verilerin kolayca erişilebilen ve ulaşılabilir bir insan grubundan toplandığı, olasılığa dayalı olmayan bir örnekleme yöntemidir. Uygun örneklemede katılımcılar, fiziksel yakınlıkları, belirli bir zamanda müsait olmaları ya da katılmaya istekli olmalarına göre

⁵⁷ Durmuş Ekiz, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Anı Yayıncılık, Gözden Geçirilmiş 6. Baskı, Sözkese Matbaacılık, Ankara, 2020, s. 113.

⁵⁸ Hüseyin Bal, *Sosyal Bilimlerde Nicel Araştırma Yöntem ve Teknikleri*, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2009, s. 99.

⁵⁹ Bal, *Sosyal Bilimlerde Nicel Araştırma Yöntem ve Teknikleri*, s. 100.

seçilmektedir.⁶⁰ Genellikle araştırmacılar tarafından diğer örnekleme yöntemlerinin kullanılma durumunun olmaması nedeniyle bu yöntem tercih edilmektedir.⁶¹

Araştırma anketi çevrimiçi ve yüz yüze olmak üzere iki şekilde uygulanmıştır. Bu amaçla Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı ve Kurumsal İletişim Uygulama ve Araştırma Merkezi aracılığı ile 2021-2022 akademik yılı bahar döneminde SDÜ'ye kayıtlı olan uluslararası öğrencilere e-posta yolu ile çevrimiçi ankete ait elektronik link gönderilmiştir. Diğer yandan, kampüs ortamında erişilen uluslararası öğrencilerin kişisel rızaları ile iletişim bilgileri alınmış ve bu öğrencilere WhatsApp ile Instagram sosyal medya uygulamaları üzerinden çevrimiçi anket ulaştırılmıştır. Ayrıca, kampüs ortamında erişilen ve Türkçe seviyeleri yeterli olmayan uluslararası öğrenciler ile yüz yüze sözel iletişim kurulmuş ve anket soruları İngilizce'ye çevrilerek yöneltilmiştir.

Araştırma kapsamında örneklemden elde edilen bulgulara göre cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, Türkiye'de bulunma süresi, Süleyman Demirel Üniversitesi'nden memnuniyet düzeyi, barınma yeri, ekonomik durum, Türkiye'de halk ile yüz yüze iletişim düzeyi ve geldikleri ülke değişkenlerine göre katılımcılara ait bilgiler Tablo 10'da cinsiyet değişkeni baz alınarak çapraz tablo analizi ile açıklanmaktadır.

Tablo 10. Cinsiyete Göre Demografik Bilgilerin Çapraz Tablo Dağılımı

Demografik Değişkenler	Kadın (K)	%	Erkek (E)	%	Toplam (K+E)	Değişken Açısından %
Cinsiyet	118	38,9	185	61,1	303	100
Yaş						
17-22 yaş	105	34,65	86	28,38	191	63,04
23-30 yaş	30	9,90	74	24,42	104	34,32
31-40 yaş	2	0,66	5	1,65	7	2,31
41 yaş ve üzeri	0	0,00	1	0,33	1	0,33

⁶⁰ Julia Simkus, "Convenience Sampling: Definition, Method and Examples", Psychology, Research Methodology, Simply Psychology, <https://www.simplypsychology.org/convenience-sampling.html>, (30.01.2024).

⁶¹ Selim Kılıç, "Örnekleme Yöntemleri", *Journal of Mood Disorders*, 2013, C. 3, S. 1, ss. 44-46, s. 44, doi: 10.5455/jmood.20130325011730, (30.01.2024).

Tablo 10. Cinsiyete Göre Demografik Bilgilerin Çapraz Tablo Dağılımı

Demografik Değişkenler		Kadın (K)	%	Erkek (E)	%	Toplam (K+E)	Değişken Açısından %
Eğitim Düzeyi	Önlisans	0	0,00	5	1,65	5	1,65
	Lisans	73	24,09	98	32,34	171	56,44
	Yüksek Lisans	4	1,32	15	4,95	19	6,27
	Doktora	1	0,33	5	1,65	6	1,98
	SDÜTÖMER Türkçe Eğitimi	27	8,91	52	17,16	79	26,07
	Yabancı Dil Hazırlık Eğitimi (İngilizce / Arapça)	13	4,29	10	3,30	23	7,59
Türkiye’de Bulunma Süresi	0-1 yıl	27	8,91	50	16,50	77	25,41
	2-3 yıl	24	7,92	20	6,60	44	14,52
	4-5 yıl	16	5,28	26	8,58	42	13,86
	6-7 yıl	14	4,62	30	9,90	44	14,52
	8-9 yıl	8	2,64	31	10,23	39	12,87
	10 yıl ve üzeri	29	9,57	28	9,24	57	18,81
Süleyman Demirel Üniversitesi’nden Memnuniyet	Çok Memnunum	27	8,91	54	17,82	81	26,73
	Memnunum	73	24,09	107	35,31	180	59,41
	Az Memnunum	13	4,29	20	6,60	33	10,89
	Memnun Değilim	2	0,66	2	0,66	4	1,32
	Hiç Memnun Değilim	3	0,99	2	0,66	5	1,65
Barınılan Yer	Devlet Yurdu	23	7,59	59	19,47	82	27,06

Tablo 10. Cinsiyete Göre Demografik Bilgilerin Çapraz Tablo Dağılımı

Demografik Değişkenler	Kadın (K)	%	Erkek (E)	%	Toplam (K+E)	Değişken Açısından %
Özel Yurt	13	4,29	37	12,21	50	16,50
Ev	57	18,81	80	26,40	137	45,21
Aile ile Birlikte Evde	18	5,94	3	0,99	21	6,93
Diğer	7	2,31	6	1,98	13	4,29
Çok İyi	5	1,65	4	1,32	9	3,00
İyi	38	12,54	49	16,17	87	28,70
Orta	58	19,14	105	34,65	163	53,80
Düşük	12	3,96	22	7,26	34	11,20
Çok Düşük	5	1,65	5	1,65	10	3,30
Çok Yüksek	14	4,62	20	6,60	34	11,22
Yüksek	29	9,57	47	15,51	76	25,08
Orta Düzey	55	18,15	88	29,04	143	47,19
Düşük	14	4,62	27	8,91	41	13,53
Çok Düşük	4	1,32	2	0,66	6	1,98
Hiç	2	0,66	1	0,33	3	0,99
Türkmenistan	18	5,94	19	6,27	37	12,21
Endonezya	12	3,96	25	8,25	37	12,21
Azerbaycan	20	6,60	11	3,63	31	10,23
Suriye	16	5,28	14	4,62	30	9,90
Somali	7	2,31	15	4,95	22	7,26
Afganistan	5	1,65	14	4,62	19	6,27
Yemen	2	0,66	13	4,29	15	4,95

Tablo 10. Cinsiyete Göre Demografik Bilgilerin Çapraz Tablo Dağılımı

Demografik Değişkenler	Kadın (K)	%	Erkek (E)	%	Toplam (K+E)	Değişken Açısından %	
Irak	2	0,66	6	1,98	8	2,64	
Mısır	3	0,99	5	1,65	8	2,64	
Bangladeş	1	0,33	6	1,98	7	2,31	
Filistin	3	0,99	4	1,32	7	2,31	
Sudan	2	0,66	4	1,32	6	1,98	
Etiyopya	0	0,00	5	1,65	5	1,65	
Güney Sudan	3	0,99	2	0,66	5	1,65	
Kazakistan	4	1,32	1	0,33	5	1,65	
İran	4	1,32	0	0,00	4	1,32	
Pakistan	1	0,33	3	0,99	4	1,32	
Almanya	1	0,33	2	0,66	3	0,99	
Çad	1	0,33	2	0,66	3	0,99	
Moritanya	2	0,66	1	0,33	3	0,99	
Cibuti	2	0,66	1	0,33	3	0,99	
Geldikleri Ülkeler	Gine	1	0,33	2	0,66	3	0,99
	Gine Bissau	1	0,33	1	0,33	2	0,66
	Kırgızistan	1	0,33	1	0,33	2	0,66
	Moğolistan	2	0,66	0	0,00	2	0,66
	Orta Afrika Cumhuriyeti	0	0,00	2	0,66	2	0,66
	Senegal	0	0,00	2	0,66	2	0,66
	Uganda	1	0,33	1	0,33	2	0,66
	Zambiya	1	0,33	1	0,33	2	0,66

Tablo 10. Cinsiyete Göre Demografik Bilgilerin Çapraz Tablo Dağılımı

Demografik Değişkenler	Kadın (K)	%	Erkek (E)	%	Toplam (K+E)	Değişken Açısından %
Avusturya	0	0,00	1	0,33	1	0,33
Benin	0	0,00	1	0,33	1	0,33
Brezilya	0	0,00	1	0,33	1	0,33
Burundi	0	0,00	1	0,33	1	0,33
Kongo	1	0,33	0	0,00	1	0,33
Doğu Türkistan	0	0,00	1	0,33	1	0,33
Fas	1	0,33	0	0,00	1	0,33
Filipinler	0	0,00	1	0,33	1	0,33
Gambiya	0	0,00	1	0,33	1	0,33
Kongo	1	0,33	0	0,00	1	0,33
Liberya	0	0,00	1	0,33	1	0,33
Libya	1	0,33	0	0,00	1	0,33
Lübnan	0	0,00	1	0,33	1	0,33
Madagaskar	0	0,00	1	0,33	1	0,33
Nepal	0	0,00	1	0,33	1	0,33
Nijer	0	0,00	1	0,33	1	0,33
Nijerya	0	0,00	1	0,33	1	0,33
Polonya	1	0,33	0	0,00	1	0,33
Ruanda	0	0,00	1	0,33	1	0,33
Rusya	1	0,33	0	0,00	1	0,33
Hırvatistan	0	0,00	1	0,33	1	0,33
Senegal	0	0,00	1	0,33	1	0,33
Ürdün	0	0,00	1	0,33	1	0,33

Tablo 10. Cinsiyete Göre Demografik Bilgilerin Çapraz Tablo Dağılımı

Demografik Değişkenler	Kadın (K)	%	Erkek (E)	%	Toplam (K+E)	Değişken Açısından %
Zimbabve	1	0,33	0	0,00	1	0,33

Tablo 10.'da belirtildiği gibi, katılımcıların % 38,9'u kadınlardan, % 61,1'i ise erkeklerden oluşmaktadır. Araştırmanın yapıldığı 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Türkiye'de yükseköğretime kayıtlı toplam 98.181 yabancı uyruklu kadın öğrenci ve 162.108 yabancı uyruklu erkek öğrencilerin sayıları⁶² dikkate alındığında, yabancı uyruklu öğrencilerin yaklaşık olarak % 38,9'unun kadın ve % 61,1'inin erkek öğrencilerden oluştuğu görülmektedir.* Böylece katılımcıların kadın ve erkek öğrenci oranları yükseköğretimdeki kadın ve erkek öğrenci oranları ile benzerlik göstermektedir. Bu benzerlik sonucu, genel olarak yabancı uyruklu erkek öğrencilerin Türkiye'de yükseköğrenim görmeyi daha çok tercih etme eğiliminde oldukları düşünülebilir.

Katılımcıların % 63,04'ünün 17-22 yaş aralığında yoğunlaştığı görülmektedir. Katılımcıların diğer yaş oranlarına bakıldığında ise % 34,32'sinin 23-30 yaş, % 2,3'ünün 31-40 yaş arası iken, 41 yaş ve üzerinin ise % 0,3 olduğu, yani % 1 dahi olmadığı görülmektedir. Katılımcıların % 63'ünün 17-22 yaş aralığında olması, üniversitelerde lisans ve ön lisans bölümlerinin sayı olarak daha fazla olması sonucunda bu bölümlerdeki genel öğrenci sayısının daha fazla olması ile açıklanabilir.

Eğitim düzeylerine göre dağılıma bakıldığında, % 56,4'lük oranla uluslararası öğrencilerin daha çok lisans eğitimi aldığı görülürken, % 26,7'sinin SDÜTÖMER Türkçe eğitimi alan uluslararası öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Diğer yandan katılımcıların % 7,6'sının yabancı dil hazırlık eğitimi (İngilizce / Arapça), % 6,2'sinin yüksek lisans, yaklaşık % 2'sinin doktora ve % 1,64'ünün önlisans eğitimi almakta olan bireylerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların daha çok lisans

⁶² YÖK, Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2021-2022 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri, Öğrenci Sayıları, Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim Birimlerine Göre Sayıları, <https://istatistik.yok.gov.tr/>, (17.12.2023).

* Bu oranlar, YÖK verilerine göre araştırmacı tarafından hesaplanmıştır.

eğitimi (% 56,4) ve SDÜTÖMER Türkçe eğitimi (% 26,7) alan öğrenciler olması, yabancı uyruklu öğrenci sayılarının bu eğitim düzeylerinde yoğunlaşmasından kaynaklanabilir.

Türkiye’de bulunma sürelerine göre, katılımcıların % 25,41’inin 0-1 yıl arası, % 18,81’inin 10 yıl ve üzerinde, % 14,52’sinin 2-3 yıl ve 6-7 yıl, % 13,86’sının 4-5 yıl ve % 12,87’sinin ise 8-9 yıl Türkiye’de bulundukları belirlenmiştir. Bu veriler bir arada değerlendirildiğinde, katılımcıların yaklaşık olarak ¼’ünün (% 25,4) Türkiye’de bulunma süreleri 1 yıl ve 1 yıldan daha az olmakla birlikte, yaklaşık olarak ¾’ünün (% 74,6) 2 yıl ve 2 yıldan daha fazla süredir Türkiye’de bulunduğu görölmektedir. Bu durumda 2 yıl ve daha fazla süredir Türkiye’de bulunan uluslararası öğrenciler, ülkede sahip oldukları yaşam tecrübeleri ile Türk kültürünü daha iyi tanıma fırsatı bulabilirler.

Süleyman Demirel Üniversitesi’nden memnuniyet düzeylerine bakıldığında, katılımcıların % 59,4’ü memnun, % 26,7’si çok memnun ve % 10,9’u az memnun olduğunu belirtirken, % 1,5’i memnun olmadığını ve % 1,7’si de hiç memnun olmadığını belirtmiştir. Memnun ve çok memnun olan katılımcıların oranlarının toplamına (% 86,1) bakıldığında, genel olarak katılımcıların çoğunun SDÜ’den memnun oldukları görölmektedir; bu sonuç üniversitenin yeni yürüteceği uluslararası öğrenci çalışmaları için motive edici olabilir.

Katılımcıların barınma yerlerine göre dağılımına bakıldığında, katılımcıların % 45,2’sinin evde, % 27,1’inin devlet yurdunda ve % 16,5’inin özel yurttta kaldıkları, % 6,9’unun aile ile birlikte yaşadıkları ve % 4,3’ünün ise diğer seçeneğini seçtikleri belirlenmiştir. Katılımcıların yaklaşık olarak yarısının (% 45,2) evde kaldıkları görölmektedir. Kendi memleketlerinden ev arkadaşları bulmaları ve yemek kültürü gibi kültürlerine ait özellikleri yaşatma fırsatı bulmaları bunun nedenleri olarak düşünölebilir. Ayrıca, zorunlu göç ile farklı ölkelerden Türkiye’ye gelen mülteci ailelerin olması ile aileleri ile birlikte evde yaşayan öğrencilerin varlığı dikkat çekmektedir.

Katılımcıların ekonomik durumları incelendiğinde, % 53,8’inin orta düzeyde olduğunu, % 28,7’sinin iyi düzeyde olduğu, % 11,2’sinin düşük düzeyde, % 3,3’ünün çok düşük düzeyde ve % 3’ünün çok iyi ekonomik düzeyinin olduğu

belirlenmiştir. Öğrencilerin çoğunluğunun (% 85,5) ekonomik durumlarının orta düzey ve üstünde olduğu görülmektedir. Düşük (% 11,2) ve çok düşük (% 3,3) düzeylerde ekonomiye sahip olan katılımcıların toplamı (% 14,5) göz önünde bulundurulduğunda, bu oranının düşük olduğu görülmektedir. Ekonomik durumları düşük ve çok düşük olan bu öğrencilerin burs kaynağı ile okuma durumları olabilir.

Türkiye’de halk ile yüz yüze iletişim düzeylerine bakıldığında katılımcıların % 47,2’sinin orta düzeyde iletişim halinde olduğu, % 25,1’inin yüksek düzeyde iletişim gerçekleştirdiği, % 13,5’inin düşük düzeyde, % 11,2’sinin çok yüksek düzeyde, % 2’sinin çok düşük düzeyde iletişim kurduğu ve % 1’inin ise hiç iletişim kurmadıkları belirlenmiştir. Orta (% 47,2), yüksek (% 25,1) ve çok yüksek (% 11,2) düzeylerde iletişim halinde olan katılımcılar bir arada değerlendirildiğinde, toplam oranın % 83,5 olduğu ve genel olarak Türk halkı ile iletişimde dil sorunu yaşamadıkları sonucu çıkarılabilir. Ayrıca bu durum Türk halkının sıcakkanlı, misafirperver ve diğer kültürlerle karşı saygılı olmasından kaynaklanabilir.

Son olarak katılımcıların geldikleri ülkelere yönelik bulgularda öğrencilerin en çok % 12,21’lik oran ile Türkmenistan ve Endonezya’dan geldikleri belirlenmiştir. İlk 5 ülke arasında yer alan diğer ülkelerden gelen katılımcılara yönelik bulgular ise Azerbaycan (% 10,23), Suriye (% 9,9) ve % 7,26’lık oran ile Somali olarak belirlenmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde, bu ülkelerin ilk beşte yer almalarının temel nedeni Türkiye’de olduğu gibi bu ülkelerdeki en yaygın dinin İslam oluşu olabilir. Türkmenistan, Endonezya Azerbaycan ve Suriye’nin Asya kıtasında topraklarının olması (Azerbaycan’ın Doğu Avrupa ile Güneybatı Asya’da ve Endonezya’nın hem Güneydoğu Asya hem de Okyanusya’da toprakları bulunmaktadır.) sonucunda Türkiye’ye coğrafi olarak yakın ülkeler olmaları da bu dört ülke bakımından bir genel neden olarak görülebilir. Ayrıca bu listede Türkmenistan, Endonezya Azerbaycan, Suriye ve Somali’nin yer almasında özel olarak etkili olan birçok nedenden bahsedilebilir. Dikkat çeken nedenler arasında çok sayıda Suriyelinin iç savaş sonucu Türkiye’ye göç etmesi ve Türkiye’nin Türkmenistan ve Azerbaycan ile dil ve soy birliği içinde olması yer alabilir. Ayrıca, son yıllarda Türkiye gibi bir G20 ülkesi olan Endonezya ile Türkiye’nin diplomatik ilişkilerinin artışı ve Türkiye’nin Somali ile köklü tarihi dostluk bağlarının olması da özel nedenler olarak değerlendirilebilir.

2021-2022 eğitim-öğretim yılında SDÜ’de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin geldiklere ülkelere göre dağılımlarına baktığımızda, ilk sırada 546 öğrenci ile Türkmenistan yer almaktadır. İlk beşte ayrıca Suriye (499 öğrenci), Azerbaycan (324), Afganistan (87) ve Endonezya (83) yer almaktadır.⁶³ Bu durumda SDÜ’deki uluslararası öğrencilerin geldikleri ilk 5 ülke ile araştırmanın katılımcılarının geldikleri ilk 5 ülke arasındaki benzerliğe baktığımızda ortak olan 4 ülkenin Türkmenistan, Endonezya, Azerbaycan ve Suriye olduğu görülmektedir. Bu benzerlik araştırmanın örnekleminin evreni temsil düzeyi bakımından istenilen bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

6.5. Verilerin Analizi

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik tutum düzeyleri, kendi görüşlerine yönelik olarak Likert tipi beşli derecelendirme ölçeği ile toplanmıştır. Kişisel bilgiler formu ve tutum ölçeğinden elde eden nicel veriler “SPSS Versiyon 23.0” paket programıyla analiz edilmiştir.

Bu çalışmada toplanan verilerin analizinde yüzde ve frekans dağılımı, aritmetik ortalama, t-testi, varyans analizi (ANOVA) ve TUKEY HSD çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır.

Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik tutumların cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bu duruma uygun olan ilişkisiz gruplar için t-testi kullanılmıştır. İki ilişkisiz örneklem ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla ilişkisiz örneklem için t-testi tercih edilmektedir.⁶⁴

Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik tutumlarının, cinsiyet dışındaki diğer bağımsız değişkenlere göre değişip değişmediğini test etmek için bir boyutlu varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. İlişkisiz iki ya da daha fazla örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi uygulanmaktadır.⁶⁵

⁶³ SDÜ, Süleyman Demirel Üniversitesi İstatistikleri, <https://obs.sdu.edu.tr/Public/AnalizUluslararası.aspx>, (02.12.2021).

⁶⁴ Şener Büyüköztürk, *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum*, Pegem Akademi Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, 2002, s. 39.

⁶⁵ Büyüköztürk, *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum*, s. 44.

1. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVESİ

1. ARAŞTIRMANIN TEMEL KAVRAMLARI

Araştırmanın temel kavramları, başta “üniversite” olmak üzere “toplumsal kurum”, “uluslararası eğitim”, “uluslararası öğrenci”, “uluslararası öğrenci hareketliliği”, “toplumsal kurum” ve “yaşam tarzı” olarak ele alınmaktadır. Araştırmanın bu kavramlarıyla ilgili farklı disiplinlerin kendilerine özgü bakış açıları vardır, fakat bu çalışmanın kavramları ayrıca sosyolojik bir perspektifle ele alınarak açıklanmıştır.

1.1. Üniversite

Latince “Universitas” kökeninden gelen “üniversite” kavramının kelime anlamı, topluluk ya da loncadır. Eğitim alanındaki anlamı ise öğrenci ve hocalar tarafından kurulan özel statülü birliktir.⁶⁶ YÖK’ün tanımına göre üniversite, “bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan; fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumudur.”⁶⁷ Kısaca, bugünkü anlamıyla üniversite, bir yükseköğretim kurumuna verilen addır. Ayrıca sosyolojik bir bakış açısıyla tanımlandığında üniversite, aynı ülke ya da farklı ülkelerden eğitim amacıyla bir araya gelen yükseköğrenim öğrencilerine ait sosyo-kültürel bir alandır. Üniversiteler, öğrencilerin kültür alışverişinde bulunabilecekleri ve yaşam tecrübelerini artıracabilecekleri bir ortam sunmaktadır.

Dünyada üniversite kavramının tarih sahnesine çıkış zamanı ile ilgili net bir görüş birliği bulunmamakla birlikte, bazı araştırmacıların yaptıkları araştırmalara göre, ilk üniversiteler İslam âleminde kurulmuştur. Abbasiler dönemine ait Bağdat’ta kurulan Beyt’ül Hikme, Endülüs Emevi Devleti döneminde kurulan Fas, Kurtuba ve

⁶⁶ Gökhan Çetinsaya, *Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası*, Yükseköğretim Kurulu Yayın No: 2014/2, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Anadolu Üniversitesi Basımevi, Eskişehir, Haziran 2014, s. 21.

⁶⁷ 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu, Birinci Bölüm, Kanunun Amacı, Kapsamı ve Tanımlar, Madde 3/c, s. 5348, www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.doc, (05.04.2022).

Gırnata üniversiteleri, ayrıca Bağdat'taki Nizamiye Medresesi ve Osmanlı Devleti döneminde kurulan İznik Medresesi, tarihte kurulan ilk üniversiteler arasında yer almaktadır.⁶⁸ Avrupa kıtasında kurulan ilk üniversiteler, başlangıçta Hristiyan katedral okulları olarak kurulmuş ve daha sonra bugünkü anlamıyla ilk üniversiteler, 11. yüzyılın sonları ve 12. yüzyıl boyunca Batı Avrupa'da kurulmuştur. Bu üniversiteler kuruluş tarihlerine göre sırasıyla, Bologna Üniversitesi (1088), Paris Üniversitesi (1150), Oxford Üniversitesi (1167), Modena Üniversitesi (1175) ve Cambridge Üniversitesi (1209)'dir.⁶⁹ Orta Çağ'ın ilk dönemlerinde kurulan bu üniversiteler, Batı Avrupa'daki ilk yükseköğretim kurumlarıdır ve hala günümüzde hizmet veren köklü üniversiteler arasında yer almaktadır.

Wissema üniversiteleri, birinci, ikinci ve üçüncü kuşak olmak üzere üç ana sınıfa ayırmıştır. Birinci kuşak, bilimi merkeze alan Ortaçağ üniversiteleridir. İkincisi, eğitim ve araştırmaya öncelik veren Humbolt tipi üniversitelerdir.⁷⁰ Wilhelm von Humboldt, 1810 yılında ilk modern üniversite olan Berlin Üniversitesi'ni kurmuştur. Bilimsel araştırma odaklı bu modelin adı, Humboldt modeli olmuştur. Ek olarak, üniversite bünyesinde fakülteler, bölümler açılmış ve akademik kürsülere önem verilmiştir.⁷¹ Son olarak üçüncüsü, girişimci ve toplumla bütünleşen günümüz üniversiteleridir. Üçüncü kuşak üniversiteler, ayrıca disiplinler arası uzlaşma ve yaratıcılık, girişimci yetiştirme, diğer kurum, kuruluş ve üniversitelerle işbirliği, uluslararasılaşma ve üretilen bilginin değerini topluma aktarma gibi temel özelliklere sahiptir.⁷²

⁶⁸ Hasan Tosun, "Dünya Üniversite Tarihi", Türkiye Gazetesi, 20.06.2017 - 10:08 | Son Güncelleme: 20.06.2017 - 12:07, <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/egitim/483063.aspx>, (10.04.2022).

⁶⁹ Çetinsaya, *Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası*, s. 21; Hasan Tosun, "Dünya Üniversite Tarihi", Türkiye Gazetesi, 20.06.2017 - 10:08 | Son Güncelleme: 20.06.2017 - 12:07, <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/egitim/483063.aspx>, (10.04.2022).

⁷⁰ Johan Gooitzen Wissema, *Üçüncü Kuşak Üniversitelere Doğru*, çev. Özyeğin Üniversitesi, Özyeğin Yayınları, İstanbul, 2009, s. 36-56.

⁷¹ Hasan Tosun, "Dünya Üniversite Tarihi", Türkiye Gazetesi, 20.06.2017 - 10:08 | Son Güncelleme: 20.06.2017 - 12:07, <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/egitim/483063.aspx>, (10.04.2022).

⁷² Wissema, *Üçüncü Kuşak Üniversitelere Doğru*, s. 36-56.

Türk yükseköğretimi, 1981 yılında baskın olan Avrupa sisteminin özellikleri yerine Kuzey Amerika sistemine göre yapılanmaya başlamıştır.⁷³ Günümüzde Türkiye ve dünyadaki diğer birçok ülkede yaygın olarak Amerikan üniversite modeli bulunmaktadır. ABD'deki üniversiteler de Humboldt modelinden etkilenmiştir. Fakat, kolonyal dönemin başlamasıyla birlikte Humboldt modelinden belirli yönleriyle farklılaşan ABD üniversiteleri, üniversite-tarım, üniversite-sanayi, üniversite-sivil toplum ve üniversite-devlet ilişkilerini programlarına dâhil etmiş ve toplumsal ihtiyaçları karşılama görevini üstlenmişlerdir. Ayrıca bu üniversiteler, lisansüstü eğitime önem vermiş ve böylece araştırma kurumları olma özelliğine sahip olmuşlardır.⁷⁴

Türkiye'deki yükseköğretim sisteminin tarihsel gelişimine bakıldığında, Dârülfünun, Cumhuriyet'ten önce ve Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında üniversite kurumuna en yakın özelliklere sahip olan kurum olarak faaliyet gösterdiği görülmektedir. İlk Dârülfünun 1863 yılında açılmıştır. Bu kurumun kapatılmasından sonra, 1900 yılında Dârülfünun-ı Şâhâne açılmıştır. Meşrutiyet'ten sonra bu kurumun adı Dârülfünun-ı Osmanî olmuştur. Dârülfünun, Cumhuriyetin kuruluşunu takip eden zaman diliminde Cumhuriyet yönetim ve ilkelerine uygun olan gelişmeyi göstermekte başarısız olmuştur. Böylece, Dârülfünun, 1933 yılında kapatılmıştır.⁷⁵ Osmanlı döneminde faaliyet gösteren Dârülfünun'un kapatılması ile birlikte İstanbul Üniversitesi 1933 yılında kurulmuştur. Üniversitede Alman üniversite modelinin hâkim olduğu bir sistem kurulmuştur; çünkü Almanya'daki Hitler faşizminden kaçarak Türkiye'ye gelen bilim adamları üniversitenin ana kadrosunu oluşturmuştur.⁷⁶

İstanbul Üniversitesi'nin kuruluşundan sonraki dönemde İstanbul'da bulunan Yüksek Mühendislik Mektebi'nin adı, 1944 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi olarak değiştirilmiştir. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Ege Üniversitesi, ODTÜ ve

⁷³ Hasan Tosun, "Ülkemizde Üniversite Sisteminin Gelişimi", Türkiye Gazetesi, 27.06.2017 - 00:42 Son Güncelleme: 27.06.2017 - 00:46, <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/egitim/484725.aspx>, (06.10.2023).

⁷⁴ Çetinsaya, Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası, s. 23.

⁷⁵ Server Tanilli, *Uygarlık Tarihi* (28. Baskı), Cumhuriyet Kitapları Yayınları, İstanbul, 2012, s. 442-443.

⁷⁶ Gülseli Aygül Ernek Alan, "Türkiye'de Yeni Nesil Üniversiteler", *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2016, C. 3, S. 2, s. 107.

Atatürk Üniversitesi 1956 ve 1957 yıllarında kurulmuştur. Ankara Üniversitesi'ne bağlı olan Hacettepe Tıp Fakültesi 1967 yılında bu üniversiteden ayrılarak Hacettepe Üniversitesi olarak faaliyet göstermeye başlamıştır.⁷⁷ Boğaziçi Üniversitesi, 1971 yılında Robert Koleji'nden dönüştürülen bir yükseköğretim kurumu olma özelliği taşımaktadır. 1970'li yılların başından itibaren Güzel Sanatlar, Devlet Mühendislik ve Mimarlık ile İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri'nin birleştirilmesi ile yükseköğretim kurumları kurulmuştur. Ayrıca, 1973 ve 1978 yılları arasında 10 şehirde yeni üniversiteler açılmıştır. Diğer 8 yeni üniversite, 1982 yılında kurulmuştur. Gaziantep Üniversitesi, 1987 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Gaziantep kampüsünden ayrılarak yeni bir üniversite olarak faaliyete geçmiştir.⁷⁸

1981 yılında çıkarılan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile tüm yükseköğretim kurumlarının aynı çatı altında toplanması amacıyla akademiler üniversitelere ve eğitim enstitüleri eğitim fakültelerine dönüştürülmüştür. Meslek yüksekokulları ve konservatuvarlar üniversitelere bağlanmıştır. Böylece, 1982 yılında Türkiye'deki üniversite sayısı 27'ye yükselmiştir. Üniversite sayısındaki dikkat çekici bir artış, 1992 yılında 21 üniversite ve 2 Yüksek Teknoloji Enstitüsü'nün kuruluşu ile yaşanmıştır.⁷⁹ Daha sonra, 1993 yılında Osmangazi Üniversitesi ve 1994 yılında Galatasaray Üniversitesi kurulmuştur. 2006-2013 yılları arasında toplam 51 yeni üniversite kurulmuştur.⁸⁰ Türkiye'deki ilk vakıf üniversiteleri sırasıyla Bilkent Üniversitesi 1984 yılında, Koç Üniversitesi 1992 yılında ve Başkent Üniversitesi 1993 yılında açılmıştır.⁸¹ Yirmi iki yeni vakıf üniversitesi, 1994 ve 2006 yılları arasında kurulmuştur. 2006 yılında 25 vakıf

⁷⁷ Hasan Tosun, "Ülkemizde Üniversite Sisteminin Gelişimi", Türkiye Gazetesi, 27.06.2017 - 00:42 Son Güncelleme: 27.06.2017 - 00:46, <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/egitim/484725.aspx>, (06.10.2023).

⁷⁸ Hasan Tosun, Ülkemizde Üniversite Sisteminin Gelişimi, Türkiye Gazetesi, 27.06.2017 - 00:42 Son Güncelleme: 27.06.2017 - 00:46, <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/egitim/484725.aspx>, (06.10.2023).

⁷⁹ Erdoğan Teziç vd., *Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi*, Meteksan A.Ş., Ankara, Şubat 2007, s. 44.

⁸⁰ Hasan Tosun, Ülkemizde Üniversite Sisteminin Gelişimi, Türkiye Gazetesi, 27.06.2017 - 00:42 Son Güncelleme: 27.06.2017 - 00:46, <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/egitim/484725.aspx>, (06.10.2023).

⁸¹ Hasan Tosun, Ülkemizde Üniversite Sisteminin Gelişimi, Türkiye Gazetesi, 27.06.2017 - 00:42 Son Güncelleme: 27.06.2017 - 00:46, <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/egitim/484725.aspx>, (06.10.2023).

üniversitesi daha eklenmiş ve ayrıca üniversiteler arası işbirliği protokolleri imzalanmaya başlanmıştır.⁸²

YÖK'ün verilerine göre, bugün Türkiye'de 129 devlet üniversitesi, 75 vakıf üniversitesi ve 4 vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplam 208 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır.⁸³ Günümüzde, tüm şehirlerde en az bir üniversite ve hatta İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirler başta olmak üzere bazı şehirlerimizde birden fazla üniversite yer almaktadır. Ayrıca, ekonomik kalkınma, bilgiye verilen önemin artması, üniversitenin toplumsal rolüyle ilgili farkındalığın oluşması ve nüfus artışı gibi nedenlerle ülkemizdeki üniversite sayısı gün geçtikçe yükselmektedir. Türkiye'nin OECD ülkeleri içinde en yüksek yükseköğretim kapasitesine sahip olan ülkelerden biri haline geldiği görülmektedir.⁸⁴ Araştırmanın yürütüldüğü 2021-2022 eğitim-öğretim yılında ülkemizdeki üniversite öğrencisi sayısı, 8 milyonu geçerek 8.296.959'a ulaşmıştır.⁸⁵

Erdem'e göre, günümüzde üniversitelerin hem eğitim-öğretim hem de bilimsel araştırma fonksiyonları bir arada etkilidir.⁸⁶ Erdem'in görüşünü doğrular biçimde, Türkiye'de genel olarak üniversiteler, kitleli eğitim ve araştırma fonksiyonlarını bir arada barındırmaktadır. Birçok üniversitede eğitim-öğretim hizmetlerinin yanında, araştırma merkezlerinin faaliyetleri, öğretim üyeleri, öğretim görevlileri ve araştırma görevlilerinin yaptıkları akademik çalışmalar ile öğrencilerin yaptıkları bilimsel araştırmalar yer almaktadır. Diğer yandan, YÖK tarafından "Araştırma Odaklı Misyon Farklılaşması" programı kapsamında araştırma üniversiteleri olarak Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Boğaziçi Üniversitesi başta olmak üzere toplam 23 devlet üniversitesi ve 3 vakıf üniversitesi belirlenmiştir.⁸⁷ Söz konusu araştırma üniversiteleri, diğer üniversitelere

⁸² Teziç vd., *Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi*, s. 44.

⁸³ Yükseköğretim Kurulu (YÖK), Yüksek Öğretim Bilgi Yönetim Sistemi, Türlerine Göre Mevcut Üniversite Sayısı, <https://istatistik.yok.gov.tr>, (07.10.2023).

⁸⁴ Çetinsaya, *Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası*, s. 62.

⁸⁵ YÖK, Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2021-2022 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri, Öğrenim Düzeyleri ve Birimlerine Göre Öğrenci Sayıları, <https://istatistik.yok.gov.tr/>, (16.11.2022).

⁸⁶ Ali Rıza Erdem, "Üniversitenin Var Oluş Nedeni (Üniversitenin Misyonu)", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2005, C. 17, S. 17, s. 77.

⁸⁷ YÖK, Üniversiteler, Araştırma Üniversiteleri, <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Universiteler/arastirma-universiteleri.aspx#>, (15.09.2022).

kıyasla bilimsel araştırma ve lisansüstü eğitim çalışmalarına daha çok ağırlık vermektedir.

Üniversiteler, farklı işlevleri ile topluma hizmet veren temel kurumlar arasında yer almaktadır. Dulupçu ve Songur’a göre üniversiteler, eğitim ve araştırma faaliyetlerinin yürütüldüğü kurumlar olmanın yanında, bulundukları bölgelerin gelişimine aktif olarak katkıda bulunan aktörlerdir.⁸⁸ Daha geniş bir çerçeveden bakıldığında, bilgi ekonomisi^{89*} ile özdeşleşen ve bilgi üretimi odaklı günümüz dünyasında, üniversitelerden çok sayıda hizmet beklenmektedir. Bunlar arasında, yüksek becerilere sahip her yönden nitelikli bireyler yetiştirme, daha çok öğrenci mezun etme, bilgiye yönelik etkinlikler yürütme, teknolojik buluşlar yapma, hayat boyu öğrenme imkânları sunma ve ayrıca topluma yönelik çeşitli faaliyetler yürütme yer almaktadır.⁹⁰ Kısaca ifade etmek gerekirse, doğrudan ve dolaylı bir biçimde toplumsal, kültürel, ekonomik ve siyasal alanlar başta olmak üzere toplumun birçok alanına katkı sağlayan üniversiteler⁹¹, küresel ölçekte ve yerel düzeyde yüksek etki gücüne sahip olan kurumlardır.

Üniversitelerden artan beklentiler arasında üniversitelerin toplumun farklı kesimleriyle işbirliği içinde olarak, bölgesel ve ulusal kalkınmada daha büyük rol oynamaları yer alabilir.⁹² Bu amaçla ülkemizde, T.C. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından kamu-üniversite-sanayi arasında işbirliği ve etkileşimin sağlanması amacıyla 2017 yılında Kamu-Üniversite-Sanayi İşbirliği Portalı kullanılmaya başlanmıştır.⁹³ Kamu-Üniversite-Sanayi İşbirliği (KÜSİ)’nin yürüttüğü çalışmaların sayısı giderek artmaktadır. Ayrıca, 2011 yılında TÜBİTAK KOBİ Yararına Teknoloji Transferi Destek Programı adı ile kurulan TÜBİTAK

⁸⁸ Murat Ali Dulupçu - Onur Songur, “Üniversitelerin Misyon Farklılaşması, Bölgesel Kalkınmayı Yeniden Düşünmek”, *YÖK Dergisi*, 2018, C. 0, S. 7, s. 11.

⁸⁹ Andreas Schleicher, “The Economics of Knowledge: Why Education is Key for Europe’s Success”, Policy Brief No. 1, Lisbon Council, Brussels, 2006, s. 1.

* Bilgi ekonomisi, kısaca bilgiyi kullanarak zenginlik ve değer üretmeye çalışmayı ifade etmektedir.

⁹⁰ Çetinsaya, *Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası*, s. 27.

⁹¹ Fatih Arslan, “Üniversite Öğrencilerinin Şehirle Kurduğu Ekonomik ve Sosyal İlişkilerden Memnuniyet Analizi: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Örneği”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2016, C. 5, S. 4, s. 1115.

⁹² Teziç vd., *Türkiye’nin Yükseköğretim Stratejisi*, s. 14.

⁹³ T.C. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğü, Kamu-Üniversite-Sanayi İşbirliği (KÜSİ) Rehberi, s. 2, <https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/KUSI-Rehberi.pdf>, (07.08.2022).

Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programı, yenilik odaklıdır. Bu program, yeni bir ürünün üretilmesi, var olan bir ürünün geliştirilmesi, daha iyi ve daha kaliteli hale getirilmesi ve üretim harcamalarında tasarruf sağlayan yeni yollar ile üretim teknolojilerinin geliştirilmesi ile ilgili projelerden oluşmaktadır.⁹⁴

Ayrıca, üniversitelerin kurumsal büyümelerini destekleyici hedefleri arasında uluslararasılaşma yer almaktadır. Yükseköğretimde uluslararasılaşmanın kaliteli bir şekilde gerçekleştirilmesi amaçlandığı için üniversitelerin uluslararasılaşma stratejilerinin hazırlanması ve uygulanması aşamalarında çok çaba harcamaları gerekmektedir.⁹⁵ Artık günümüz üniversiteleri, bünyelerinde yer alan uluslararası ilişkiler koordinatörlüğü ve dış ilişkiler ofisi koordinatörlüğü gibi birimler aracılığıyla uluslararasılaşmaya yönelik çalışmaları daha sistemli olarak yürütmektedir. Üniversiteler, uluslararası öğrenciler ve akademisyenlere ev sahipliği yapmaktadır; buna ek olarak, anlaşma sağladığı farklı ülkelerdeki üniversitelere öğrenci ve akademisyen göndermektedir.

Son olarak, Türkiye’deki yükseköğretim sisteminin geliştirilmesi bakımından üniversiteler tarafından yürütülen faaliyetlerin değerlendirilmesine yönelik olarak yürütülen çalışmalar anahtar bir role sahiptir. YÖK tarafından oluşturulan komisyon, “Üniversite İzleme ve Değerlendirme” çalışmaları kapsamında “Eğitim ve Öğretim”, “Araştırma-Geliştirme, Proje ve Yayın”, “Uluslararasılaşma” ve “Topluma Hizmet ve Sosyal Sorumluluk” başlıkları altında toplanan dört temel kategoride üniversiteler ile ilgili değerlendirmelerde bulunmaktadır. Bu kategorilere göre değerlendirmeler 45 gösterge ile birlikte yürütülmektedir.⁹⁶

1.2. Toplumsal Kurum

Günlük hayatımızda yaygın bir biçimde kullandığımız kavramlar arasında yer alan “kurum” kavramı, kurumsal belirli fonksiyonları olan kuruluşları ifade etmek

⁹⁴ Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), TÜBİTAK Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programı Uygulama Esaslarında Değişiklik Yapılmasına Dair Uygulama Esasları, s. 1, <https://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/1505-deg-208.pdf>, (20.09.2022).

⁹⁵ Grant Mcburnie, “Küreselleşme, GATS ve Ulus-aşırı Eğitim”, çev. Haşim Koç - Gülçin Tunalı Koç, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2002, C. 2, S. 1, s. 185.

⁹⁶ YÖK, Üniversite İzleme ve Değerlendirme Genel Raporu 2021, Ankara 2022, <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2022/universite-izleme-ve-degerlendirme-genel-raporu-2021.pdf>, s. 3, (28.08.2022).

için kullanılmaktadır. Örneğin, Türk Dil Kurumu (TDK), Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) ve Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) gibi resmi devlet kurumları vardır; kurum teriminin buradaki anlamı ise “merkez”dir. Ayrıca, hastane, banka, fabrika, lise, üniversite ve farklı türden işletmeler gibi belirli fiziki özelliği olan özel yerler de “kurum” sözcüğü ile ifade edilmektedir.

Sosyolojik anlamda ise diğer birçok kavram gibi “kurum” kavramı da günlük dilden farklı bir anlamda kullanılmaktadır. Ancak, sosyolojide “kurum”, belirli bir grup ya da mekânı ifade etmek için kullanılmamaktadır. Sosyolojik bir perspektifle değerlendirildiğinde bir kurum, kültürün bir parçası ve insanların yaşam stillerinin kalıplaşmış halidir.⁹⁷ Toplumsal kurumları inceleme anlayışı ise toplumsal yapıya verilen önemi göstermektedir. Ayrıca, Durkheim’ın toplumsal olguları ele alması, toplumsal kurumları incelemenin klasik sosyoloji döneminde önemli olduğunu göstermektedir.

Özkalp’in tanımına göre, “Toplumsal kurum, toplumun yapısı ve temel değerlerinin korunması bakımından zorunlu sayılan, nispeten sürekli kurallar topluluğudur.”⁹⁸ Toplumda etkin güce sahip olan norm ve değerlerin etkisiyle toplumsal kurumlar biçimlenmektedir. Toplumsal kurumlar, belirli sosyal davranış, görev ve diyalogları içermektedir. Bu kurumlar, bireyler üzerinde son derece etkili olup onların toplumsal davranış ve ilişkilerinin sınırlarını çizmektedir. Böylece, toplumsal kurumlar, bireylerin sosyalleşmesi sürecinde, o toplumun bireyleri tarafından içselleştirilmektedir. Her toplumda toplumsal kurumlar, toplumun yapısına özgü özellikler taşımaktadır. Örneğin, İngiliz aile kurumunun özellikleri ile Japon aile kurumunun özellikleri arasında farklılıklar olması kaçınılmaz bir durumdur.

Küresel ölçekte değerlendirildiğinde, toplumsal ihtiyaçlar sonucu ortaya çıkan toplumsal kurumların dört temel işlevinden bahsedilebilir:⁹⁹

1. Bireylerin davranışlarını ve ilişkilerini organize etme

⁹⁷ Sevinç Güçlü (Ed.) vd., *Kurumlara Sosyolojik Bakış*, 4. Baskı, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2017, s. 6.

⁹⁸ Enver Özkalp, *Sosyolojiye Giriş*, 24. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa, 2015, s. 13.

⁹⁹ Yılmaz Kaplan, *Hukuk Kurumu*, İçinde S. Güçlü (Ed.), *Kurumlara Sosyolojik Bakış*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2017, s. 314.

2. Bireyleri toplumun beklentilerine uygun hale getirme
3. Bireyler ve kurumlar arası ilişkileri tayin etme
4. Toplumsal devamlılığı elde etme

Temel olarak, toplumda düzenin kaynağı olan beş toplumsal kurum vardır. Bu kurumlar, aile kurumu, ekonomi kurumu, din kurumu, siyaset kurumu ve eğitim kurumudur. Kurumların tümü, toplumda bütünleştirici bir etkiye sahiptir ve bu nedenle toplum içinde birbirleriyle uyumlu olup gerekli düzeni kuramadıkları takdirde, Durkheim'ın ifade ettiği gibi, toplumda anomi, yani kurlsızlık meydana gelmektedir.¹⁰⁰ Devletler ise, bu kurumların toplumsal işlevlerini yerine getirebilmelerini sağlamaya yönelik ve olası aksaklıkları önleyici çeşitli politikalara sahiptir. Ülkelerin dünya ölçeğindeki diğer ülkelerle rekabetinde güçlü bir devlet olma çabası ve bu kurumların toplumdaki mevcut işleyişinde yaşanan aksaklıklarını giderme görevi, toplumsal kurumlara yönelik araştırma ve geliştirme faaliyetlerini gerekli hale getirmiştir.

Sosyolojik bakımdan kurumlar, kültürün bir parçası niteliğindedir ve toplumdaki bireylerin yaşam tarzlarında sürekli olarak bir gelişme içerisinde olan önemli unsurlardır.¹⁰¹ Bireylerin yaşam tarzlarını etkileyen bu kurumlar, gelenekselleşerek değişime son derece dirençli hale gelmektedir, fakat zamanla belirli ölçüde değişime uğramaları mümkündür. İleri bilgisayar, iletişim ve ulaşım teknolojilerinin hâkim olduğu günümüz dünyasında, bu değişimin nedenleri arasında küreselleşme, toplumsal reformlar ve toplumda değişen değerler sayılabilir.

Toplumsal kurumlar, bireylerin sosyal davranışlarını net bir şekilde belirlemektedir. Böylece, bir toplumun yeni doğan her bir üyesi, o toplumun oldukça düzenli ve planlı olan düşünce ve eylem tarzlarını sorgusuz kabul etmektedir. Onun için mevcut düzene uyum, hiç zor değildir.¹⁰² Diğer taraftan, o topluma yabancı olup sonradan geçici bir süreliğine ya da kalıcı olarak katılan bireylerin neredeyse tümü, o toplumun toplumsal kurumlarına dair derinlemesine bir bilgiye sahip değildir, çünkü

¹⁰⁰ Özkalp, *Sosyolojiye Giriş*, s. 13-14.

¹⁰¹ Henry Joseph Fichter, *Sosyoloji Nedir?* , çev. Nilgün Çelebi, 3. Baskı, Atilla Kitabevi, Cebeci, Ankara, 1996, s. 119.

¹⁰² Zeki Aslantürk - Tayfun Amman, *Sosyoloji (Kavramlar/Kurumlar/Süreçler/Teoriler)*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul, 1999, s. 260.

doğumdan itibaren o toplumdaki sosyalleşme sürecinin içinde yer almamıştır. Ayrıca, her toplumun kendine has bir toplumsal yapısı vardır. Hemen hemen tüm toplumlarda yer alan temel toplumsal kurumlar ise özellikleri bakımından toplumdan topluma farklılık gösterebilmektedir. Böylece, bir toplumun ana kurumlarını topluma yeni katılan ve birer iç gözlemci özelliği taşıyan yabancıların gözünden değerlendirmek, toplumsal yaşama yönelik farklı bakış açılarının elde edilmesi bakımından önem taşımaktadır.

Toplumsal yapıda yer alan kurumlardan bazılarını mihver (eksen ya da başat) kurum adı verilmektedir. Bu kurumlar, diğer temel toplumsal kurumlardan daha öncelikli bir konuma sahiptir.¹⁰³ Başka bir deyişle, bu kurumlar, tüm kurumlar arasında en önemli etkiye sahiptir ve onları yönlendirmektedir. Örneğin, günümüz kapitalist toplumlarında ekonomi, mihver bir kurum olma özelliğine sahiptir. Çin gibi bazı geleneksel toplumlarda ise mihver kurum, aile olmuştur.¹⁰⁴ Max Weber'e göre, en hâkim kurum dindir. Toplumdaki diğer temel kurumların yapısı, onun sınırlarına göre oluşur. Dünya üzerindeki birçok ülkeyi ele aldığımızda, din eksenli bir yaşam biçiminin hâkim olduğu gözlenmektedir. Geleneksel ve modern özellikleri içinde barındıran Türk toplumuna baktığımızda, toplumu şekillendiren en etkili toplumsal kurumların aile, din ve ekonomi olduğu düşünülebilir.

Genel kültürel yapıda yer alan bu kurumlardan birinde meydana gelen bir değişim, diğer kurumları da etkilemektedir. Örneğin, bir ülkede yaşanan bir ekonomik kriz, diğer kurumları etkilemektedir.¹⁰⁵ Bu örneği biraz daha açacak olursak, bir ekonomik buhran döneminde, aileler bazı toplumsal sorunlar yaşamaktadır. Aynı biçimde, diğer toplumsal kurumlarda çeşitli olumsuz sonuçlarla karşılaşmak kaçınılmaz hale gelmektedir. Başka bir örnek olarak, din kisvesi altında ortaya çıkıp Avrupa'da İslamofobi ve Anti-İslamizm'e neden olan radikal İslamcı terör örgütlerinin varlığının, siyasi alanda aşırı sağ partilerin yükselişine yol açması verilebilir.

¹⁰³ Mimar Türkkahraman, "Teorik ve Fonksiyonel Açıdan Toplumsal Kurumlar ve Kurumlararası İlişkiler", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2009, C. 14, S. 2, s. 29.

¹⁰⁴ Mustafa Aydın, *Kurumlar Sosyolojisi: Kurumlara Başlangıç Çerçevesinde Bir Çalışma*, Kadim Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 2011, s. 24.

¹⁰⁵ Aydın, *Kurumlar Sosyolojisi: Kurumlara Başlangıç Çerçevesinde Bir Çalışma*, s. 22.

1.3. Yaşam Tarzı

Literatürde yaşam tarzı kavramına alternatif olarak, yaşayış tarzı, yaşayış biçimi, hayat tarzı, hayat biçimi, yaşam biçimi, yaşam stili, yaşama tarzı ve yaşıntı gibi kavramlara rastlanmaktadır. Bu çalışmada daha çok “yaşam tarzı” kavramının kullanımı tercih edilmiştir.

Dar anlamda yaşam tarzı, bir kişinin nasıl yaşadığıyla ilgilidir. Yaşam tarzlarındaki farklılıklar, bireyleri birbirinden ayırmaktadır. Küçük yerleşim yerlerinde dahi farklı yaşam tarzlarını tercih eden bireylere rastlanmaktadır. Bir köyde yaşayan iki köylünün ortak kültürel değerler nedeniyle yaşam tarzları arasında çok sayıda benzerlik olmasına rağmen, farklılıkların olması kaçınılmaz bir durumdur. Köylülerden biri, çok az sayıda insanla iletişim kurduğu ve doğal ürünler ile beslendiği bir hayatı yaşamayı tercih edebilir. Diğerinin daha sosyal ve sık sık şehre giderek çeşitli hazır gıda ürünlerini satın alıp tükettiği bir yaşamı olabilir.

Diğer taraftan, sosyolojik perspektiften değerlendirildiğinde, yaşam tarzı basit bir ifadeyle, toplumun nasıl yaşadığıyla ilgilidir. Yaşama tarzı, kültür içerisinde varlık kazanmakta ve içinde yer aldığı kültürle biçimlenmiş davranış ve eylemlerden oluşmaktadır.¹⁰⁶ Yaşam stillerinin yerel boyutuna baktığımızda, bir toplulukta belirli bir zamanda oluşmuş yaşam biçimleri, topluluk üyelerinin kimliklerini oluşturmaktadır. Küreselleşme sonucu, günümüzde bazı yerel yaşam stilleri, ulusaşırı bir nitelik kazanan yaşam stillerine dönüşmektedir. Yaşam stillerinin ulusaşırı bir nitelik kazanması, ulusaşırı ilişki ağları içinde kişiye bir konum sağlama işlevinin yüklenmesi sonucunda gerçekleşmektedir.¹⁰⁷ Günümüzde, toplumların yaşam tarzları küreselleşme nedeniyle dünyanın geri kalanından izole olarak yaşayan toplumlar dışında kalan toplumlar arasında giderek benzer hale gelmektedir. Dünyanın en büyük kahve zincirlerinden birinin mağazasında kahve içmek, küresel bir özelliğe sahip bir yaşam tarzını ifade etmektedir. Bu etkiye rağmen, ülkeler kendilerine has belirli temel özellikleri korumaktadır.

¹⁰⁶ Kaya, *Türk Toplumunun Yaşama Tarzı(Isparta Örneği)*, s. 20.

¹⁰⁷ İlhan Tekeli, “Gündelik Yaşam Üzerine Düşünceler”, s. 6, https://www.academia.edu/29389258/GÜNDELİK_YAŞAM_ÜZERİNE_DÜŞÜNCELER, (26.04.2022).

Sosyolog Weber de yaşam tarzını bir statü grubuna aitliğin bir göstergesi olarak görmektedir.¹⁰⁸ Ona göre sosyal gruplar olan statü grupları, yaşam tarzlarına göre farklılık göstermektedir. Statü gruplarında ortak yaşam tarzını yansıtan gelenekler yer almaktadır.¹⁰⁹ Bu durumda bir toplum içindeki mevcut farklı statü gruplarına ait olduğu düşünülen farklı yaşam tarzlarından söz edilebilir. Her biri gerçek bir topluluk olarak kabul edilen bu gruplardaki insanların paylaştıkları duygu, düşünce, zevk, değer, davranış, para ve zamanı harcama alışkanlığı ve giyim tarzı gibi ortak bir hayat biçimi ile karşılaşmaktadır. Bu çalışmada Türk toplumundaki farklı statü gruplarının yaşam tarzları değil, Türk toplumunun sahip olduğu genel yaşam tarzı özellikleri üzerine bir araştırma yapılacaktır.

1.4. Uluslararası Eğitim

En yaygın anlamıyla uluslararası eğitim, yükseköğrenim çağındaki bir öğrencinin yabancı bir ülkedeki yükseköğretim kurumunda eğitim görmesidir.¹¹⁰ Anlaşıldığı üzere, uluslararası eğitimin daha çok yükseköğretim düzeyi dikkat çekmektedir. Kısaca, uluslararası eğitim, öğrencinin kendi ülkesinden ayrılıp başka bir ülkedeki yükseköğretim kurumunda eğitim görmesi olarak tanımlanabilir.

Uluslararası eğitime dair yapılan daha kapsamlı bir tanıma göre, “Temel olarak, uluslararası eğitim, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve Birleşmiş Milletler sisteminin idealleri ve hedefleri aracılığıyla, barışı, insan güvenliğini ve sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen tutum ve yetenekleri elde etmeye yönelik bir çaba gösterme sürecidir.”¹¹¹

¹⁰⁸ Canan Madran - Şahsenem Kabakçı, "Tüketici Davranışını Etkileyen Bir Faktör Olarak Yaşam Tarzı: Çukurova Üniversitesinde Okuyan Kız Öğrencilerin Yaşam Tarzı Tiplerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma", *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2016, C. 17, S. 1, s. 83.

¹⁰⁹ Max Weber, *Ekonomi ve Toplum*, Cilt-1, çev. Latif Boyacı, Yarın Yayınları, İstanbul, 2012, s. 428.

¹¹⁰ Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK), “Uluslararası Yükseköğretim ve Türkiye’nin Konumu”, Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Raporu, İstanbul, Mart 2013, s. 8, <https://www.deik.org.tr/raporlar-uluslararası-yükseköğretim-hareketliliği-ve-türkiye-nin-konumu-raporu-mart-2013>, (12.04.2022).

¹¹¹ Juan Ignacio Martínez de Morentin de Goñi, *What is International Education? UNESCO Answers*, Editorial San Sebastian, UNESCO Centre, 1st edition, July 2004, Printed in San Sebastian (Grupo Delta), Unesco Library, s. 96, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000138578?posInSet=1&queryId=a39a0707-f555-4d94-a18b-6f4e7e18b95a> (20.04.2022).

Uluslararası eğitimin bu kadar çok ilgi görmesinin temel nedenleri arasında küresel rekabet ve dünya vatandaşlığının artan önemi sayılabilir. Dünyadaki birçok devlet, uluslararası eğitimin ülke kalkınmasındaki öneminin farkındadır. Bu nedenle, söz konusu ülkeler, kendi ülkelerinin vatandaşı olan öğrencileri eğitim amacıyla başka ülkelere göndermektedir. Ayrıca, eğitim amacıyla kendi ülkelerine gelen uluslararası öğrencileri kabul etmektedir.

Sosyolojik bir perspektiften bakıldığında uluslararası eğitim, bir öğrencinin vatandaşı olduğu ülkeye ait bir toplumsal çevreden ayrılıp bir başka ülkeye giderek yeni bir toplumsal çevrede yer alan bir formal eğitim kurumunda eğitim alma sürecini kapsamaktadır. Formal eğitim alan öğrenciler, aynı zamanda öğrenim gördükleri ülkelere ait fiziksel ya da dijital sosyal ortamlarda informal eğitime tabi olmaktadır. Uluslararası eğitim, toplumları birçok yönden etkilemektedir. Bir taraftan bakıldığında, uluslararası eğitim, eğitim amaçlı göç anlamına gelmektedir. Diğer yandan, uluslararası öğrenciler ile ev sahibi ülkenin vatandaşı olan öğrenciler ve halk arasında kültür alışverişi yaşanmaktadır.

Ülkeler arasındaki iş birliği, küreselleşmenin kaçınılmaz bir sonucudur. En dikkat çekici iş birliği faaliyetleri arasında yükseköğretimin uluslararasılaşması yer almaktadır. Ayrıca, günümüzde yükseköğretim alanında uluslararasılaşma, ülkeler için temel bir olgudur. Uluslararasılaşma sürecinin gelecekte de devam edeceği öngörülmektedir.¹¹² Üniversiteler, daha fazla uluslararası bir nitelik kazanma yolunda gerekli adımları atmayı hedef haline getirmiştir.

Öğrenciler için yeni bir deneyim olan üniversite eğitimi, farklı bir ülkede gerçekleştiği zaman, öğrenciler için daha büyük bir sıçrama anlamına gelmektedir. Ne var ki, yabancı bir ülkede yükseköğretime başlayan öğrenciler için gittikleri ülkede karşılaştıkları sorunları çözme becerisi, yabancı dil bilgisi, yeni bir yaşantı ve kültüre uyum sağlama ve aile ve arkadaşlarından uzakta kalmaya alışma büyük önem taşımaktadır.¹¹³ Yurtdışı eğitim deneyimi, öğrencilere dünyanın birçok farklı

¹¹² Çetinsaya, *Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası*, s. 141.

¹¹³ Kate Ashford, "Yurtdışında Eğitim İçin Öneriler", *Dergi*, BBC NEWS Türkçe, 25 Ocak 2016, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/01/160125_vert_cap_yurtdisi_egitim, (20.04.2022).

ülkesinden gelen öğrenciler ile bir arada olma ve ayrıca özgüvenlerini artırma fırsatı sunmaktadır.

1.5. Uluslararası Öğrenci

Uluslararası öğrenci tanımı ile ilgili olarak dünyadaki ulusal ve uluslararası kuruluşların tanımları temel içerik bakımından oldukça benzer özellikler göstermelerine rağmen, aralarında küçük farklılıklara rastlanmaktadır. UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu), OECD (Uluslararası Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı), Project Atlas tarafından yapılan uluslararası öğrenci ve benzer kavramların tanımları, T.C. Resmi Gazete (1985)'de yayınlanan yabancı uyruklu öğrenci tanımı ve DEİK (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu)'in uluslararası öğrenci tanımı aşağıda yer almaktadır.

UNESCO'nun tanımına göre “uluslararası öğrenciler, eğitim amacıyla ulusal ya da bölgesel bir sınırın dışına çıkan ve halen menşei ülkeleri dışında kayıtlı olan öğrencilerdir.”¹¹⁴

OECD (2021)'nin genel tanımına göre, “uluslararası öğrenciler, eğitim amacıyla kendi ülkelerinden ayrılıp başka bir ülkeye göç eden öğrencilerdir.”¹¹⁵ Daha detaylı olarak, OECD (2021)'nin “Bir Bakışta Eğitim: OECD Göstergeleri” adlı yıllık raporunda “uluslararası öğrenciler”, “yabancı öğrenciler” ve “mobil öğrenciler” terimlerinin tanımlarına yer verilmiştir. “Uluslararası öğrenciler” terimi, “eğitim amacıyla daha önce eğitim gördüğü ya da normalde ikamet ettiği bir ülke olarak memleketinden göç etmiş öğrenciler”i ifade etmektedir. “Yabancı öğrenciler” terimi ise, “okula kayıtlı olduğu ülkenin vatandaşı olmayan, ancak o ülkede uzun süre ikamet edebilen ya da doğmuş olan öğrenciler”i ifade etmektedir. Genel olarak, uluslararası öğrenciler yabancı öğrencilerin bir alt kümesidir. Bunlara ek olarak, birleştirici bir anlama sahip olan “mobil öğrenciler” kavramı, uluslararası öğrenciler ya da yabancı öğrenciler için kullanılmaktadır.¹¹⁶

¹¹⁴ UNESCO Institute for Statistics, “International (or internationally mobile) students” terimi, Terimler Sözlüğü, <http://www.uis.unesco.org/Pages/Glossary.aspx>, (20.04.2022).

¹¹⁵ OECD (2021), Education at a Glance 2021: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris, s. 194, (06.05.2022).

¹¹⁶ OECD (2021), Education at a Glance 2021: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris, s. 218-219, (06.05.2022).

Dünya çapında uluslararası öğrenci hareketliliği verilerinin toplanmasını sağlayan küresel bir araştırma girişimi olan Project Atlas tarafından kabul edilen tanıma göre, “Uluslararası (ya da uluslararası mobil) öğrenciler, yükseköğreniminin tamamını ya da bir kısmını kendi ülkesinden başka bir ülkede gören ya da yükseköğreniminin tamamını ya da bir kısmını tamamlamak için ulusal bir sınırdan geçerek kendi ülkeleri dışındaki bir ülkeye seyahat eden öğrencilerdir.”¹¹⁷ Bu tanımdan anlaşılaçağı üzere, uluslararası öğrenci kavramı daha çok uluslararası düzeyde yükseköğrenim hareketliliğinin aktörleri olan öğrencilere işaret etmektedir.

30 Nisan 1985 tarihli ve 18740 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan bir tanıma göre “yabancı uyruklu öğrenci”, her derece ve daldaki eğitim kurumlarında öğrenim gören veya Türkçe kurslarına katılan T.C. uyruğunda bulunmayan kişidir.¹¹⁸ Türkiye’de 2012 yılı itibariyle “yabancı uyruklu öğrenci” ifadesi yerine “uluslararası öğrenci” kavramı kullanılmaya başlanmıştır. 9 Nisan 2012 tarihinde Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı’nda bir alt birim olarak yer alan “Yabancı Öğrenciler Daire Başkanlığı” ifadesi, Uluslararası Öğrenciler Daire Başkanlığı” olarak değiştirilmiştir.¹¹⁹

DEİK (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu)’in Mart 2013 tarihli Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Raporu’nda yer alan tanıma göre, “Uluslararası öğrenci, yükseköğreniminin tamamını veya bir kısmını vatandaşı olduğı ülkenin dışında başka bir ülkede sürdüren öğrencidir.”¹²⁰

Bu çalışmada ise uluslararası öğrenci kavramı, eğitim gördükleri ülkenin vatandaşı olmayan ya da hem kendi ülkelerine ait vatandaşlığı hem de bir başka ülkenin vatandaşlığı ile çifte vatandaşlığa sahip olan öğrenciler için kullanılmıştır. Ayrıca, “uluslararası öğrenci” kavramına ek olarak, aynı anlamı karşılamak üzere

¹¹⁷ The Institute of International Education (IIE), The Power of International Education / Research & Insights / Project Atlas / Terminology, <https://www.iie.org/en/Research-and-Insights/Project-Atlas/Terminology>, (08.05.2022).

¹¹⁸ T.C. Resmi Gazete, Yürütme ve İdare Bölümü, Sayfa: 3, Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Yönetmelik, Birinci Bölüm, Genel Hükümler Tarifler, Madde 3, 30 Nisan 1985 Salı, Sayı: 18740, <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18740.pdf>, (07.05.2022).

¹¹⁹ Kamil Demirhan, “Ulusal Alanyazında Uluslararası Öğrenciler ve Uluslararası Öğrencileri Siyasal Açıdan Düşünmek”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, ICMEB17 Özel Sayısı, 2017, s. 548.

¹²⁰ DEİK, “Uluslararası Yükseköğretim ve Türkiye’nin Konumu”, Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Raporu, İstanbul, Mart 2013, s. 8, <https://www.deik.org.tr/raporlar-uluslararasi-yuksekogretim-hareketliliği-ve-türkiye-nin-konumu-raporu-mart-2013>, (12.04.2022).

“yabancı öğrenci”, “yabancı uyruklu öğrenci”, “yurtdışında eğitim gören öğrenci”, “yurtdışında öğrenim gören öğrenci”, “yurtdışında okuyan öğrenci”, “uluslararası mobil öğrenci” ve “uluslararası misafir öğrenci” kavramlarına başvurulmuştur.

Sosyolojik bir değerlendirmeye göre uluslararası öğrenci, kendi yaşadığı ülkeden ayrılp farklı bir ülkeye giderek resmi bir eğitim kurumunda öğrenim gördüğü süre boyunca o ülkenin sosyal ortamına dâhil olan bir bireydir. Bir ülkeye eğitim amacıyla gelen uluslararası öğrencilerin ülkeye çeşitli sosyo-kültürel katkıları başta olmak üzere, toplumsal kurumların her alanında katkıları vardır. Göç olgusu bakımından tekrar ele aldığımızda, uluslararası öğrenciler, sosyal hareketliliği yaşayan bireyler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dünyanın farklı ülkelerinde öğrenim gören uluslararası yükseköğretim öğrencilerinin genel toplam içindeki paylarına baktığımızda, her ülkenin toplam yükseköğretim öğrencileri arasındaki oranları farklılık göstermektedir. Aşağıdaki tabloda en fazla öğrenci payına sahip olan ilk beş ülke ile en az öğrenci payına sahip olan 5 ülke yer almaktadır.¹²¹

Tablo 11. Ülke Düzeyinde Yükseköğretime Kayıtlı Uluslararası Öğrencilerin Toplam Yükseköğretim Öğrencilerine Göre Yüzdelik Payları (2019 verilerine göre)

En Yüksek Uluslararası Yükseköğretim Öğrenci Oranına Sahip Ülkeler (Yüzdeleri)	En Düşük Uluslararası Yükseköğretim Öğrenci Oranına Sahip Ülkeler (Yüzdeleri)
1. Lüksemburg (% 48.648)	1. Hindistan (% 0.135)
2. Avustralya (% 28.375)	2. Kolombiya (% 0.219)
3. Yeni Zelenda (% 20.769)	3. Brezilya (% 0.245)
4. Birleşik Krallık (% 18.677)	4. Çin (Halk Cumhuriyeti) (% 0.428)
5. İsviçre (% 17.799)	5. Meksika (% 0.707)

Not: Tablo, OECD (2022), International student mobility (indicator) istatistiklerinden derlenerek hazırlanmıştır. Kaynak: OECD (2022), International student mobility (indicator), doi: 10.1787/4bcf6fc3-en, (11 Nisan 2022).

Tablo 11.'e göre, Lüksemburg, uluslararası öğrenci oranı en yüksek olan bir OECD ülkesi olarak dikkat çekmektedir. Bu ülkede yükseköğrenim gören

¹²¹ OECD (2022), International student mobility (indicator), doi: 10.1787/4bcf6fc3-en, (11 Nisan 2022).

uluslararası öğrenciler, yükseköğretimde öğrenim gören toplam öğrenci sayısının yaklaşık olarak yarısını oluşturmaktadır. Lüksemburg’u sırasıyla yaklaşık % 28.4’lük oranla Avustralya, yaklaşık % 20.8’lik oranla Yeni Zelanda, yaklaşık % 18.7’lik oranla Birleşik Krallık ve yaklaşık % 17.8’lik oranla İsviçre takip etmektedir.

Diğer taraftan, tablodaki verilere göre yükseköğretimdeki uluslararası öğrenci potansiyeli en düşük olan ülke, yaklaşık % 0.1’lik oranla Hindistan’dır. Hindistan’ı sırasıyla yaklaşık % 0.2’lik oranla Kolombiya, yaklaşık % 0.22’lik oranla Brezilya, yaklaşık % 0.4’lük oranla Çin (Halk Cumhuriyeti) ve yaklaşık % 0.7’lik oranla Meksika izlemektedir. Dünyanın dördüncü en kalabalık ülkesi olan Endonezya’da nüfusa oranla yükseköğretime kayıtlı uluslararası öğrenci oranının en düşük olması ve nüfusu 1.4 milyara yaklaşan ve dünyanın en kalabalık ikinci ülkesi olan Hindistan’daki yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören uluslararası öğrencilerin oranının düşük düzeyde kalmasının temel sebeplerinden biri olarak bu ülkelerdeki yerel öğrenci sayısının nüfus büyüklüğüne bağlı olarak oldukça fazla olması düşünülebilir.

Tablodaki verilere ek olarak belirtmek gerekirse, OECD verilerine göre Türkiye’deki toplam üniversite öğrencileri içerisindeki uluslararası öğrenci oranı % 1.987’dir.¹²² Bu oranın G20 ülkeleri arasında yer alan ülkemiz için düşük olduğu yönünde bir değerlendirme yapılabilir. Türkiye’deki uluslararası yükseköğretim öğrenci oranını artırmak için ülke düzeyinde ve üniversiteler düzeyinde uluslararasılaşmaya yönelik araştırma ve tanıtım faaliyetlerine daha çok ağırlık verilebilir.

Günümüzde giderek daha çok sayıda uluslararası öğrenci, üniversite eğitimlerinin tümünü ya da bir bölümünü Türkiye’de tamamlamayı tercih etmektedir. Türkiye’de yükseköğrenim gören uluslararası öğrenci sayısı, 2013-2014 akademik yılında 48.183 iken, bu sayı 2019-2020 akademik yılında yaklaşık olarak dört kat artış göstererek 185.047 ‘ye ulaşmıştır. Bu çalışmanın yürütüldüğü 2021-2022 akademik yılında ise ülkemizde yükseköğrenim gören uluslararası öğrenci sayısı

¹²² OECD (2022), International student mobility (indicator), doi: 10.1787/4bcf6fc3-en, (11 Nisan 2022).

224.048'e ulaşmıştır.¹²³ Genel eğilime bakıldığında, Türkiye'deki üniversiteleri tercih eden uluslararası öğrenci sayısındaki dramatik artışın devam edeceği beklenmektedir. Ayrıca, genel ve özel sebeplerle Türkiye'de yükseköğrenim görmeyi tercih eden uluslararası öğrencilerin gittikleri üniversiteler ile ilgili olumlu bakış açıları, sonraki yıllarda bu üniversiteleri tercih edecek olan uluslararası öğrenci sayısını artırabilir.

1.6. Uluslararası Öğrenci Hareketliliği

“Uluslararası öğrenci dolaşımı”¹²⁴, “küresel öğrenci hareketliliği”¹²⁵, “uluslararası öğrenci hareketliliği” ve “uluslararası öğrenci mobilitesi” ve “öğrencilerin sınır ötesi hareketliliği” gibi ifadeler, alan yazında birbirlerinin yerini tutan kavramlar olarak kullanılmaktadır. Çalışmamızda bu ifadelerden en çok “uluslararası öğrenci hareketliliği” ve “uluslararası öğrenci dolaşımı” tercih edilmiştir.

DEİK'in Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Raporu'nun tanımına göre, “uluslararası öğrenci hareketliliği, bir öğrencinin vatandaşı olduğu ülkeden ayrılarak eğitim amacıyla seyahat etmesi sonucu oluşan hareketlilik”¹²⁶ DEİK'in Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Raporu'nda yer alan bir diğer tanım ise “uluslararası öğrenci hareketliliği, bir öğrencinin yükseköğretimde öğrenim gördüğü programın kapsamında yer alan herhangi bir uluslararası hareketlilik türüdür.”¹²⁷

Özoğlu ve diğerlerinin ifade ettiği üzere, “Uluslararası öğrenci dolaşımı, ülkeler ve kültürler arasında karşılıklı anlayışı, işbirliğini ve dayanışmayı artırdığından

¹²³ YÖK, Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, Öğrenci İstatistikleri, Uyuşma Göre Öğrenci Sayıları, <https://istatistik.yok.gov.tr/>, (21.03.2023).

¹²⁴ Murat Özoğlu - Bekir S. Gür - İpek Coşkun, *Küresel Eğilimler Işığında Türkiye'de Uluslararası Öğrenciler*, SETA Yayınları XVII, Ankara, Mart 2012, s. 29.

¹²⁵ The Sussex Centre for Migration Research, University of Sussex, and the Centre for Applied Population Research, University of Dundee “International Student Mobility”, Report by the Sussex Centre for Migration Research, July 2004/30 Issues paper, s. 6, https://dera.ioe.ac.uk/5155/1/04_30.pdf, (07.05.2022).

¹²⁶ DEİK, “Uluslararası Yükseköğretim ve Türkiye'nin Konumu”, Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Raporu, İstanbul, Mart 2013, s. 9, <https://www.deik.org.tr/raporlar-uluslararasi-yuksekogretim-hareketliliği-ve-türkiye-nin-konumu-raporu-mart-2013>, (08.05.2022).

¹²⁷ DEİK, “Uluslararası Yükseköğretim ve Türkiye'nin Konumu”, Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Raporu, İstanbul, Mart 2013, s. 11, <https://www.deik.org.tr/raporlar-uluslararasi-yuksekogretim-hareketliliği-ve-türkiye-nin-konumu-raporu-mart-2013>, (08.05.2022).

önemli bir dış politika ve kamu diplomasisi aracı olarak da değerlendirilmektedir.”¹²⁸ Uluslararası öğrencileri misafir eden ülkeler, öğrencilerin geldikleri ülkeler ile doğrudan ve dolaylı bir işbirliği süreci içerisine girmektedir. Uluslararası öğrenci mobilitesi ile eğitim alanında uluslararası işbirliği yapılmaktadır; buna ek olarak ekonomik, siyasi, kültürel ve benzeri alanlarda temaslar kurulmaktadır.

Dünyadaki birçok üniversite International Student Week (Uluslararası Öğrenci Haftası), International Week (Uluslararası Hafta) ya da International Education Week (Uluslararası Eğitim Haftası) gibi adlar altında etkinlikler düzenleyerek uluslararası mobil öğrencilere eğitim gördükleri ülkelerde kendi kültürlerini tanıtmaya ortamı sunmaktadır. Örneğin, ABD’de yer alan Pittsburgh Üniversitesi’nde 15-22 Ekim 2022 tarihleri arasında International Education Week (Uluslararası Eğitim Haftası) etkinliği düzenlenmiştir. Bu etkinlikte uluslararası öğrencilere kendi ülkelerini tanıtmaya fırsatı sunulmuştur. Pittsburgh Üniversitesi, bu tür etkinliklerle uluslararası eğitim ve değişime önem veren ve uluslararası bilgi ve tecrübeye sahip dünya vatandaşları yetiştirmeyi hedeflemektedir.¹²⁹

Yirmi birinci yüzyıl üniversitelerinin neredeyse tümünün stratejik planları arasında yükseköğretimde uluslararasılaşmanın geliştirilmesi yer almaktadır.¹³⁰ Yükseköğretimde uluslararasılaşma ile ilgili çalışmaların daha çok öğrenci hareketliliği ekseninde etrafında gerçekleştiği görülmektedir.¹³¹ Son yıllarda üniversitelerin uluslararasılaşma faaliyetleri arasında bir tanıtım aracı olan çevrimiçi fuarlar yer almaktadır. Türk yükseköğretimine daha fazla öğrenci çekmek için düzenlenen YOK Virtual Fair (YÖK Sanal Fuarı) gibi sanal fuarlar, dünyanın birçok ülkesi tarafından düzenlenmeye başlanmıştır. Bu fuarlar yoluyla öğrenciler, fiziksel bir ortamda bulunmadan sadece dijital bir ortamda tercih etmeyi düşündükleri ülkelerin üniversiteleri hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Ayrıca, bu fuarlar sayesinde kısa sürede milyonlarca uluslararası öğrenciye ulaşılmaktadır.

¹²⁸ Özöglü - Gür - Coşkun, *Küresel Eğilimler Işığında Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler*, s. XXVII.

¹²⁹ University of Pittsburgh, University Center for International Studies, Celebrate International Education Week - October 15-22, 2022, <https://www.internationalweek.pitt.edu/about>, (19.03.2023).

¹³⁰ Mustafa Yakupoğlu, “Türkiye’nin Yükseköğretim Uluslararasılaşma Stratejisi, Avustralya İle Karşılaştırılması”, T.C. Başbakanlık, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Uzmanlık Tezi, Ankara Mayıs 2004, s. 7.

¹³¹ Yakupoğlu, “Türkiye’nin Yükseköğretim Uluslararasılaşma Stratejisi, Avustralya İle Karşılaştırılması”, s. 11.

Türkiye'nin 2001 yılında dâhil olduğu Bologna Süreci çerçevesinde, Avrupa Üniversiteler Birliği'nin 28-30 Mayıs 2003 tarihleri arasında Graz'da toplanan "II. Avrupa Yükseköğretim Kurumları Komisyonu"nda oluşturulan Graz Deklarasyonu'na göre, üniversitelerin gelecekteki rolleri belirlenmiştir. Üniversite öğrencileri ve çalışanlarının hareketliliği ile sosyal boyutu geliştirmek, Avrupa toplumunun gelişimi için bu rollerden biri olarak belirlenmiştir. Öğrenci hareketliliği sonucu, akademik kalitede artış, öğretim ve araştırmaya yönelik kalite artışı ve iş bulma şansında yükseliş görülmektedir. Bu nedenle, bir ülkenin hükümet ve yükseköğretim kurumları tarafından öğrenci hareketliliğinin önündeki mevcut engellerin ortadan kaldırılması ve öğrenciyi desteklemeye yönelik mevzuat değişikliğinin yapılması gerekmektedir. Eğitim bursları ile kredilerini sağlama hizmeti, sağlık hizmeti, sosyal hizmet ve çalışma izinlerini kapsayan düzenlemeleri iyileştirmeye ihtiyaç duyulmaktadır.¹³²

Daha çok sayıda uluslararası öğrencinin dikkatini çekmek amacıyla farklı alanlarda çalışmalar yürüten yükseköğretim kurumlarının ayrıca hükümet ile işbirliği içinde hareket ederek öğrencilere sosyal destek, konut ve yarı zamanlı iş olanakları sunmaları, öğrenci hareketliliğinin teşvik edilmesi bakımından gerekmektedir. Bunun yanında, öğrencilerin akademik ve mesleki danışmanlık, dil öğrenme ve yeterliliklerinin tanınması konularında desteklenmeleri gerekmektedir. Kurumların, hareketliliği teşvik eden araçlardan özellikle AKTS ve Diploma Eki'nden tam anlamıyla yararlanması gerekmektedir. Ayrıca, kısa süreli hareketlilik ile bir dönemde daha az ders kredisi almak isteyen yarı zamanlı öğrenciler, uzaktan eğitim alan öğrenciler ve üniversite eğitim çağı geçmiş olan olgun öğrencilere yönelik imkânların artırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.¹³³

2. TOPLUMSAL YAŞAM TARZI

Toplumda yaşayan bireylerin kendilerine özgü yaşam tarzları bulunmaktadır. Oysaki bir toplumun yaşam tarzı, genel olarak toplumsal değerlerin etkisi ile

¹³² European University Association (EUA), "Graz Declaration 2003 Forward from Berlin: The Role of the Universities", September 2003, s. 8, <https://eua.eu/resources/publications/638:graz-declaration-2003.html>, (28.03.2022).

¹³³ European University Association (EUA), "Graz Declaration 2003 Forward from Berlin: The Role of the Universities", September 2003, s. 8, <https://eua.eu/resources/publications/638:graz-declaration-2003.html>, (28.03.2022).

toplumdaki bireylerin çoğunluğunun zamanlarını nasıl geçirdikleri, ne tür etkinliklerde bulundukları ve sahip oldukları ilgi alanları olarak tanımlanan ve o toplumu diğer toplumlardan ayıran bir yaşam biçimidir. Toplamların yaşam biçimleri değişime dirençli olmalarına rağmen, yıllar içinde bazı yaşam tarzı özelliklerinin değiştiği görölmektedir.

Bu bölümde yaşam tarzını etkileyen faktörler, toplumsal yapı ve kültür ile yaşam tarzı arasındaki ilişki, fiziksel ortamın özelliklerine göre yaşam tarzı ve toplumsal yapı bağlamında Türk toplumunun yaşam tarzı özellikleri ile ilgili genel bilgiler yer almaktadır. Böylece, belirli bir toplumun genel yaşam tarzını inceleyen araştırmaların genel sosyal yaşamı betimleyici sonuçlara götürdüğü ilkesi ve yaşam tarzının bir toplumu oluşturan bireylerin tümüne ait olan ortak yaşamsal özellikleri yansıttığı ön kabulü ile hareket edilmiştir.

2.1. Yaşam Tarzını Etkileyen Faktörler

Yaşam tarzını etkileyen etmenler, yaşam tarzını değerlendirme çalışmalarında önemli bir yere sahiptir. Farklı bakış açıları ile yaşam tarzını etkileyen faktörler, birçok araştırmacı tarafından belirlenmiştir. Bunlardan bazılarını değinmek yerinde bir karar olacaktır.

Etkili bir pazarlama stratejisi geliştirmeye yönelik olarak müşterilerin yaşam tarzlarını araştırmak amacıyla Plummer tarafından bir ölçek hazırlanmıştır. Bu ölçekte yaşam tarzını etkileyen temel faktörler, faaliyetler, ilgi alanları, fikirler ve demografik özellikler olmak üzere dört gruba ayrılmıştır.¹³⁴

Eke, yaşama tarzının unsurlarını maddi ve maddi olmayan unsurlar olarak iki ana gruba ayırmaktadır.¹³⁵ Bu gruplar altında toplanan sekiz alt faktör, barınma, beslenme, eğitim, giyim, sağlık, eğlence, haberleşme ve ulaşım ile ilişkiler olarak belirlenmiştir.¹³⁶

Toplumun yaşama tarzı ile ilgili özelliklerinin sosyo-kültürel ve ekonomik değişkenler ile yakından ilişkili olduğu Kaya'nın yapmış olduğu araştırmanın temel varsayımını oluşturmaktadır. Kaya, yaşama tarzını etkileyen faktörleri iki ana başlık

¹³⁴ Plummer, "The Concept and Application of Life Style Segmentation", s. 35.

¹³⁵ Eke, "Yaşama Tarzı ile Gelir Seviyesi Arasındaki İlişki", s. 98.

¹³⁶ Eke, "Yaşama Tarzı ile Gelir Seviyesi Arasındaki İlişki", s. 97.

altında ele almıştır. Yaşama tarzını etkileyen sosyo-kültürel faktörler olarak aile, barınma, eğitim, beslenme ve sağlık ile meslek ve kültürel değerleri incelemiştir. Yaşama tarzını etkileyen ekonomik faktörler olarak ise iktisadi zihniyet, gelir ve servet ile tüketim toplumu ve kültürünü değerlendirmiştir.¹³⁷

Ayrıca, TÜİK'in İllerde Yaşam Endeksi çalışmasında OECD'nin belirlemiş olduğu birey yaşamı üzerinde güçlü etkisi olan boyutlar, yaşam tarzını etkileyen faktörler olarak değerlendirilebilir. Bu boyutlar, 11 temel başlık altında toplanmıştır. Bunlar, konut, çalışma hayatı, gelir ve servet, sağlık, eğitim, çevre, güvenlik, sivil katılım, altyapı hizmetlerine erişim, sosyal yaşam ve yaşam memnuniyeti olarak belirlenmiştir.¹³⁸

Bir toplumun nüfus özellikleri de toplumun yaşam tarzı hakkında bilgi verici niteliktedir. Ayrıca, kültürel özellikler barındıran toplumsal kurumlar ile yaşam tarzı arasındaki ilişkiyi ele aldığımızda, bir toplumun aile, ekonomi, din, siyaset ve eğitim yapıları ve bu yapıların temel özellikleri yaşam tarzını etkileyen faktörler olarak değerlendirilebilir. Türk toplumundaki temel kurumlara baktığımızda, Türk halkının genel yaşam tarzı hakkında fikir elde etmek mümkündür.

2.2. Toplumsal Yapı ile Yaşam Tarzı Arasındaki İlişki

Toplumsal yapı, toplumu çok boyutlu olarak betimleme görevini üstlenmiştir. Toplumsal yapı ile ilgili çok yönlü değerlendirmelerden birini Radcliffe Brown yapmıştır. Brown, toplumsal yapıyı iki farklı başlık altında açıklamıştır. Birincisi, toplumsal yapıyı kişilerarası tüm sosyal ilişkiler olarak ifade etmektedir. Diğer, toplumsal yapı içinde toplumsal rollerine göre birey ve sınıflar arasında farklılıkların olduğundan söz etmektedir.¹³⁹ Bir birey, toplumda yer alan belirli bir sistem içerisine doğmaktadır. Bireyin duygu, düşünce ve davranış kalıplarının sınırları bu yapı ile çizilmektedir.

¹³⁷ Kamil Kaya, *Türk Toplumunun Yaşama Tarzı (Isparta Örneği)*, s. 65-166..

¹³⁸ Zehra Alakoç Burma, "Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK) "Yaşam Endeksi" ve Bu Endeks Kapsamında Mersin, Antalya, Adana ve Kahramanmaraş illerinin Analizi", *BENGİ Dünya Yörük-Türkmen Araştırmaları Dergisi*, 2019, C. 2019, S. 2, s. 58.

¹³⁹ Alfred Reginald Radcliffe-Brown, "On Social Structure", *The Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*, 1940, C. 70, S. 1, s. 3.

Toplumsal yapı ile yaşam tarzı arasında dinamik bir ilişki dikkat çekmektedir. Yaşam tarzı bir toplumu oluşturan bireylerin tümüne ait olan ortak yaşamsal özellikleri yansıtmaktadır. Öz ifadeyle, yaşam tarzı toplumsal yapının pratikte bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Ortak yaşam tarzına sahip olan bireyler arasında, sosyal bütünleşmeyi sağlayan ve gücünü kültürden alan kolektif kimlik ve içinde bulunduğu sosyal gruba aidiyet ve güven duygusu söz konusudur.¹⁴⁰ Belirli bir toplumun genel yaşam tarzlarını inceleyen araştırmalar, genel sosyal yaşamı betimleyici sonuçlara da götürmektedir.

Toplumsal yapı, sahip olduğu mekânsal ve sosyo-kültürel özellikleri ile toplumun yaşam tarzının şekillenmesinde etkili bir rol üstlenirken, toplumsal yapı da toplum içindeki bireysel ve ailevi hayat tarzlarının etkisi altındadır.¹⁴¹ Türkiye örneğinde olduğu gibi, Türk toplumunun yaşam tarzı, mekânsal olarak ülkemizde yer alan ve kültürel anlamda Türk kültürüne ait özellikleri barındıran sosyal bir yapıdan etkilenmektedir. Türk toplum yapısı da Türk halkının yaşam tarzı özellikleri ile biçimlenmektedir. Diğer taraftan, Nirun'a göre toplumsal yapı, tabii çevre ve sosyal çevre temelleri üzerinde kurulmuştur.¹⁴² Benzer şekilde toplumun yaşam tarzı, bu çevreler içinde oluşmaktadır. Özetle, Arık'ın da belirttiği gibi, bir toplumdaki bireylerin yaşam tarzı, dinamik özelliklere sahip olan toplum tarafından şekillendirilmektedir. Aynı zamanda, bireyler de sosyal hayat biçimi üzerinde etki ve değişim gücüne sahiptir.¹⁴³

Toplum, basit-karmaşık ve somut-soyut gerçeklik düalizmleri içeren bir yapıya sahiptir. Ayrıca, toplumun hem mevcut yapısını devam ettirme direnci gösterdiği hem de değişiminin kaçınılmaz olduğu görülmektedir.¹⁴⁴ Benzer şekilde Radcliffe Brown'a göre, canlı bir organizmanın yapısının sürekli yenilenmesi gibi sosyal hayat içindeki sosyal yapı da sürekli yenilenmektedir.¹⁴⁵ Dikkat çeken bir diğer husus, toplumsal yapının bazı özelliklerinin zamanla değişime uğramasına

¹⁴⁰ Muhammed Özdi, "Kolektif ve Bireysel Kimlikler Bağlamında Sosyal Bütünleşme", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2017/3, S. 28, s. 397.

¹⁴¹ Kamil Kaya, *Türk Toplumunun Yaşama Tarzı (Isparta Örneği)*, s. 26.

¹⁴² Nihat Nirun, *Sistemik Sosyoloji Yönünden Sosyal Dinamik Bünye Analizi*, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayını, Sayı: 56, Ankara, 1991, s. 3.

¹⁴³ Emel Arık, "Yaşam Tarzı Haberciliğinin Gelişimi ve Ardındaki Temel Dinamikler", *Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2008, s. 14.

¹⁴⁴ Erdinç Yazıcı, *Geçmişten Günümüze Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2017, 1. Baskı, s. 14.

¹⁴⁵ Alfred Reginald Radcliffe-Brown, "On Social Structure", s. 4.

benzer şekilde bir toplumun yaşam biçiminin bazı özelliklerinin de değişim göstermesidir. Hatta toplumsal yapıdaki değişimin yaşam tarzındakinden daha zor olduğu söylenebilir.

2.3. Kültür ile Yaşam Tarzı Arasındaki İlişki

Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde kültür kavramı, “tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmeye kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü” olarak tanımlanmaktadır.¹⁴⁶ Sosyolojik olarak kültür, içinde doğdukları çevrede insanları etkisi altına alan ve atalardan aktarılan sosyal bir hazinedir. Maddi ve manevi değerlerden oluşan kültür, ait olduğu topluma has bir kimlik inşa etmektedir.¹⁴⁷ Ayrıca, kültürü toplumsal yapıdan ayrı olarak düşünmek mümkün değildir.¹⁴⁸ Toplumsal yapı, kültürün izlerini taşımaktadır. Toplumsal yapı ile yakın ilişki halinde olan kültür, genel manada bir toplumun yaşam tarzını da ifade etmektedir.

Diğer yandan, farklı kültürel öğeler göz önünde bulundurulduğunda yaşam tarzı, kültürün bir parçasıdır. Böylece kültür, diğer özellikleri ile birlikte belirli bir toplumun yaşam biçimine dair özellikleri içinde barındırmaktadır. Anglo-Amerikan geleneğinde toplumun yaşayış tarzı, ayinleri ve inançları, bir toplumun kültürünü oluşturmaktadır.¹⁴⁹ Özetle, bir toplumun sahip olduğu tüm yaşam biçimleri, o toplumun kültürünün etkisi altında oluşmaktadır. Böylece, kültürel değerlerde değişme olmadığı müddetçe, bir toplumun hayat biçiminde değişime direnç gösterildiği görülmektedir.

Ayrıca Chaney, kültür kavramının toplumsal deneyimlerin tümünü kapsadığını, oysa yaşam tarzının kültürel yapı içerisindeki uygulama ve davranış dizilerinden oluşan modern toplumlara özgü bir kavram olduğunu ileri sürmektedir.¹⁵⁰ Benzer şekilde, Kaya ve Nirun gibi bazı araştırmacılar tarafından

¹⁴⁶ Türk Dil Kurumu Sözlükleri, Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/>, (28.09.2022).

¹⁴⁷ T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür, Türk Kültür Tarihi, Türk Kültürü, <https://www.ktb.gov.tr/TR-96254/kultur.html>, (28.09.2022).

¹⁴⁸ Köksal Alver - Necmettin Doğan (Ed.), *Kültür Sosyolojisi*, Hece Yayınları, Ankara, 2007, s. 17.

¹⁴⁹ Köksal Alver - Necmettin Doğan (Ed.), *Kültür Sosyolojisi*, s. 51.

¹⁵⁰ David Chaney, *Yaşam Tarzları*, Çev. İrem Kutluk, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 1999, s. 15.

yaşam tarzının kültürün pratikteki hali olduğu vurgulanmaktadır. Kaya, yaşama tarzının kaynağını kültürden alan davranış ve eylemlerden oluştuğunu ifade etmektedir.¹⁵¹ Nirun'a göre, davranışlar, inançlar, değer hükümleri, adetler, örfler ve normların bir bileşkesi olan kültür, toplumsal hayat alanında yer alan yaşayış tarzını belirleyici ve düzenleyici bir etkiye sahiptir.¹⁵² Özetle kültür, yaşama dair toplumsal yaşamın tümünü içine alırken, yaşam tarzı ise toplumda uygulamaya koyulan ve toplumsal kurumlar olarak karşımıza çıkan etkinlikleri kapsamaktadır.

2.4. Fiziksel Ortamın Özelliklerine Göre Yaşam Tarzı

Yaşam stillerinin yerel boyutuna baktığımızda, belirli bir coğrafi çevrede yaşayan bir toplulukta oluşmuş yaşam biçimleri, farklı derecelerde de olsa topluluk üyelerinin tümünü etkileme gücüne sahiptir. Bireyler, aynı ortamda yaşamının bir ürünü olarak uyum içinde ve benzer biçimde yaşamaktadır. Ayrıca, doğal çevrelerde yaşayan insanların yaşam tarzları özel olarak o ortamlarda şekillenmektedir. Günümüzde halen varlıklarını sürdüren ilkel kabilelerin kendilerine özgü ve modern toplumlardan çok farklı bir yaşam tarzına sahip oldukları görülmektedir. Bu kabilelerden biri Güneydoğu Asya'daki bir adada yaşayan Bajau kabilesidir. Bajaular, yaşam alanlarının bir sonucu olarak suyun altında uzun süre kalabilmektedir. Evlerini su üstüne inşa etmişlerdir. Geçimlerini balıkçılıkla sağlamaktadır.¹⁵³

Fiziksel ortamı kırsal ve kentsel çevre olarak değerlendirdiğimizde, kırsal ve kentsel yaşam tarzları arasında belirgin farklılıklar olduğu görülmektedir. Kırsal bir çevrede yaşayan bireylerin birçok ayırt edici özelliği bulunmakla birlikte, kırsal yaşama ait en belirgin unsurlar arasında tarım ve hayvancılığa dayalı geçim kaynakları ve samimi insan ilişkileri yer almaktadır. Ayrıca, köylülerin sıkı sıkıya bağlı oldukları örf ve adetleri onların yaşam tarzlarını şekillendirmektedir.¹⁵⁴ Oysaki kentte yaşayan bireyler farklı bir yaşam tarzına sahiptir. Kentsel yaşama ait dikkat çekici bazı faktörler sanayi, ticaret ve hizmet sektörleri, samimi olmayan sosyal

¹⁵¹ Kamil Kaya, *Türk Toplumunun Yaşama Tarzı (Isparta Örneği)*, s. 20.

¹⁵² Nihat Nirun, *Sistematik Sosyoloji Yönünden Sosyal Dinamik Bünye Analizi*, s. 53.

¹⁵³ One Minute Explore, "Discovering the World of the Bajau Tribe - The Free-Diving Sea Nomads", https://youtu.be/JDCpeLIJYy4?si=_bAndnW7gHuCpfk9, (03.02.2024).

¹⁵⁴ Amiran Kurtkan Bilgiseven, *Köy Sosyolojisi*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1988, s. 172.

ilişkiler ve tüketim odaklı bir yaşam tarzıdır. Kentsel yaşamda mahallelerin dahi kendilerine has sosyo-kültürel özellikleri bulunmaktadır. İzmir’de Tepecik Hilal Mahallesi bir Roman mahallesi olarak bilinmektedir. Mahallede yaşayan Romanlar kendilerine özgü yaşam tarzlarını nesilden nesile aktarmaktadır.

Diğer yandan küreselleşme sonucu, günümüzde bazı yerel yaşam stilleri, ulusaşırı bir nitelik kazanan yaşam stillerine dönüşmektedir. Yaşam stillerinin ulusaşırı bir nitelik kazanması, ulusaşırı ilişki ağları içinde kişiye bir konum sağlama işlevinin yüklenmesi sonucunda gerçekleşmektedir.¹⁵⁵ Daha açık bir ifadeyle, yirmi birinci yüzyılın ilk çeyreğini yaşadığımız bu günlerde ülkeler, sahip oldukları kültürel yaşam tarzı özelliklerini korumanın yanında tüm dünyada popüler hale gelen yaşam tarzlarını da benimsemektedir. Küresel köy haline gelen günümüz dünyasında mekânlar arası mesafelerden bağımsız olarak dünyanın birçok noktasında açılan zincir mağazalar bulunmaktadır. Bu noktada kültürel etkileşim sonucu farklı ülkelerde yaşayan bireyler için bu popüler mağazalarda bulunmak, alışveriş yapmanın ötesinde bir anlam taşımaktadır. Bu durum, dünya çapındaki ortak bir yaşam tarzını tercih etmeyi de temsil etmektedir. Örneğin, dünyanın en büyük kahve zinciri olan Starbucks’ın bir mağazasında kahve içmek, küresel bir özelliğe sahip bir yaşam tarzını ifade etmektedir.

2.5. Toplumsal Kurumlar Bağlamında Türk Toplumunun Yaşam Tarzı

Türk toplumu, Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletlerinden günümüze kadar uzanan uzun bir tarihi geçmiş, kültürel zenginlik ve birikime sahiptir. Günümüzde, dünya üzerinde Türkiye dâhil, yedi bağımsız Türk ülkesi ve on beş yarı bağımsız Türk devleti olmak üzere toplam yirmi iki Türk devleti bulunmaktadır.¹⁵⁶ Bunların yanında, dünyanın çeşitli ülkelerinde yaşayan Türk vatandaşları ya da yaşadıkları ülkelerde çifte vatandaşlık hakkına sahip olan Türkler bulunmaktadır. Bu Türkler arasında Türkiye Türkleri önemli bir sayıyı oluşturmaktadır. Dünya üzerinde Türkiye dışında yaşayan 6.5 milyondan daha fazla Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının

¹⁵⁵ İlhan Tekeli, “Gündelik Yaşam Üzerine Düşünceler”, https://www.academia.edu/29389258/GÜNDELİK_YAŞAM_ÜZERİNE_DÜŞÜNCELER, s. 6, (26.04.2022).

¹⁵⁶ Haberler, *Genel, Dünya* Üzerindeki Bütün Türk Ülkeleri Birleşip "Tek Bir Ülke" Olsaydı? (+22 Ülke), 2 Nisan 2018 Pazartesi 11:59, <https://www.haberler.com/dunya-uzerindeki-butun-turk-ulkeleri-birlesip-quot-10715630-haberi/>, (07.11.2022).

yaklaşık olarak 5.5 milyonu, Batı Avrupa ülkelerinde yaşamaktadır.¹⁵⁷ Coğrafi bakımdan yedi bölgeye ayrılan Türkiye’de ise kültürel zenginlik anlamına gelen farklı etnik kökene sahip bireyler, barış içinde yaşamaktadır. Ayrıca, ülkemiz birçok milletten uluslararası göçmen, sığınmacı, çalışan ve öğrenciye ev sahipliği yapmaktadır.

Toplumsal yapı, yaşam tarzının öğelerini içeren toplumsal kurumlardan oluşmaktadır. Dünya üzerindeki farklı toplumlar, kendilerine ait yaşam tarzı özelliklerine sahiptir. Diğer toplumlarda olduğu gibi gerek Türkiye’de ikamet eden gerekse başka bir ülkede yaşayan Türkiye Türkleri’nin kendilerine has bir toplumsal yapısı vardır. Aynı topraklar üzerinde bir arada yaşayan ve milli birlik şuuruna sahip olan Türk toplumunda ortak yaşam tarzı özellikleri ile karşılaşılmaktadır. Ayrıca, farklı nedenler ile dünyanın çeşitli ülkelerinde yaşayan T.C. uyruklu bireyler, kendi öz kimliklerini kaybetmeden yaşadıkları ülkelerin yaşam tarzına uyum sağlamaktadır.

Türkiye’de kültürün gelişimine baktığımızda, Türk tarihinde Türklerin İslamiyeti kabulü, Anadolu’ya yerleşimleri, Osmanlı İmparatorluğu’nun yayılışı ve Batılılaşma çabaları olmak üzere dört temel kültürel değişim dönemi bulunduğu görülmektedir.¹⁵⁸ Temel olarak Türk kültürü, Orta Asya, İslam ve Anadolu kültürlerinin bir harmanıdır. Ayrıca, Doğu Akdeniz ve Avrupa gibi diğer kültür bölgelerinin etkisi altında kalmıştır. Maddi ve manevi kültürel değerlerin nesilden nesile aktarılması sonucunda ülkemizde Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinin kültürel izleri hâkimdir. Bir diğer perspektiften bakıldığında, Türk kültürü göçebe kültürü, Türk-İslam kültürü ve Batı kültürü olmak üzere üç ana kültürün etkisi altında kalmıştır.¹⁵⁹

Durkheim’a göre gelenek ve değerler toplumsal bütünlüğü sağlayan öğelerdir.¹⁶⁰ Türkiye’de kültürün önemli bir parçası olan gelenek ve görenekler, uzun yıllardan beri toplum tarafından kabul edilmiş yazısız kurallardan oluşmaktadır.

¹⁵⁷ Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, Yurtdışında Yaşayan Türk Vatandaşları, http://www.mfa.gov.tr/yurtdisinda-yasayan-turkler_tr.mfa, (07.11.2022).

¹⁵⁸ Server Tanilli, *Uygarlık Tarihi (23. Baskı)*, Alkım Yayınevi, İstanbul, 2006, s. 436.

¹⁵⁹ Dolunay Akgül Barış - Eylem Akgül, “Tarihsel Bir Perspektifte Türk Müzik ve Peyzaj Sanatında Kültürel Paralellikler”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2007, C. 15, S. 2, s. 711.

¹⁶⁰ Martin Slattery, *Sosyolojide Temel Fikirler*, çev. Özlem Balkız vd., Sentez Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 35.

Sosyal hayatımızı içine alan sayısız gelenek ve göreneğimiz bulunmaktadır. Gelenek ve görenek kavramlarının yerini tutan örf ve adet kavramları da halk tarafından yaygın olarak kullanılmaktadır.

Türkiye’de geçmişten günümüze kültürel değerleri şekillendiren ve kültür içinde gelişen çeşitli toplumsal kurumlar bulunmaktadır. Türk kültürünün gelişiminde etkili olan kurumlardan ilk akla gelenler, aile, ekonomi ve dindir. Dördüncü ve önemli bir diğer kurum olarak siyaset yer almaktadır. Bir başka kurum ise Türk kültürünün başlıca kurumlardan biri olan eğitimidir. Hiç şüphesiz, bu kurumlar arasında sürekli bir ilişki ve karşılıklı etkileme gücü bulunmaktadır.

2.5.1. Aile

Türk toplumunda geçmişten günümüze kadar uzanan köklü bir aile yapısı söz konusudur. Bu yapının zengin kültürel özellikler taşıdığı görülmektedir. Türk ailesi, kültürün izlerini taşıyan birçok yaşam tarzı özelliklerine sahiptir. Ayrıca aynı kültür içinde yer alan aileler arasında yaşam tarzı farklılıklarına rastlanmaktadır. Bir ailenin yaşam tarzı, sahip olduğu barınma, beslenme, eğitim, sağlık, eğlence, haberleşme ve ulaşım gibi maddi unsurlar ile bu maddi unsurlara ulaşmada başvurdukları tutum, davranış ve değerler sisteminden oluşan maddi olmayan unsurlardan oluşmaktadır.¹⁶¹ Diğer yandan, aynı kültürel çevrede yer alan bu ailelerin ortak yaşam tarzı özellikleri dikkate alınarak genel bir yaşam tarzı betimlemesi yapılmaktadır.

Türkiye’de 1950’lerde kırdan kente göç hareketinin hız kazanması sonucu, aile yapısında değişiklikler meydana gelmiştir. Kırsal geniş aile yapısı halen varlığını sürdürürken, geniş aile oranında düşüş yaşanmaya başlanmıştır. Böylece, kırsal alanda yaşayan çekirdek aile sayısı gün geçtikçe artış göstermiştir. Kente göç eden ailelerden çok azı geniş aile olarak kentte yaşamaya devam etmiştir. Böylece, tarım sektörünü bırakıp sanayi ve hizmet sektörüne başlayan aileler, daha çok çekirdek aile olarak kentte yaşamaya başlamıştır.¹⁶² Türk ailesinde geleneksel geniş aileden çekirdek aileye doğru yaşanan bu geçişi ile birlikte kadın ve erkeğin toplumsal

¹⁶¹ Farideh Ahmadian Saray, “Tüketicinin Yaşam Tarzı ve Reklamın Rolü”, *Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, İstanbul 2007, s. 31.

¹⁶² Erkan Tosun, “Türkiye’de Karşılaştırmalı Kırsal ve Kentsel Aile Yapısı”, *Sosyolojide Araştırma ve Uygulamalar (Aralık 2018, Manisa)*, 2019, s. 3.; Sevinç Güçlü, *Kurumlara Sosyolojik Bakış*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2015, s. 52.

rolleri, statüleri ve otoriteleri değişime uğramaktadır. Nihayetinde ailenin yaşam biçimi yeniden şekillenmektedir.¹⁶³

1975 yılında kent nüfusu, toplam ülke nüfusunun yüzde 32.9'unu ve kırsal kesimin nüfusu ise yüzde 67.1'ini oluşturmuştur. Kırdan kente göçün giderek artması ile 2000 yılına girildiğinde, kentte yaşayanların oranı yüzde 57'ye yükselmiş ve kırsal alanda yaşayanların oranı ise yüzde 43 olarak kalmıştır.¹⁶⁴ Türkiye'de 2000'li yılların ilk çeyreğine doğru gelindiğinde, kentte yaşayan nüfus ile kırsal alanda yaşayan nüfus arasında açık ara fark olduğu görülmektedir. TÜİK verilerine göre, 2014 yılında il ve ilçe merkezlerinde ikamet edenlerin oranı % 91.8 ve belde ve köylerde yaşayanların oranı ise % 8.2 olarak gerçekleşmiştir.¹⁶⁵ Diğer taraftan, 2018 yılında il ve ilçe merkezlerinde ikamet edenlerin oranı % 92.3'e yükselirken, belde ve köylerde yaşayanların oranı ise % 7.7'e düşmüştür.¹⁶⁶ Son olarak, TÜİK'in 2021 yılına ait Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre, kentte yaşayanların sayısı 78.908.631 olarak % 93.2'lik bir oranı ve kırsal alanda yaşayanların sayısı 5.771.642 olarak % 6.8'lik bir oranı oluşturmaktadır.¹⁶⁷

Yirmi birinci yüzyılda, çok sayıda Türk ailesinin genel anlamda geleneksel ve modern özellikleri bir arada taşıdığı dikkat çekmektedir. Eskiden olduğu gibi halen günümüzde ana motifleri sevgi ve korumacılık olan¹⁶⁸ çoğu Türk ailesinde evlilik kurumu ve akraba ilişkileri özel bir öneme sahiptir. Genellikle çok yoğun geçen evliliğe hazırlık süreci sonrasında gelenek ve göreneklere uygun bir düğün töreni ile evliliğe adım atılmaktadır. Geniş ailelerin sayısının çekirdek aile sayısından oldukça düşük olduğu günümüzde birçok çekirdek aile üyelerinin ebeveyn, amca, dayı, teyze ve hala gibi akrabalarıyla yakın ilişki içinde oldukları gözlenmektedir. Diğer yandan,

¹⁶³ Farideh Ahmadian Saray, "Tüketicinin Yaşam Tarzı ve Reklamın Rolü", s. 32.

¹⁶⁴ Tuncer Kocaman, Türkiye'de İç Göçler ve Göç Edenlerin Nitelikleri (1960-2000), T.C. Başbakanlık, Devlet Planlama Teşkilatı, Sosyal Sektör ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Nisan 2008, s. 6.

¹⁶⁵ TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları (2014), 28 Ocak 2015 tarih ve 18616 sayılı Haber Bülteni, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2014-18616>, (08.11.2022).

¹⁶⁶ TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları (2018), 1 Şubat 2019 tarih ve 30709 sayılı Haber Bülteni, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2018-30709>, (08.11.2022).

¹⁶⁷ TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları (2021), 4 Şubat 2022 tarih ve 45500 sayılı Haber Bülteni, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2021-45500>, (08.11.2022).

¹⁶⁸ Nur Serter, *Türkiye'nin Sosyal Yapısı*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1994, s. 106.

Türk ailesi, kırsal kesimde ve kent yaşamında farklı özellikler göstermektedir. Türk ailesi bu doğrultuda değerlendirildiğinde, kırsal aile ve kentsel aile olmak üzere iki ana başlık altında çalışmamızda ele alınmaktadır.

2.5.1.1. Kırsal Aile

TÜİK'in 2021 yılına ait Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre, ülkemizde belde ve köylerde % 6.8'lik oranla 5.771.642 kişi yaşamaktadır. Kırsal bölgelerdeki nüfusun 2.946.307'sini erkek ve 2.825.335'ini kadın nüfusu oluşturmaktadır.¹⁶⁹ Bu verilere göre, kırsal alandaki erkek ve kadın nüfusunun da yaklaşık olarak eşit miktarda olduğu sonucu çıkarılabilir.

Daha çok tarım ve hayvancılıkla geçimlerini sağlayan kırsal bölge insanları, doğa ile iç içe bir hayat sürmektedir. Ayrıca kırsal kesimlerin çoğunda samimi akrabalık ve komşuluk ilişkilerinin devam ettiği gözlenmektedir. Böylece, doğal yaşamla birlikte insanlar ile yakın ilişki kuran köy, kasaba ve mezra gibi yerleşim birimlerinde yaşayan insanların stresten uzak, daha mutlu ve huzurlu bir hayata sahip oldukları düşünülebilir. Yapılan bazı araştırmalar da bu görüşü destekler niteliktedir. Keleş vd. tarafından yapılan "Kırsal Alanda Sosyal Sermayenin Yaşam Memnuniyeti Üzerine Etkisi" adlı çalışmada elde edilen bulgulara göre, sosyal sermayenin kırsal alanda yaşam memnuniyeti üzerine pozitif katkısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹⁷⁰

Ayrıca, Türkiye'nin iyi düzeydeki ulaşım olanakları ile kente gidiş gelişlerin artması, televizyon ve sosyal medya gibi kitle iletişim araçlarının yaygın olarak kullanımı ve kırsal alandaki ailelerin çocuklarının eğitim yoluyla sosyal hareketliliği gibi birçok etmen kırsal yaşamı dönüştürmede etkin bir rol oynamaktadır. Örneğin, üretim odaklı köy, kasaba ve mezra gibi kırsal yerleşim birimlerinde tüketim kültürünün giderek daha çok etkili olduğu görülmektedir. Gün geçtikçe kırsal bölge insanların hazır ürünleri kullanmayı tercih etme eğilimleri artmaktadır.

Diğer taraftan, kırsal alandaki halk, farklı sosyal sorunlar ile karşılaşmaktadır. Bu sorunlardan biri, mahalle baskısıdır. Küçük yerleşim yerlerindeki halk,

¹⁶⁹ TÜİK, İstatistiksel Tablolar, Yıllara ve Cinsiyete Göre İl / İlçe Merkezleri ve Belde / Köy Nüfusu, Genel Nüfus Sayımları – ADNKS, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=45500>, (09.11.2022).

¹⁷⁰ Şerafettin Keleş -Atilla Keskin - Nur Ertek, "Kırsal Alanda Sosyal Sermayenin Yaşam Memnuniyeti Üzerine Etkisi", *KSÜ Tarım ve Doğa Dergisi*, 2018, C. 21, Özel Sayı, s. 130.

birbirlerinin yaşamlarındaki gelişmelerden kısa sürede haberdar olmaktadır. Birbirlerini bu kadar yakından tanıyan insanlar, bazen dedikodu yolu ile sosyalleşmektedir. Ayrıca, kırsal alanda eğitim ve sağlık hizmetlerinin yetersizliği, kırsal yoksulluk ve kadınların üzerinde geleneksel baskıların olması, iş imkânlarının sınırlı olması nedeniyle işsizlik gibi sorunlar yaşanmaktadır.

2.5.1.2. Kentsel Aile

TÜİK'in 2021 yılına ait Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre, Türkiye'nin il ve ilçe merkezlerinde 39.481.794'ü erkek ve 39.426.837'si kadın olmak üzere toplam nüfusun 78.908.631 olduğu görülmektedir.¹⁷¹ Bu veriler dikkate alındığında, kentsel alanda yaşayan erkek ve kadın sayısı arasında çok küçük bir fark bulunduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca, ülkemizde kentte yaşayan 78.908.631 kişi, toplam nüfus içinde % 93.2'lik bir oranı teşkil etmektedir.¹⁷² Bu durum, kentlerde daha çok imkânlarla sahip olacaklarına inanan bireylerin kentte yaşamayı tercih ettiklerini göstermektedir.

Sanayi ve hizmet sektörlerinde istihdam eden kent insanı, en çok atölye ve ofis gibi kapalı ortamlarda çalışmaktadır. Şehir hayatının yoğunluğu içinde yaşam süren kent insanı, boş zamanlarında alışveriş, eğlence, sanat ve spor merkezi gibi ortamlarda vakit geçirmektedir. Metropol ve büyükşehirler başta olmak üzere kentsel alanlarda bireysellik ve çılgın tüketim alışkanlıkları hâkimdir. Bireyselleşen aile fertlerinin aile içi ve toplum içindeki paylaşımları azalmaktadır. Bu durum, depresyon, kaygı bozukluğu, öfke kontrolünde başarısızlık ve metropol yalnızlığı gibi sorunları beraberinde getirmektedir.

Diğer taraftan, köyden kente göçün bir sonucu olarak gecekondü aileleri ortaya çıkmıştır. Bu aileler, çoğunlukla çekirdek aile özelliği taşımaktadır. Kırsal ailelerden farklı olarak, akrabalarından destek almayan gecekondü aileleri, kendi yaşamlarını sürdürme mücadelesi vermektedir. Bu nedenle ekonomik olarak kendilerine daha uygun olan gecekondü alanlarında yaşamayı tercih etmektedir. Gecekondü aileleri, bu yerleşim yerlerinde çoğu hizmet ve imkândan mahrum olarak

¹⁷¹ TÜİK, İstatistiksel Tablolar, Yıllara ve Cinsiyete Göre İl / İlçe Merkezleri ve Belde / Köy Nüfusu, Genel Nüfus Sayımları – ADNKS, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=45500>, (09.11.2022).

¹⁷² TÜİK, İstatistiksel Tablolar, Yıllara ve Cinsiyete Göre İl / İlçe Merkezleri ve Belde / Köy Nüfusu, Genel Nüfus Sayımları – ADNKS, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=45500>, (09.11.2022).

yaşamak zorunda kalmaktadır.¹⁷³ Diğer yandan, gecekondu aileleri, zamanla bir tampon kurum olma özelliğine sahip hemşehri birlikleri ve derneklerine katılmaktadır. Bu üyeler, kentsel yaşamda güçlü olmayı ve bir takım alanlarda nüfuz sahibi olmayı amaçlamaktadır.¹⁷⁴ 1960'lı yıllar itibariyle gecekondu ailelerinden kadın ve çocuklar çalışmaya başlamış ve gecekondu ailesinin gelirinde artış başlamıştır.¹⁷⁵

2.5.2. Ekonomi

Bir toplumun ekonomik sistemi, o toplumun yaşam tarzını belirleyen en önemli etmenlerden biridir.¹⁷⁶ Türkiye ekonomisi, Cumhuriyet'in kuruluşu ile birlikte bir kalkınma sürecine girmiştir. Türkiye Cumhuriyeti, liberal milli ekonomi dönemi (1923-1933), devlet önderliğinde kalkınma dönemi (1933-1950), liberal ekonomi deneme dönemi (1950-1960), planlı ekonomi dönemi (1960-1980) ve küresel ekonomiyle bütünleşme dönemi (1980 sonrası) ile birlikte kendisine özgü çözümler içeren ekonomi politikaları izlemiştir.¹⁷⁷ Türk toplumunun ilk akla gelen temel ekonomik dinamikleri arasında sanayi faaliyetleri, tarım alanları ve turizm kaynakları gelmektedir. Ayrıca, maden ve doğalgaz gibi yeraltı kaynakları, bilimsel ve teknolojik gelişmeler, ulaşım ve haberleşme, hayvancılık, bankacılık ve finans ile ihracat ve ithalat gibi dış ticaret faaliyetleri Türkiye ekonomisinin ayrılmaz parçalarıdır.

Günümüzde Türk ekonomisinin sektörel dağılımına baktığımızda, TÜİK'in III. Çeyrek: Temmuz - Eylül 2023 İşgücü İstatistikleri'ne göre, mevsim etkisinden arındırılmış istihdam edilenlerin % 14,8'i tarım, % 20,8'i sanayi, % 6,4'ü inşaat, % 58'i hizmet sektöründe yer almaktadır.¹⁷⁸ Böylece, bir tarım toplumu olarak bilinen

¹⁷³ Emre Kongar, *21. Yüzyılda Türkiye (2000'li Yıllarda Türkiye'nin Toplumsal Yapısı)*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2004, s. 590.

¹⁷⁴ Hüseyin Bal, "Kentsel Toplumda Anomi-Yabancılaşma Olgusu Kente Göç Edenlerin Alternatif Çözümü: Hemşehri Birlikleri", II. Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç (Mersin Kasım 1996), Ankara, DİE Yayınları, 1997, s. 431.

¹⁷⁵ Önder Şenyapılı, *Kentleşemeyen Ülke, Kentleşen Köylüler*, ODTÜ Mimarlık Fakültesi, Ara Yayınları, Ankara, 1981, s. 14.

¹⁷⁶ Kamil Kaya, *Türk Toplumunun Yaşama Tarzı(Isparta Örneği)*, s. 20.

¹⁷⁷ Özer Ertuna, "1923'ten Bugüne Türkiye Ekonomisi ve 2023'e Doğru Hedefler", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Ocak 2004, S. 21, s. 7.

¹⁷⁸ TÜİK, Sektöre Göre İstihdam Edilenler, III. Çeyrek: Temmuz - Eylül 2023, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-II.-Ceyrek:-Nisan-Haziran-2022-45652>, (11.09.2022).

Osmanlı İmparatorluğu’ndan bugüne kadar uzanan süreçte çok yönlü toplumsal değişim nedeniyle Türkiye’nin tarımsal faaliyetlerinin daraldığı ve toplam sektörel dağılımın yaklaşık 1/5’ini oluşturduğu görülmektedir. Dijitalleşmiş bilgi toplumunda hizmet sektöründeki istihdam ise çalışanların yarısından fazlasını oluşturmaktadır.

Türk toplumunda bireyselliğin giderek yükselmesine rağmen, Türk halkı geleneksel köklerinden aldığı toplumsallık anlayışını da sürdürmektedir. Toplumsallık anlayışının temel nedeni olarak Türk kültürünün şark kültürüne ait birçok özelliğe sahip olması değerlendirilebilir. Türk toplumunun kendine has kültürel özelliklerine rağmen, kapitalizm ve küreselleşmenin ekonomi üzerindeki etkileri kaçınılmaz hale gelmiştir. Böylece Türkiye, dünyadaki küresel ekonomik dalgalanma ve krizlerden etkilenmektedir. Türkiye’de ekonomi alanında yaşanan temel sorunlar arasında işsizlik, yoksulluk ve yüksek enflasyon yer almaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, 2023 yılı Temmuz - Eylül döneminde mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı % 9,2 seviyesinde gerçekleşmiştir.¹⁷⁹ Bu durum beraberinde ekonomik ve sosyal sorunlar getirmektedir. Ayrıca, TÜİK verilerine göre, 2022 yılına ait Türkiye’deki göreceli yoksulluk oranı % 14,4 olarak hesaplanmıştır.¹⁸⁰ Yoksulluğun sonuçlarından biri de kırsal bölgelerdeki yoksulların kentlere doğru taşınmasıdır, çünkü tarımda üretim maliyetlerinin artması sonucu geliri oldukça düşen çiftçiler köylerden şehirlere doğru göç etmektedir.¹⁸¹ Oysaki tarım sektörünü bırakıp hizmet ve sanayi sektörlerine yönelen vatandaşlar için istihdam sorunu devam etmektedir. Sanayi ve hizmet sektörlerinde yeni iş alanları açmada yetersiz kalınması tarım sektöründen bu sektörlerle geçişi zorlaştırmaktadır. Türkiye’deki bir diğer temel ekonomik sorun, yüksek enflasyon oranıdır. TÜİK verilerine göre, 2023 yılı Eylül ayına ait Tüketici fiyat endeksi (TÜFE)*’nin yüzde 4,75 oranında artış göstermesi sonucunda yıllık enflasyon*,

¹⁷⁹ TÜİK, İşgücü İstatistikleri, III. Çeyrek: Temmuz - Eylül 2023, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-III.-Ceyrek:-Temmuz---Eylul,-2023-49381>, (29.11.2023).

¹⁸⁰ TÜİK, Yoksulluk ve Yaşam Koşulları İstatistikleri (2022), 8 Mayıs 2023 tarih ve 49746 sayılı Haber Bülteni, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yoksulluk-ve-Yasam-Kosullari-Istatistikleri-2022-49746>, (30.11.2023).

¹⁸¹ Mehmet Hasan Eken, “Türkiye Ekonomisinin Sorunları ve Çözümleri”, Türkiye Ekonomik ve Mali Araştırmalar Vakfı, 26 Mart 2021, <https://www.temar.org/2021/03/26/turkiye-ekonomisinin-sorunlari-ve-cozum-onerileri/>, (30.11.2023).

* Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE), tüketim harcamalarına dâhil edilen mal ve hizmetlerin fiyatlarının belirli bir dönemdeki değişimini ölçmektedir. Enflasyonu ölçmede kullanılan bir göstergedir.

Ağustos ayındaki enflasyona göre 2,59 puan artarak yüzde 61,53 seviyesine ulaşmıştır.¹⁸² Enflasyondaki bu yükseklik nedeniyle paranın alım gücü azalmaktadır. Bireylerin yaşam maliyetleri artış göstermektedir.

Günümüzde Türkiye'nin ekonomik faaliyetleri ifadesi daha çok Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Plan ve Bütçe Komisyonu'na ait çalışmaları akla getirmektedir. Hazine ve Maliye Bakanlığı bünyesinde bakan ve bakan yardımcıları görev yapmaktadır. Müdürlük, başkanlık ve müşavirlik başlıkları altında bakanlığa bağlı 21 birim bulunmaktadır. Diğer yandan, Gelir İdaresi Başkanlığı, Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü, Kefalet Sandığı, Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü ve Özelleştirme İdaresi Başkanlığı olmak üzere bakanlığa bağlı 5 kuruluş faaliyet göstermektedir. Ayrıca, bakanlık ile ilgili 10 kuruluş yer almaktadır. Bunlar arasında Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası en çok dikkat çeken kuruluştur.¹⁸³ TBMM bünyesinde çalışmalarını sürdüren Plan ve Bütçe Komisyonu ise 40 milletvekilinden oluşmaktadır. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan bütçe tasarıları bu komisyona gönderilmektedir. Tasarı önce bu komisyonda ve akabinde TBMM genel kurulunda görüşülmektedir. TBMM tarafından kabul edilen bütçe tasarısı Cumhurbaşkanı tarafından onaylandığı takdirde Resmi Gazetede yayımlanması yoluyla yürürlüğe girmektedir.¹⁸⁴

2.5.3. Din

Türklerin eski ve geleneksel dini olarak Şamanizm kabul edilmektedir. Türkler ayrıca çeşitli inanç ve dinleri yaşamlarına dâhil etmişlerdir.¹⁸⁵ Diğer

Kaynak: TÜİK, Tüketici Fiyat Endeksi, https://www.tuik.gov.tr/Kurumsal/Konu_Detay?konu=1, (01.12.2023).

* Enflasyon, mal ve hizmetlerin fiyatlar genel seviyesinin devamlı olarak yükselmesi anlamına gelmektedir. Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, Enflasyon, 2004, <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/b62e1fb7-ebc1-4922-99dc-b3ba23320b9f/enflasyon.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROO>, (03.12.2023).

¹⁸² Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Ekonomik Veriler, Enflasyon, Eylül 2023 Enflasyon Verileri, <https://www.sbb.gov.tr/eylul-2023-enflasyon-verileri/>, (03.12.2023).

¹⁸³ T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, Birimler, İlgili Kuruluşlar, <https://www.hmb.gov.tr/ilgili-kuruluslar>, (01.12.2023).

¹⁸⁴ T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, *Bütçe Hazırlama ve Uygulama Kılavuzu*, s. 12, <https://www.uab.gov.tr/uploads/pages/egitim-kilavuzlari/59ef4171f426a43.pdf>, (03.12.2023).

¹⁸⁵ Türker Eroğlu - Hatice Çiğdem Kılıç, "Türk İnançları ve İnanışlar", *Journal of Social Policy Conferences*, 2005, C. 0, S. 49, s. 754.; Aybars Pamir, "Türklerin Geleneksel Dini Şamanizm'in

toplumlarda olduğu gibi Eski Türklerde* doğa olayları, hayvanlar ve ağaç ve güneş gibi doğadaki nesnelere tapınmayı içeren Totemizm, Animizm, Naturizm ve Dinamizm gibi inanışlara da rastlanmaktadır. Bazı eski Türk toplulukları içinde bulundukları coğrafi ve kültürel ortamlarda Budizm, Maniheizm, Zerdüştilik, Musevilik, ve Hristiyanlık'tan etkilenmişlerdir.¹⁸⁶

İslamiyet, 8. yüzyılda gönüllülük esasına göre Abbasi ordularında yayılmaya başlamıştır. İslam dinini kabul eden ilk Türk devleti, Karahanlılar Devleti'dir. Bu Türk devleti, İslamiyet'i 920 yılında kabul etmiştir.¹⁸⁷ Böylece Türkler, binlerce yıllık geçmişi ile eski bir Asya dini olan ve ata ruhları ile tabiat varlıklarına tapınmayı içeren Şamanizm¹⁸⁸ dinine ait Gök Tanrı inancına en uygun olan İslam dinini kabul etmişlerdir.¹⁸⁹

İslâmiyet'i kabul eden Türk topluluklarının eski inançlarını geleneğe dayalı olarak yeni dinin içinde sürdürdükleri görülmektedir.¹⁹⁰ Geleneksel bayramlarımız arasında yer alan Hıdrellez gecesi gül ağacının altına o yıla ait dileklerini temsil ettiğine inandıkları bir minyatür nesne bırakma geleneği devam etmektedir. Bir diğer gelenek olan yatır ziyaretinde ise ermişlerin kabirleri ziyaret edilmektedir. Bu ziyaretleri gerçekleştiren insanlar, Yüce Yaradan'a dileklerini iletmek için ermişlerin aracılığına başvurmaktadır.¹⁹¹ Ayrıca, nazardan kurtulmak için kurşun dökme ve bir dilekte bulunmak için ağaçlara çaput ve bez bağlama, geleneksel Türk inanışları örnekleri arasında yer almaktadır.

Eski Türk toplumlarında olduğu gibi günümüz Türk toplumunda din kurumu, Türk kültürünün sosyal ve felsefi dayanaklarını belirleyen temel faktörler arasında yer almaktadır. Türk toplumunda İslami inanç sistemi hâkim olmakla birlikte, diğer dini inanç ve kanaatlere de saygı ve sevgi çerçevesinde yaklaşılmaktadır. Bunun

Orta Asya Eski Türk Kamu Hukuku'na Etkisi", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 52, S. 4, 2003, s. 182.

* "Eski Türkler" ifadesi ile Orta Asya'da devlet kurmuş olan Hunlar, Göktürkler ve Uygurlar olmak üzere üç büyük Türk devleti kast edilmektedir.

¹⁸⁶ Türker Eroğlu - Hatice Çiğdem Kılıç, "Türk İnançları ve İnanışlar", s. 755.

¹⁸⁷ Tuncer Baykara, *Türk Kültürüne Bakış*, Atatürk Kültür Merkezi, Ankara, 2009, s. 220; Hikmet Tanyu, *İslamıktan Önce Türklerde Tek Tanrı İnancı*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1986, s. 105.

¹⁸⁸ Aybars Pamir, "Türkler'in Geleneksel Dini Şamanizm'in Orta Asya Eski Türk Kamu Hukuku'na Etkisi", s. 157.

¹⁸⁹ Türker Eroğlu - Hatice Çiğdem Kılıç, "Türk İnançları ve İnanışlar", s. 769.

¹⁹⁰ Türker Eroğlu - Hatice Çiğdem Kılıç, "Türk İnançları ve İnanışlar", s. 769.

¹⁹¹ Pertev Naili Boratav, *Yüz Soruda Türk Foklörü*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1984, s. 9.

temel dayanakları, İslam dinindeki hoşgörü ve 1982 T.C. Anayasası'nın 24. Maddesi'nde ifadesini bulan vicdan, dini inanç ve kanaat özgürlüğüdür.¹⁹² Günümüzde Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşayan insanların dinlerine baktığımızda, en yaygın dinin İslam olduğu görülmektedir. Oranları düşük olmakla birlikte, Hristiyanlık, Yahudilik, Budizm gibi dinlerin mensupları ile Taoizm ve Zerdüştlük gibi dini inançlara da rastlanmaktadır. Ayrıca toplumda ateistlik (tanrıtanımazlık) ve deistlik (akıl, gözlem ve sezgi gibi yollarla Tanrı'nın varlığına inanma) gibi inançsızlık ya da farklı inanç tercihleri yer almaktadır.

Ülkemizdeki Müslümanların oranına ilişkin son yıllarda yapılan bazı araştırmalara baktığımızda, elde edilen oranlar arasında küçük farklılıklara rastlanmaktadır. Pew Araştırma Merkezi tarafından 2012 yılı Aralık ayında yayınlanan rapora göre, Türkiye'de Müslümanların nüfusa oranı % 98 iken¹⁹³, IPSOS araştırma şirketinin 2016 yılında yaptığı bir araştırmaya göre Türkiye'deki Müslümanların oranı, daha düşük çıkmıştır. Bu ankete göre, Türkiye'deki halkın % 82'sini Müslümanlar oluşturmaktadır.¹⁹⁴ Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 2014 yılında yayınladığı "Türkiye'de Dini Hayat Araştırması" adlı çalışmanın sonuçlarına göre Türkiye'deki halkın % 99,2'sinin İslam dinine bağlı olduğunu belirtilmiştir.¹⁹⁵ Bu araştırma sonuçları birlikte değerlendirildiğinde, Türkiye'de yaşayan halkın % 90'ından fazlasının Müslüman olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Türkiye'deki halkın dini hayatlarına baktığımızda, ait olduğu dinin gereği olan ibadetlerini yerine getirme ya da getirmeme özgürlüğüne sahiptir. Halkın büyük çoğunluğu tarafından İslam dinine ait olan dini bayramlar ile eski Türk geleneğinden günümüze kadar uzanan Hıdrellez ve Nevruz bayramları kutlanmaktadır. Ayrıca diğer dinlere ve inançlara mensup bireylerin de kutlamaları hoşgörü ile karşılanmaktadır. IPSOS'un 2018 yılında yayınladığı Türkiye'yi Anlama Kılavuzu

¹⁹² Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, VI. Din ve Vicdan Hürriyeti, Madde 24, s. 5, https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf, (11.09.2022).

¹⁹³ Conrad Hacket et al., "The Global Religious Landscape", *The Pew Forum On Religion & Public Life*, Pew Research Center, December 2012, s. 22.

¹⁹⁴ Ipsos, Global Trends, Religion, 2016, <https://web.archive.org/web/20170905105138/https://www.ipsosglobaltrends.com/wp-content/uploads/2017/04/Slide13-6.jpg>, (18.08.2023).

¹⁹⁵ Türkiye'de Dini Hayat Araştırması, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara 2014, s. 3.

adlı raporuna göre Türkiye'deki kadınların %58'i evden dışarıya çıkarken başörtüsü kullanmaktadır.¹⁹⁶

Ülkemizde, ilkokul, ortaokul ve lisede zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi verilmektedir. İlkokuldan sonraki dönemde daha fazla din eğitimi almak isteyen öğrencilerin İmam Hatip ortaokul ve liselerinde eğitim almaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Eğitim ve Öğretim Yüksek Kurulu'nun 9 Temmuz 1990 tarihli kararı gereğince sadece Hristiyan ve Musevi dinlerine mensup öğrenciler için bu dersten muaf tutulabilme hakkı tanınmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 22 Ekim 2001 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanan¹⁹⁷ Açık Öğretim Ortaokulu Yönetmeliği'nin 30/c maddesinde yer alan hükmü ile Müslümanlık dışındaki dinlere bağlı olanların başvuru yaptıkları takdirde Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinden muaf olma yolu açılmıştır.¹⁹⁸

2.5.4. Siyaset

Siyaset kurumunun Osmanlı İmparatorluğu'ndaki tarihsel serüvenine kısaca baktığımızda, dünyadaki sosyal değişimlere kayıtsız kalamayan Osmanlı İmparatorluğu'nda Tanzimat, I. Meşrutiyet ve II. Meşrutiyet dönemleri, demokratikleşme girişimlerinin yaşandığı zamanlardır.¹⁹⁹ Siyasal düzeni, tımar ve kulluk sistemlerine dayanan, askerî ve teokratik nitelikte mutlakiyetçi bir monarşi olan imparatorluk tarafından, 1808 yılında Sened-i İttifak imzalanmıştır. Böylece, padişahın yetkileri azaltılmış ve parlamenter sisteme ilk geçiş yapılmıştır.²⁰⁰ 1876 yılında ilan edilen ve Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk ve tek anayasası olan Kanun-i

¹⁹⁶ Ipsos, Türkiye'yi Anlama Kılavuzu, 2018, https://im.haberturk.com/images/others/2018/10/04/IPSOS_Turkiyeyi_Anlama_Klavuzu_2018.pdf, (19.08.2023).

¹⁹⁷ Millî Eğitim Bakanlığı Açık Öğretim Ortaokulu Yönetmeliği, T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4808&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, (21.08.2023).

¹⁹⁸ Tolga Şirin - Erkan Duymaz - Deniz Yıldız, *Türkiye'de Din ve Vicdan Özgürlüğü: Sorunlar, Tespitler ve Çözüm Önerileri*, Türkiye Barolar Birliği İnsan Hakları Merkezi, 2016, Ankara, Şen Matbaa, s. 37-38.

¹⁹⁹ Emin Kirman, "Çok Partili Döneme Geçiş Süreci ve Türk Siyasal Kültüründe Muhalefet Olgusunun Gelişimi (1946-1950)", *Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Isparta 2006, s. 1.

²⁰⁰ Cem Eroğul, *Anatüzeye Giriş*, İmaj Yayıncılık, Ankara, 1993, s. 146.

Esasi’de, devletin bütünlüğü (Madde 1) ile saltanat ve hilâfetin Osmanoğulları’nın en büyük erkek evlâdına ait olduğu (Madde 3) ifade edilmektedir.²⁰¹

Bugün Türkiye Cumhuriyeti, meclis sistemi ile anayasal düzene uygun olarak yönetilmektedir. Kurucu bir meclis olan ilk TBMM, Ankara’da 23 Nisan 1920 tarihinde açılmış ve önceki meclislerden farklı olarak yasama, yürütme ve yargı yetkileri meclise ait olmuştur.²⁰² Olağanüstü dönemin ihtiyaçlarına yönelik olarak hazırlanan 1921 Anayasası (Teşkilat-ı Esasiye), 24 maddeden oluşmaktadır ve milli egemenlik ilkesi ile dikkat çekmektedir.²⁰³ 20 Nisan 1924 tarihinde kabul edilen 1924 Anayasası ile yürütme yetkisi Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu’na verilmiştir.²⁰⁴ Ülkemizin 1961 Anayasası, 27 Mayıs Askeri Darbesi sonucu ortaya çıkmıştır.²⁰⁵

1961 Anayasası’ndan sonra kabul edilen ve zaman zaman yapılan bazı değişiklikler ile birlikte ülkemizde halen yürürlükte olan anayasa, 1982 Anayasası’dır. 1982 Anayasası’nın başlangıç kısmına baktığımızda, milli egemenlik, hürriyetçi demokrasi, laiklik, temel hak ve hürriyetlerde eşitlik gibi temel ilkelerin Türkiye’deki siyaset kurumunun temelini oluşturduğu görülmektedir. Ayrıca siyasi sistemin dayanak noktasını oluşturan ilgili maddelerde Cumhuriyetin nitelikleri (Madde 2), yasama yetkisinin TBMM’ye ait olduğu (Madde 7) ve yürütme yetki ve görevinin Cumhurbaşkanına ait olduğuna (Madde 8) işaret edilmektedir.²⁰⁶

Ayrıca, yürürlükteki T.C. Anayasası’na göre, vatandaşlar siyasî parti kurma, bir siyasi partiye girme ve ayrılma hakkına sahiptir. En az 18 yaşında olan bir vatandaş, dilediği takdirde bir siyasi partinin üyesi olabilmektedir (Madde 68). Günümüzde Türkiye’deki çok sayıda siyasi parti, demokrasimizin vazgeçilmez unsurları olarak hukuk devletinin güvencesi altında varlığını sürdürmektedir.

²⁰¹ Kānûn-ı Esâsî, İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı, <https://islamansiklopedisi.org.tr/kanun-i-esasi/>, (10.09.2023).

²⁰² Abdurrahman Eren, “Büyük Millet Meclisinin Kurucu Meclis Niteliği”, *Anayasa Yargısı*, C. 37, S. 1, 2020, s. 53.

²⁰³ 1921 Anayasası, Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi, <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/onceki-anayasalar/1921-anayasasi/>, (10.09.2023).

²⁰⁴ 1924 Anayasası, Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi, <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/onceki-anayasalar/1924-anayasasi/>, (01.09.2023).

²⁰⁵ Bilal Tunç, “Türk Anayasa Tarihinde 1961 Anayasası’nın Yeri ve Önemi”, *Karadeniz Araştırmaları*, C. 17, S. 67, 2020, s. 666.

²⁰⁶ Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf>, (28.08.2023).

Ülkemizdeki vatandaşların seçme ve seçilme hakkı ile bağımsız ya da bir siyasi partiye bağlı olarak siyasî faaliyette bulunma hakkı anayasa ile güvence altına alınmıştır. Bir Türk vatandaşının seçme ya da halkoylamasına katılabilmesi için on sekiz yaşını doldurma şartı bulunmaktadır (Madde 67).

Anayasada ayrıca milletvekili seçimi, milletvekili ve Cumhurbaşkanı adayı olma ile Cumhurbaşkanı seçimi konuları ile ilgili şartlara yer verilmiştir. Anayasanın 75'nci Maddesine göre, TBMM'de yer alacak olan altı yüz milletvekili genel oyla seçilmektedir. Anayasanın 76'nci Maddesine göre, bir Türk vatandaşının milletvekili seçimlerine aday olarak katılabilmesi için en az ilköğretim mezunu ve on sekiz yaşını doldurmuş olması gerekmektedir. Cumhurbaşkanı, kırk yaşını tamamlamış, yükseköğrenim mezunu ve milletvekili seçilme şartlarını sağlayan adaylar arasından genel seçimde halk tarafından seçilmektedir (Madde 101).²⁰⁷

Diğer taraftan, Türkiye'deki siyasi yapıyı demokratik yönetim biçimi bakımından ele aldığımızda, bazı demokratikleşme hareketleri öne çıkmaktadır. İlk olarak, 1 Kasım 1922 tarihinde saltanat ile Halifelik ayrılmış ve saltanat kaldırılmıştır.²⁰⁸ Bir diğer hareket, 29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet'in kuruluşu ile birlikte Türkiye Cumhuriyeti'nde demokratik yönetim biçiminin büyük adımları atılmaya başlanmasıdır. Bir başka demokratikleşme girişimi olarak, Cumhuriyet'in ilanını takip eden süreçte laiklik ilkesine uygun bir eylem olarak 3 Mart 1924 tarihinde Halifelik TBMM tarafından kaldırılmıştır.²⁰⁹ Tek partili siyasi hayattan çok partili siyasi hayata geçiş ile birlikte ülkemizdeki demokrasi güçlendirilmiştir. Cumhuriyet Halk Partisi, 9 Eylül 1923 tarihinde kurulmuş²¹⁰ ve bazı kısa süreli çok partili dönem denemelerine karşın 7 Ocak 1946 tarihinde Demokrat Parti kurulmuş ve tek partili dönem sona ermiştir.²¹¹

²⁰⁷ Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf>, (28.08.2023).

²⁰⁸ Volkan Aksoy, "Halifeliğin Kaldırılması ve Abdülmecid Efendinin Sürgün Edilmesinin İstikbal Gazetesine Yansıması", *History Studies Dergisi*, C. 10, S. 8, 2018, s. 5.

²⁰⁹ Volkan Aksoy, "Halifeliğin Kaldırılması ve Abdülmecid Efendinin Sürgün Edilmesinin İstikbal Gazetesine Yansıması", s. 15.

²¹⁰ Ali Çiftçi, "Tek Parti İktidarı Döneminde Çok Partili Siyasal Hayata Alternatif Katılım Modelleri", *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2018, C. 9, S. 24, s. 310.

²¹¹ Cem Eroğlu, *Demokrat Parti-Tarihi ve İdeolojisi* (1. Baskı), Yordam Kitap, İstanbul, 2014, s. 16.

2.5.5. Eğitim

Eğitim, insanlık tarihi kadar çok eski bir geçmişe sahip olan bir toplumsal kurumdur. Dünyadaki diğer ülkeler gibi Türkiye, kendine has bir eğitim yapısına sahiptir. Türkiye'nin eğitim yapısının genel çerçevesi, 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda yer alan Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları (Madde 2) ve 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları doğrultusunda 2457 Sayılı Yükseköğretim Genel Kanunu'ndaki Amaçlar (Madde 4) ile belirlenmiştir. Kısaca bu amaçlar doğrultusunda kendini geliştiren, toplumun gelişimine de katkı sağlayan, aile, ülke ve milletini seven ve toplumun kültürel değerlerine sahip olan Türk vatandaşlarının yetiştirilmesi planlanmıştır.²¹²

John Dewey'in bakış açısına göre eğitim, sosyal bir yaşam süreci ve deneyimlerin iletişim yoluyla aktarımı anlamına gelmektedir.²¹³ Türk eğitiminin tarihi serüveninin bilinen ilk Türk topluluklarına kadar uzanan uzun bir geçmişe sahip olduğu görülmektedir. Genel olarak eğitimi ele aldığımızda, bir toplumdaki bireylerin yetişmesinde başta aile ve okul olmak üzere o toplumdaki tüm kurumların etkili olduğu görülmektedir.²¹⁴ Türk toplumunda da eğitim bireylerin yaşamlarının her alanında yer almaktadır.

En eski Türk toplumları ve devletleri olarak bilinen Hunlar, Göktürkler ve Uygurlar'ın yaşam biçimleri, eğitimlerinin yönünü belirlemiştir. Bu devletlerin eğitim anlayış ve pratikleri birbirine çok benzerlik göstermekle birlikte aralarında ana farklılıklara rastlanmaktadır.²¹⁵ Bunlar arasında göçebe ve savaşçı bir yapıya sahip olan Hunlarda savaş eğitimi ve el zanaatlarının gelişimini sağlayan mesleki eğitim, en yaygın eğitim türleri olarak bilinmektedir. Özgür bir devlet olma isteğini içinde barındıran töre, dini inançlar ve çocuk sahibi olmaya atfedilen önem, eğitimi

²¹² 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, Birinci Bölüm, Türk Milli Eğitiminin Amaçları, Genel Amaçlar, Madde 2, s. 5102, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>, (25.12.2021); 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu, İkinci Bölüm, Genel Hükümler, Madde 4, s. 5350, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.pdf>, (05.04.2022)..

²¹³ John Dewey - Patricia H. Hinchey, *Democracy and Education by John Dewey: With a Critical Introduction by Patricia H. Hinchey*, Myers Education Press, Gorham, Maine, USA, 2018, s. 12.

²¹⁴ Gülbahar Gül, "Birey Toplum Eğitim ve Öğretmen", *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2004, C. 1, S. 1, s. 225.

²¹⁵ Yahya Akyüz, *Türk Eğitim Tarihi*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 2015, s. 5.

şekillendiren temel unsurlar olmuştur.²¹⁶ Hunların yaşam biçimlerine ait birçok özellik günümüzdeki Türk toplumlarına miras olarak kalmıştır.

Türkiye'nin günümüzdeki eğitim yapısına baktığımızda, Türk eğitim sisteminin genel yapısını örgün eğitim* ve yaygın eğitim* oluşturmaktadır. Türkiye'deki örgün eğitim kurumları olarak ilk akla gelenler Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim kurumları (devlet liseleri ve özel liseler) ve YÖK'e bağlı üniversiteler (devlet üniversiteleri ve özel üniversiteler)dir. Diğer yandan, halk eğitim merkezi, mesleki eğitim merkezi, rehberlik araştırma merkezi ve motorlu taşıt sürücü kursu yaygın eğitim kurumları arasında yer almaktadır. Örgün ya da yaygın eğitim almak amacıyla bir kurumdaki eğitim faaliyetlerine katılan öğrenciler, aynı zamanda sosyalleşmektedir. Türkiye'deki eğitim kurumlarında ders dışındaki zamanlarda da öğrenci-öğrenci etkileşimi ve öğretmen-öğrenci etkileşimine çok sık rastlanmaktadır. Ayrıca, okul ve kampüs ortamlarında görevli diğer çalışanlar ile kurulan iletişim sonucu, öğrenciler birçok bilgi, tutum ve tecrübeyi öğrenmektedir.

MEB'in 2012 yılında yayınladığı bir genelge ile zorunlu eğitim, 4 yıl ilkokul, 4 yıl ortaokul ve 4 yıl lise eğitimi olmak üzere 12 yıla çıkarılmıştır.²¹⁷ Ayrıca, ortaöğretim çağındaki öğrencilere açık lisede okuma hakkı tanınmıştır. Fakat MEB'in, açık liseye geçiş ile ilgili olarak ortaöğretim kurumları yönetmeliğinin 41. Maddesinde yaptığı bir değişiklik ile örgün lise eğitimi okuma hakkını kaybeden öğrenciler haricindekilerin açık liseye nakil ve geçiş yapmalarının yolu kapatılmıştır.²¹⁸ Yükseköğretimde ise derslere girme zorunluluğu olmayan ve sadece sınavlara girme zorunluluğu olan açık öğretim seçeneği devam etmektedir.

Türkiye'de eğitim sistemi, küreselleşen dünya ile birlikte eğitim alanındaki yeni akım ve öğretim yöntemlerinden etkilenmektedir. Buna ek olarak, teknolojinin gelişmesi ile birlikte eğitim teknolojisi destekli öğretim planlamalarına geniş yer

²¹⁶ Yahya Akyüz, *Türk Eğitim Tarihi*, s. 6-10.

* Örgün eğitim, okullar ve üniversitelerde verilen eğitimidir.

* Yaygın eğitim, halk eğitimi odaklı olup hayat boyu öğrenme ilkesini esas alan ve her yaş grubundan bireye hitap eden bir eğitim türüdür.

²¹⁷ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 12 Yıllık Zorunlu Eğitime Yönelik Uygulamalar, 2012/20 Sayılı Genelge, (Yayın Tarihi: 09.05.2012), <https://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1567.pdf>, (13.11.2023).

²¹⁸ T.C. Resmi Gazete, Yönetmelik, Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, (Yayın Tarihi: 8 Eylül 2023), <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/09/20230908-2.htm>, (13.11.2023).

verilmektedir. Uzaktan eğitim de salgın hastalıklar ve doğal afetler gibi nedenler ile alternatif bir eğitim modeli olarak hayatımızdaki yerini almıştır. Ayrıca meslek liseleri, mesleki eğitim merkezleri ve üniversitelerde mesleki eğitim verilmektedir. Günümüzde özel okul ve üniversitelerde okuyan öğrenci sayıları giderek artmaktadır.

Türkiye’deki informal eğitim* araçları olarak bireylerin sosyalleşmeye ilk başladıkları sosyal bir kurum olan aile, televizyon ve gazete gibi medya araçları ile Facebook ve Twitter gibi sosyal medya araçları akla gelmektedir. İnfomal eğitim sürecindeki bireyler, gözlem ve taklit yolu ile öğrenmektedir. Sosyal bir varlık olan insan, içgüdüsel olarak toplumun uygun bulduğu ve tercih ettiği davranışları öğrenme eğilimindedir. Bu amaçla toplumun onayladığı davranışları öğrenen bireyler, aynı zamanda küfretmek, sigara içmek ve kopya çekmek gibi istenmeyen davranışları öğrenebilmektedir.²¹⁹ Bu nedenle Türkiye’deki çocukların yetiştikleri sosyal çevrenin büyük ölçüde etkili olduğu aşikârdır.

3. ULUSLARARASI YÜKSEKÖĞRENİM ÖĞRENCİ HAREKETLİLİĞİ

Yirmi birinci yüzyıl, iletişimin boyut değiştirmesi ve yayılması ile dijital teknolojilerin hızla geliştiği ve ulaşım teknolojilerindeki sınır tanımaz büyüme sonucu, dünyanın hızlı değişmelere sahne olduğu bir dönemdir. Yirminci yüzyılın sonlarında geçişin başladığı bilgi toplumu ve bilgi ekonomisi ile üniversitelerden beklentiler artış göstermiştir. Bu beklentiler arasında daha çok sayıda ve daha geniş bir yaş aralığındaki öğrencilere eğitim vermek yer almaktadır.²²⁰ Ulusal üniversite öğrenci kontenjanlarını doldurmayı hedefleyen üniversiteler, diğer taraftan uluslararası üniversite öğrenci sayılarını artırma yarışı içine girmektedir.

Küreselleşmenin etkisiyle, yükseköğretim kurumunun küresel boyutu büyüme eğilimi göstermektedir. Gelen öğrenci sayısını artırma yarışında, gelişmiş ülkelerdeki üniversitelerin daha çok avantajlı durumda olduğu görülmektedir. Daha açık bir ifade ile, genç nüfusun fazla olduğu gelişmekte olan ülkelere göre gelişmiş

* İnfomal eğitim, bireylerin resmi ya da özel bir kurumdan eğitim almaksızın günlük yaşamları içinde hayatları boyunca farkında olarak ya da olmayarak öğrendikleri bilgi ve becerileri içine almaktadır.

²¹⁹ Nurettin Fidan - Münire Erden, *Eğitime Giriş*, Meteksan Matbaacılık, Ankara, 1994, s. 14.

²²⁰ Teziç vd., *Türkiye’nin Yükseköğretim Stratejisi*, s. 13.

ülkelere gitmeyi tercih eden yükseköğrenim öğrencilerinin sayısı yüksektir. Bu durumda, gelişmiş ülkeler, gün geçtikçe daha çok yükseköğretim öğrenci hareketliliği fırsatı sunmaya hazır hale gelmektedir.²²¹ Diğer yandan, günümüzde gelişmekte olan ülkeler, yükseköğretimin uluslararası faaliyetlerle donatılması yönündeki çabalarını artırmaktadır. Böylece, bu ülkelere giden uluslararası yükseköğretim öğrenci sayısı artış göstermektedir.

Diğer taraftan, Knight ve De Wit'in belirttiği gibi, soyutlanma politikası, ırkçılık ve tek kültürlülük tehlikesi, yükseköğretimin uluslararasılaşmasına yönelik mevcut ilginin üzerinde giderek daha tehdit edici hale gelmektedir. Bu durum, uluslararasılaşma alanındaki mevcut olan ve gelecekte karşılaşılabilecek sorunlara vurgu yapmaktadır.^{222*} Böylece, yükseköğretimde uluslararasılaşmanın önünde duran engellerle mücadele hususunda, devlet yöneticileri, politika yapıcılar, eğitimciler ve sivil toplum kuruluşu üyeleri gibi toplumda etkin bir role ve güce sahip olan otoritelere büyük bir görev düşmektedir. Uluslararasılaşmanın bir ülke ve o ülke vatandaşları için ne kadar çok önemli bir eylem olduğu yönünde ikna edici tutum ve hareketlere ihtiyaç duyulmaktadır.

İletişim teknolojilerinin oldukça geliştiği küresel dünyada yükseköğretimde küreselleşme giderek yeni boyutlar kazanmaktadır, bunun sonucunda yer değiştirme hareketliliği dışında yeni hareketlilik biçimleri ortaya çıkmıştır. Bunlar arasında öğrencilerin kendi ülkelerinden ayrılmadan başka bir ülkedeki üniversitenin bir eğitim programına kayıt olup eğitim görebildiği “program hareketliliği” ve gelişmiş ülkelerin üniversitelerinin başka ülkelerde açtıkları yerleşkelerde öğrencilerin öğrenim gördüğü “kurumsal hareketlilik” yer almaktadır.²²³ Böylece, öğrenciler yurtdışındaki farklı bir kültüre ait olan bir üniversitede uzaktan eğitim alabilmekte ya da kendi ülkelerindeki yabancı bir üniversitede eğitim görebilmektedir. Güncel verilerine göre, toplam 37 ülkenin yükseköğretim kurumlarına ait toplam 306 sınır ötesi kampüs bulunmaktadır. Dünyada en çok sayıda sınır ötesi kampüsü olan ilk beş ülkenin sırasıyla ABD (86), Birleşik Krallık (43), Fransa (38), Rusya (29) ve

²²¹ Teziç vd., *Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi*, s. 15.

²²² Jane Knight - Hans De Wit, “Internationalization of Higher Education: Past and Future”, *International Higher Education*, Fall 2018, S. 95, s. 3.

* Yazarın çevirisi

²²³ Teziç vd., *Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi*, s.15-16.

Avustralya (20) olduğu görülmektedir. Türkiye'nin yurtdışındaki uluslararası kampüs sayısı ise toplam 7 olarak karşımıza çıkmaktadır.²²⁴

3.1. Uluslararası Yükseköğrenim Öğrencilerinin Ülke ve Üniversite Seçimini Etkileyen Faktörler

Uluslararası öğrenciler için bir çekim merkezi haline gelmek isteyen ülke ve üniversiteler, çeşitli tanıtım faaliyetleri ve kurumsal imaj yönetimi çalışmaları yürütmektedir. Ülke ve üniversiteler, bu çabalarını sosyal medya, uluslararası öğrencilere yönelik akademik proje ve yayınlar ile kurumların internet siteleri gibi platformlarda sergilemektedir. Bu durumu uluslararası öğrencilerin tercih durumu açısından ele aldığımızda, uluslararası öğrencilerin çeşitli nedenlerden dolayı bir ülke ve üniversiteyi tercih ettikleri görülmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, uluslararası öğrencilerin ülke ve üniversite seçimi belirli aşamalardan geçmektedir. Bir öğrenci yurtdışında okumaya karar verdikten sonra ya da en azından bunu uygun bir seçenek olarak gördükten sonra, bir sonraki aşama olarak bir ev sahibi ülke seçimi başlamaktadır. Bu aşamada, potansiyel ev sahibi ülkelerin çekici faktörleri, bir ülkeyi diğerine göre seçmede çok önemli bir rol oynamaktadır. Belirli bir ülkeye karar verdikten sonra, öğrenci eğitim göreceği üniversiteyle ilgili seçimini yapmaktadır.²²⁵

Diğer taraftan, belirli bir üniversitenin tercih edilmesi ülke tercihinin önüne geçebilir. Öğrenci, dünya çapında bir üne sahip olan bir üniversiteyi ya da tavsiye üzerine belirli bir üniversiteyi doğrudan seçebilir. Ayrıca, uluslararası öğrencilerin hem ülke hem de üniversite tercihlerini etkileyen çok sayıda ortak faktör bulunmaktadır. Bu çalışmada, daha açık ve detaylı olarak ele alınmaları bakımından, uluslararası öğrencilerin ülke ve üniversite tercihlerini etkileyen faktörler, iki ayrı alt başlık altında ele alınmıştır.

²²⁴ Cross-Border Education Research Team (2020, Nov 20). C-BERT International Campus Listing. [Data originally collected by Kevin Kinser and Jason E. Lane], <http://cbert.org/resources-data/intl-campus/>, Albany, NY: Author, (30.08.2021).

²²⁵ Murat Özoğlu - Bekir S. Gür - İpek Coşkun, "Factors Influencing International Students' Choice to Study in Turkey and Challenges They Experience in Turkey", *Research in Comparative and International Education*, June 2015, C. 10, S. 2, s. 227.

3.1.1. Uluslararası Yükseköğrenim Öğrencilerinin Ülke Seçimini Etkileyen Faktörler

Kendi ülkesinden ayrılıp belirli bir süre yurtdışında öğrenim görmek isteyen bir yükseköğretim öğrencisi için oldukça önemli olan hususlardan biri, ülke seçimidir. Bu öğrencinin birçok faktörü göz önünde bulundurup ülke seçimiyle ilgili nihai kararını vermesi gerekmektedir. Bu kararı almadan önce ise çevresindeki yetişkinlerin düşünceleri, daha önce yurtdışında eğitim görmüş tanıdıkların tavsiyeleri, çeşitli internet araştırmaları ile sosyal medyada yer alan değerlendirmeler gibi kaynaklara başvurulabilir.

Levent ve Karaevli'ye göre bir ülkeye uluslararası öğrenci akışını etkileyen faktörler arasında, eğitim harcamaları, yaşam giderleri, öğrencinin vatandaşı olduğu ülke ile hedef ülke arasındaki akrabalık ilişkileri, dünyada yaygın olarak konuşulan dillerde eğitim olanakları, gidilecek ülkenin diline sahip olma ve yatkınlık, vize işlemlerinin kolaylığı ve çalışma fırsatları yer almaktadır.²²⁶ Tekelioğlu ve diğerlerinin yapmış oldukları bir çalışma sonucunda ise iyi bir eğitim fırsatı, eğitim ve yaşam giderleri, dini, kültürel, ekonomik ve sosyal özellikler ve sağlanan burs imkânları, öğrencilerin ülke seçiminde etkili olan en önemli faktörler olarak belirlenmiştir. Arkadaş ve akraba tavsiyesinin daha az öneme sahip olan bir faktör olduğu tespit edilmiştir.²²⁷

Bir diğer değerlendirmeye göre, bir ülkenin uluslararası öğrenciler için bir cazibe merkezi haline gelmesi ve o ülkeyi tercih eden öğrenci sayısının artışı için ülkede verilen eğitim dili, ülkedeki üniversitelerin ve programların niteliği, öğrenim ücretleri, ülkenin iş imkânları ve göçmen politikaları gibi faktörler etkilidir. Ayrıca, uluslararası öğrencilerin kendi ülkeleri ile öğrenim amacıyla tercih ettikleri ülke arasındaki coğrafi, ticari, kültürel ve tarihi bağlantılar gibi etmenler önemli rol oynamaktadır.²²⁸ Benzer bir bakış açısına göre, ülke tercihinin etkileyen en önemli etmen, ülkenin akademik başarı imajıdır. Buna ek olarak, ülkeler arasındaki tarihsel

²²⁶ Faruk Levent - Özge Karaevli, "Uluslararası Öğrencilerin Eğitime Yönelik Politikalar ve Türkiye İçin Öneriler", *Eğitim Bilimleri Dergisi*, Haziran 2013, C. 38, s. 102.

²²⁷ Serhat Tekelioğlu vd., "Uluslararası Öğrencilerin Ülke ve Üniversite Seçiminde Etkili Faktörler: Vakıf Üniversitesi Örneği", *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2012, C. 4, S. 2, s. 196.

²²⁸ Kadioğlu vd., *Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi*, s. 38.

ve kültürel bağlar, coğrafi mesafe, ekonomik işbirliği, ideolojik ortaklık, dil birliği, dini birliktelik ve ülkelerin sömürge geçmişi uluslararası öğrencilerin ülke tercihini etkilemektedir.²²⁹

Türkiye özelinde değerlendirildiğinde, Özoğlu ve diğerleri tarafından yapılan bir çalışmada uluslararası üniversite öğrencileri ile yapılan görüşmeler sonucu uluslararası öğrencilerin Türkiye’yi seçme nedenleri tespit edilmiştir. Bu bağlamda elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin Türkiye’yi seçme kararlarını etkileyen faktörler, eğitim kalitesi, uygun maliyet, burs olanakları, coğrafi yakınlık ve başkalarının önerileri olmak üzere beş kategoride gruplandırılmıştır.²³⁰ Genel bir bakış açısıyla Polat ve Arslan’ın yaptıkları bir araştırmada, uluslararası öğrencilerin Türkiye’deki üniversiteleri tercih ölçütleri beş ana grupta toplanmıştır. Bunlar, akademik, örgütsel, ekonomik, bireysel ve sosyal etmenlerdir.²³¹ Ger vd.’nin yaptığı araştırma sonuçlarına göre, uluslararası öğrencilerin Türkiye’de öğrenim görme nedenleri ve yüzdeleri daha detaylı olarak aşağıdaki tabloda yer almaktadır.²³²

²²⁹ YÖK, Yayınlar, Yayınlarımız, Yükseköğretimde Hedef Odaklı Uluslararasılaşma, s. 20, <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2021/yuksekogretimde-hedef-odakli-uluslararasilasma.pdf>, (31.08.2022).

²³⁰ Özoğlu - Gür - Coşkun, “Factors Influencing International Students’ Choice to Study in Turkey and Challenges They Experience in Turkey”, s. 234-235.

* Yazarın çevirisi

²³¹ Soner Polat - Yaser Arslan, “Uluslararası Öğrencilerin Üniversite Seçimini Etkileyen Etmenler”, *Yükseköğretim Dergisi*, Ağustos 2017, C.7, S. 2, s. 94.

²³² Ahmet Metin Ger vd., *Uluslararası Öğrencilerin Ülke ve Üniversite Seçimlerini Etkileyen Faktörler*, Yükseköğretim Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi ve Eğitim Fakültesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, CB Basımevi, İstanbul, 2017, s. 14.

Tablo 12. Uluslararası Öğrencilerin Türkiye’de Yükseköğrenim Görme Sebepleri

Uluslararası Öğrencilerin Türkiye’de Yükseköğrenim Görme İsteme Nedenleri	%
Ekonomik açıdan gelişmişlik	38,4
Yükseköğrenim sağlama imkânları	36,4
Kültürel yakınlık	32,7
Yaşam maliyetlerinin düşük olması	23,2
Coğrafi konumu	20,1
Türkiye’de akrabaların olması	18,9
Vize işlemleri /ikamet izni kolaylıkları	18,6
Güçlü ekonomik-siyasi bağlantılar	17,2
Kendi ülkesinde eğitim düzeyinin düşük olması	16,5
Yükseköğretimin özgürlükçü yapısı	16,4
Göç etme imkânları, kolaylıkları	14,2
Tesadüfî, kasıtlı bir seçim değil	13,8
Kendi ülkesindeki eğitim sistemi ile benzerliği	11,9
Eğitim gördüğü bu programın kendi ülkesinde olmaması	10,5
Başka nedenler	7,8

Kaynak: Ahmet Metin Ger vd., *Uluslararası Öğrencilerin Ülke ve Üniversite Seçimlerini Etkileyen Faktörler*, Yükseköğretim Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi ve Eğitim Fakültesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, CB Basımevi, İstanbul, 2017, s. 14.

Tablo 12. incelendiğinde, uluslararası öğrencilerin Türkiye’de yükseköğrenim görmeyi tercih etmelerinin en önemli nedenlerinin ekonomik açıdan gelişmişlik (% 38,4), yükseköğrenim sağlama imkânları (%36,4) ve kültürel yakınlık (% 32,7) olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin üçte birinden fazlası, Türkiye’nin ekonomik olarak gelişmiş olduğunu düşünerek Türkiye’de öğrenim görmeyi tercih etmiştir. Bu durum, OECD’nin yirmi kurucu ülkesinden biri olan ve ayrıca dünyanın en büyük ekonomileri arasında yer alan 19 ülke ile Avrupa Birliği Komisyonu'ndan oluşan G20 ülkeleri arasında yer alan Türkiye’nin dış konjonktürde güçlü bir ülke imajı çizdiğini gösterebilir. Yine araştırmaya katılan öğrencilerin üçte birinden fazlası, Türkiye’deki yükseköğrenim olanaklarını dikkate almışlardır. Bu durum, ülkemizin yükseköğretim alanındaki stratejik gelişime önem verdiğine işaret edebilir. Araştırmaya katılan öğrencilerin üçte birine yakını tarafından ülkemizin kültürel yakınlık nedeniyle seçilmesinde ise Türki Cumhuriyetleri ve Müslüman

lkelerden gelen öğrenciler ile Balkanlardan gelen Türk ğrencilerin sayıca daha fazla olmasından kaynaklandığı yönünde bir değerlendirme yapılabilir.

3.1.2. Uluslararası Yükseköğrenim ğrencilerinin niversite Seçimini Etkileyen Faktörler

Uluslararası ğrenciler, bir niversitenin dünya çapındaki tanınırlığı ve itibarı ile daha önce o üniversitede eğitim görmüş ya da hala görmekte olan arkadaşları ya da akrabalarının tavsiyesi gibi etmenler sonucunda, ülke seğiminden ziyade doğrudan belirli bir üniversitede eğitim görmeyi tercih edebilmektedir. Özellikle, dünyaca ünlü üniversitelerin doğrudan tercih edilme durumu söz konusudur. Bunun temel nedenleri arasında bu üniversitelerin eğitim kalitesi, mezunlarına sağladığı itibar ve iş bulmada kolaylık yer alabilir.

Birçok araştırmacı tarafından uluslararası öğrencilerin kendi ülkelerinin sınırları dışındaki niversiteleri tercih etme nedenlerini belirlemek üzere çalışmalar yapılmıştır. Bu alışmalar sonucunda araştırmacılar tarafından belirlenen ortak faktörler olduğu görülmektedir. Ayrıca, araştırmacılar farklı faktörlere dikkat çekmektedir. Bazı araştırmacılar tarafından tespit edilen faktörler şöyledir:

Soner ve Arslan'ın yaptığı bir çalışmanın sonucunda, uluslararası öğrencilerin yükseköğrenim için farklı bir ülkede bulunan bir üniversiteyi tercih ederken göz önünde bulundurdıkları temel etmenler ve alt temalar belirlenmiş ve bir tablo hazırlanmıştır. Aşağıdaki Tablo 13.'te görüldüğü üzere, temel etmenler olarak akademik, örgütsel, ekonomik, toplumsal ve bireysel etmenler belirlenmiştir. En önemli alt etmen ise, akademik etmenler içerisinde yer alan eğitim kalitesidir. Ayrıca burs imkânları, niversitenin bulunduğu şehrin özellikleri, niversite ve akademik personelin tanınmışlığı, bölüm seçimi ve tanıdağ tavsiyeleri, diğer önemli ölçütler olarak tespit edilmiştir.²³³

²³³ Polat - Arslan, "Uluslararası ğrencilerin niversite Seçimini Etkileyen Etmenler", s. 94.

Tablo 13. Uluslararası Öğrencilere Göre Üniversite Tercihlerinde Etkili Olan Etmenler

Tema	Alt temalar	F
Akademik etmenler	Eğitim kalitesi	104
	Üniversite ünü	17
	Akademik personel kalitesi	12
	Bilimsel Araştırma Ünü	8
Örgütsel etmenler	Üniversite kampüsünün niteliği	7
	Fiziki ve teknolojik alt yapısı	5
	Üniversitenin uluslararasılaşma düzeyi	5
	Lisansüstü eğitim olanakları	2
Ekonomik etmenler	Burs olanakları	27
	Şehrin özellikleri	24
Bireysel etmenler	İlgi ve yeteneklere dayalı bölüm tercihi	16
	Kültürel benzerlik	7
Sosyal etmenler	Tanıdık önerisi	12
	Üniversitenin sosyal olanakları	7

Kaynak: Soner Polat - Yaser Arslan, “Uluslararası Öğrencilerin Üniversite Seçimini Etkileyen Etmenler”, *Yükseköğretim Dergisi*, Ağustos 2017, C. 7, S. 2, s. 96.

Tekelioğlu ve diğerlerinin yapmış oldukları bir çalışmada, uluslararası öğrencilerin Türkiye ve Türkiye’deki üniversiteleri seçimlerinde etkili olan etmenler incelenmiştir. Üniversite tercihleri ile ilgili olarak çalışmada elde edilen verilere göre, üniversitenin eğitim kalitesi, burs imkânları ve bilimsel başarılarının öne çıkan etmenler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer yandan, arkadaş ve dost tavsiyesi ile sosyal imkânların daha az öneme sahip olan etmenler olduğu görülmüştür.²³⁴

Shanka, Quintal ve Taylor, uluslararası öğrencilerin Avustralya’da bir üniversite olan Perth Üniversitesi’ni seçmelerini etkileyen faktörleri araştırmıştır. Yapılan bu çalışma sonucunda, uluslararası öğrencilerin Perth’i tercih etmelerinde etkili olan ve geldikleri ülkelere göre değişiklik gösteren birçok faktör olduğu ortaya çıkmıştır. Endonezya ve Singapur’dan gelen öğrencilerin Perth’i tercihlerini belirleyen iki önemli nedenin memleketlerine yakınlığı ve aile tavsiyesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, Malezya, diğer Asya ülkeleri ve dünyadaki diğer ülkelerden gelenlerin ise mevcut eğitimin kalitesi ve çeşitliliği, yaşam maliyeti,

²³⁴ Tekelioğlu vd., “Uluslararası Öğrencilerin Ülke ve Üniversite Seçiminde Etkili Faktörler: Vakıf Üniversitesi Örneği”, s. 198.

üniversite harç ücreti, güvenlik ve Perth’de eğitim görmüş ya da görmekte olan arkadaşları nedeniyle Perth’i tercih ettikleri ortaya çıkmıştır.²³⁵

3.2. Uluslararası Yükseköğrenim Öğrenci Hareketliliği Türleri

Uluslararası mobil öğrenciler, farklı biçimlerde yabancı bir ülkede öğrenim görmektedir. Uluslararası yükseköğrenim hareketliliği, yaygın olarak iki biçimde gerçekleşmektedir. Birincisi, öğrencilerin ülkeler arası öğrenci değişim programları ile başka bir ülkede kısa bir süre yükseköğrenimine devam etmesidir. Kısa süre de olsa öğrenciler farklı deneyimler ve kazanımlar ile ülkelerine dönmektedir. Diğer, uluslararası yükseköğrenim öğrencilerinin farklı bir ülkede aktif bir şekilde uzun süreli eğitime katılımıdır. Bu öğrenciler genellikle yükseköğretimden mezun olana kadar yabancı ülkedeki eğitimlerini sürdürmektedir.

Konuya daha geniş bir açıdan bakıldığında, Çetinkaya’ya göre uluslararası öğrenci hareketliliği, süre ve amaca göre üç temel kategoriye ayrılabilir. Birincisi, bir öğrencinin yaşadığı ülkeden ayrılıp başka bir ülkede bir diploma ya da derece sahibi olmak için öğrenim görmesi anlamına gelen uzun dönemli öğrenci hareketliliğidir. İkincisi, bir öğrencinin bir ay ile bir yıl arasındaki bir süreçte başka bir ülkede aldığı dersleri kendi ülkesine dönüp bu dersleri saydırarak öğrenim hayatına devam etmesini ifade eden kısa dönemli öğrenci hareketliliğidir. Son olarak, dünyada giderek daha yaygın hale gelen staj hareketliliği, bir öğrencinin aldığı eğitime yönelik uygulama alanı bulabileceği ülkesi dışında bir ülkeye gitmesidir.²³⁶

Benzer şekilde, Cooper uluslararası yükseköğretim öğrenci hareketliliğini öğrencilerin hareketliliğe en yaygın katılma yolları bağlamında değerlendirmiştir. Böylece Cooper’a göre öğrenciler,

1. Yurtdışı eğitim danışmanlığı aracılığıyla,
2. Bir öğrencinin öğrenim görmekte olduğu üniversitenin yurtdışı imkanları ile,
3. Değişim programıyla,

²³⁵ Tekle Shanka - Vanessa Quintal - Ruth Taylor, “Factors Influencing International Students’ Choice of an Education Destination - A Correspondence Analysis”, *Journal of Marketing for Higher Education*, 2005, C. 15, S. 2, s. 40.

²³⁶ Çetinsaya, *Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası*, s. 159.

4. Dil okulu ile,
5. Fullbright gibi devletin yabancı burslu öğrenci programı ile,
6. Lisansüstü öğrenci ya da araştırmacı olarak,
7. Lise öğrencisi olarak ve
8. Çocuk bakıcısı olarak

yurtdışında öğrenim görmektedir.²³⁷ Cooper'ın bu değerlendirmesinde yer alan lise öğrencisi olarak yurtdışında öğrenim görmekten dışında kalan diğer yollar, uluslararası üniversite öğrencilerinin başvurabileceği uluslararası yükseköğretim hareketliliği türleri olarak kabul edilebilir.

Özetle, uluslararası mobil öğrenciler, en yaygın biçimiyle yurtdışındaki bir yükseköğretim programında kısa süreli ya da uzun süreli olarak eğitim görmektedir. Günümüzde bu eğitim, yüz yüze eğitime alternatif olarak uzaktan eğitim ya da açık öğretim olarak devam etmektedir. Genel olarak bakıldığında, uluslararası misafir öğrenciler, lisans düzeyi başta olmak üzere ön lisans, yüksek lisans, doktora eğitimi ve doktora sonrası araştırma düzeyleri için yurtdışında bir üniversiteye kayıt olmaktadır. Bunlara ek olarak, uluslararası öğrenciler dil eğitimi, staj ve mesleki eğitim gibi nedenlerle uluslararası eğitim sürecine dâhil olmaktadır.

3.3. Yükseköğretimde Uluslararasılaşmanın Toplumsal Katkısı

Uluslararasılaşma, yükseköğretim kurumlarını çok yönlü olarak zenginleştirmektedir. Uluslararası öğrenciler, yabancı uyruklu öğretim elemanları ve uluslararasılaşmaya yönelik faaliyetler, üniversitelerde renkli bir kültürel ortam oluşturmaktadır. Yükseköğretimde uluslararasılaşmanın üniversiteler üzerindeki temel etkileri arasında uluslararası öğrenciler ile ülke öğrencilerinin etkileşimleri, üniversite yerleşkelerinde hoşgörü ortamının oluşması ve ulusların birbirlerine yönelik önyargılarının kırılması yer almaktadır. Ayrıca, yükseköğretim kurumlarının dışa dönük hale getirilmesi, farklı ülke mensubu öğrenciler arasında kültürlerarası diyalog, müzakere ve etkileşimin inşa edilmesi ve üniversitelerin araştırma ve bilgiyi

²³⁷ Season Cooper, “8 Ways to Study Abroad”, Last updated on August 25, 2021, <https://www.goabroad.com/articles/study-abroad/ways-to-study-abroad>, (18.04.2023).

paylaşma mekânlarına dönüşmesi için en uygun araçlardan biri uluslararasılaşmadır.²³⁸

Diğer taraftan, daha geniş bir sosyolojik bakış açısından değerlendirildiğinde yükseköğretimde uluslararasılaşmanın üniversiteler üzerindeki etkilerine benzer şekilde toplumun geneline yönelik katkıları bulunmaktadır. Bu çalışmada yükseköğretimde uluslararasılaşmanın toplumsal katkıları, dünya barışının inşası, uluslararası kültür paylaşımı, uluslararası bilgi paylaşımı ve uluslararası beyin göçü olarak dört ana başlık altında ele alınacaktır.

3.3.1. Dünya Barışının İnşası

Dünyada barışın tahsisi, farklı ülkelerde yaşayan insanların özgür bir şekilde, şiddet ve savaş içermeyen güven ve huzur ortamında hayatlarını sürdürmelerini sağlayan en etkili faktörler arasında yer almaktadır. Barışın önemini hatırlatmak amacıyla her yıl 21 Eylül tarihinde Dünya Barış Günü kutlanmaktadır. UNICEF'e göre barış, sadece okullar ve diğer öğrenme ortamlarında değil, toplumsal her alanda önemle üzerinde durulması gereken bir konudur.²³⁹ Barışın tahsisi için ülkeler tarafından farklı alanlarda faaliyetler yürütülmektedir.

Barışın sağlanması için ülkelerin attıkları adımlardan biri, uluslararası eğitim alanında ve özellikle yükseköğretim alanında uluslararasılaşmadır. Üniversiteler, uluslararasılaşma faaliyetleri ile dünya barışına çok yönlü katkı sağlamaktadır. Uluslararası niteliği yüksek orana ulaşan yükseköğretim kurumları, toplumsal hoşgörü ve diyalog imkânı sunmaktadır. Bunlara ek olarak, uzun dönemli etkileri ve sonuçları dikkate alındığında küresel barış ve refahı sağlamada önemli bir role sahiptir.²⁴⁰ Uluslararası öğrenciler, sahip oldukları kültürel, düşünsel ve yaşamsal özelliklerini öğrenim gördükleri yükseköğretim kurumlarına getirmektedir. Bu yolla, yerli öğrenci ve akademisyenlerin de yer aldığı bu kurumlar, kültürel ve akademik yönden farklı perspektifler kazanmaktadır. Ayrıca, farklı ülke ve kültürler arasındaki

²³⁸ Çetinsaya, *Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası*, s. 142.

²³⁹ Susan Fountain, "Peace Education in UNICEF", Working Paper, Education Section, Programme Division, UNICEF New York, June 1999, s. 1.

²⁴⁰ Çetinsaya, *Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası*, s. 142.

karşılıklı hoşgörü, işbirliği ve destek iklimi güçlenmektedir. Kısaca, uluslararası eğitim, kültürel barışın inşa edilmesinde rol oynamaktadır.²⁴¹ Yükseköğretimde görev yapan yabancı uyruklu öğretim elemanlarının da öğrenciler ile etkileşimleri sonucu, ülkeler arasındaki olumlu duygu ve düşüncelerin gelişimi desteklenmektedir.

Uluslararası öğrenciler, öğrenim gördükleri bazı ülkelerde ırk, renk, inanç ve ulusal kimlik gibi temel konularda olumsuz ve aşağılayıcı muamelelere maruz kalabilmektedir. Diğer taraftan, uluslararasılaşmayı ilke haline getirmiş olan ülkeler uluslararası ve ulusal düzeydeki mekanizmalar aracılığıyla ayrımcılıkla mücadele etmektedir. Günümüzde BM Irk Ayrımcılığının Kaldırılması Komitesi, medya, sosyal medya, sivil toplum kuruluşları ve devletin ilgili tüm organ ve makamlarının katkıları ile mevcut ayrımcılıkların ortadan kaldırılması ve yeni ayrımcılık tohumlarının filizlenmesinin önüne geçilmesi yönünde çalışmalar yürütülmektedir. Ayrıca, Roma’da bulunan İtalya Dışişleri Bakanlığı’nda 22 Ekim 2018 tarihinde düzenlenen “Ayrımcılık ve Hoşgörüsüzlükle Mücadele” konulu konferans²⁴² ve 26-27 Mayıs 2018 tarihlerinde ırk, etnik köken, din ve inanç temelli ayrımcılıkla ilgili olarak İstanbul’da düzenlenen “Uluslararası Ayrımcılık Konferansı”²⁴³ gibi akademik ortamlardaki sunumlar ile makale ve kitap gibi akademik yayınlar yoluyla ayrımcılıkla mücadele sürdürülmektedir.

Dünya barışının ihtisası için farklı ülkelerdeki öğrencilerin öğrenim hayatları boyunca, diğer kültürlerle karşı saygı ve anlayış çerçevesinde yetiştirilmesi beklenen bir durumdur. Oysaki öğrencileri diğer kültürlerle karşı olacak derecede aşırı ulusçu duygular ile yetiştirmek, zamanla toplumlar arasındaki gerilimlerin artışına yol açmaktadır.²⁴⁴ Bu durum göz önünde bulundurulduğunda, çok kültürlü bir eğitim ortamı olan yirmi birinci yüzyıl üniversitelerinde diğer uluslara karşı saygı

²⁴¹ Fatih Özkan, “Türkiye’de İlahiyat Fakültelerinde Eğitim Gören Uluslararası Öğrencilerin Memnuniyet Düzeyleri”, *Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*, Bursa 2019, s. 20-21.

²⁴² Haberler, Güncel, İtalya’da "Ayrımcılık ve Hoşgörüsüzlükle Mücadele" Konferansı, <https://www.haberler.com/italya-da-ayrimcilik-ve-hosgorusuzlukle-mucadele-11358858-haberi/>, 22 Ekim 2018 17:33, (20.08.2022).

²⁴³ İstanbul Bilgi Üniversitesi, İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi, ESHİD’den Uluslararası Ayrımcılık Konferansı Bildiri Kitabı, Mart 2019, <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/news/none-eshid-uluslararasi-ayrimcilik-konferansi-bildiri-kitabi/>, (20.08.2022).

²⁴⁴ İlker Cırık, “Çok Kültürlü Eğitim ve Yansımaları”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2008, C. 34, S. 34, s. 35.

duyulması ve ayrımcılığa yol açan önyargılardan kaçınılması hedeflenmektedir. Çok kültürlülüğün küresel ve ulusal düzeydeki katkılarının vurgulanması gerekmektedir.

Ayrıca, içinde olumsuz duygu, düşünce ve davranış eğilimi barındıran önyargılar ayrımcılıkla birlikte gruplar arasında çatışma ve şiddete yol açan etmenler arasında yer almaktadır.²⁴⁵ Farklı ülkelerden insanların birbirleri ile ilgili olarak önceden sahip oldukları yargıların olumlu yönde değiştirilmesinde etkin rol oynayan araçlardan biri olarak uluslararasılaşma düşünülebilir. Toplumsal gruplar arasındaki sosyal temas, önyargıyı zayıflatmakta; ayrışma ve mesafenin azalması ile sonuçlanmaktadır. Başka bir ifade ile önyargıların bertaraf edilmesinde toplumsal temasın büyük bir rolü vardır. Böylece, önyargı ile hakkında genel yargılar oluşturulan öteki gruptakilerle benzer özelliklerin de olduğu fark edilmektedir.²⁴⁶ Bu duruma göre, farklı ülkelerden gelen uluslararası öğrenciler ile ev sahibi ülke öğrencilerinin kampüs ve sınıf gibi ortamlarda bir araya gelmesi ile öğrenciler arasındaki önyargılı yaklaşımlar ortadan kalkmaktadır.

Günümüzde yabancı düşmanlığı olarak tanımlanan “zenofobi” ve kendi grubunu diğer grupları değerlendirmede merkeze alma ve diğerlerine karşı olumsuz tutum sergileme anlamına sahip olan “etnosentrizm”²⁴⁷, dünya üzerindeki uluslar için ciddi bir sorun olma özelliğini korumaktadır. Irkçı çatışmaların önüne geçmek üzere karşılıklı olarak ırkçı söylemlerden uzak durulması ve nefret dilinin bırakılması gerekmektedir. Küresel ırkçılığın yükselişe geçtiği günümüz dünyasında ırkçılık çatışmaları bağlamında değerlendirildiğinde, uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri ülkelerde iyi niyetli, saygılı ve yasalara uygun davranışlarına şahit olan yerel halkın bu öğrencilere yönelik bakış açılarının olumlu yönde olması beklenebilir. Benzer şekilde, ırkçı özellikler taşıyan bir uluslararası öğrenci, eğitim gördüğü ülkedeki vatandaşların uluslararası öğrencilere karşı gösterdikleri olumlu tutum ve davranışlara göre bu ırkçı bakış açısını terk edebilir.

²⁴⁵ Esra Çuhadar Gürkaynak, “Toplumsal Temas: Önyargı ve Ayrımcılığı Önlemek İçin Bir Sosyal Değişim Aracı Olarak Kullanılabilir mi?”, *Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar Kitabı* İçinde, der. (Kenan Çayır - Müge Ayan Ceyhan), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2012, s. 256.

²⁴⁶ Gürkaynak, “Toplumsal Temas: Önyargı ve Ayrımcılığı Önlemek İçin Bir Sosyal Değişim Aracı Olarak Kullanılabilir mi?”, *Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar kitabı* İçinde, der. (Kenan Çayır - Müge Ayan Ceyhan), s. 256.

²⁴⁷ Sedat Değişgel - Osman Nuri Özdoğan, “Zenofobinin Bir Türü: Yabancı Kültürlerin Yiyecek ve İçeceklerine Karşı Korku ve Düşmanlık”, *Balkan Eğitim Araştırmaları*, 2017, s. 616.

3.3.2. Uluslararası Kültür Paylaşımı

Dünyanın küçülmesi ve bir bütün olarak dünya bilincinin gelişmesi anlamına gelen küreselleşmenin²⁴⁸ bir boyutu ise uluslararası öğrenci hareketliliğidir. Küreselleşen dünyanın ülkelere sunduğu gelişmiş ulaşım olanakları, bireylerin serbest dolaşımlarının önündeki yolları açmıştır. Böylece, uluslararası öğrenciler tercih ettikleri yabancı bir ülkede bir eğitim programına başlamaktadır ya da kendi ülkelerindeki mevcut eğitimlerini gittikleri o ülkede sürdürebilmektedir.²⁴⁹ Küçülmekte olan küresel bir dünyada, öğrencilerin küresel bir yurttaş anlayışı ile yetişmesi ve kendi tarih, kültür ve dillerinin yanında, başka ülkelerin sahip oldukları toplumsal özellikler ile yabancı dilleri öğrenme çabası içinde olmaları beklenen bir durumdur.²⁵⁰ Bu beklentileri karşılamanın yollarından biri, uluslararası boyutta küresel bir pazar haline gelen uluslararası yükseköğretimdir.

Küreselleşmenin bir sonucu olarak küresel köy* haline gelen dünyada birçok ülke, bazı kültürel özelliklerinden taviz vermekte, bu özellikleri unutulmakta ve ülkeler arasında ortak kültürel özellikler gelişmektedir. Oysaki bu etkiye rağmen ülkeler, birçok kültürel özelliklerini de korumaktadır. Böylece, dünya üzerinde farklı kültürlerin var oluşu, ülkeler için çok yönlü avantaj sağlamaktadır. UNESCO'nun 2 Kasım 2001'de kabul ettiği Kültürel Çeşitlilik Evrensel Bildirgesi'nin kültürel çeşitlilikle ilgili birinci maddesinde kısaca kültürün farklı zaman ve mekâna göre çeşitlilik kazandığı ve kültürel çeşitliliğin değişim, yenilik ve yaratıcılığa zemin hazırladığı belirtilmiştir.²⁵¹ Üniversiteler gibi eğitim kurumlarında bir araya gelen denizaşırı öğrenciler, geldikleri ülkelerin kültürel zenginliklerini ev sahibi ülkeye tanıtmaya görevini üstlenmektedir. Buna karşın, ev sahibi vatandaşlar, devlet ve

²⁴⁸ Roland Robertson, *Küreselleşme; Toplum Kuramı ve Küresel Kültür*, çev. Ümit Hüsrev Yolsal, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 1999, s. 21.

²⁴⁹ Melisa Korkmaz, "Küreselleşen Dünyada Eğitimin Küreselleşmesi", *AR&GE Bülten 2015 Temmuz- Ağustos -Sektörel*, İzmir Ticaret Odası, s. 11, <https://api.izto.org.tr/storage/SectoralReport/original/4Q1rMxMxl69eV8Ll.pdf>, (20.08.2022).

²⁵⁰ Esen Eser, "Küreselleşme Süreci ve Eğitime Etkisi", *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Aralık 2014, C. 2, S. 2, ss. 211-224, s. 221, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/20396>, (20.08.2022).

* Kanadalı yazar Marshall McLuhan ile birlikte anılan bir kavramdır; McLuhan, özellikle elektronik iletişimin yaygın hale gelmesi sonucu dünyanın küçük bir topluluk gibi olacağı düşüncesine sahiptir, https://www.turkcebilgi.com/kuresel_koy, (20.08.2022).

²⁵¹ UNESCO Türkiye Millî Komisyonu, Kültürel İfadelerin Çeşitliliği İhtisas Komitesi, Unesco Kültürel Çeşitlilik Evrensel Bildirgesi, 2 Kasım 2001, <https://www.unesco.org.tr/pages/180/17>, (18.04.2023).

üniversite yetkilileri ile yerli öğrenciler, uluslararası misafir öğrencilere ülkenin kültürel zenginliklerini aktarmaktadır.

Çeşitli kültürel kimliklerin varlıklarını sürdürebilmeleri bakımından ülkeler, çok kültürlülük temelli bir politik zihniyete ihtiyaç duymaktadır. Bunun nedenleri arasında, kültürel melezleşme ve çok kültürlülüğe sahip olan ülkelerde farklı kültürel kimlikler arasındaki etkileşimin artmasıdır. Kültürlerarası diyalogun gelişmesi için farklı kültürlerin zenginlik olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.²⁵² Yirmi birinci yüzyılda küreselleşmenin etkisi ile dışa kapalı olan bazı ülkeler ve sayıları giderek azalan Afrika, Amazon ve Brezilya gibi bölgelerde yaşayan ilkel kabile toplulukları dışında kalan toplumlarda, kültürel çeşitlilik giderek daha belirgin hale gelmektedir. Bunun bir nedeni olarak, dünya üzerinde farklı kültürel özelliklere sahip insanların isteğe bağlı ya da zorunlu olarak geçici ya da kalıcı göçleri gibi uluslararası hareketlilik boyutundaki küresel dolaşımlarının yaygın olduğu bir iklimin hâkim olması düşünülebilir.

Bu göçler, uluslararası öğrenciler bakımından değerlendirildiğinde, aileleri ile birlikte ya da kendi başlarına başka bir ülkeye isteğe bağlı ya da zorunlu olarak göç eden öğrenciler bulunmaktadır. Ayrıca, kendi istekleri ile bir başka ülkeye yükseköğrenim amacıyla giden ve o ülkedeki bir üniversitede eğitim gören öğrenciler ile karşılaşmaktadır. Uluslararası öğrenciler ev sahibi ülkede karşılaştıkları insanlar ile kültür alışverişinde bulunmaktadır. Bu yolla, küresel düzeyde uluslararası kültürel paylaşımlar ve zenginlikler artmaktadır. Kısaca ifade etmek gerekirse, medeniyetler arası etkileşim, diğer faktörlere ek olarak eğitim ve uluslararası öğrenci mobilitesi yoluyla tezahür etmektedir. Eğitim gördükleri ülkelerde kazandıkları bilgi ve yaşadıkları deneyimler ile uluslararası öğrenciler, bu ülkeler ve kendi ülkeleri arasındaki etkileşimi sağlayan bir aracı görevini üstlenmektedir.²⁵³

Ülkeler arası kültür elçileri olan uluslararası mobil öğrenciler, gittikleri ülkelerde kendi ülkelerinin insanların özellikleri, yaşam tarzları, tarihi ve coğrafi

²⁵² İsmail Uğur Aksoy, “Küreselleşmenin Kültürel Sonuçları”, <http://politikaakademisi.org/2018/06/28/kuresellesmenin-kulturel-sonuclari/>, (20.08.2022).

²⁵³ Ali Arıkmert, *Medeniyetlerin Etkileşiminde Uluslararası Öğrencilerin Rolü*, Uluslararası Öğrenci Sempozyumu, Bildiriler Kitabı, Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu (UDEP) / Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Seçil Ofset, İstanbul, 2015, s. 40.

özellikleri gibi birçok özelliği tanıtmaktadır. Böylece, kültürlerinin uluslararası arenadaki tanınırlık derecelerini yükseltmektedir. Ayrıca, bu tanıtım sayesinde uluslararası öğrenciler gittikleri ülkelerde tanıştıkları yerli halk ve öğrenciler ile diğer uluslararası öğrencilerin kendi kültürlerine yönelik olumlu tutum geliştirmelerine aracı olmaktadır. Diğer taraftan, uluslararası mezun öğrenciler, hedef ülkenin kültürel özelliklerinin uluslararası tanınırlığında büyük bir rol oynamaktadır. Benzer şekilde, uluslararası öğrenciler sayesinde, hedef ülkenin kültürüne yönelik olumlu bakış açıları oluşmaktadır. Böylece, ülkeler arasında kültürel etkileşim ortamı oluşmaktadır.

3.3.3. Uluslararası Bilgi Paylaşımı

Genel perspektiften bakıldığında dünyada ve özelde Türkiye’de yeni teknolojik gelişmeler ve medyanın gücü gibi daha birçok faktör bilgiyi ön plana çıkarmıştır. Günümüz bilgi çağında dünya vatandaşları, sadece yerel düzeyde değil, ayrıca küresel düzeyde eğitime erişim fırsatına sahiptir.²⁵⁴ Başka bir ifadeyle, küreselleşme ile birlikte bireyler, dünyanın farklı bölgelerinde eğitim alma fırsatı yakalamaktadır. Bu durum, dünya ölçeğinde bilgi alışverişini daha kolay hale getirmekte ve uluslararası bilgi paylaşımına vesile olmaktadır.²⁵⁵

Uluslararası öğrenciler, eğitim amacıyla gittikleri ülkelerde aldıkları dersler, diğer okul etkinlikleri ve okul dışı sosyal faaliyetler ile öğrendikleri bilgi ve becerileri içselleştirmektedir. Bu öğrencilerden bazıları, eğitim gördükleri ülkelerde kalarak iş hayatına atılmakta ya da yüksek lisans ve doktora eğitimlerini sürdürmektedir. Diğerleri, kendi ülkelerine dönmekte ya da başka bir ülkeye giderek hayatlarına devam etmektedir. Bu durum, mezun öğrencilerin öğrendikleri bilgi ve becerileri bir ülkeden diğerine taşıma fırsatını yaratmaktadır.

Uluslararası mobil öğrencilerin kazandıkları bilgi, beceri ve tecrübeler, özellikle kendi ülke çıkarları açısından önem arz etmektedir. Bu öğrenciler,

²⁵⁴ DEİK, “Uluslararası Yüksek Öğretim ve Türkiye’nin Konumu”, Eğitim Ekonomisi İş Konsey Raporu, İstanbul, Mart 2013, s. 8, <https://www.deik.org.tr/uploads/uluslararasi-yuksekogretim-hareketliliği-ve-türkiye-nin-konumu-raporu-2.pdf>, 2013, (27.08.2021).

²⁵⁵ Aibat Mashankhan, “Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Kariyer Tercihlerini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Isparta 2013, s. 84.

eğitimleri süresince içinde yaşadıkları ülkelerin bilgi birikimlerini kendi ülkelerine taşıyabilme fırsatı bulmaktadır. Özellikle mezun olduktan sonra, bu birikimlerini ülkelerine tamamen aktarmaktadır. Böylece, bilginin serbest dolaşımı sağlanmakta ve bilgiyi transfer eden ülkelerin üretim kapasitesi artış göstermekte ve ülkeler farklı üretim kaynaklarına yönelmektedir. Bu sayede, ülkelerdeki üretim canlanmakta ve istihdam artmaktadır.²⁵⁶ Bu serbest dolaşım, kaynak ülkelere ekonomik açıdan avantaj sağlamanın yanında, sosyal alan, eğitim-öğretim faaliyetleri, askeri alan ve daha pek çok alanda gelişim imkânı sağlamaktadır.

3.3.4. Uluslararası Beyin Göçü

Günümüzde yüksek başarı ile lisans mezunu ya da yüksek lisans ve doktora derecelerine sahip olan ya da yetenekli insanlar, istihdam amacıyla özellikle gelişmiş ülkeleri tercih etmektedir. Böylece, daha iyi çalışma şartları, daha yüksek bir statü ve daha iyi kazanç elde etme fırsatı yakalamaktadır.²⁵⁷ Dünyanın en gelişmiş yedi ekonomisine sahip G7 ülkeleri*, bu ülkeler arasında en çok tercih edilen ülkeler olarak değerlendirilebilir. Bu talep nedeniyle, gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkeler, beyin göçü hızını yavaşlatmak amacıyla etkili tedbirler almak zorunda kalmaktadır. Diğer taraftan, bilim, sanat ve sağlık gibi alanlardaki gelişmelere katkı sağlaması beklenen bu insanların gelişi, göç alan ülkeler için avantajlı bir durumdur.

Çok sayıda uluslararası öğrencinin uluslararası göç sürecine dâhil olması beklenen bir durumdur. Yükseköğrenim amacıyla kendi ülkeleri dışındaki bir ülkede kısa ya da uzun bir dönem kalan öğrenciler, aynı zamanda uluslararası mobilite ve göç olgularında bir bilinç kazanmaktadır. Bu nedenle, bu öğrenciler yabancı bir ülkede yaşamlarını sürdürebilme becerisi ile birlikte mezun olduktan sonraki süreçte gerek yükseköğrenim gördükleri ülkede gerekse gelişmiş ülkeler başta olmak üzere bir başka ülkede çalışma hayatına başlayabilme cesareti gösterebilmektedir.

²⁵⁶ Özkan, “Türkiye’de İlahiyat Fakültelerinde Eğitim Gören Uluslararası Öğrencilerin Memnuniyet Düzeyleri”, s. 7.

²⁵⁷ Zeynep Aksoy, “Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 5, S. 20, Kış 2012, <https://www.sosyalarastirmalar.com/articles/international-migration-and-intercultural-communication.pdf>, (26.10.2023).

* G7 Ülkeleri: Almanya, ABD, Birleşik Krallık, Fransa, İtalya, Japonya ve Kanada’dan oluşmaktadır; Avrupa Birliği de G7 içinde temsil edilmektedir. Kaynak: International Institute for Sustainable Development (ISSD), G7 Leaders’ Summit 2022, <https://sdg.iisd.org/events/g7-leaders-summit-2022/>, (24.08.2022).

Dünya ölçeğinde en çok yabancı uyruklu öğrenciye ev sahipliği yapan ABD'ye doğru yapılan uluslararası beyin göçü oranının yüksek düzeyde olmasının nedenleri arasında ABD'de öğrenim gören kayda değer sayıdaki yabancı öğrencinin, özellikle başarılı öğrencilerin, üniversiteden mezun olduktan sonra ABD'de kalmayı tercih ederek işe başlamaları yer almaktadır. Beyin göçü için bir cazibe merkezi haline gelen ABD, OECD ülkelerinde öğrenim görmüş olan tüm yabancı uyruklu öğrencilerin % 32'sinin istihdamını sağlamaktadır. Bu durum, yüksek nitelikli göçmenleri işe alan ABD firmaları için yükseköğretimin önemli bir kanal olduğunu göstermektedir.²⁵⁸

3.4. Uluslararası Yükseköğrenim Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Türkiye'ye Yönelik Katkıları

Yükseköğretim amacıyla Türkiye'de ikamet eden uluslararası öğrenciler, bulundukları süre zarfında ve mezuniyetleri sonrasında ülkeye birçok yönden katkı sağlamaktadır. Temel katkıları olarak sosyokültürel katkıları, ekonomik katkıları, eğitim sistemine katkıları ve bilimsel katkıları yer almaktadır. Bu katkılardan maksimum düzeyde istifade etmek isteyen Türkiye, uluslararası eğitim politikalarını sürekli revize etme ve uluslararası öğrenciler için daha cazip hale getirmek amacıyla mevcut eğitim sistemlerini yeni fikir, proje ve uygulamalarla destekleme gayreti içerisinde.

3.4.1. Sosyokültürel Katkıları

Uluslararası öğrencilerin diğer kültürler ile tanışma isteği, uluslararası eğitimin itici güçleri arasında yer almaktadır. Böylece, uluslararası öğrencilere ev sahipliği yapan Türkiye'nin uluslararası öğrencilere kendine has kültürel özelliklerini aktarım fırsatı bulunmaktadır. Ayrıca, uluslararası öğrencilerin ülkenin kültürüne uyumu, Türk kültürünün dünyaya yayılması için önemli bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu öğrenciler, Türk toplumundan öğrendikleri bazı kültürel özellikleri kendi ülkelerinde devam ettirebilmektedir.

²⁵⁸ Mario Cervantes - Dominique Guellec, "The Brain Drain: Old Myths, New Realities", *OECD Observer* (230), C. 2002, S. 1, OECD Publishing, 2002, Paris, ss. 40-42, s. 40, <https://doi.org/10.1787/observer-v2002-1-en>, (06.08.2022).

Türkiye'ye eğitim amacıyla gelen uluslararası öğrenciler, üniversite ortamında karşılaştıkları yerli öğrenciler, üniversite yerleşkesi dışında karşılaştıkları üniversite şehrinin diğer insanları ve ziyaret ettikleri diğer şehirlerde yaşayan yerli halka yönelik çeşitli izlenimler edinmektedir. Eğitim hayatları boyunca şekillenen bu görüşleri ile birlikte kendi ülkelerine dönen ya da bir başka ülkeye giden mobil öğrenciler, artık eğitim gördükleri ülkemizi farklı düzeylerde tanıtmaya misyonu üstlenmektedir. Ayrıca bu öğrenciler, eğitim sürecinde ve mezun olduktan sonra yaptıkları paylaşım ve yorumlar ile Instagram, Facebook ve Twitter gibi sosyal medya uygulamaları, Youtube ve Daily Motion gibi video siteleri ve forum siteleri gibi dijital iletişim ortamlarında Türkiye'nin tanıtımına katkı sağlamaktadır.

Diğer taraftan, eğitim amacıyla geldikleri ülkemizin toplumsal yapısı içinde yer alan uluslararası öğrenciler, toplumun sosyal hayatını olumlu yönde etkilemektedir. Uluslararası öğrenciler yerli öğrenciler ve halk ile olan etkileşimlerinde kendi toplumlarına ait olan özellikleri yansıtmaktadır. Bu bakımdan, kendi ülkelerinde sahip oldukları toplumsal değerler ile Türk toplumuna katılan bu yabancı uyruklu öğrenciler, ülkelerinden getirdikleri toplumsal erdemleri ile Türk toplum yapısına dolaylı bir olumlu katkı sağlamaktadır.

Ayrıca bu öğrenciler, ülkelerine ait inanç, gelenek, dil, yemek, giyim-kuşam ve müzik gibi kültürel özellikleri Türkiye'de tanıtmaktadır. Bu yolla, Türkiye'de zengin bir kültürel iklim oluşmaktadır. Buna ek olarak, farklı kültürlerle ait öğrencilerle etkileşim halinde olan Türk toplumunda kültürel farkındalık artmaktadır. Uluslararası öğrenciler, sınıf arkadaşlarıyla olan kültür içerikli diyalogları, okul dışı yaşantılarında iletişim kurdukları yerli halk ile olan kültürel temasları ve üniversite yerleşkesinde düzenlenen uluslararası öğrenci etkinlikleri ve tanıtım haftaları yoluyla kendi kültürlerine ait somut ve soyut değerlerden bazılarını paylaşma imkânı bulmaktadır.

3.4.2. Ekonomik Katkıları

Uluslararası öğrenciler, öncelikli olarak uluslararası eğitim bakımından çekim gücü yüksek olan gelişmiş ülkeleri tercih etmektedir. Uluslararası eğitime ev sahipliği yapan söz konusu gelişmiş ülkeler, bu eğitim sayesinde çok miktarda

ekonomik kazanç elde etmektedir.²⁵⁹ En çok sayıda uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapan ilk beş ülke sırasıyla, A.B.D. (1.075.496), Birleşik Krallık (551.495), Kanada (503.270), Çin (492.185)* ve Avustralya (463.643)'dır.²⁶⁰ Bu bağlamda, öğrenci sayısı ile doğru orantılı olarak bu ülkelerin uluslararası eğitimden en fazla geliri elde ettikleri sonucuna ulaşılabilir. Bunlara ek olarak, küreselleşmenin etkisi ile az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler uluslararası eğitim yarışına katılmış durumdadır. Türkiye de gelişmekte olan bir ülke olarak bu yarışın içinde yer almaktadır. Bu durumun temel nedenleri arasında uluslararası öğrencilerin ev sahibi ülkeye sağlamış oldukları ekonomik katkılar yer almaktadır.

Üniversiteler, ulusal kalkınmada önemli bir rol üstlenmektedir. Bu rollerden biri, ülkeye gelen uluslararası öğrencilerin yaptıkları harcamalardır. Uluslararası öğrenciler, gittikleri ülkelerde öncelikle eğitim harcamaları yapmaktadır. Yabancı uyruklu öğrenciler, birçok ülkede yükseköğrenime devam edebilmek için her dönem üniversite harcı ödemektedir. Böylece, yükseköğretim kurumlarının finansal sürdürülebilirliği desteklenmektedir.²⁶¹ Bazı ülkelerde yabancı uyruklu öğrenciler, üniversite eğitimleri için yüksek miktarda harç ücreti ödemektedir. Bu öğrenciler ayrıca, gittikleri ülkelerde barınma, gıda, kılık kıyafet, sağlık, iletişim ve ulaşım giderleri gibi temel yaşam harcamalarını yapmaktadır. Yapılan tüm bu harcamalar, uluslararası öğrencilere ev sahipliği yapan ülkelere ekonomik getiri sağlamaktadır.

Diğer taraftan, uluslararası öğrencilerin ülkede yer alması, ülke vatandaşlarının iş olanaklarını dolaylı yünden etkilemektedir. Ülkemize gelen uluslararası öğrenciler, ülkedeki sektörel gelişime olumlu etki etmektedir. Bu durum, ülke içindeki farklı sektörlerde istihdam alanı oluşturmaktadır. Özel hizmet sektörü alanından bir örnek vermek gerekirse, bazı girişimciler tarafından özellikle uluslararası öğrenciler ile yerli öğrencilerin bir araya gelebilecekleri ve yerli öğrencilerin İngilizce konuşma becerilerini geliştirebilecekleri İngilizce konuşma kafeleri açılmaktadır. Kamu sektöründeki resmi kurumlar düzeyinde

²⁵⁹ Tekelioğlu vd., “Uluslararası Öğrencilerin Ülke ve Üniversite Seçiminde Etkili Faktörler: Vakıf Üniversitesi Örneği”, s. 198.

* Çin ile ilgili veriler, 2019 yılına aittir; 2020 verilerine ulaşamamıştır.

²⁶⁰ The Power of International Education (IIE), 2020 Project Atlas Infographics, Project Atlas 2020 Release, A Quick Look at Globally Mobile Trends, <https://iie.widen.net/s/g2bqxwkwqv/project-atlas-infographics-2020>, (19.08.2022).

²⁶¹ Faruk Levent, “The Economic Impacts of International Student Mobility in the Globalization Process”, *Journal of Human Sciences*, 2016, C. 13, S. 3, s. 3865.

değerlendirdiğimizde, ülkemizdeki uluslararasılaşma faaliyetleri YÖK'ün Uluslararası İlişkiler Dairesi Başkanlığı ve üniversitelerin uluslararası öğrenci ofisi ile dış ilişkiler ofisi gibi birimlerinde çok sayıda çalışan ile birlikte yürütülmektedir.

Ayrıca, mezun öğrenciler, iki yönden Türkiye ekonomisine katkı sağlamaktadır. Birincisi, mezun olduktan sonra ülkelerine dönen öğrenciler, yükseköğrenim gördükleri ülkeler ile olumlu ilişkilerini sürdürmektedir. Bu durum, iki ülke arasındaki ticari ilişkileri olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca bu öğrencilerin memnuniyetleri, ülkeye gelecek olan yeni öğrencilerin dikkatini çekmektedir. Bu nedenle, ülke ekonomisi için bu sürecin devamlılığı önem arz etmektedir. İkincisi, iyi derece ile mezun olan yabancı uyruklu öğrencilerin ülkede istihdamı sağlandığı takdirde, daha çok verim elde edilerek ülkenin ekonomik kalkınma gücü artmaktadır.

3.4.3. Eğitim Sistemine Katkıları

Türkiye'deki uluslararası üniversite öğrencileri, eğitim politikalarının geliştirilmesi sürecinde rol oynayan aktörler arasında yer almaktadır. Böylece, Türk Yükseköğretim sistemi, uluslararası öğrencilerin sistemi değerlendirme sürecine dâhil edildiği bir yöntemle geliştirilmektedir. Türkiye'deki bir üniversitede öğrenim gören uluslararası öğrencilerin derslerinde uygulanan öğretim yöntem ve teknikleri hakkındaki görüş ve önerilerinin alındığı araştırmalar yapılmaktadır. Değerlendirmeler ışığında, öğretim programları tekrar gözden geçirilerek gerekli iyileştirmeler yapılmaktadır.

Uluslararası öğrenci hareketliliğinde artış, sınır ötesi üniversitelerin kurulması ve ekonomik alanda küreselleşme ile hizmetlerin serbest dolaşımı nedenlerine dayanarak ulusal düzeyde önemli hale gelen yükseköğretim kurumlarındaki kalite güvencesi, uluslararası bir boyut kazanmıştır. Böylece, diplomaların tanınması ve akreditasyon konuları üzerinde gerekli çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar, çok sayıda ülkede olduğu gibi Türkiye'de de yürütülmektedir.²⁶² Uluslararası öğrenciler için cazibe merkezi haline gelme yarışında olan üniversiteler, kaliteyi artırma yolu ile

²⁶² Teziç vd., *Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi*, s. 22.

daha fazla sayıda uluslararası öğrencinin tercih ettiği yükseköğretim kurumları olma yolunda gerekli adımları atmaktadır.

Uluslararası öğrenci hareketliliği, ders içeriklerinin standardizasyonu ve ülkeler arasında kolay bir şekilde transferi için gerekli düzenlemeleri sağlamaktadır. Böylece, uluslararası eğitim, Türkiye'nin eğitim sisteminin düzen ve nitelik yönünden gelişimine katkı sağlamaktadır. Bu düzenlemelerden biri olarak Avrupa'daki yükseköğretim ile ilgili diploma ve derecelerin tanınmasını sağlamaya yönelik Lizbon Tanıma Sözleşmesi, 11 Nisan 1997 tarihinde Avrupa Konseyi tarafından kabul edilmiştir. Türkiye, bu sözleşmeyi yaklaşık dört buçuk yıl sonra 1 Aralık 2004 tarihinde imzalamış ve sözleşme 1 Mart 2007 tarihinden itibaren geçerli olmuştur. Artık günümüzde, Diploma Eki, Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS)* ve ulusal ENIC/NARIC Merkezi* öğrencilerin uluslararası mobilitelerini kolaylaştırmak için üniversiteler tarafından tercih edilmektedir.²⁶³

3.4.4. Bilimsel Katkıları

Eğitim görmek amacıyla farklı bir ülkede bulunan uluslararası mobil öğrenciler, gittikleri ülkelerin bilimsel gelişmelerine katkı sağlamaktadır. Bu öğrenciler, kendi ülkeleri ya da daha önce bulundukları başka ülkelerde öğrendikleri bilgi ve kazandıkları deneyimleri, yükseköğrenime devam ettikleri ülkelere

* Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS), üniversitedeki bir programın öğrenme çıktılarının gerek ülke içindeki gerekse farklı bir ülkede yer alan üniversitelerde karşılığını göstermesi nedeniyle kurumlar arası denklik ve kredi transferini sağlamaktadır. Kaynak: Süleyman Demirel Üniversitesi (SDÜ), Uluslararası İlişkiler Koordinatörlüğü, Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS), <http://uluslararasi.sdu.edu.tr/tr/aday-ogrenci/avrupa-kredi-transfer-sistemi-akts-8630s.html>, (13.08.2022).

* ENIC Network (European Network of Information Centers - Avrupa Birliği Bilgi Merkezleri İletişim Ağı), yeterliliklerin Avrupa kıtasındaki ülkelerde tanınması için 1994 yılında kurulmuştur. NARIC (National Academic Recognition Information Centers - Ulusal Akademik Tanıma Merkezi), AB ülkeleri, Avrupa Ekonomik Alanı (EEA) ülkeleri ile Türkiye'den alınan diplomaların ve öğrenim/çalışma sürelerinin akademik tanınması amacıyla 1984 yılında kurulmuştur. ENIC-NARIC Networks (ENIC-NARIC Merkezleri) olarak 2004 yılında birleştirilen bu ağların farklı ülkelerdeki ENIC/NARIC merkezlerinin temsilcileri, öğrenim sürelerinin ve diploma/derecelerin tanınması, akademik hareketlilik, kalite güvencesi, Bologna süreci araçlarının kullanımı ve yaygınlaşması gibi konular üzerinde çalışmalar yapmaktadır. Türkiye ENIC-NARIC Merkezi, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'nın Tanıma ve Denklik Hizmetleri Daire Başkanlığı'nda yer almaktadır. Kaynak: YÖK, Tanıma ve Denklik Hizmetleri Daire Başkanlığı, ENIC-NARIC Türkiye - Tanıma Ofisi, <https://denklik.yok.gov.tr/enic-naric-tr-tanima-ofisi>, (27.10.2023).

²⁶³ YÖK, Uluslararası Daire Başkanlığı, Diploma ve Derecelerin Tanınması, <https://uluslararasi.yok.gov.tr/uluslararasilasma/bologna/bologna-sureci-ana-faaliyet-alanlari/diploma-ve-derecelerin-taninmasi>, (21.08.2022).

taşımaktadır. Bilimsel çalışmalara farklı bir perspektiften bakabilme becerisine sahip olan bu öğrenciler, ülkemizdeki bilimsel çalışmaların yürütülmesinde rol almaktadır.

Ayrıca, Türkiye’de devam ettikleri yükseköğrenim süreçleri boyunca bilimsel araştırmalar yapan öğrenciler, ülkenin bilimsel gelişmelerine katkı sağlamaktadır. Özellikle belirli alanlarda derinlemesine araştırmalar yapan lisansüstü öğrencileri, tez ve makale yazma, proje geliştirme ve bilimsel etkinliklere katılma yoluyla ülkenin bilimsel faaliyetlerinde yer almaktadır. Ülkemizden bir örnek vermek gerekirse, UDEF’in yılda bir kez düzenlediği ve 23-25 Eylül 2022 tarihleri arasında sekizincisi düzenlenen Uluslararası Öğrenci Sempozyumu’nda sadece araştırmacılar değil, uluslararası üniversite öğrencileri de bildirilerini sunmuştur.²⁶⁴

Diğer yandan, bazı uluslararası öğrenciler, mezuniyet sonrası ev sahibi ülkede işe başlamaktadır. Özellikle iyi bir derece ile mezun olan yabancı uyruklu öğrencilerin ülkede kalması daha çok tercih edilen bir durumdur. Birçok ülkenin uluslararası nitelikli göçmen politikasına sahip olduğu görülmektedir. Bu nedenle, öncelikli olarak ülkeye katkı sağlaması beklenen ve başvuruda bulunan yabancı uyruklu mezun öğrenciler ve diğer nitelikli göçmenlere çalışma izni verilmektedir. Türkiye’de yabancı işgücünü teşvik etme özelliğine sahip olan 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu, 13 Ağustos 2016 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun yabancı öğrenciler ile ilgili 19. maddesine göre, halen yükseköğretime devam eden örgün eğitim öğrencileri ve Türkiye’deki üniversitelerden mezun olan yabancı uyruklu öğrencilere Türkiye’de çalışma iznine başvuru hakkı tanınmıştır. Bu yolla başvuranlar arasından nitelikli işgücü sağlaması beklenen adaylar, ülkemizde istihdam edilmek üzere seçilmektedir.²⁶⁵

²⁶⁴ Uluslararası Öğrenci Sempozyumu, <http://www.internationalstudentsymposium.com/>, (21.08.2022).

²⁶⁵ Uluslararası İşgücü Kanunu, Kanun Numarası: 6735, Kabul Tarihi: 28/7/2016, Yayımlandığı Resmî Gazete: Tarih: 13/8/2016, Sayı: 29800, Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5, Cilt: 57, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6735.pdf>, (31.08.2022).

2. BÖLÜM

TÜRKİYE’DE ULUSLARARASI YÜKSEKÖĞRENİM

1. TÜRKİYE’DEKİ ULUSLARARASI YÜKSEKÖĞRENİM ÖĞRENCİLERİ İLE İLGİLİ GENEL DURUM

Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye, düzenli olarak artışla birlikte her yıl daha çok sayıda uluslararası öğrenciyi üniversite eğitimleri döneminde misafir etmektedir. Ülke geneline yayılmış olmakla birlikte bazı üniversitelerin uluslararası öğrenci sayılarının diğer üniversitelere kıyasla daha fazla olduğu dikkat çekmektedir. 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Anadolu Üniversitesi’ne kayıtlı uluslararası öğrenci sayısı 15.755 iken, Karabük Üniversitesi’ne 8.995, Atatürk Üniversitesi’ne 6.692 ve Ankara Üniversitesi’ne 4.626 ve İstanbul Üniversitesi 4.195 uluslararası öğrencinin kayıtlı olduğu görülmektedir.²⁶⁶

1.1. Uluslararası Yükseköğrenim Öğrenci Hareketliliğinde Türkiye’nin Konumu

Son yıllarda Türkiye’deki üniversitelerde öğrenim gören uluslararası öğrenci sayısı hızla artmaktadır. Yüksek Öğretim Kurulu’nun 30 Haziran 2017 tarihli Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi 2018-2022 raporuna göre, dünyadaki toplam uluslararası öğrenci sayısının sadece yüzde 0,7’si Türkiye’yi tercih etmektedir. Ayrıca, 2021-2022 eğitim-öğretim yılı sonuna gelindiğinde, bu yüzdeliğin oldukça artırılması planlanmaktadır.²⁶⁷ Nitekim 2016-2017 eğitim-öğretim yılında 108.076 olan uluslararası öğrenci sayısı, yüksek bir artış göstererek 2021-2022 eğitim-öğretim yılında 260.289’a ulaşmıştır.²⁶⁸

Ülkemizdeki üniversitelerin uluslararası öğrenci kontenjanları için bir sınır belirlenmiştir. 11.04.2012 tarih ve 28261 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6287

²⁶⁶ YÖK, Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, Öğrenci İstatistikleri, Uyuğa Göre Öğrenci Sayıları, <https://istatistik.yok.gov.tr/>, (21.03.2023).

²⁶⁷ YÖK, “Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi 2018-2022”, 30 Haziran 2017, s. 11, https://www.yok.gov.tr/Documents/AnaSayfa/Yuksekogretimde_Uluslararasılaşma_Strateji_Belgesi_2018_2022.pdf, (11.04.2022).

²⁶⁸ YÖK, Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, Öğrenci İstatistikleri, Uyuğa Göre Öğrenci Sayıları, <https://istatistik.yok.gov.tr/>, (21.03.2023).

sayılı kanunun 14/f maddesi uyarınca devlet üniversitelerinde % 35, vakıf üniversitelerinde % 50'yi geçmeyecek şekilde uluslararası öğrenci kontenjanı ayrılmıştır.²⁶⁹ Daha sonraki süreçte, Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarının yurtdışından öğrenci kabul kontenjanları ile ilgili olarak yeni bir karar YÖK tarafından alınmıştır. Böylece, programlara ayrılan kontenjanların en çok % 50'sine yurtdışından öğrenci kabul etme sınırlaması ortadan kaldırılmıştır. Üniversitelerin programlarına yurt dışından öğrenci kabul kontenjan taleplerini her eğitim ve öğretim yılı başlangıcından önce YÖK'e bildirmesi, YÖK tarafından üniversitelerin kontenjan taleplerinin değerlendirilmesi ve nihai sonucun üniversitelere bildirilmesi kararlaştırılmıştır. Diğer taraftan, üniversitelerin Tıp ve Diş Hekimliği programlarına ait yurt dışı öğrenci kontenjanları, YKS kılavuzunda yer alan bir önceki yıla ait kontenjanlarının en fazla % 50'si olarak belirlenmiştir. Ayrıca, gerekli şartları sağlayan üniversitelerde uluslararası öğrenciler için ayrı bir sınıf açma yoluyla % 50'nin üstünde öğrenci kabul edilebilmesine karar verilmiştir.²⁷⁰

Bu kontenjan sınırı ile ilgili gelişmeler ile birlikte Türkiye'deki üniversiteler, her yıl daha çok sayıda uluslararası öğrenci tarafından tercih edilir hale gelmek için uluslararasılaşma politikalarını bir sonraki beş yıllık dönem için revize etmektedir. Bunun sonucunda, bir sonraki döneme ait stratejik planlarını hazırlayıp yayınlamaktadır. SDÜ'ye baktığımızda, Kalite Güvence Ofisi tarafından 2021-2025 Stratejik Planı hazırlanmıştır; bu kapsamda, uluslararası hareketliliğin güçlendirilmesi için gerekli olan adımlar planlanmıştır.²⁷¹

Son yıllarda Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarına eğitim amacıyla gelen uluslararası öğrenci profili, önemli ölçüde çeşitlilik göstermektedir. Bu çeşitliliğinin en önemli nedenlerinden biri, göç olarak değerlendirilebilir; çünkü göç ile Türkiye'deki yabancıların sayısı artmakta, bu durum yükseköğretimdeki uluslararası

²⁶⁹ Global Academia, YÖS, YÖS nedir?, <https://www.globalacademia.com/yos-sinavi/yos-nedir/>, (19.04.2023).

²⁷⁰ YÖK, YÖK'ten Üniversitelere "Uluslararası Öğrenci Kontenjanı" Müjdesi, <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/yok-ten-yabanci-kontenjani-mujdesi.aspx#>, (19.04.2023).

²⁷¹ SDÜ, Kalite Koordinatörlüğü, Politika ve Yönergeler, Stratejik Planlar, 2021-2025 Stratejik Planı, <https://kalite.sdu.edu.tr/assets/uploads/sites/459/files/2021-2025-stratejik-plani-15012021.pdf>, (18.12.2023).

öğrencilerin sayısını artırmaktadır.²⁷² Özellikle Suriye iç savaşı sonrası göç ile gelen Suriyeli uluslararası üniversite öğrencilerine YÖK tarafından özel öğrenci olarak kabul edilmeleri, öğrenim ücretlerinin alınmaması, Suriye’de öğrenim gördükleri üniversitelerden Türkiye’deki üniversitelere yatay geçiş hakkı gibi kolaylıklar sağlanmıştır. Ayrıca, bu öğrencilere yurt ve burs imkânları tanınmış ve YÖK tarafından 7 Ocak 2015’te Suriye’ye yakın olan Çukurova, Gaziantep, Mustafa Kemal, Osmaniye Korkut Ata gibi üniversitelerde, Suriye’den gelen öğrencilere yönelik öğretim dili Türkçe ya da yabancı dilde olmak üzere program açılabilmesi kararı alınmıştır.²⁷³

1.2. Türkiye’deki Üniversitelerin Uluslararası Öğrenciler İçin Cazip Hale Getirilmesi

Türkiye’deki üniversitelerin daha çok uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapmak için YÖS’ün tanıtımı ve Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı yurtdışındaki okullarda sınavların yapılması yönünde attıkları adımlar yer almaktadır. Bu çabanın en önemli boyutlarından birini Milli Eğitim Bakanlığı ile hali hazırda toplam yedi üniversitenin (Akdeniz, Atatürk, Balıkesir, Çukurova, İstanbul, Süleyman Demirel ve Kastamonu üniversiteleri) imzalamış olduğu protokol oluşturmaktadır. Böylece, bakanlığa bağlı yurt dışındaki okullarda Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavı (YÖS)’nin yapılmasının önü açılmıştır. Bu sınavların dolaylı etkileri arasında Türkiye’nin tanıtımı ve öğrencilerin Türkiye ile geldikleri ülkeleri arasında gönüllü dostluk ve barış elçileri olmaları yer almaktadır.²⁷⁴

Uluslararası eğitim için bir cazibe merkezi olma yarışı içinde olan Türkiye, üniversitelerin tanıtım çalışmaları kapsamında gerekli olan diğer adımları da atmaktadır. Ülkemizdeki eğitim şirketleri Türk üniversitelerinin uluslararası öğrenci adaylarına tanıtımını sağlamak amacıyla yurtiçi ve yurt dışında eğitim fuarları düzenlemektedir. Ayrıca, YÖK’ün Uluslararası İlişkiler Birimi tarafından, başka

²⁷² Demirhan, “Ulusal Alanyazında Uluslararası Öğrenciler ve Uluslararası Öğrencileri Siyasal Açından Düşünmek”, s. 551.

²⁷³ Ayşe Aslı Sezgin - Tuğba Yolcu, “Göç İle Gelen Uluslararası Öğrencilerin Sosyal Uyum ve Toplumsal Kabul Süreci”, *Humanitas, Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2016, C. 4, S. 7, s. 428.

²⁷⁴ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Anasayfa, Haberler, <http://meb.gov.tr/yabanci-uyruklu-ogrenciler-icin-universitelerle-is-birligi/haber/17804/tr>, 17:36 7 Ocak 2019, (29.08.2022).

ülkelerin düzenlediği ve tanıtım faaliyetleri bakımından stratejik açıdan önemli olan uluslararası eğitim fuarlarına Türkiye’deki yükseköğretim kurumlarının katılımı teşvik edilmektedir.²⁷⁵ Ekonomi Bakanlığı tarafından verilen destek ile Türk üniversitelerinin bu fuarlara katılımı son yıllarda artmıştır. Ayrıca, hükümet tarafından sağlanan Başbakanlık Tanıtma Fonu ile fuar düzenlemelerine destek sağlanmaktadır.

Bunlara ek olarak, Türkiye’deki üniversitelerin Avrupa Uluslararası Eğitim Derneği (EAIE) ve Uluslararası Eğitimciler Derneği (NAFSA) gibi kuruluşların düzenledikleri etkinliklere katılımının sağlanması seçenekler arasında yer almaktadır. Farklı ülkelerden üniversitelerin birlikte uluslararası faaliyet alanı oluşturması teşvik edici bir durumdur. İstanbul Aydın Üniversitesi önderliğinde kurulan Avrasya Üniversiteler Birliği (EURAS), Avrupa, Asya ve Ortadoğu’dan 80’in üzerinde üniversiteyi bir araya getirmek amacıyla uluslararası düzeyde faaliyet göstermektedir. Bu birliğin uluslararası öğrenci çekme bakımından önemli bir araç olduğu dikkat çekmektedir.²⁷⁶

1.3. Uluslararası Öğrenci Topluluk ve Dernekleri

Türkiye’de uluslararası öğrencilerin kendilerini ifade edebilecekleri ve düşünce ve sorunlarını paylaşabilecekleri çok sayıda uluslararası öğrenci topluluk ve dernek faaliyet göstermektedir. Bunlar arasında çatı bir kuruluş olan UDEF, uluslararası öğrencileri tanımak, birbirleriyle kaynaşmalarını sağlamak, onların karşılaştıkları sorunların çözümüne destek olmak ve Türkiye’de öğrendikleri bilgi ve edindikleri tecrübeleri ülkelere taşımalarına aracılık etmek amacıyla uluslararası öğrenci dernekleri tarafından kurulan bir sivil toplum kuruluşudur. UDEF bünyesinde 4’ü İstanbul’da olmak üzere toplam 61 uluslararası öğrenci derneği ülkemizde faaliyet göstermektedir.²⁷⁷ Bunlar arasında Süleyman Demirel Üniversitesi ve Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi olmak üzere iki

²⁷⁵ Kadioğlu vd., *Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi*, s. 57.

²⁷⁶ Kadioğlu vd., *Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi*, s. 57.

²⁷⁷ UDEF, Derneklerimiz, <https://udef.org.tr/derneklerimiz/>, (18.05.2023).

üniversitenin bulunduğu Isparta’da 10 Nisan 2018 tarihinde kurulan Isparta Uluslararası Öğrenci Derneği aktif olarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

Bir diğer dernek, ISSA (Uluslararası Öğrenci Hizmetleri Derneği)’dir. 2015 yılında Ankara’da kurulan ve bir sivil toplum kuruluşu olan bu derneğin amacı, Türk üniversitelerini yurtdışında tanıtmak, Türkiye’ye daha fazla uluslararası öğrenci kazandırmak, uluslararası öğrencilerin haklarını korumak ve onlara danışmanlık hizmeti sunmaktır. Dernek, bugüne kadar bir çok ülkede Türk Üniversiteleri Tanıtım Günleri ve Fuarları düzenlemiştir. Derneğin 5 farklı dilde hazırlanmış “Education in Turkey” adlı bir tanıtım kitabı ve “Türkiye’de Okumak Bir Sevdadır” isimli 5 dilde yayınlanmış bir tanıtım filmi bulunmaktadır.²⁷⁸

Ülkemizde faaliyet gösteren bazı vakıf ve kuruluşlar da uluslararası öğrencilerin Türkiye’deki eğitim hayatlarını desteklemektedir. Bunlar arasında yer alan ve 2013 yılında İstanbul’da kurulan Hayrat Uluslararası Öğrenci Derneği, Türkiye ve dünyanın farklı ülkelerinden ülkemizde eğitim gören öğrencilere destek sağlamak amacıyla eğitime yönelik, kültürel ve sosyal faaliyetler yürütmektedir. Bu amaçlar doğrultusunda dernek tarafından uluslararası ve yerli öğrencilere yurt ve burs imkânları sağlanmaktadır.²⁷⁹

1.4. Uluslararası Öğrenci Etkinlikleri

UDEF ve UDEF çatısı altındaki dernekler tarafından her yıl çok sayıda uluslararası öğrenci etkinliği düzenlenmektedir. Bunlar arasında Uluslararası Öğrenci Buluşması Etkinlikleri yer almaktadır. Bu etkinlik ile Türkiye’ye gelen uluslararası öğrencilere Türk öğrenciler ile bir araya gelme fırsatı sunulmaktadır. Etkinliğe katılan uluslararası öğrenciler, kendi ülkelerini tanıtmak, kamuoyunun dikkatini çekme, organizasyon becerilerini geliştirme ve ülke insanlarıyla buluşup ülkemizi daha yakından tanıma fırsatını yakalamaktadır. Ayrıca, UDEF, ülke tanıtımına yönelik etkinlikler, yemek günleri, piknikler, sosyal ve sportif faaliyetler, gezi faaliyetleri, kamplar, bayramlaşma programları ve kısa film, hikâye ve şiir yarışması

²⁷⁸ Uluslararası Öğrenci Hizmetleri Derneği, <http://www.issa.org.tr/event/>, (18.05.2023).

²⁷⁹ Hayrat Uluslararası Öğrenci Derneği, <https://hayratstudent.org/>, (18.05.2023).

gibi uluslararası öğrencilerin aktif olarak rol alabilecekleri etkinlikler düzenlemektedir.²⁸⁰

UDEF'in en son sekizincisini 23-25 Eylül 2022 tarihleri arasında düzenlediği bir diğer etkinlik, Uluslararası Öğrenci Sempozyumu'dur. Bu sempozyum, öncelikli olarak çok sayıda konu başlığını kapsayan akademik araştırma ve incelemeler ile Türkiye'de lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde eğitim gören uluslararası öğrencilere yönelik olarak düzenlenmektedir. Ayrıca, Türk öğrencilerin sınırlı sayıdaki konular ile ilgili bildirileri sempozyum kapsamına dahil edilmiştir.²⁸¹

Türkiye'deki İlahiyat Fakülteleri ve İslami İlimler Fakültelerinde eğitimlerini sürdüren T.C. vatandaşı ve uluslararası öğrencilere burs imkânı sunan Türkiye Diyanet Vakfı, burslu öğrenciler öncelikli olmak üzere tüm lisans ve lisansüstü öğrencileri kapsayan Uluslararası Öğrenci Sempozyumu'na ev sahipliği yapmaktadır. Şu ana kadar Türkiye Diyanet Vakfı tarafından düzenlenen toplam sekiz uluslararası sempozyum bulunmaktadır. En son 8. Uluslararası Öğrenci Sempozyumu, 25-27 Kasım 2022 tarihleri arasında düzenlenmiştir.²⁸² Bu bilgi şöenlerinin her yıl düzenlenmesi, uluslararası öğrenciler için oldukça motive edici bir durumdur.

Üniversiteler ve üniversitelerin bulunduğu şehirler özelinde değerlendirdiğimizde, üniversiteler ve yerel yönetimler tarafından her yıl uluslararası öğrencilere yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Üniversitelerin uluslararası ilişkiler genel koordinatörlüğü birimi tarafından düzenlenen tanışma yemeği ve ülkelerin tanıtım günü gibi etkinlikler düzenlenmektedir. Ayrıca üniversitelerin uluslararası ilişkiler ve dış ilişkiler ofisleri tarafından uluslararası öğrencilere yönelik şehir içi ve şehir dışı geziler düzenlenmektedir. Yerel yönetim organları olan belediyeler ise şehirlerimizde eğitimlerini sürdüren uluslararası öğrencilerin festival gibi kültürel etkinliklere katılarak kendi kültürlerinin tanıtımlarını sağlamaktadır.

²⁸⁰ UDEF, 13. Uluslararası Öğrenci Buluşması, <http://uluslararasıogrencibulusmasi.com/hakkimizda/>, (01.06.2023).

²⁸¹ Uluslararası Öğrenci Sempozyumu, <http://www.internationalstudentsymposium.com>, (18.05.2023).

²⁸² Türkiye Diyanet Vakfı, Türkiye Diyanet Vakfı Sempozyum Tarihçesi, <https://tdv.org/tr-TR/sempozyum/>, (18.05.2023).

1.5. Uluslararası Yükseköğrenim Öğrencilerinin Türkiye’yi Tercih Nedenleri

Uluslararası öğrenciler, çeşitli nedenlerle Türkiye’deki bir üniversitede yükseköğretime katılmaktadır. Bir öğrenci, tek bir nedenle Türkiye’de öğrenim görmeyi tercih edebileceği gibi, birden fazla nedenle bu kararı verebilmektedir. Uluslararası öğrencilerin farklı ülkeleri tercih etme nedenleri üzerine birçok araştırmacı tarafından çalışmalar yapılmıştır. Türkiye’de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin ülkemizi tercih nedenlerine yönelik bir araştırma, Rahmard tarafından yürütülmüştür. Radmard, Ankara’daki üniversitelerde yükseköğrenim gören uluslararası öğrencilere yönelik olarak Türk Üniversitelerindeki Uluslararası Öğrencilerin Yükseköğretim Taleplerini Etkileyen Etkenlerin İncelenmesi adlı araştırmasında elde ettiği veriler ile aşağıdaki tabloyu hazırlamıştır.²⁸³

Tablo 14. Öğrencilerin Üniversite Hakkında Bilgi Edinme Kaynaklarına Göre Dağılımı

Üniversite Hakkında Bilgi Kaynaklarının Dağılımı	n	%
İnternet kaynakları	85	33.9
Arkadaşlarının tavsiyesi	49	27.3
Devlet kurumlarının duyurusu	48	27.2
Hocalarının tavsiyesi	35	23.1
Bir tanıdıktan duyması	08	9.8
Ailesinin tavsiyesi	62	1.4
Eğitim şirketleri	24	4.4

*Birden fazla seçenek işaretlenebilmesi nedeniyle oran yüzde 100’ü geçmektedir.

Tablo 14.’e göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 33.9’u internet kaynakları, % 27.3’ü arkadaşların tavsiyesi ve % 27.2’si devlet kurumlarının duyurusu ile üniversite hakkında bilgi sahibi olmaktadır.²⁸⁴ Rahmard’ın değerlendirmelerine ek olarak Tablo 13’e göre, hocaların tavsiyesi ile gelenlerin oranı % 23.1’dir. Ayrıca, % 1.4’lük oranla aile tavsiyesi ile gelenlerin oranının en düşük olduğu görülmektedir. Tablodaki oranlar bir arada ele alındığında, günümüzde

²⁸³ Radmard, “Türk Üniversitelerindeki Uluslararası Öğrencilerin Yükseköğretim Taleplerini Etkileyen Etkenlerin İncelenmesi”, s. 72.

²⁸⁴ Radmard, “Türk Üniversitelerindeki Uluslararası Öğrencilerin Yükseköğretim Taleplerini Etkileyen Etkenlerin İncelenmesi”, s. 72.

dijital iletişim kaynaklarını etkin olarak kullanan öğrencilerin bir konuda bilgi sahibi olmak için en çok internet kaynakları ile sosyal çevrelerindeki tavsiyeler sonucu bir üniversite hakkında bilgi sahibi olmaları beklenen bir durumdur.

Ayrıca, Türkiye'deki uluslararası yükseköğretim öğrencilerinin Türkiye'de eğitim görme nedenleri göç olgusu ile açıklanabilir. Fichter göçü, gönüllü göç ile zorunlu göç olmak üzere iki kategoriye ayırmıştır.²⁸⁵ Bu bağlamda değerlendirildiğinde, Türkiye'deki uluslararası üniversite öğrencilerini isteğe bağlı göç ile gelen öğrenciler ve zorunlu göç ile gelen öğrenciler başlıkları altında ele almak mümkündür. Bu durumda, Mevlana Değişim Programı ile Türkiye'ye gelerek yükseköğretime devam eden öğrenciler, isteğe bağlı göç öğrencileri ve iç savaş sonucu Suriye'den Türkiye'ye gelerek üniversite eğitimlerini sürdüren öğrenciler ise zorunlu göç öğrencileri olarak değerlendirilebilir.

1.6. Türkiye'de Öğrenim Gören Uluslararası Yükseköğrenim Öğrencilerine Verilen Burslar

Bir ülkenin burs politikasının oluşturulması, göç sisteminin oluşturulmasında önemli bir unsurdur. Genel olarak ülkeler, uluslararası öğrencileri çekmek ve mezun olduktan sonra ekonomik sistemlerinde tutmak için uluslararasılaşma stratejilerinin bir parçası olarak burs politikaları oluşturmaktadır. Bu durum, ülkeye gelen uluslararası öğrenci hareketliliğinin niteliğini ve niceliğini şekillendirmeye ve güvence altına almaya katkıda bulunmaktadır.²⁸⁶ Türkiye'de uluslararası öğrencilere de eğitimleri süresince birçok imkân sunulmaktadır. Bu imkânlar arasında yer alan burslar, uluslararası öğrencilerin Türkiye'yi tercihlerinde etkin bir role sahiptir.

Türkiye, Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet dönemlerinde çok sayıda uluslararası öğrenciye burslu olarak eğitim vermiştir. Günümüzde de dünyanın farklı ülkelerinden gelen uluslararası öğrencilere ve araştırmacılara burs imkânı sunulmaktadır. Ülkemizdeki yükseköğrenim burs programları 2012 yılında "Türkiye Bursları" çatısını altında toplanmıştır. Türkiye Bursları, Türkiye'de eğitim alan uluslararası öğrencilere yönelik kamu kaynaklı yükseköğrenim burs programıdır. Bu

²⁸⁵ Henry Joseph Fichter, *Sosyoloji Nedir?*, çev. Nilgün Çelebi, Anı Yayıncılık, Ankara, 2012, s. 181.

²⁸⁶ Yaşar Kondakçı, "Student Mobility Reviewed: Attraction and Satisfaction of International Students in Turkey", *Higher Education*, Kasım 2011, C. 62, S. 5, s. 583.

programa yapılan başvuru sayısı 2012 yılında 40 bin iken, 2022 yılında bu rakam yaklaşık olarak dört katına çıkarak 165 bine ulaşmıştır. Türkiye Bursları ile ilgili çalışmalar Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'nın (YTB) ve YÖK, Yurt-Kur, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Dışişleri Bakanlığı gibi diğer ilgili kurumların işbirliğiyle yürütülmektedir. Türkiye Bursları tarafından sağlanan başlıca maddi olanaklar olarak uçak bileti, aylık burs, üniversite harcı ve barınma yer almaktadır.²⁸⁷

Türkiye Bursları'nı dünyadaki diğer burs programlarından ayıran temel özelliği ise burs almaya hak kazanan öğrencilere sağlayacağı maddi desteğin yanında, öğrencilerin Türkiye'deki üniversitelerde istedikleri programlara yerleştirilmesi ve Türkçe yeterlilik belgesi olmayan öğrencilerin bir yıllık zorunlu Türkçe eğitimi almalarını kapsamaktadır. Bunlara ek olarak, üniversite eğitimi dışında, sosyal, kültürel ve akademik faaliyetlere katılma olanağı ve yurt, sağlık sigortası, öğrenci banka hesabı ve öğrenci oturma izni gibi imkânları bu öğrencilere sunmaktadır.²⁸⁸

Türkiye Bursları programı, bölgesel düzeyde ayrılmaktadır. Bunlar arasında Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan, Kırgızistan ve KKTC'den gelen yabancı uyruklu öğrenciler için sunulan Türk Dili Konuşan Ülkeler Bursu yer almaktadır. Balkanlar Burs Programı, Arnavutluk, Karadağ, Kosova, Hırvatistan, Makedonya, Slovenya, Bulgaristan ve Yunanistan'dan gelen yabancı uyruklu öğrencileri kapsamaktadır. Estonya, Gürcistan, Letonya, Belarus, Romanya, Rusya, Ukrayna, Ermenistan, Macaristan, Polonya ve Çek Cumhuriyeti'nden gelen öğrencileri kapsayan Karadeniz Burs Programı bulunmaktadır. Filistin, Irak, Lübnan, Yemen, Afganistan, Bangladeş, Yemen ve İsrail'den Türkiye'ye üniversite eğitimi almak için gelen yabancı uyruklu öğrencilerin talep edeceği Harran Burs Programı yer almaktadır. Türkiye-Afrika Burs Programı, Afrika kıtasında yer alan tüm ülkeleri kapsamaktadır. Boğaziçi Burs Programı'na ise Birleşik Arap Emirlikleri'nden

²⁸⁷ Türkiye Bursları, Hakkımızda, <https://turkiyeburslari.gov.tr/hakkimizda>, (20.05.2023).

²⁸⁸ Türkiye Bursları, Neden Türkiye Bursları?, <https://turkiyeburslari.gov.tr/nedenturkiyeburslari>, (18.05.2023).

Bolivya'ya, Endonezya'dan Sri Lanka'ya ve Hindistan'dan Tayvan'a kadar geniş bir coğrafyayı kapsayan toplam 65 ülkeden gelen öğrenciler başvurabilmektedir.²⁸⁹

UDEF ve İHH (İnsani Yardım Vakfı)'nın işbirliği ile 2014 yılında maddi imkânları yetersiz olan uluslararası öğrencilere yönelik olarak burs kampanyası başlatılmıştır. Bu programda, misafir öğrencilere burs desteği sağlamak isteyen vatandaşlara bağış çağrısı yapılmaktadır.²⁹⁰ Ayrıca, Türkiye'deki vakıf üniversiteleri ve ayrıca bazı vakıf, dernek, özel teşebbüs ve STK'lar uluslararası yükseköğretim öğrencilerine burs vermektedir. Bunlar arasında yer alan Türkiye Diyanet Vakfı, Türkiye'deki ilahiyat fakülteleri ve İslami ilimler fakültelerinde eğitimlerini sürdüren T.C. vatandaşı öğrenciler ile uluslararası öğrencilere burs imkânı sunmaktadır.²⁹¹

1.7. Uluslararası Yükseköğrenim Öğrencilerinin Türkiye'ye Geliş Yolları

Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavı (YÖS), Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarından birinde öğrenim görmek isteyen uluslararası öğrencilerin girecekleri ve sınav sonuçları ile bu kurumlara başvuracakları bir sınavdır. İlk olarak 1981 yılında yapılmış olan YÖS, 2011 yılına kadar merkezi bir sınav olarak yılda bir kez yapılmıştır. Ancak 2011 yılı itibarıyla her üniversite, yabancı uyruklu öğrencilerin üniversiteye giriş sınavını kendi bünyesinde yapmaktadır. Diğer taraftan, Türkiye'de yer alan üniversitelerden bazıları, başka bir devlet üniversitesinin ve çoğunlukla büyük bir devlet üniversitesinin yapmış olduğu YÖS sınav sonucuna göre uluslararası öğrencilerin başvurularını onaylamaktadır.²⁹²

Ayrıca, uluslararası öğrenciler, ABD tarafından hazırlanan SAT (Scholastic Aptitude Test-Akademik Yeterlilik Sınavı) sonucu ile Türkiye'deki üniversitelere başvuru yapabilmektedir.²⁹³ Ülkemizde yer alan birçok üniversite, hem SAT gibi yurtdışı merkezli sınav sonuçlarını hem de YÖS sonuçlarına göre yabancı öğrencilerin başvurularını kabul etmektedir. SDÜ, bu üniversiteler arasında yer

²⁸⁹ Ata Kurumsal Danışmanlık, Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Yararlanabileceği Burs Programları, <https://www.atakurumsal.com/yabanci-uyruklu-ogrencilerin-yararlanabilecegi-burs-programlari/>, (19.05.2023).

²⁹⁰ İnsani Yardım Vakfı, Haberler, <https://ihh.org.tr/haber/udef-ve-ihhdan-misafir-ogrenciler-icin-burs-kampanyasi-2451>, (25.10.2022).

²⁹¹ Türkiye Diyanet Vakfı, Diyanet Bursları, <https://diyanetburslari.tdv.org/>, (26.10.2022).

²⁹² Global Academia, YÖS, YÖS nedir?, <http://www.globalacademia.com/yos-sinavi/yos-nedir/>, (19.04.2023).

²⁹³ SAT Merkezi, SAT Sınavı, <https://satmerkezi.com/sat-sinavi/>, (31.10.2022).

almaktadır. Diğer yandan ülkemizdeki bazı üniversitelere uluslararası öğrencilerin YÖS sonuçları ile başvuruları alınmamaktadır.²⁹⁴ Orta Doğu Teknik Üniversitesi, bu üniversitelerden biridir. Uluslararası düzeyde geçerliliği olan SAT (Scholastic Aptitude Test - Akademik Yeterlilik Sınavı) ve AP (Advanced Placement Test - Gelişmiş Yerleştirme Sınavı) gibi sınavların sonuç belgeleri ile başvurular alınmaktadır.²⁹⁵

YÖS ve SAT'e ek olarak, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'deki yükseköğretime başvurularında geçerli olan başka sınavlar bulunmaktadır. American College Testing (ACT - Amerika Üniversite Sınavı), General Certificate Education (GCE - Genel Sertifika Eğitimi) ve Uluslararası Bakalorya (IB) YÖK tarafından kabul edilmektedir. Abitur, Fransız Bakaloryası, Matura, Ürdün ve Filistin'de yapılan Tevcihi (Tawjihi) Sınavı, Lübnan'da yapılan Bakalorya sınavları, Suriye'de yapılan Al-Shahada-Al Thanawiyya (Baccalaureate) sınavı ve Çin Halk Cumhuriyeti'nde yapılan Gaokao sınavı ile yapılan başvurular da YÖK tarafından onaylanmaktadır. Ayrıca, TÜBİTAK tarafından tanınan uluslararası bilim olimpiyatlarında altın, gümüş ya da bronz madalya kazanmış olan uluslararası öğrenci adaylarına sınav şartı aranmaksızın bir üniversiteye başvurma hakkı sunulmaktadır.²⁹⁶

1.8. Türkiye’de Öğrenim Gören Uluslararası Yükseköğrenim Öğrencilerinin Mezuniyet Durumları

Türkiye’de yükseköğrenimini tamamlayan öğrenciler, ülkeleri ve Türkiye arasında köprüler kuran gönüllü ülke elçiliği görevini üstlenmektedir. Dünyanın dört bir yanındaki Türkiye mezunları tarafından gönüllü olarak kurulmuş olan mezun dernekleri, mezunların Türkiye ile akademik ve sosyal ilişkilerini yıllar boyunca sürdürmelerini sağlamaktadır. Böylece, Türkiye ve Türk toplum yapısına dair edindikleri izlenimler ile ülkelerine dönen Türkiye mezunları ile iletişimi devam

²⁹⁴ Ata Kurumsal Danışmanlık, SAT Sınavı Nedir?, SAT Sınavına Kimler Başvurabilir?, <https://atakurumsal.com/sat-sinavi-nedir/>, (31.10.2022).

²⁹⁵ METU, International Students Office, Application Requirements, <http://iso.metu.edu.tr/en/application-requirements>, (19.05.2023).

²⁹⁶ Türkiye Cumhuriyeti Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı, “Üniversiteye Kabul İçin Başvurma”, <https://www.osym.gov.tr/TR,4655/universiteye-kabul-icin-basvurma.html>, (20.05.2023).

ettirmek amacıyla Türkiye Mezunları Ağı oluşturulmuştur. Uluslararası mezun öğrencilerden oluşan bu ağ, 160 ülkeden 150.000'den fazla üyeye sahiptir ve giderek daha çok büyümektedir.²⁹⁷

Ayrıca, UDEF tarafından 2-8 Kasım 2015 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen ve 82 ülkeden mezun öğrencilerin katıldığı Uluslararası Öğrenciler Buluşması'nda TUMED (Uluslararası Mezunlar Derneği)'nin kurulması yönünde bir karar alınmıştır. Böylece, etkinlikte oluşturulan bir komisyon tarafından 2 Mart 2016 tarihinde dernek kurulmuştur. Kurulduğu günden bu yana TUMED, "Türkiye'nin gönüllü medeniyet elçileri" olarak nitelendirdiği Türkiye üniversitelerinde eğitimini başarıyla tamamlayan uluslararası öğrenciler arasında bağ kurmak ve bu mezunların Türkiye ile işbirliğini teşvik etmek ve güçlendirmek amacı güden uluslararası düzeyde bir sivil toplum kuruluşu olarak faaliyet göstermektedir.²⁹⁸

Dünyadaki 169 ülkede yaşamakta olan 180.000 Türkiye mezununun Türkiye ile ilişkilerinin sürdürülmesi ve kendi aralarındaki iletişim ortamının oluşturulması için Türkiye Mezunları Başkanlığı, Türkiye mezunlarının kurumsallaşma çalışmalarını desteklemektedir. Bu amaçla 28 ülkede 30 Türkiye Mezunları Derneği kurulmuştur. Ayrıca, Türkiye Mezunları derneklerinin hazırladıkları projeleri desteklemek amacıyla Mezun Ağı Geliştirme ile Kurumsal İletişim ve Görünürlük proje destek programları hazırlanmıştır. Türkiye Mezunlar Başkanlığı tarafından bu programlar kapsamında 2020 yılında Türkiye Bursları Tanıtım ve Oryantasyon Programları, Türkçe kursları projeleri, Türk kültür günü projeleri gibi projeler olmak üzere toplam 56 projeye destek verilmiştir.²⁹⁹

2. SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ'NDE ULUSLARARASILAŞMA SÜRECİ

On Birinci Kalkınma Planı'na göre Türkiye'deki üniversitelerin uluslararasılaşma düzeyini yükseltmek amacıyla tanıtım faaliyetlerine ağırlık

²⁹⁷ Türkiye Bursları, Neden Türkiye Bursları?, <https://turkiyeburslari.gov.tr/nedenturkiyeburslari>, (01.11.2022).

²⁹⁸ Uluslararası Mezunlar Derneği (TUMED), Hakkımızda - TUMED, <http://tumed.org.tr/hakkimizda/>, (02.09.2021).

²⁹⁹ Türkiye Mezunları, Haberler, "Türkiye Mezunları Kurumsallaşıyor", Çarşamba, Kasım 24, 2021, <https://www.turkiyemezunlari.gov.tr/haberler/turkiye-mezunlari-kurumsallasiyor>, (22.05.2023).

verilmesi ve üniversitelerde daha çok sayıda nitelikli uluslararası öğrencinin yer alması hedeflenmektedir. Ayrıca yükseköğretimde uluslararasılaşmaya dair kalkınma politikaları arasında yabancı dilde eğitim veren programların açılması ve uluslararası öğrencilerin barınmalarında kolaylık sağlanması yer almaktadır.³⁰⁰ Devlet üniversiteleri arasında önemli bir yere sahip olan SDÜ'nün uluslararasılaşma yönündeki üstün çaba ve gayretleri dikkat çekmektedir. Üniversitemiz, bünyesinde barındırdığı uluslararası öğretim elemanları, uluslararası öğrenciler ve uluslararası akademik çalışmaları ve üniversitenin uluslararası arenada tanıtımı ile küreselleşmenin olumlu etkilerini ülkemize getirme görevini üstlenmiştir.

Süleyman Demirel Üniversitesi, uluslararasılaşma faaliyetleri alanında uzun bir yol kat etmiştir. Günümüzde, SDÜ Erasmus ve Bolonya süreçleri, üniversiteler arası işbirliği, anlaşmalar ve yabancı bir ülke kaynaklı araştırma projeleri gibi birçok alanda uluslararasılaşma yolunda önemli düzeyde adımlar atmaya devam etmektedir. Bunlara ek olarak, SDÜ, öğrenci ve öğretim elemanı değişim programlarını aktif olarak kullanan bir üniversite olma özelliği taşımaktadır. Diğer yandan, SDÜ en çok Balkanlar, Kafkaslar, Ortadoğu ve Türk Cumhuriyetleri'nden olmak üzere dünyanın birçok ülkesinden uluslararası öğrencinin öğrenim amacıyla tercih ettiği bir üniversite olma onuruna sahiptir.³⁰¹ Ayrıca, üniversitemizin 2021-2025 Stratejik Planı'na göre SDÜ'nün bir araştırma üniversitesi olma özelliğinin güçlendirilmesinin yollarından biri olarak uluslararası iş birlikleri ile uluslararası öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliğini artırmak için Dış İlişkiler Koordinatörlüğü bünyesindeki danışmanlık ve destek hizmetlerinin çeşitlendirilerek çoğaltılması hedeflenmektedir.³⁰²

Üniversitemizin Kalite Güvence Ofisi'nde kalite güvence sisteminin kurulması sürecinde diğer çalışmalar ile birlikte uluslararasılaşma çalışmalarının izlenmesi ve yönlendirilmesi faaliyetleri yürütülmektedir. SDÜ'nün uluslararasılaşma politikası, uluslararasılaşma süreçleri ve organizasyonel yapısı, uluslararasılaşma kaynakları ve uluslararasılaşma performansını içine alan

³⁰⁰ TBMM, On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), Karar No. 1225, Karar Tarihi: 18.07.2019, s. 131.

³⁰¹ SDÜ, Uluslararası İlişkiler Genel Koordinatörlüğü, Uluslararası İlişkiler Ofisi, Hakkımızda, <http://uluslararasi.sdu.edu.tr/tr/dis-iliskiler-ofisi/hakkimizda-8634s.html>, (30.08.2022).

³⁰² SDÜ, Kalite Koordinatörlüğü, Politika ve Yönergeler, Stratejik Planlar, 2021-2025 Stratejik Planı, s. 61, https://w3.sdu.edu.tr/SDU_Files/2021-2025-stratejik-plan-11012021.pdf, (22.05.2023).

uluslararasılaşma faaliyetlerinin takip edilmesi ve geliştirilmesi yönündeki çalışmaları yürütmek amacıyla “Uluslararasılaşma İzleme ve Yönlendirme Komisyonu” kurulmuştur.³⁰³

2.1. Toplam Uluslararası Öğrenci Sayısı

SDÜ’de öğrenim gören uluslararası öğrenci sayısı her geçen yıl artmaktadır. Bunun en dikkat çeken nedenlerinden biri ise uluslararası öğrenci politikası ve uluslararasılaşma stratejisinin SDÜ’nün öncelikleri arasında yer almasıdır. Genel bir çerçeveden bakıldığında, ülkemize komşu olan ülkeler ve Türk Cumhuriyetleri başta olmak üzere dünyanın farklı coğrafyalarında yaşayan öğrenciler, eğitim amacıyla Türkiye’deki üniversiteleri tercih etmektedir. Aşağıdaki tabloda program türlerine göre 2021-2022 eğitim-öğretim yılında SDÜ’de öğrenim gören uluslararası öğrenci sayıları verilmektedir.³⁰⁴

Tablo 15. Program Türlerine Göre 2021-2022 Eğitim-Öğretim Yılı’nda SDÜ’de Öğrenim Gören Uluslararası Öğrenci Sayıları

Program Türü	Öğrenci Sayısı
Önlisans	96
Lisans	1994
Yüksek Lisans	50
Doktora	61
TOPLAM	2201

Kaynak: T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrenci İstatistiklerinden yararlanılarak hazırlanmıştır. SDÜ, Öğrenci İstatistikleri, Uluslararası Öğrenci Sayıları, <https://obs.sdu.edu.tr/Public/AnalizUluslararası.aspx>, (02.12.2021).

Alkin’e göre, yabancı bir ülkedeki uluslararası öğrencilerin çoğunluğu bir yükseköğretim kurumunda öğrenim görmektedir. Ayrıca, yükseköğretimdeki uluslararası öğrencilerin en büyük kısmı, lisans programlarına devam etmektedir.³⁰⁵ Bu tespiti destekler şekilde Tablo 15.’te yer alan verilere bakıldığında, SDÜ’de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin en çok lisans düzeyindeki programlarda yer

³⁰³ SDÜ, Kalite Koordinatörlüğü, Duyurular, “Uluslararası İzleme ve Yönlendirme Komisyonu Kuruldu”, Yayın Tarihi: 10/11/2021, <https://kalite.sdu.edu.tr/tr/haber/uluslararasılaşma-izleme-ve-yönlendirme-komisyonu-kuruldu-35805h.html>, (18.12.2023).

³⁰⁴ SDÜ, Öğrenci İstatistikleri, Uluslararası Öğrenci Sayıları, <https://obs.sdu.edu.tr/Public/AnalizUluslararası.aspx>, (02.12.2021).

³⁰⁵ Ruhi Can Alkin, “Tarihsel Kopuş ve Süreklilik Bağlamında Türkiye’de Devlet ve Sivil Toplumun Uluslararası Öğrenci Politikası”, *Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*, Konya, 2020, s. 31.

aldığı görülmektedir. Bunun temel nedenleri olarak meslek hayatına hazırlık anlamına gelen lisans mezunu olmanın dünya genelinde önem arz etmesi, lisans düzeyindeki programların sayıca fazlalığı ve yüksek lisans ve doktora programlarına göre daha yüksek kontenjanlara sahip olmaları düşünülebilir. Ayrıca, yüksek lisans ve doktora düzeyindeki programların daha çok akademik kariyer planı olan öğrenciler tarafından tercih edildiği düşünülebilir. Diğer yandan, ön lisans düzeyindeki programlara ayrılan uluslararası öğrenci kontenjanları da bu programları tercih eden uluslararası öğrenci sayıları üzerinde etkili olmaktadır.

2.2. Uluslararası Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı

Genel olarak uluslararası öğrencilerin yabancı bir ülke hakkında sahip oldukları bilgiler ve kadın ve erkek öğrenciler arasında ülke değiştirme ile ilgili olarak kaygı düzeyleri bakımından farklılığın olması ülkedeki uluslararası öğrencilerin cinsiyet dağılımını etkileyebilir. Ayrıca, bir ülkedeki uluslararası öğrencilerin cinsiyet dağılımı o öğrencilerin kendi ülkelerindeki toplumsal cinsiyet eşitliği ya da eşitsizliği bağlamında değerlendirildiğinde, öğrencilerin memleketleri ve ailelerinin erkek ve kız öğrencilerin eğitime dair pozitif ayrımcılığı ya da eşitliği yansıtan tutumları gibi etmenlerin uluslararası öğrencilerin cinsiyet dağılımını şekillendirmesi beklenebilir. Bu durumda, bir ülkedeki uluslararası öğrencilerin cinsiyet dağılımları, o ülkede yer alan birçok üniversitede benzerlik gösterebilir. Çalışmamız kapsamında, SDÜ'deki uluslararası öğrencilerin cinsiyet dağılımlarına bakmak yerinde bir karar olacaktır. Program türlerine göre 2021-2022 eğitim-öğretim yılında SDÜ'de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin cinsiyet dağılımlarına ait bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.³⁰⁶

³⁰⁶ SDÜ, Öğrenci İstatistikleri, Uluslararası Öğrenci Sayıları, <https://obs.sdu.edu.tr/Public/AnalizUluslararası.aspx>, (02.12.2021).

Tablo 16. Program Türlerine Göre 2021-2022 Eğitim-Öğretim Yılı'nda SDÜ'de Öğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımları

Program Türü	Erkek	Kız
Önlisans	39	57
Lisans	1277	717
Yüksek Lisans & Doktora	80	31
TOPLAM	1396	805

Kaynak: T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrenci İstatistiklerinden yararlanılarak hazırlanmıştır. SDÜ, Öğrenci İstatistikleri, Uluslararası Öğrenci Sayıları, <https://obs.sdu.edu.tr/Public/AnalizUluslararası.aspx>, (02.12.2021).

Tablo 16. incelendiğinde, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında SDÜ'ye kayıtlı uluslararası öğrencilerin cinsiyet dağılımlarına göre önlisansa kayıtlı kız öğrenci sayısı, erkek öğrenci sayısından daha fazla olduğu görülmektedir. Oysaki lisans, yüksek lisans ve doktora programlarındaki uluslararası öğrencilerin cinsiyet dağılımlarına bakıldığında, erkek öğrencilerin sayısının kız öğrencilerin sayısının yaklaşık olarak iki katı olduğu dikkat çekmektedir. Tüm programlara kayıtlı uluslararası öğrenciler birlikte değerlendirildiğinde, erkek öğrenci sayısının kız öğrenci sayısının bir buçuk katından fazla olduğu (yaklaşık olarak 1.73) görülmektedir.

Ülkemizde 2021-2022 eğitim-öğretim yılında yükseköğretime kayıtlı olan uluslararası öğrencilerin cinsiyet dağılımını 162.108 erkek ve 98.181 kız öğrenci oluşturmaktadır.³⁰⁷ Bu dağılımı 2021-2022 eğitim-öğretim yılında SDÜ'deki uluslararası öğrencilerin cinsiyet dağılımı ile karşılaştırdığımızda, SDÜ'deki dağılıma benzer şekilde Türkiye'deki uluslararası erkek öğrenci sayısının kız öğrenci sayısının da bir buçuk katından fazla (yaklaşık olarak 1.65) olduğu sonucu çıkarılmaktadır.

2.3. Uluslararası Öğrencilerin Geldikleri Ülkelerine Göre Dağılımı

Uluslararası öğrenciler için SDÜ, gün geçtikçe daha çok cazip hale gelmektedir. Araştırmanın yürütüldüğü 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Türkiye'deki üniversitelere en çok öğrenci gönderen ülkelere baktığımızda, bu ülkelerin başında Suriye (53.097), Azerbaycan (28.922), Irak (17.010), Türkmenistan

³⁰⁷ YÖK, Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, Öğrenci İstatistikleri, Uyuğa Göre Öğrenci Sayıları, <https://istatistik.yok.gov.tr/>, (21.03.2023).

(15.578) ve İran (14.886) gelmektedir.³⁰⁸ Aşağıdaki tabloda 2021-2022 eğitim-öğretim yılında SDÜ’de yükseköğrenim görmekte olan uluslararası öğrencilerin geldikleri ülkelere göre sayıları verilmiştir.³⁰⁹

Tablo 17. Süleyman Demirel Üniversitesi’nde Öğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Uyruklarına Göre Dağılımı (2021-2022)

Sıra No.	Uyruk	Öğrenci Sayısı	Sıra No.	Uyruk	Öğrenci Sayısı
1.	Türkmenistan	546	9.	Yemen	55
2.	Suriye	499	10.	Almanya	48
3.	Azerbaycan	324	11.	Özbekistan	40
4.	Afganistan	87	12.	Kazakistan	33
5.	Endonezya	83	13.	Somali	29
6.	Irak	66	14.	Bulgaristan	20
7.	İran	62	15.	Diğer	254
8.	Mısır	55	16.	TOPLAM	2201

Kaynak: T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi İstatistikleri’nden yararlanılarak üretilmiştir, SDÜ, Süleyman Demirel Üniversitesi İstatistikleri, <https://obs.sdu.edu.tr/Public/AnalizUluslararası.aspx>, <https://obs.sdu.edu.tr/Public/AnalizUluslararası.aspx>, (02.12.2021).

Tablodaki (Tablo 17.) verilere göre, ilk beşte yer alan ülkelere baktığımızda, 2021-2022 eğitim-öğretim yılına ait Türkiye genelindeki tabloya benzer şekilde aynı eğitim-öğretim yılında SDÜ’de en çok Türkmenistan (546), Suriye (499) ve Azerbaycan (324) uyruklu öğrenciler yer almaktadır. Diğer taraftan, Türkiye genelindeki tablodan farklı olarak SDÜ’deki Afganistan (87) ve Endonezya (83) uyruklu öğrencilerin ilk beşin içinde yer aldığı görülmektedir.

Ayrıca tablodan anlaşılacağına üzere, ilk üç sırada yer alan Türkmenistan (546), Suriye (499) ve Azerbaycan (324)’dan gelen uluslararası öğrenci sayılarının toplamına (1369) baktığımızda, bu toplam sayının SDÜ’de öğrenim gören uluslararası öğrenci sayısının (2201) yarısından daha fazlasını oluşturduğu dikkat çekmektedir. Bu durum, bazı nedenlere dayandırılabilir:

Genel bir çerçeveden bakıldığında ilk sıralarda Suriye ve Azerbaycan’ın yer almalarında Türkiye’ye komşu ülkeler olmaları ve Türkmenistan’ın Türk etnik

³⁰⁸ YÖK, Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, Öğrenci İstatistikleri, Uyuşma Göre Öğrenci Sayıları, <https://istatistik.yok.gov.tr/>, (21.03.2023).

³⁰⁹ SDÜ, Süleyman Demirel Üniversitesi İstatistikleri, <https://obs.sdu.edu.tr/Public/AnalizUluslararası.aspx>, (02.12.2021).

kökenli dost ülkeler arasında yer alması etkili olabilir. Daha özel nedenler açısından bakıldığında Güney Kafkasya ülkesi olan Azerbaycan ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri arasında yer alan Türkmenistan ile ortak dil, tarih ve kültürel bağlarının bulunması ile birlikte Türkiye'nin bu ülkelerle gelişmiş bir ilişki ve işbirliğine sahip olmasıdır.³¹⁰ Ayrıca, Bir Orta Doğu ülkesi olan Suriye kökenli öğrenci sayısının yüksek olmasının bir diğer özel nedeni, 2011 yılında Suriye'de başlayan iç savaş ile özellikle Türkiye'ye doğru zorunlu bir göç dalgasının yaşanmış olmasıdır. Bu kitlesel göç sonucunda 25 Ağustos 2022 tarihi itibarıyla mevcut geçici koruma altındaki kayıtlı Suriyeli sayısı, 3.654.257 olarak görülmektedir.³¹¹ TÜİK tarafından 31 Aralık 2021 tarihinde açıklanan Türkiye nüfusunun 84.680.273 olduğu göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye'de yaşayan geçici koruma kapsamındaki Suriyeli sayısının Türk nüfusuna oranı, ülke genelinde % 4 civarındadır.³¹²

2.4. Uluslararası Öğrencilerin Türkçeyi Kullanma Becerileri

Kendi ülkelerinden başka ülkelerde uzun süreli üniversite eğitimi alan uluslararası öğrencilerin o ülkelere ait dilleri öğrenmeleri gerekmektedir. Bunun en önemli nedeni, ülkenin anadilinde verilen dersleri anlama kapasitelerini artırmaktır. Bu amaçla Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında ve özel olarak SDÜ'de, uluslararası öğrencilerden Türkçe yeterlilik düzeylerini gösteren bir belge istenmektedir.

Türkçe yeterlilik belgesi almak isteyen uluslararası öğrenciler için Türkiye ve yurtdışında birçok merkezde düzenli olarak yılda üç kez TYS (Türkçe Yeterlik Sınavı) uygulanmaktadır. TYS, Türkiye'deki Yunus Emre Enstitüsü, yurt dışındaki Yunus Emre enstitüleri ve enstitü ile ortak çalışma yürüten kurum ve kuruluşlarda yapılmaktadır. Periyodik olarak yapılan sınavların dışında yurt dışındaki Yunus Emre enstitülerinin istekleri doğrultusunda ek sınavlar yapılabilmektedir.³¹³ Bu

³¹⁰ T.C. Dışişleri Bakanlığı, Dış Politika / Bölgeler, <https://www.mfa.gov.tr/sub.tr.mfa?03af1e06-bd93-40cb-ae4f-2c4ac27672e7>, (01.09.2022).

³¹¹ T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, İstatistikler, Geçici Koruma, Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler, <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>, (23.06.2023).

³¹² Mülteciler Derneği, Türkiye'deki Suriyeli Sayısı Ağustos 2022, <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>, (30.08.2022).

³¹³ Türkçe Yeterlik Sınavı, https://tys.yee.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=54&Itemid=513, (22.05.2023).

sınav, yılda en az iki kez olmak üzere SDÜTÖMER (Süleyman Demirel Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi) tarafından da yapılmaktadır.³¹⁴

Süleyman Demirel Üniversitesi bünyesinde öğrenim görmeye hak kazanan uluslararası öğrenciler, Türkçe düzeylerini gösteren bir belge ile kazandıkları bölüme kayıt başvurusu yapmaktadır. Bunun için YÖK tarafından kabul edilmiş, yükseköğretim kurumlarına bağlı Türkçe öğretim merkezlerinin verdiği Türkçe yeterlilik belgeleri kabul edilmektedir. Bu belgelerinde en az B1 düzeyi olmak üzere B2, C1 ve C2 düzeylerinde yeterli puana sahip olan öğrenciler, kazandıkları bölümlerinde öğrenimlerine başlamaktadır.³¹⁵

Türkçe yeterlilik düzeyleri A2 ve A1 olan öğrenciler, yeterlilik düzeylerini yükseltmeleri için ilgili yönetim kurulu kararı ile iki yıl izinli sayılmaktadır. Bu sürenin sonunda Türkçe dil seviyelerini en az B1 düzeyine çıkarmak koşuluyla bölümlerinde öğrenime başlayabilmektedir. Fakat önlisans öğrencileri, üçüncü yarıyıl başlangıcına kadar, lisans öğrencileri ise beşinci yarıyıl başlangıcına kadar Türkçe yeterlik düzeyini C1 seviyesine çıkarmak zorundadır. Bu süre sonunda Türkçe yeterlilik düzeyini C1 seviyesine getiremeyen öğrencilerin eğitim-öğretimleri durdurulup onlara bir yıl ek süre tanınmaktadır. Bu süre sonunda sadece C1 düzeyine gelen öğrencilerin eğitim-öğretimleri devam etmektedir.³¹⁶

Diğer taraftan, sınavdan B1 ve B2 düzeyinde puan alan lisans öğrencileri de beşinci yarıyıl başlangıcına kadar ve önlisans eğitimi alanlar üçüncü yarıyıl başlangıcına kadar Türkçe yeterlik düzeyini C1 seviyesine çıkarmak zorundadır. Bu süre sonunda Türkçe yeterlilik düzeyini C1 seviyesine getiremeyen öğrenciler, eğitim-öğretime devam edemezler. Bunun için bu öğrencilere bir yıl süre

³¹⁴ SDÜ, Önlisans-Lisans Uluslararası Öğrenci Yönergesi, İkinci Bölüm, Türkçe Yeterlilik Düzeyleri, Madde 13, <https://oidb.sdu.edu.tr/assets/uploads/sites/73/files/onlisan-lisans-uluslararasi-ogrenci-yonergesi.pdf>, (10.04.2022).

³¹⁵ SDÜ, Önlisans-Lisans Uluslararası Öğrenci Yönergesi, İkinci Bölüm, Türkçe Yeterlilik Düzeyleri, Madde 13, <https://oidb.sdu.edu.tr/assets/uploads/sites/73/files/onlisan-lisans-uluslararasi-ogrenci-yonergesi.pdf>, (10.04.2022).

³¹⁶ SDÜ, Önlisans-Lisans Uluslararası Öğrenci Yönergesi, İkinci Bölüm, Türkçe Yeterlilik Düzeyleri, Madde 13, <https://oidb.sdu.edu.tr/assets/uploads/sites/73/files/onlisan-lisans-uluslararasi-ogrenci-yonergesi.pdf>, (10.04.2022).

tanınmaktadır. Bu süre sonunda şartı sağlayamayan öğrencinin üniversite ile ilişkisi kesilmektedir.³¹⁷

Türkçe düzeyi yeterli olmayan uluslararası öğrencilere belli bir ücret karşılığında SDÜTÖMER’de Türkçe eğitimi verilmektedir. Fakat Türkiye Bursları programı aracılığıyla Türkiye’de yükseköğrenim görmeye hak kazanan uluslararası öğrencilere bir yıl süre ile ücretsiz olarak Türkçe hazırlık eğitimi fırsatı sunulmaktadır.³¹⁸ Bu durum, öğrencilerin Türkiye Bursları programı ile SDÜ’ye gelme taleplerine ivme kazandırmaktadır. Ayrıca, SDÜ’de Türkçe konuşma becerilerini geliştirmek isteyen uluslararası öğrencilere yönelik olarak Uluslararası İlişkiler Koordinatörlüğü’ne bağlı olan Uluslararası Öğrenci Ofisi tarafından Türkçe Konuşma Kulübü kurulmuştur. Türkçe konuşma becerilerini geliştirmek isteyen uluslararası öğrenciler, her hafta bu kulüpte düzenlenen konuşma etkinliğine katılmaktadır.³¹⁹ Bu etkinlik sayesinde öğrenciler, Türk öğrenciler ve farklı ülkelerden gelen öğrenciler ile bir araya gelerek yüz yüze Türkçe sözlü iletişim kurmaktadır.

³¹⁷ SDÜ, Önlisans-Lisans Uluslararası Öğrenci Yönergesi, İkinci Bölüm, Türkçe Yeterlilik Düzeyleri, Madde 13, <https://oidb.sdu.edu.tr/assets/uploads/sites/73/files/onlisan-lisans-uluslararasi-ogrenci-yonergesi.pdf>, (10.04.2022).

³¹⁸ Türkiye Bursları, Türkçe Eğitimi, Mevcut Öğrenciler, <https://turkiyeburslari.gov.tr/tr/sayfa/mevcut-ogrenciler/turkce-egitimi>, (23.08.2022).

³¹⁹ SDÜ, Sağlık Kültür Spor Daire Başkanlığı, Konuşma Kulübü, <https://sksdb.sdu.edu.tr/tr/haber/turkce-konusma-kulubu-37773h.html>, (01.11.2022).

3. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLAR

Bu bölümde yapılan anket uygulaması sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda örneklem grubunu oluşturan uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışı ölçeği maddelerine verilen yanıtların analizi, Türk toplumunun yaşam tarzına bakışı anketi fark testleri ve genel bir değerlendirme ile denencelerin desteklenme veya desteklenmeme durumlarına yer verilecektir.

1. ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN TÜRK TOPLUMUNUN YAŞAM TARZINA BAKIŞI ÖLÇEĞİ MADDELERİNE VERİLEN YANITLARIN ANALİZİ

Aşağıdaki tabloda (Tablo 18.) uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışı ölçeği yüzde ve frekans analiz bulguları gösterilmektedir.

Tablo 18. Katılımcıların Verdikleri Yanıtların Yüzde ve Frekans Dağılımları

	Ölçek İfadeleri	1	2	3	4	5
S1	Türk eğitim sistemi, öğrencilerde öğrenme isteği uyandırmaktadır.	8 %2,6	36 %11,9	81 %26,7	133 %43,9	45 %14,9
S2	Türk eğitim sistemi, uluslararası öğrenciler için uygundur.	7 %2,3	26 %8,6	56 %18,5	107 %35,3	107 %35,3
S3	Türk eğitim sistemi, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini özgürce paylaşabilecekleri bir ortam sunmaktadır.	7 %2,3	21 %6,9	88 %29,0	110 %36,3	77 %25,4
S4	Türk eğitim sisteminde nitelikli öğretmenler görev yapmaktadır.	13 %4,3	27 %8,9	85 %28,1	118 %38,9	60 %19,8
S5	Türkiye’de halk, siyasi otoriteye (devlet yöneticilerine) saygı göstermektedir.	30 %9,9	51 %16,8	59 %19,5	105 %34,7	58 %19,1
S6	Türk halkı, İslam ahlakına (terbiyeli olma, alçakgönüllülük, cömertlik, kibirlenmeme vb.) uygun yaşamaktadır.	13 %4,3	37 %12,2	97 %32,0	115 %38,0	41 %13,5
S7	Türkiye’de insanlar, dini konularda dini kurumlara (Diyanet İşleri Başkanlığı, İl Müftülükleri vb.) güven duymaktadır.	17 %5,6	24 %7,9	83 %27,4	123 %40,6	56 %18,5
S8	Türkiye’de muhalefet partilerinin (devleti	31	76	82	81	33

	yönetmekte olan bir siyasi parti ya da partilerin dışında olan partilerin) devlet yönetimine olumlu katkıları vardır.	%10,2	%25,1	%27,1	%26,7	%10,9
S9	Türk insanı, sık sık dua etmektedir	23 %7,6	34 %11,2	94 %31,0	96 %31,7	56 %18,5
S10	Türk toplumu günah işlemekten kaçınmaktadır.	24 %7,9	39 %12,9	75 %24,8	127 %41,9	38 %12,5
S11	Türk halkı, ibadetlerini (namaz, oruç vb.) düzenli olarak yerine getirmektedir.	42 %13,9	84 %27,7	102 %33,7	59 %19,5	16 %5,3
S12	Türkiye’de insanlar, farklı İslam mezheplerine (Hanefi, Şafi, Maliki, Hanbeli, Caferi, Alevi mezhepleri vb.) saygı duymaktadır.	7 %2,3	25 %8,3	80 %26,4	127 %41,9	64 %21,1
S13	Türk aileler, hayvan haklarına saygılıdır.	11 %3,6	28 %9,2	118 %38,9	96 %31,7	50 %16,5
S14	Türkiye’deki eğitim sisteminde ayrımcılık (ırk, renk, etnik köken, dil, din ve inanç ayrımı vb.) yoktur.	19 %6,3	40 %13,2	97 %32,0	113 %37,3	34 %11,2
S15	Türk aileler, kadın-erkek eşitliğini benimsemektedir.	22 %7,3	23 %7,6	155 %51,2	73 %24,1	30 %9,9
S16	Türk insanı, kaliteli ürünler satın almaktadır.	12 %4,0	26 %8,6	85 %28,1	121 %39,9	59 %19,5
S17	Türk halkı, üniversite eğitimi almanın gerekliliğine inanmaktadır.	15 %5,0	33 %10,9	89 %29,4	122 %40,3	44 %14,5
S18	Türkiye’deki eğitim kurumlarında yabancı dil öğretimine gerekli önem verilmektedir.	8 %2,6	44 %14,5	101 %33,3	111 %36,6	39 %12,9
S19	Türk insanı, misafirperverdir.	39 %12,9	55 %18,2	66 %21,8	88 %29,0	55 %18,2
S20	Türk halkı, dindar olmayan (dinin emir ve yasaklarına uymayan) insanlara karşı hoşgörülüdür.	4 %1,3	17 %5,6	86 %28,4	105 %34,7	91 %30,0
S21	Türk halkı, boş zamanlarında alışveriş yapmaktan hoşlanmaktadır.	9 %3,0	8 %2,6	47 %15,5	86 %28,4	153 %50,5
S22	Türk insanı, ev ziyaretlerine (akraba ve arkadaş ziyaretleri) çok zaman ayırmaktadır.	10 %3,3	12 %4,0	55 %18,2	92 %30,4	134 %44,2

Yukarıdaki tabloda (Tablo 18.), 1. Kesinlikle katılmıyorum, 2. Katılmıyorum, 3. Kararsızım, 4. Katılıyorum ve 5. Kesinlikle katılıyorum seçeneklerine göre katılımcıların verdikleri cevapların frekans dağılımları diğer bir ifadeyle 303 katılımcının araştırma sorularına verdikleri yanıtların sayıları ve yüzde dağılımları belirtilmektedir. Bu doğrultuda katılımcıların sorulara dengeli bir şekilde cevap verdikleri görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda (Tablo 19.) katılımcıların verdikleri yanıtların ortalama ve standart sapmaları gösterilmektedir.

Tablo 19. Katılımcıların Verdikleri Yanıtların Ortalama ve Standart Sapmaları

	Ölçek İfadeleri	Ortalama	Standart Sapma
S1	Türk eğitim sistemi, öğrencilerde öğrenme isteği uyandırmaktadır.	3,56	0,971
S2	Türk eğitim sistemi, uluslararası öğrenciler için uygundur.	3,93	1,043
S3	Türk eğitim sistemi, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini özgürce paylaşabilecekleri bir ortam sunmaktadır.	3,76	0,987
S4	Türk eğitim sisteminde nitelikli öğretmenler görev yapmaktadır.	3,61	1,036
S5	Türkiye’de halk, siyasi otoriteye (devlet yöneticilerine) saygı göstermektedir.	3,36	1,245
S6	Türk halkı, İslam ahlakına (terbiyeli olma, alçakgönüllülük, cömertlik, kibirlenmeme vb.) uygun yaşamaktadır.	3,44	1,011
S7	Türkiye’de insanlar, dini konularda dini kurumlara (Diyanet İşleri Başkanlığı, İl Müftülükleri vb.) güven duymaktadır.	3,58	1,054
S8	Türkiye’de muhalefet partilerinin (devleti yönetmekte olan bir siyasi parti ya da partilerin dışında olan partilerin) devlet yönetimine olumlu katkıları vardır.	3,03	1,169
S9	Türk insanı, sık sık dua etmektedir	3,42	1,139
S10	Türk toplumu günah işlemekten kaçınmaktadır.	3,38	1,106
S11	Türk halkı, ibadetlerini (namaz, oruç vb.) düzenli olarak yerine getirmektedir.	2,75	1,085
S12	Türkiye’de insanlar, farklı İslam mezheplerine (Hanefi, Şafi, Maliki, Hanbeli, Caferi, Alevi mezhepleri vb.) saygı duymaktadır.	3,71	0,966
S13	Türk aileler, hayvan haklarına saygılıdır.	3,48	0,993
S14	Türkiye’deki eğitim sisteminde ayrımcılık (ırk, renk, etnik köken, dil, din ve inanç ayrımı vb.) yoktur.	3,34	1,045
S15	Türk aileler, kadın-erkek eşitliğini benimsemektedir.	3,22	0,979
S16	Türk insanı, kaliteli ürünler satın almaktadır.	3,62	1,018
S17	Türk halkı, üniversite eğitimi almanın gerekliliğine inanmaktadır.	3,49	1,029
S18	Türkiye’deki eğitim kurumlarında yabancı dil öğretilmesine gerekli önem verilmektedir.	3,43	0,977
S19	Türk insanı, misafirperverdir.	3,86	0,955
S20	Türk halkı, dindar olmayan (dinin emir ve yasaklarına uymayan) insanlara karşı hoşgörülüdür.	4,21	0,997
S21	Türk halkı, boş zamanlarında alışveriş yapmaktan hoşlanmaktadır.	4,08	1,037
S22	Türk insanı, ev ziyaretlerine (akraba ve arkadaş ziyaretleri) çok zaman ayırmaktadır.	3,21	1,293

Tüm maddelerin ortalama ve standart sapmaları yukarıdaki tabloda verilmiştir. Tablo 19.’a göre, uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışı maddelerinden en yüksek ortalamaya sahip olan ilk üç ifade “Türk halkı, dindar olmayan (dinin emir ve yasaklarına uymayan) insanlara karşı hoşgörülüdür”, “Türk halkı, boş zamanlarında alışveriş yapmaktan hoşlanmaktadır”

ve “Türk eğitim sistemi, uluslararası öğrenciler için uygundur” olarak belirlenmiştir. Ölçekteki tek bir madde (S11) haricindeki diğer tüm maddelerin ortalama değerlerinin 3’ün üzerinde olduğu saptanmıştır. Bu sonuç katılımcıların uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışı ölçeğine katıldıkları ve yüksek katılım yargısında olduklarını göstermektedir.

2. ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN TÜRK TOPLUMUNUN YAŞAM TARZINA BAKIŞI ÖLÇEĞİ FARK TESTLERİ

Araştırmanın bağımsız değişkenlerine göre uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışı alt başlıklar halinde analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir.

2.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi

Araştırmada ilk olarak cinsiyet değişkenine göre analiz yapılmıştır. Analiz kapsamında bağımsız t-testi analizi uygulanmıştır. Bağımsız örneklemler kapsamında yapılan t-testi, araştırmalarda birbirinden bağımsız örneklem veya grupların bağımlı başka bir değişken dikkate alınarak ortalamalarının hesaplanması suretiyle karşılaştırılma yapılması ve elde edilen ortalamaların kendi aralarında istatistiki yönden anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmakla birlikte bu analizin yapılması için en az iki grubun bulunması ve yalnızca bir olayın incelenmesi gerekmektedir.³²⁰ Bağımsız t-testi sonuçları Tablo 20.’de belirtilmektedir.

³²⁰ Tutar - Erdem, *Örnekleriyle Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve SPSS Uygulamaları*, s. 498.

Tablo 20. Cinsiyete göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışı Değerlendirilmesi (Bağımsız Örneklem T-Testi)

	p	t	df	Ortalamadaki Fark	Standart Hata Farkı
Yaşam Tarzına Bakış	,308	-,212	301	-,01467	,06930
		-,217	268,972	-,01467	,06763

Tablo 21. Cinsiyete göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışı Değerlendirilmesi (Niteleyici İstatistikler)

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata Farkı
Uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışı	Kadın	118	3,5131	,54824	,05047
	Erkek	185	3,5278	,61230	,04502

Cinsiyet farklılıklarına göre uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışının ele alındığı Tablo 20.'de $p=0,308>0,05$ formülü elde edilmiştir. $p>0,05$ olduğu için gruplar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Bu bulguda p değerinin 0,05 değerinden büyük olduğu için cinsiyet farklılıklarına göre uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışı anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılarak H1 denencesinin desteklenmediği belirlenmiştir.

Tablo 21.'deki ortalama değerlere bakıldığı zaman kadın ve erkeklerin benzer oranda algıya sahip oldukları görülmektedir. Bu sonuca göre uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışı cinsiyete göre istatistiki yönden anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Kadın ve erkeklerin benzer algıya sahip olma durumu, içinde yaşadığımız bilgi ve ileri teknoloji çağında kadın ve erkek eşitliğinin vurgulanması ve eşit fırsatların sunulması ile internet ve diğer iletişim araçları yoluyla Türkiye'yi tanımlarında benzer oranda erişim fırsatlarının bulunması ile açıklanabilir. Sağır tarafından yapılan benzer bir araştırmada Türkiye'de yaşayan yabancı öğrencilerin kültürleşme, olumlu dini başa çıkma, dini çatışma ve yaşam memnuniyeti düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.³²¹ Benzer şekilde, Aliyev ve Öğülmüş tarafından yabancı uyruklu

³²¹ Zeynep Sağır, "Kültürleşme, Dini Başa Çıkma ve Yaşam Memnuniyeti: Türkiye'de Yaşayan Yabancı Öğrenciler Üzerine Nicel Bir Araştırma", *Kilitbahir*, S. 17, 2020, s. 19.

öğrencilerin kültürlenme düzeylerinin incelendiği araştırmada kültürlenme puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı ve kültürlenmenin cinsiyet değişkeninden etkilenmediği sonucuna ulaşılmıştır.³²² Fakat Özçetin'in yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin sosyal uyumlarını etkileyen etmenler üzerine yaptığı araştırmada cinsiyet değişkenine bağlı olarak yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarında anlamlı bir farkın bulunduğu ve kız öğrencilerin sosyal uyumlarının erkek öğrencilere oranla daha yüksek olduğunu saptanmıştır.³²³

2.2. Yaş Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında ilgili ölçeğin yaş değişkenine göre farklılığını test edebilmek amacıyla ANOVA uygulanmıştır. Muhtemel araştırma gruplarının birbirinden bağımsız olması ve grupların ölçümlerinin eşit aralıklı olması durumlarında iki gruptaki verilerin istatistiki yönden anlamlı bir farkının bulunup bulunmaması ANOVA testinin yapılabilmesi ile mümkün olmaktadır.³²⁴ Bu nedenle araştırma değişkenlerine ANOVA uygulanmıştır. ANOVA'da önce tanımlayıcı istatistiklere yer verilmiştir (Tablo 22.)

Tablo 22. Yaşa Göre Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Tanımlayıcı İstatistik)

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	Minimum	Maksimum
17-22 yaş	191	3,5126	,60667	,04390	1,55	5,00
23-30 yaş	104	3,5345	,55063	,05399	1,95	5,00
31-40 yaş	7	3,5455	,68935	,26055	2,64	4,73
41 yaş ve üzeri	1	3,8636			3,86	3,86
Toplam	303	3,5221	,58730	,03374	1,55	5,00

³²² Ramin Aliyev - Selahiddin Ögülmüş, "Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Kültürlenme Düzeylerinin İncelenmesi", *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2016, C. 4. S. 1, s. 113, ss. 89-124, doi:10.18506/anemon.20532.

³²³ Seçkin Özçetin, "Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler", *Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2013, s. 98-99.

³²⁴ Tutar - Erdem, *Örnekleriyle Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve SPSS Uygulamaları*, s. 486.

Tablo 23. Yaşa Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (ANOVA Testi)

	Kareler Toplamı	df	Kare Ortalama	F	p
Gruplar Arası	,160	2	,080	,231	,794
Gruplar İçi	104,004	300	,347		
Toplam	104,165	302			

Tablo 23.'e göre, $F(2,300) = 0,231$; $p = 0,794 > 0,05$ bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulguya göre p değeri olan 0,794 değerinin 0,05'ten yüksek olması nedeniyle yaş kriterinin uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışına göre istatistiki yönden anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. H2 denencesi desteklenmemiştir. Benzer şekilde, Özçetin'in çalışmasında yaş değişkenine göre yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarında genel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.³²⁵ Ayrıca, Türk Cumhuriyetleri'nden gelen yükseköğretim öğrencilerinin uyum düzeylerini inceleyen Allaberdiyev'in araştırmasında, öğrencilerin yaşlarına göre uyum düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir.³²⁶

Kuşak teorisine göre doğum yılları itibariyle aynı kuşaktaki bireyler benzer özellikler taşımaktadır.³²⁷ Böylece, araştırmaya katılan 17-41 yaş aralığındaki uluslararası öğrencilerin arka arkaya gelen Y ve Z kuşaklarından bireyler olmaları, gerek okul dışı sosyal yaşamlarında gerekse ortak eğitim-öğretim ortamlarında birbirleri ile olan etkileşimleri benzer görüşlere sahip olmalarını beraberinde getirebilir.

2.3. Eğitim Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında öğrencilerin devam ettikleri eğitim durumlarına göre farklılığın olup olmadığını belirlemek amacıyla ANOVA testi uygulanmıştır.

³²⁵ Seçkin Özçetin, "Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler", *Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2013, s. 102.

³²⁶ Perman Allaberdiyev, "Türk Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye Yüksek Öğrenim Görmeye Gelen Öğrencilerin Uyum Düzeylerinin İncelenmesi", *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2007, s. 35.

³²⁷ Bahattin Aka, "Bebek Patlaması, X ve Y Kuşağı Yöneticilerin Örgütsel Bağlılık Düzeylerinin Kamu Ve Özel Sektör Farklılıklarına Göre İncelenmesi: Bir Araştırma", *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 2018, C. 9, S. 20, s. 120.

Tablo 24. Eğitim Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Tanımlayıcı İstatistik)

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	Minimum	Maksimum
Önlisans	5	2,9182	1,02065	,45645	1,55	4,36
Lisans*	171	3,4460	,56633	,04331	1,91	4,77
Yüksek Lisans	19	3,5622	,69750	,16002	2,27	5,00
Doktora*	6	3,6061	,71851	,29333	2,41	4,59
SDÜTÖMER	79	3,6617	,53919	,06066	1,95	4,95
Türkçe Eğitimi						
Yabancı Dil	23	3,6838	,54070	,11274	2,73	5,00
Hazırlık Eğitimi (İngilizce / Arapça)						
Toplam	303	3,5221	,58730	,03374	1,55	5,00

Tablo 25. Eğitim Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (ANOVA)

	Kareler Toplamı	df	Kare Ortalama	F	p
Gruplar Arası	5,026	5	1,005	3,011	,011
Gruplar İçi	99,138	297	,334		
Toplam	104,165	302			

Yukarıdaki tablo (Tablo 25.) incelendiğinde uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışı ile eğitim durumu arasındaki farkın olup olmadığına yönelik analizde $F(5,297) = 3,011$; $p = 0,011 < 0,05$ formülü elde edilmiş olup p değeri olan 0,011'in 0,05'ten düşük olması nedeniyle ($p = 0,011 < 0,05$) eğitim durumuna göre uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışında istatistiki olarak anlamlı bir farkın olduğu söylenebilir. H3 denencesi desteklenmiştir. İstatistiki yönden oluşan bu farklılık, öğrencilerin bölümlerinde geçirdikleri zaman, bölümlerindeki akademik ve idari personellerin onlara yönelik yaklaşımları ve sınıflarındaki yerli öğrenciler ile olan iletişim düzeylerinden kaynaklanabilir. Benzer olarak Almukdad'ın araştırmasında elde ettiği bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeylerine ilişkin

görüşleri öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.³²⁸ Farklı olarak Eynullayeva, Gökalp ve Hatunoğlu tarafından yapılan çalışma sonucunda Türkiye’de yaşayan uluslararası öğrencilerin kültürel uyumları eğitim düzeylerine göre farklılık göstermemektedir.³²⁹

Araştırmada bağımsız t-testi analizi sonucunda gruplar arası anlamlı bir farklılık belirlendikten sonra gruplar arası hangi düzeyin farklılaştığını belirlemek amacıyla Tukey HSD testi uygulanır.³³⁰ Bu doğrultuda hangi eğitim düzeyinin farklılaştığını belirlemek amacıyla Tukey HSD testleri uygulanmış olup sonuçlar Tablo 26.’da belirtilmektedir.

Tablo 26. Eğitim Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Tanımlayıcı İstatistik)

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	Minimum	Maksimum	Farklılaşma
Önlisans	77	3,6907	,57939	,06603	1,91	4,95	-
Lisans*	44	3,4607	,56285	,08485	1,95	4,50	8,04352*
Yüksek Lisans	42	3,5444	,52632	,08121	2,45	5,00	-
Doktora*	44	3,4132	,67033	,10106	1,55	4,73	8,04352*
SDÜTÖMER Türkçe Eğitimi	39	3,5618	,46897	,07510	2,68	4,64	-
Yabancı Dil Hazırlık Eğitimi (İngilizce / Arapça)	57	3,3820	,62560	,08286	2,27	5,00	-
Toplam	303	3,5221	,58730	,03374	1,55	5,00	

Tablo 24. ve Tablo 26.’da görüleceği üzere lisans eğitimi gören öğrenciler ile doktora eğitimi gören öğrenciler arasında % 8’lik bir farklılaşma bulunmaktadır.

³²⁸ Mustafa Almukdad, “Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şoku, Öz-Yeterlik, Yaşam Doyumu ve Uyum Stratejileri: Bir Karma Yöntem Araştırması”, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Antalya, 2020, s. 101.

³²⁹ Eynullayeva - Gökalp - Hatunoğlu, “Investigation of the Turkish Cultural Adaptation of International Students Living in Turkey”, s. 163.

³³⁰ Tutar - Erdem, *Örnekleriyle Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve SPSS Uygulamaları*, s. 482.

Tablo 27. Eğitim Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Çapraz Karşılaştırma)

Önlisans	(J) Tercih Etme Sebebi	Ortalama Farkı (I-J)	Ortalama Hata	Önem
Önlisans	Lisans	-,52786	,26213	,2240
	Yüksek Lisans	-,64402	,29039	,1890
	Doktora	-,68788	,34985	,3156
	SDÜTÖMER Türkçe Eğitimi	-,74350	,26643	,0207
	Yabancı Dil Hazırlık Eğitimi (İngilizce / Arapça)	-,76561	,28508	,0521
Lisans	Önlisans	,52786	,26213	1,2798
	Yüksek Lisans	-,11616	,13972	,2846
	Doktora	8,04352*	2,72523	,017
	SDÜTÖMER Türkçe Eğitimi	-,21564	,07860	,0098
	Yabancı Dil Hazırlık Eğitimi (İngilizce / Arapça)	-,23776	,12832	,1303
Yüksek Lisans	Önlisans	,64402	,29039	1,4770
	Lisans	,11616	,13972	,5169
	Doktora	-,04386	,27056	,7322
	SDÜTÖMER Türkçe Eğitimi	-,09948	,14763	,3240
	Yabancı Dil Hazırlık Eğitimi (İngilizce / Arapça)	-,12159	,17911	,3922
Doktora	Önlisans	,68788	,34985	1,6914
	Lisans	8,04352*	2,72523	,017
	Yüksek Lisans	,04386	,27056	,8199
	SDÜTÖMER Türkçe Eğitimi	-,05562	,24466	,6462
	Yabancı Dil Hazırlık Eğitimi (İngilizce / Arapça)	-,07773	,26485	,6820
SDÜTÖMER Türkçe Eğitimi	Önlisans	,74350	,26643	1,5077
	Lisans	,21564	,07860	,4411
	Yüksek Lisans	,09948	,14763	,5229
	Doktora	,05562	,24466	,7574
	Yabancı Dil Hazırlık Eğitimi (İngilizce / Arapça)	-,02211	,13689	,3705
Yabancı Dil Hazırlık Eğitimi (İngilizce / Arapça)	Önlisans	,76561	,28508	1,5834
	Lisans	,23776	,12832	,6058
	Yüksek Lisans	,12159	,17911	,6354
	Doktora	,07773	,26485	,8374
	SDÜTÖMER Türkçe Eğitimi	,02211	,13689	,4148

Tablo 27.'ye göre Tukey HSD analizi sonucunda gruplar arası farklılık belirlenmiş olup lisans bölümlerinde okuyan uluslararası öğrencilerin doktora eğitimi alan uluslararası öğrencilere göre Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik bakışlarının farklılaştığı belirlenmiştir. Bu sonuca göre doktora öğrenimi gören öğrencilerin memnuniyet algılarının geliştirilmesine yönelik daha fazla çaba

gösterilebilir. Bu sonuçtan farklı olarak, Almukdad'ın çalışmasında sosyo-kültürel süreçlere uyuma ilişkin gruplar arasında gözlenen anlamlı farka dair yapılan analiz ile doktora öğrencilerinin sosyo-kültürel süreçlere uyuma ilişkin puanlarının yüksek lisans öğrencilerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.³³¹

2.4. Türkiye’de Bulunma Düzeyi Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında Türkiye’de bulunma durumuna göre farklılığın olup olmadığını belirlemek amacıyla ANOVA testi uygulanmıştır.

Tablo 28. Türkiye’de Bulunma Düzeyi Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (ANOVA Tablosu)

	Kareler Toplamı	df	Kare Ortalama	F	p
Gruplar Arası	4,077	5	,815	2,419	,036
Gruplar İçi	100,088	297	,337		
Toplam	104,165	302			

Yukarıdaki tablo (Tablo 28.) incelendiğinde Türkiye’de bulunma düzeyi değişkenine göre uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışı için aşağıdaki sonuç belirlenmiştir;

$$F(5,297) = 2,419; p = 0,036 < 0,05$$

Bu sonuca göre p (0,036) değeri 0,05’ten düşük olması nedeniyle Türkiye’de bulunma düzeyi değişkenine göre uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışında anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. H4 denencesi desteklenmiştir. Bu aşamadan sonra Tukey HSD analizi uygulanmıştır. Analiz sonucu Tablo 29.’da belirtilmektedir.

³³¹ Mustafa Almukdad, “Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şoku, Öz-Yeterlik, Yaşam Doyumu Ve Uyum Stratejileri: Bir Karma Yöntem Araştırması”, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Antalya, 2020, s. 102.

Tablo 29. Türkiye’de Bulunma Düzeyine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Çapraz Karşılaştırma Tablosu)

Bulunma	(J) Bulunma	Ortalama Farkı (I-J)	Ortalama Hata	Önem
0-1 yıl	2-3 yıl	,22993	,10971	,292
	4-5 yıl	,14630	,11136	,777
	6-7 yıl	,27745	,10971	,119
	8-9 yıl	,12890	,11409	,869
	10 yıl ve üstü	,30870*	,10143	,030
2-3 yıl	0-1 yıl	-,22993	,10971	,292
	4-5 yıl	-,08363	,12523	,985
	6-7 yıl	,04752	,12377	,999
	8-9 yıl	-,10103	,12767	,969
	10 yıl ve üstü	,07877	,11650	,984
4-5 yıl	0-1 yıl	-,14630	,11136	,777
	2-3 yıl	,08363	,12523	,985
	6-7 yıl	,13115	,12523	,901
	8-9 yıl	-,01740	,12909	1,000
	10 yıl ve üstü	,16239	,11805	,742
6-7 yıl	0-1 yıl	-,27745	,10971	,119
	2-3 yıl	-,04752	,12377	,999
	4-5 yıl	-,13115	,12523	,901
	8-9 yıl	-,14855	,12767	,854
	10 yıl ve üstü	,03125	,11650	1,000
8-9	0-1 yıl	-,12890	,11409	,869
	2-3 yıl	,10103	,12767	,969
	4-5	,01740	,12909	1,000
	6-7	,14855	,12767	,854
	10 yıl ve üstü	,17979	,12064	,671
10 yıl ve üstü	0-1	-,30870*	,10143	,030
	2-3	-,07877	,11650	,984
	4-5	-,16239	,11805	,742
	6-7	-,03125	,11650	1,000
	8-9	-,17979	,12064	,671

Tablo 29. incelendiğinde, araştırma kapsamında Tukey HSD analizi sonucunda 10 yıl ve üzeri Türkiye’de bulunan öğrencilerin 0-1 yıl Türkiye’de bulunanlara göre tutumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, uluslararası öğrencilerin Türkiye’de bulunma süreleri arttıkça Türk kültürüne ait özellikleri daha yakından tanıma fırsatına sahip oldukları ve giderek daha çok karşılaştıkları Türk halkına karşı yakınlık duygularının artışından kaynaklanabilir. Benzer şekilde, Ünal tarafından Almanya ve Avusturya’dan Türkiye’ye gelen yabancı uyruklu Erasmus öğrencilerinin Türk insanı ve kültürüne yönelik izlenimleri ve görüşlerinin analiz edildiğinde araştırma sonucunda yabancıların Türkiye kalışı

sırasında yaşadıkları deneyimlerin, kültürlerarası etkileşim ve öğrenme açısından yabancılar üzerinde etkili olduğu görülmüştür.³³² Fakat Özçetin tarafından yapılan araştırmada yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’de kaldıkları süreye göre sosyal uyumlarında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.³³³ Annaberdiyev’in çalışmasında elde edilen bulgular da Türk Cumhuriyetleri öğrencilerinin psikolojik yardım arama tutumları, psikolojik ihtiyaçları ve psikolojik uyumlarının Türkiye’de bulundukları süreye göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığını göstermektedir.³³⁴

2.5. Süleyman Demirel Üniversitesi’nden Genel Memnuniyet Düzeyi Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında Süleyman Demirel Üniversitesi’nden genel memnuniyet düzeyine göre farklılığın olup olmadığını belirlemek amacıyla ANOVA testi uygulanmıştır.

Tablo 30. Süleyman Demirel Üniversitesi’nden Genel Memnuniyet Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Tanımlayıcı İstatistik)

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	Minimum	Maksimum
Çok Memnunum	81	3,4664	,48531	,03617	2,55	5,00
Memnunum	180	3,0744	,52332	,09110	1,95	4,73
Az Memnunum	33	2,5909	,39452	,19726	1,91	4,36
Memnun Değilim	4	2,9182	,79083	,35367	2,09	3,05
Hiç Memnun Değilim	5	3,5221	,58730	,03374	1,55	3,59
Toplam	303	3,4664	,48531	,03617	1,55	5,00

³³² Dalım Çiğdem Ünal, “Türk İnsanı Ve Kültürünü Tanımak: Almanca Erasmus Deneyim Raporlarında Kültürlerarası Etkileşimin İncelenmesi”, *Bilig*, 2018, S. 87, s. 18.

³³³ Seçkin Özçetin, “Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler”, *Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2013, s. 123.

³³⁴ Didar Annaberdiyev, “Türkiye’de Eğitim Gören Türk Cumhuriyetleri ve Türk Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Yardım Arama Tutumları, Psikolojik İhtiyaçları ve Psikolojik Uyumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” *Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2006, s.126-127.

Tablo 31. Süleyman Demirel Üniversitesi'nden Genel Memnuniyet Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (ANOVA Tablosu)

	Kareler Toplamı	df	Kare Ortalama	F	p
Gruplar Arası	24,737	4	6,184	23,202	,000
Gruplar İçi	79,428	298	,267		
Toplam	104,165	302			

Yukarıdaki tablo (Tablo 31.) incelendiğinde Süleyman Demirel Üniversitesi'nden genel memnuniyet durumuna göre uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışı incelenmektedir. Analiz sonucunda aşağıdaki sonuç elde edilmiştir;

$$F(4,2980) = 23,202; p = 0,000 < 0,05$$

Bu sonuca göre $p=0,000$ değeri $0,05$ 'ten düşük olması nedeniyle Süleyman Demirel Üniversitesi'nden genel memnuniyet durumuna göre uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışı anlamlı bir farklılık göstermektedir. H_5 denencesi desteklenmiştir. Benzer şekilde, İşlek ve Öztürk'ün yaptıkları araştırma sonuçlarına göre, uluslararası değişim öğrencilerinin uyumlarının memnuniyet ve tavsiye etme ile ve memnuniyetin ise tavsiye etme ile istatistiki olarak anlamlı bir pozitif yönlü ilişkisi bulunmaktadır. Bu durumda, uyum düzeyleri yüksek olan öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin daha yüksek olduğu ve ayrıca daha memnun olan öğrencilerin daha fazla tavsiye etme davranışı gösterdiği yönünde bir değerlendirme yapılabilir.³³⁵ Ayrıca, Şahin ve Demirtaş'ın araştırmasında, çalışmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin % 66'sının Türkiye ve özellikle İnönü Üniversitesi'nde verilen eğitimi kaliteli ve yeterli bulduğu ve bu durumun Türkiye'yi tercih etme nedenleri ile tutarlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.³³⁶

Tablo 30.'da katılımcıların Süleyman Demirel Üniversitesi'nden genel olarak memnun oldukları belirlenmiştir. Bu bulguya göre, genel olarak SDÜ'den memnun

³³⁵ Mahmut Sami İşlek - Elif Öztürk, "Uluslararası Değişim Öğrencilerinin Memnuniyet ve Uyumunun Tavsiye Etme Niyeti Üzerine Etkisi: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Örneği", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2021, C. 16, S. 1, s. 102.

³³⁶ Münir Şahin - Hasan Demirtaş, "Üniversitelerde Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeyleri, Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri", *Milli Eğitim Dergisi*, C. 44, S. 204, 2014, ss. 88-113, s. 105

olan uluslararası öğrencilerin söz konusu üniversiteyi uluslararası öğrenci adaylarına tavsiye etmeleri beklenen bir durumdur.

Hangi memnuniyet düzeyi grubunun farklılaştığını belirlemek amacıyla Tukey HSD testi uygulanmış olup sonuçlar Tablo 32.'de belirtilmektedir.

Tablo 32. Süleyman Demirel Üniversitesi'nden Genel Memnuniyet Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Çapraz Karşılaştırma Tablosu)

(I) Tercih Etme Sebebi	(J) Tercih Etme Sebebi	Ortalama Farkı (I-J)	Ortalama Hata	Önem
Çok Memnunum	Memnunum	,44492*	,06907	,000
	Az Memnunum	,83696*	,10662	,000
	Memnun Değilim	1,32043*	,26443	,000
	Hiç Memnun Değilim	,99315*	,23790	,000
Memnunum	Çok Memnunum	-,44492*	,06907	,000
	Az Memnunum	,39203*	,09776	,001
	Memnun Değilim	,87551	,26099	,008
	Hiç Memnun Değilim	,54823	,23407	,135
Az Memnunum	Çok Memnunum	-,83696*	,10662	,000
	Memnunum	-,39203*	,09776	,001
	Memnun Değilim	,48347	,27333	,394
	Hiç Memnun Değilim	,15620	,24776	,970
Memnun Değilim	Çok Memnunum	-1,32043*	,26443	,000
	Memnunum	-,87551	,26099	,008
	Az Memnunum	-,48347	,27333	,394
	Hiç Memnun Değilim	-,32727	,34633	,879
Hiç Memnun Değilim	Çok Memnunum	-,99315*	,23790	,000
	Memnunum	-,54823	,23407	,135
	Az Memnunum	-,15620	,24776	,970
	Memnun Değilim	,32727	,34633	,879

*The mean difference is significant at the 0.05 level. / Ortalama fark 0,05 seviyesinde anlamlıdır.

Tablo 32.'ye göre, memnunum, az memnunum, memnun değilim ve hiç memnun değilim seçeneğini seçen katılımcıların çok memnunum seçeneğini seçen katılımcılardan daha yüksek algıya sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca katılımcıların çok memnunum, az memnunum, memnun değilim seçeneğini seçen katılımcıların memnunum seçeneğini seçen katılımcılardan daha yüksek algıya sahip oldukları belirlenmiştir. Diğer yandan çok memnunum ve memnunum seçeneğini seçen katılımcıların az memnunum seçeneğini seçen katılımcılardan daha yüksek algıya sahip oldukları belirlenmiştir. Çok memnunum ve memnunum seçeneğini seçen katılımcıların memnun değilim seçeneğini seçen katılımcılardan daha yüksek algıya sahip oldukları görülmektedir. Son olarak çok memnunum seçeneğini seçen

katılımcıların hiç memnun değilim seçeneğini seçen katılımcılardan daha yüksek memnuniyet algısına sahip oldukları belirlenmiştir.

2.6. Türkiye’de Barınma Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında Türkiye’de barınma değişkeni ile uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışında farklılığın olup olmadığını belirlemek amacıyla ANOVA testi uygulanmıştır.

Tablo 33. Türkiye’de Barınma Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Betimleyici İstatistikler)

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	Minimum	Maksimum
Devlet Yurdu	82	3,5643	,54344	,06001	2,41	5,00
Özel Yurt	50	3,5600	,61014	,08629	1,95	4,77
Ev	137	3,4589	,62790	,05365	1,55	5,00
Ailemle Birlikte Ev	21	3,5844	,51271	,11188	2,77	4,68
Diğer	13	3,6748	,40564	,11251	3,05	4,27
Toplam	303	3,5221	,58730	,03374	1,55	5,00

Tablo 34. Türkiye’de Barınma Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (ANOVA Tablosu)

	Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	1,151	4	,288	,832	,506
Gruplar İçi	103,014	298	,346		
Toplam	104,165	302			

Tablo 34.’e göre, Türkiye’de barınma değişkenine göre uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışının anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir $F(4,298) = 0,832$; $p = 0,506 > 0,05$. Bu bulguya göre p değerinin 0,506 bulunması ile $p > 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre H_0 denencesinin desteklenmediği görülmüştür. Tablo 35.’teki bulgulara göre çalışmaya katılan öğrencilerin yaklaşık olarak 2/3’ü evde (137) ve devlet yurdunda (82) kaldıkları görülmektedir. Kartal vd.’nin yapmış oldukları benzer bir çalışmada, çalışmamızdan farklı olarak ailesi ile birlikte kalan yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumları ve üniversiteye genel uyumlarının anlamlı olarak yüksek olduğu

bildirilmiştir.³³⁷ Diğer yandan, Sungur vd.'nin yapmış oldukları çalışmada, yabancı uyruklu öğrencilerin kaldıkları yer bakımından üniversiteye uyum puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.³³⁸

2.7. Ekonomik Durum Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında ekonomik durum düzeyine göre uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışında farklılığın olup olmadığını belirlemek amacıyla ANOVA testi uygulanmıştır.

Tablo 35. Ekonomik Durum Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Betimleyici İstatistik)

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	Minimum	Maksimum
Çok İyi	9	3,5859	,58008	,19336	2,68	4,64
İyi	87	3,6385	,50196	,05382	2,27	4,59
Orta	163	3,5480	,56582	,04432	1,91	5,00
Düşük	34	3,2594	,65561	,11244	1,95	5,00
Çok Düşük	10	2,9227	,84931	,26858	1,55	4,73
Toplam	303	3,5221	,58730	,03374	1,55	5,00

Tablo 36. Ekonomik Durum Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (ANOVA Tablosu)

	Kareler Toplamı	df	Kare Ortalama	F	p
Gruplar Arası	7,263	4	1,816	5,584	,000
Gruplar İçi	96,902	298	,325		
Toplam	104,165	302			

Tablo 36.'da ekonomik durum değişkenine göre uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışının değerlendirilmesinde aşağıdaki sonuç elde edilmiştir;

³³⁷ Yasemin Aydın Kartal - Cansu Işık - Saadet Yazıcı, "Bir Kamu Üniversitesinde Öğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Sosyal ve Akademik Uyumlarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi" *Zeynep Kamil Tıp Bülteni*, 2018, C. 49, S. 1, s. 4.

³³⁸ Mehmet Ali Sungur vd., "Düzce Üniversitesinde Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Yaşam Doyumları ve Sosyal Uyumlarını Etkileyen Faktörler", *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, C. 6, S. 2, 2016, s. 104.

$$F(4,298) = 5,584; p = 0,000 < 0,05$$

Bu sonuca göre p değeri 0,05'ten düşük olduğu için ekonomik durum değişkenine göre uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışı anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu sonuç H7 denencesinin desteklendiğini göstermektedir. Bu durum, öğrencilerin ekonomik durumlarına göre kendilerini ne derece iyi hissettikleri ve toplum içinde ne kadar keyifli zaman geçirdikleri ile ilgili olabilir. Benzer olarak, Akyürek'in araştırmasında, Kırgızların Türkiye'deki yaşam ile ilgili olumlu algılarının gelir durumları yükseldikçe arttığı sonucuna ulaşılmıştır.³³⁹ Ayrıca, Ghanbary'nin çalışmasında uluslararası öğrencilerin gelir düzeylerinin sosyal, kültürel ve psikolojik uyum düzeylerine etki ettiği sonucu elde edilmiştir. Daha iyi gelir durumuna sahip olan öğrencilerin üniversite tarafından uluslararası öğrenciler için düzenlenen tanışma, kutlama, bilgilendirme etkinliklerine daha fazla katıldıkları bulgusuna da rastlanmıştır.³⁴⁰

Bu aşamadan sonra Tukey HSD analizi uygulanmıştır. Tablo 37.'de analiz sonuçları görülmektedir.

³³⁹ Salih Akyürek, *Kırgızistan'da Türkiye ve Türk Algısı*, Bigesam Yayınları, Rapor No: 43, 2012, İstanbul, s. 25.

³⁴⁰ Raziheh Ghanbary, "Hacettepe Üniversitesinde Eğitim Gören Uluslararası Öğrencilerin Profili, İhtiyaçları ve Sorunları", *Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2017, s. 104.

Tablo 37. Ekonomik Durum Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Çapraz Karşılaştırma Tablosu)

(I) Ekonomik	(J) Tercih Etme Sebebi	Ortalama Farkı (I-J)	Ortalama Hata	Önem
Çok İyi	İyi	,44492*	,06907	,000
	Orta	,83696*	,10662	,000
	Düşük	1,32043*	,26443	,000
	Çok Düşük	,99315*	,23790	,000
İyi	Çok İyi	-,44492*	,06907	,000
	Orta	,39203*	,09776	,001
	Düşük	,87551	,26099	,008
	Çok Düşük	,54823	,23407	,135
Orta	Çok İyi	-,83696*	,10662	,000
	İyi	-,39203*	,09776	,001
	Düşük	,48347	,27333	,394
	Çok Düşük	,15620	,24776	,970
Düşük	Çok İyi	-1,32043*	,26443	,000
	İyi	-,87551	,26099	,008
	Orta	-,48347	,27333	,394
	Çok Düşük	-,32727	,34633	,879
Çok Düşük	Çok İyi	-,99315*	,23790	,000
	İyi	-,54823	,23407	,135
	Orta	-,15620	,24776	,970
	Düşük	,32727	,34633	,879

Tablo 37.'ye göre, uluslararası öğrencilerden ekonomik durumlarını iyi, orta, düşük ve çok düşük olarak belirten öğrencilerin algıları, ekonomik durumları çok iyi olan öğrencilerden daha yüksektir. Ayrıca ekonomik durumları çok iyi ve orta olan öğrencilerin ekonomik durumu iyi olan öğrencilere göre algıları yine daha yüksek olarak belirlenmiştir. Ekonomik durumları çok iyi ve iyi olan öğrencilerin, ekonomik durumları orta olan öğrencilere göre daha yüksek algıya sahip oldukları belirlenmiştir. Son olarak, ekonomik durumları çok iyi olan öğrencilerin algıları düşük olan öğrencilerden daha yüksek ve ekonomik durumları çok iyi olan öğrencilerin çok düşük olan öğrencilere göre algıları daha yüksek olarak belirlenmiştir. Bu bulguya göre, gelir durumu yüksek olan öğrencilerin üniversiteye bakışları daha olumlu olup, gelir düzeyi düştükçe memnuniyet azalmaktadır şeklinde bir yorum yapılabilir. Diğer yandan düşük veya çok düşük gelir düzeyinde olan öğrencilerin de memnuniyet algılarının olduğu durumu ise gerek üniversite ve gerekse Isparta'nın yaşanılabilir ortamlar olduğu şeklinde yorumlar yapılabilir.

2.8. Türkiye’deki Yerli Halk ile Yüz Yüze İletişim Düzeyi Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında Türkiye’deki yerli halk ile yüz yüze iletişim düzeyine göre uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışında farklılığın olup olmadığını belirlemek amacıyla ANOVA testi uygulanmıştır.

Tablo 38. Türkiye’deki Yerli Halk ile Yüz Yüze İletişim Düzeyi Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Betimleyici İstatistik)

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	Minimum	Maksimum
Çok Yüksek	34	3,8195	,73672	,12635	1,91	5,00
Yüksek	76	3,7207	,58284	,06686	2,27	4,77
Orta Düzey	143	3,4412	,48592	,04063	2,41	4,95
Düşük	41	3,2450	,60600	,09464	1,55	4,23
Çok Düşük	6	3,3636	,58068	,23706	2,32	4,09
Hiç	3	3,0758	,13122	,07576	3,00	3,23
Toplam	303	3,8195	,73672	,12635	1,91	5,00

Tablo 39. Türkiye’deki Yerli Halk ile Yüz Yüze İletişim Düzeyi Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (ANOVA Tablosu)

	Kareler Toplamı	df	Kare Ortalama	F	p
Gruplar Arası	10,837	5	2,167	6,898	,000
Gruplar İçi	93,327	297	,314		
Toplam	104,165	302			

Tablo 39.’da Türkiye’deki yerli halk ile yüz yüze iletişim düzeyi değişkenine göre uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışının değerlendirilmesi amacıyla yapılan araştırmada aşağıdaki sonuç elde edilmiştir;

$$F(5,297) = 6,898; p = 0,000 < 0,05$$

Bu sonuca göre $p=0,000$ değeri $0,05$ ’ten düşük olduğu için Türkiye’deki yerli halk ile yüz yüze iletişim düzeyi değişkenine göre uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışı anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu sonuca göre H_8 denencesi desteklenmiştir. Bu bulguya göre, öğrencilerin olumlu tutumlarının gelişmesi için yüz yüze iletişimin dışında sanal ortamda iletişim gibi seçenekler denenebilir. Benzer şekilde Koçak ve Temel’in araştırmasında, temas

hipotezi ile ilgili olarak uluslararası öğrencilerin ev sahibi toplum ile etkileşim kurmalarının ev sahibi kültüre özgü unsurlara yönelik olumlu tutumlara sahip olmalarını doğrudan etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.³⁴¹ Koçak’a ait bir diğer çalışmada, uluslararası öğrencilerin ev sahibi ülke vatandaşları ile kişilerarası iletişim davranışları ile sosyokültürel adaptasyon arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.³⁴²

Bu aşamadan sonra Tukey HSD analizi uygulanmıştır. Tablo 40.’ta analiz sonuçları görülmektedir.

³⁴¹ Ömer Faruk Koçak - Mustafa Temel, “Temas Hipotezi Bağlamında Uluslararası Öğrencilerin Kültürel Tutumlarını Anlamlandırmak”, *Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 2021, C. 4, S. 2, s. 193.

³⁴² Ömer Faruk Koçak, “Kişilerarası İletişim Bağlamında Kültürleşme ve Sosyokültürel Adaptasyon: Uluslararası Öğrencilere İlişkin Nicel Bir Araştırma”, *Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Kayseri, 2020, s. 160.

Tablo 40. Türkiye’deki Yerli Halk ile Yüz Yüze İletişim Düzeyi Değişkenine Göre Uluslararası Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışının Değerlendirilmesi (Çapraz Karşılaştırma Tablosu)

İletişim Düzeyi	(J) İletişim Düzeyi	Ortalama Farkı (I-J)	Ortalama Hata	Önem
Çok Yüksek	Yüksek	,09882	,11566	,957
	Orta Düzey	,37832*	,10696	,006
	Düşük	,57451*	,13002	,000
	Çok Düşük	,45588	,24822	,444
	Hiç	,74376	,33762	,239
Yüksek	Çok Yüksek	-,09882	,11566	,957
	Orta Düzey	,27950*	,07957	,007
	Düşük	,47568*	,10862	,000
	Çok Düşük	,35706	,23771	,663
	Hiç	,64494	,32997	,371
Orta Düzey	Çok Yüksek	-,37832*	,10696	,006
	Yüksek	-,27950*	,07957	,007
	Düşük	,19618	,09931	,359
	Çok Düşük	,07756	,23360	,999
	Hiç	,36544	,32702	,874
Düşük	Çok Yüksek	-,57451*	,13002	,000
	Yüksek	-,47568*	,10862	,000
	Orta Düzey	-,19618	,09931	,359
	Çok Düşük	-,11863	,24502	,997
	Hiç	,16925	,33527	,996
Çok Düşük	Çok Yüksek	-,45588	,24822	,444
	Yüksek	-,35706	,23771	,663
	Orta Düzey	-,07756	,23360	,999
	Düşük	,11863	,24502	,997
	Hiç	,28788	,39638	,979
Hiç	Çok Yüksek	-,74376	,33762	,239
	Yüksek	-,64494	,32997	,371
	Orta Düzey	-,36544	,32702	,874
	Düşük	-,16925	,33527	,996
	Çok Düşük	-,28788	,39638	,979

Tablo 40.’tan anlaşılacağı üzere, Türkiye’deki yerli halk ile yüz yüze iletişim düzeylerine göre katılımcıların yüz yüze iletişim düzeylerinde orta ve düşük düzeyde olan katılımcıların çok yüksek olan katılımcılara göre daha yüksek algıda oldukları belirlenmiştir. Katılımcıların iletişimlerinde orta ve düşük düzeyde olan bireylerin algılarının da yüksek düzeyde olanlara göre daha güçlü olduğu belirlenmiştir. Çok yüksek ve yüksek iletişime sahip olan bireylerin orta düzey ve düşük düzey ilişki kuran bireylere göre daha yüksek algılarının olduğu görülmektedir.

Araştırma bulgularının analizi sonucunda, daha önce kurgulanmış olan denencelerin desteklenme ve desteklenmeme durumları Tablo 41.'de özet olarak belirtilmektedir.

Tablo 41. Denence Sonuçları

Denence No	Denenceler	Desteklenme/ Desteklenmeme Durumu
H1	Uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik görüşleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?	Desteklenmemiştir
H2	Uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik görüşleri yaş değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?	Desteklenmemiştir
H3	Uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik görüşleri öğrenim görmekte oldukları akademik seviye değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?	Desteklenmiştir
H4	Uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik görüşleri ile Türkiye’de bulunma sürelerine göre farklılaşmakta mıdır?	Desteklenmiştir
H5	Uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik görüşleri ile üniversiteden memnuniyet düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?	Desteklenmiştir
H6	Uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik görüşleri ile Türkiye’de barındıkları yere (yurt, ev...) göre farklılaşmakta mıdır?	Desteklenmemiştir
H7	Uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik görüşleri ile ekonomik durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?	Desteklenmiştir
H8	Uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik görüşleri, Türkiye’deki yerli halkla (Türk aileler ve öğrenciler) yüz yüze iletişim düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?	Desteklenmiştir

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'ye yükseköğrenim görmek için gelen uluslararası öğrenciler, Türk kültürüne bağlı yaşam tarzı ile tanıştıkları zaman kabullenme ve kabullenmeme sürecinden geçmektedir. Türk kültürüne yakın kültürlerde yetişmiş olan uluslararası öğrenciler ile Batı kültürü gibi birçok yönüyle Türk kültüründen farklı bir kültürde büyüyen uluslararası öğrenciler arasında uyum farklılıkları bulunabilmektedir. Oysaki ülkeler arasındaki kültürel farklılıklara rağmen, Batılı öğrenciler de Türk kültürüne alışabilmektedir. Böylece, Türk kültürünü farklılıklarıyla birlikte kabul etmeleri, Türk kültürüne saygı duyulması ve Türk kültürüne yönelik eleştirilerin yerini beğenin alması ile sonuçlanmaktadır. Aynı zamanda, uluslararası öğrencilerin bazılarının kendi ülkelerinden gelen başka öğrenciler ile aynı evde kalmaları ya da aynı evde kalmasalar bile okul dışında kalan vakitlerinde görüşmeleri, kendi etnik kültürlerine ait unsurları korumaları bakımından etkili olmaktadır.

Ayrıca yapılan araştırmada uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik genel tutum düzeylerinin yüksek (3'ün üzerinde) çıkması, bu öğrencilerin uyum düzeyleri hakkında ipucu vermektedir. Bu bulgu, öğrencilerin Türk toplumu hakkında bilgi sahibi oldukları konusunda da fikir sunmaktadır. Ülkelerine özgü sosyo-kültürel yaşantı ve tecrübeleri ile Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilerin ülkenin yaşam tarzına adapte olmaları onlar için gereklidir. Uyum sağlayan öğrencilerin sosyal yaşamlarında mutlu ve eğitim hayatlarında başarılı olmaları beklenmektedir.

Uluslararası öğrencilerin Türkiye'ye geliş süreci ile başlayan ve Türkiye'deki yaşam tarzı hakkındaki tutumlarının ele alındığı araştırma kapsamında uluslararası öğrencilerin Süleyman Demirel Üniversite'sinde öğrenim gördükleri süreçte edindikleri Türkiye deneyimleri, Türk toplumundan memnuniyet durumları ve Türk toplumuna bakışlarının etkili olduğu görülmektedir. Bu kapsamda uluslararası öğrencilerin Türkiye ve Türk toplumunu algılayış düzeylerine yönelik yapılan bu araştırmada Süleyman Demirel Üniversitesi'nde eğitim görmekte olan 303 uluslararası öğrenci örnekleminde uygulama yapılmıştır. Nicel araştırma yöntemi ile

elde edilen verilere SPSS programı ile ANOVA, bağımsız örneklem t-testi, frekans analizi ve açıklayıcı faktör analizi testleri uygulanmıştır.

Açıklayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen verilerin normal dağıldığı belirlenmiş olup faktör yükleri düşük olan soruların çıkarılmasından sonra 22 ifadelik ölçek belirlenmiştir. Akabinde ölçek ifadelerine yönelik analizlere devam edilmiştir. Araştırma kapsamında 8 adet denence geliştirilmiş ve bu denenceler test edilmiştir. Analiz sonuçları maddeler halinde aşağıda belirtilmektedir.

- Araştırmanın ilk denencesinde uluslararası öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre Türk toplumunun yaşam tarzına bakışının farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu sonuca göre erkek ve kadın öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışlarının eşit oranda olduğu şeklinde bir değerlendirme yapılabilir.

- Araştırmanın ikinci denencesinde yaş değişkenine göre uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışı anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bu sonuca göre katılımcıların yaşlarının Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik bakış açılarında belirleyici olmadığı görülmüştür.

- Araştırmanın üçüncü denencesinde eğitim durumuna göre katılımcıların Türk toplumunun yaşam tarzına bakışı farklılık göstermektedir. Belirlenen bu farklılık ile Tukey HSD analizi yapılmış olup analiz sonucunda lisans öğrencilerinin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışı doktora öğrencilerine göre daha olumlu olarak belirlenmiştir.

- Araştırmanın dördüncü denencesinde katılımcıların Türkiye’de bulunma düzeyi değişkenine göre uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışında anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir. Akabinde Tukey HSD analizi yapılmış ve analiz sonucunda 10 yıl ve üzeri Türkiye’de bulunan öğrencilerin 0-1 yıl Türkiye’de bulunanlara göre algılarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulguya göre Türkiye’de yaşama süresinin artması ile katılımcıların Türk yaşam tarzına karşı daha olumlu algıya sahip olabilecekleri görülmektedir.

- Araştırmanın beşinci denencesine göre Süleyman Demirel Üniversitesi’nden genel memnuniyet durumuna göre uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışının anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bu

sonuca göre katılımcıların genel olarak üniversiteden memnun oldukları belirlenmiştir.

- Araştırmanın altıncı denencesinde Türkiye’de barınma değişkenine göre uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışının anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu bulguya göre barınma durumu ile uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışı arasında bir etkileşimin olmadığı görülmektedir.

- Araştırmanın yedinci denencesinde ekonomik durum değişkenine göre uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışının farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bu bulgu sonrasında Tukey HSD analizi yapılmış ve analiz sonucunda ekonomik durumu çok iyi olan katılımcıların diğer ekonomik düzeylere sahip olan katılımcılara göre Türk toplumunun yaşam tarzına bakışları daha olumlu olarak belirlenmiştir. Bu bulguya göre katılımcıların ekonomik düzeyleri ne kadar yüksek olursa Türkiye’den o oranda memnun oldukları şeklinde yorum yapılabilir.

- Araştırmanın son denencesinde Türkiye’deki yerli halk ile yüz yüze iletişim düzeyi değişkenine göre uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına bakışlarının farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Uluslararası öğrencilerin Türkiye’deki yerli halk ile yüz yüze iletişim düzeylerine göre akabinde yapılan analizde, yüz yüze iletişim düzeyleri çok yüksek olan katılımcıların orta ve düşük düzeyde olan katılımcılara göre Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik olarak daha yüksek düzeyde olumlu algılarda oldukları görülmüştür. Bu sonuca göre, uluslararası öğrenciler ile yapılan yüz yüze iletişimin artmasıyla bu bireylerin Türk toplumuna ve Türk aile yapılarına olumlu bakışlarının da arttığı şeklinde yorum yapılabilir.

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin Süleyman Demirel Üniversitesi’ndeki eğitimleri sürecinde yeni toplumun kültürel yaşantısı ve üniversite ortamının iklimini tanımaları ve uyum sağlamaları zaman almaktadır. Bu süreç dahilinde Süleyman Demirel Üniversitesi’nin akademik ve idari personeli ile Isparta halkının iyiliksever, anlayışlı ve iletişime açık olmaları uluslararası öğrencilerin Türk toplumuna bakışlarını olumlu hale getirmekte ve bu bireylerin Türkiye’ye karşı olumlu davranışlar ve sevgi beslemelerine neden olabilmektedir. Yabancı ülke öğrencileri ile yeterince ilgilenilmesi ve bu öğrencilerin dışlanma sorunu

yaşamamaları, onların eğitim alanındaki başarılarına etki eden faktörler arasında yer almaktadır.

Sonuç olarak, araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin genel olarak Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik tutumlarının olumlu olduğu görülmektedir. Sosyolojik açıdan değerlendirildiğinde, uluslararası öğrencilerin Türk halkının yaşam tarzına yönelik bakış açılarının belirlenmesi ile Türk toplumunun yaşam dünyasına ait beğenilen özellikleri ve eksik yönleri tespit edilmektedir. Böylece, ülkenin kültürel tanıtımında yaşam tarzının iyi yönleri vurgulanabilecektir. Diğer yandan, farklı uzmanlık alanlarına sahip olan yetkililer toplumun yaşam dünyasının geliştirilmesi gereken boyutları üzerinde çalışabilecektir.

Araştırmanın sonuçlarından hareketle geliştirilen öneriler maddeler halinde sunulmuştur.

- Araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin doktora öğrencilerine göre Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik daha olumlu bakış açılara sahip olmaları sonucundan hareketle doktora öğrencilerinin eğitim seviyelerine göre Türk toplumuna yönelik olumlu tutumlarının nasıl arttırılabileceği yönünde çalışmalar yapılması yerinde olacaktır. Ayrıca, lisans öğrencilerinin olumlu tutumlarının daha çok yükseltilmesine yönelik olarak üniversite içerisinde faaliyetler yapılabilir.

- Uluslararası öğrencilerin Türkiye’de geçirdikleri zaman ile toplumun yaşam tarzına yönelik olumlu tutumlarının düzeyi arasında doğru orantılı bir ilişki olması sonucunda üniversite tarafından yapılabilecek düzenlemeler, etkinlikler ve tanıtım faaliyetleri ile Türkiye’ye yeni gelen uluslararası öğrencilerin de kısa sürede Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik olumlu bakış açılarının geliştirilebileceği düşünülmektedir. Ayrıca, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının da uluslararası öğrencilerin Türkiye’deki yaşamlarını kolaylaştırıcı yönde kapsayıcı bir ortam sunmaları ve onların kendilerini değerli hissedecekleri faaliyetlere katılımlarını teşvik etmeleri beklenen bir durumdur.

- Katılımcıların genel olarak üniversiteden memnun oldukları yönünde belirlenen bu bulgu ışığında öğrencilerin üniversiteye yönelik ilgi ve memnuniyetlerinin daha da arttırılması hedeflenmelidir. Bunun için uluslararası öğrencilerden oluşan bir komite oluşturup düzenli olarak bu komite ile üniversite

yetkililerinin fikir alışverişinde bulunabilecekleri toplantılar yapılabilir. Ayrıca, valilik, belediye ve il göç idarelerinin işbirliği ile üniversitedeki uluslararası öğrencileri temsil gücü olan bir uluslararası öğrenci grubu ile düzenli olarak toplantılar düzenlenebilir. Böylece, öğrenciler temsil ettikleri grubun duygu, düşünce ve taleplerini paylaşabilecekleri bir ortamda ağırlanmış olacaklardır.

- Türkiye’ye eğitim amaçlı gelen ve Türkiye’de geçici olarak belirli sürelerde yaşamak zorunda kalan uluslararası öğrenciler misafir ve âdetâ bir emanet gibi görülmelidir. Bu bireylerin üniversitelerde kendilerini rahat hissetmeleri için üniversitelerde eşitlik, adalet, çeşitliliğe duyarlılık, sevgi ve saygı temellerine dayanan eğitim-öğretim politikalarından ödün verilmemesi gerekmektedir.

- Üniversite ortamında uluslararası öğrencilere gerekli ilgi gösterilerek bu bireylerin kendilerini yalnız hissetmeleri engellenmeli ve bu öğrenciler üniversitenin işleyişleri noktasında bilgilendirilmelidir. Özellikle akademisyenlerin yerli öğrencilere uluslararası öğrencilere yardım etmeleri noktasında telkinlerde bulunmaları yerinde olacaktır.

- Süleyman Demirel Üniversitesinde uluslararası öğrencilerin Türk öğrenciler arasında daha kolay kabul görmeleri bakımından Türk öğrenciler de dâhil tüm lisans öğrencilerinin çok kültürlülük üzerine bir ders almalarının da uygun olacağı düşünülmektedir.

- Ekonomik durumu çok iyi olan katılımcıların diğer ekonomik düzeylere sahip olan katılımcılara göre Türk toplumunun yaşam tarzına bakışlarının daha olumlu olarak belirlenmesi ile ekonomik durumu zayıf olan öğrenciler arasında burs alanların burs destekleri artırılabilir ve bursu olmayanlara burs verilmesi yönünde çalışmalar yürütülebilir. Ayrıca, maddi imkânları yeterli olmayan uluslararası öğrencilere destek olmak amacıyla gerek üniversitelerin yerleşke ortamlarında gerekse özel sektörde yarı zamanlı iş imkânları ve çalışma izni almaları konusunda üniversite tarafından destek sağlanabilir. Diğer taraftan, uluslararası öğrencilere maddi yardım sağlamak amacıyla sivil toplum kuruluşları tarafından kermes ve tiyatro gibi etkinlikler düzenlenebilir.

- Uluslararası öğrenciler ile yüz yüze iletişimin artması ile bu bireylerin Türk toplumuna ve Türk aile yapılarına olumlu bakışlarının da artması sonucunda,

uluslararası öğrenciler ile yerli halk ve öğrenciler ile daha çok kaynaşabilecekleri ortamlar oluşturabilir. Böylece uluslararası öğrencilerin kendilerini daha iyi hissetmelerini sağlayacak yemek organizasyonları, tanışma partileri ve geziler gibi etkinlikler daha sık düzenlenebilir. Bu çerçevede ayrıca uluslararası öğrenciler ile yerli öğrencilerin kaynaşmalarını sağlayabilecek daha olumlu bir sınıf iklimi oluşturulabilir. Ayrıca, uluslararası öğrenciler ile yerli öğrencilerin kaynaşmalarına yönelik sosyal faaliyetler oluşturulmalıdır. Tüm bu sosyal faaliyetler ile öğrencilerin önemsendiği gösterilerek Türkiye’den ve örneklemin elde edildiği Süleyman Demirel Üniversitesinden memnun olarak mezun olmaları sağlanabilir.

- Uluslararası öğrencilerin kendi kültürlerini tanıtacakları programlar üniversite, şehir ve ülke kapsamlarında daha sık düzenlenmelidir. Böylece, uluslararası öğrencilerin özdeğer duygularının yükseltilmesi ve o kültürleri tanıyan yerli öğrenciler ile uluslararası öğrencilerin kaynaşmalarına imkan sağlanacaktır.

- Uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik olumlu tutumlarının geliştirilmesi için ülke olarak Türk kültürünü tanıtmak amacıyla farklı ülkelerde düzenlenen fuarlar ve festivallere daha çok katılım sağlanmalıdır. Ayrıca, günümüz dijital dünyasına uygun olarak Türk kültürüne yönelik daha kapsamlı sanal tanıtım fuarları düzenlenmelidir. Bu yolla Türkiye’nin ekonomik, siyasi, teknolojik ve bilimsel alanlardaki gelişmişlik düzeyleri, eğitim kalitesi, toplumsal erdemleri, aile kurumuna verilen önem ile din ve vicdan özgürlüğü gibi değerleri daha çok vurgulanarak uluslararası öğrencilerin dikkati çekilebilir.

- Uluslararası öğrencilerin Türk toplumunun yaşam tarzına yönelik bakış açısının araştırıldığı bu çalışmanın yanı sıra, ulusal öğrencilerin de Türk toplumunun yaşama tarzına yönelik tutumları araştırılabilir. Bu yolla iki araştırmanın sonuçları karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Akyürek, Salih. (2012). Kırgızistan'da Türkiye ve Türk Algısı. İstanbul: Bigesam Yayınları. Rapor No: 43.
- Akyüz, Yahya. (2015). Türk Eğitim Tarihi (M.Ö. 1000 - M.S. 2015) (28. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Albayrak, Mustafa. (2020). Millet Mektepleri. Atatürk Ansiklopedisi. Genel. <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/millet-mektepleri/>, (23.11.2023).
- Alver, Köksal - Doğan, Necmettin (Ed.). (2007). Kültür Sosyolojisi. Ankara: Hece Yayınları.
- Arıkmert, Ali. (2015). Medeniyetlerin Etkileşiminde Uluslararası Öğrencilerin Rolü. Uluslararası Öğrenci Sempozyumu Bildiriler Kitabı: ss. 31-42. Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu (UDEP) / Yıldırım Beyazıt Üniversitesi. İstanbul: Seçil Ofset. <http://www.internationalstudentsymposium.com/dosya/2015-sempozyum-bildiriler.pdf>, (20.08.2022).
- Aslantürk, Zeki - Amman, Tayfun. (1999). Sosyoloji (Kavramlar/Kurumlar/Süreçler/Teoriler). İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Aydın, Mustafa. (2011). Kurumlar Sosyolojisi: Kurumlara Başlangıç Çerçevesinde Bir Çalışma (3. Baskı). Ankara: Kadim Yayınları.
- Bal, Hüseyin. (1997). Kentsel Toplumda Anomi-Yabancılaşma Olgusu Kente Göç Edenlerin Alternatif Çözümü: Hemşehri Birlikleri. II. Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç (Mersin Kasım 1996), Ankara: DİE Yayınları.
- Bal, Hüseyin. (2009). Sosyal Bilimlerde Nicel Araştırma Yöntem ve Teknikleri. Isparta: Fakülte Kitabevi.
- Balcı, Ali. (2001). Sosyal Bilimlerde Araştırma, Yöntemi Teknik ve İlkeler. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Başaran, İ. Ethem. (1994). Eğitime Giriş (4. Baskı). Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Baykara, Tuncer. (1986). Türk Kültürüne Bakış. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.

- Bilgiseven, Amiran Kurtkan. (1988). Köy Sosyolojisi. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Boratav, Pertev Naili. (1984). Yüz Soruda Türk Foklörü. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Brown, H. Douglas. (2007). Principles of Language Learning and Teaching (5th Edition). White Plains, NY: Pearson Education, Longman.
- Büyüköztürk, Şener vd. (2015). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Şener. (2002). Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Chaney, David. (1999). Yaşam Tarzları, (çev. İ. Kutluk). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Çetinsaya, Gökhan. (2014). Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası (Gözden Geçirilmiş 2. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi.
- Çokluk, Ömay - Şekercioğlu, Güçlü - Büyüköztürk, Şener. (2012). Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve LISREL Uygulamaları. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çuhadar Gürkaynak, Esra. (2012). Toplumsal Temas: Önyargı ve Ayrımcılığı Önlemek İçin Bir Sosyal Değişim Aracı Olarak Kullanılabilir mi?. Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar kitabı içinde (ss. 255-265). Der. K. Çayır – M. Ayan Ceyhan. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Daşdemir, İsmet. (2016). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- DEİK. (2013). Uluslararası Yükseköğretim ve Türkiye'nin Konumu. Eğitim Ekonomisi İş Konsey Raporu. İstanbul. <https://www.deik.org.tr/uploads/uluslararasi-yuksekogretim-hareketlilik-ve-turkiye-nin-konumu-raporu-2.pdf>, 2013, (27.08.2021).
- Dewey, John - Hinchey, Patricia H. (2018). Democracy and Education by John Dewey: With a Critical Introduction by Patricia H. Hinchey. Gorham (Maine, USA): Myers Education Press. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/suleyman-ebooks/detail.action?docID=5377970>, (10.11.2022).

- Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB). (2014). Türkiye'de Dini Hayat Araştırması. Ankara: DİB Yayınları.
http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/914_1.pdf, (18.08.2023).
- Ekiz, Durmuş. (2020). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (Gözden Geçirilmiş 6. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Eroğlu, Aysun. (2016). Viewpoints of Foreign Students on Turkey and Turkish Culture: A Sample from Sakarya University. 1st International Symposium of Teaching Turkish as a Foreign Language (Eds. İ. Güleç - B. İnce): ss. 175-190. Belgium: Peter Lang Edition. doi:10.3726/978-3-653-06209-0, (16.02.2023).
- Eroğul, Cem. (1993). Anatüzeeye Giriş. Ankara: İmaj Yayıncılık.
- Eroğul, Cem. (2014). Demokrat Parti-Tarihi ve İdeolojisi (1. Baskı). İstanbul: Yordam Kitap.
- Fichter, Henry Joseph. (1996). Sosyoloji Nedir? (3. Baskı). (çev. N. Çelebi). Ankara: Atilla Kitabevi.
- Fichter, Henry Joseph. (2012). Sosyoloji Nedir?. (çev. N. Çelebi). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Fidan, Nurettin - Erden, A. Münire. (1994). Eğitime Giriş (5. Baskı). Ankara: Meteksan Matbaacılık.
- Fidan, Nurettin. (2012). Okulda Öğrenme ve Öğretme. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ger, A. Metin vd., (2017). Uluslararası Öğrencilerin Ülke ve Üniversite Seçimlerini Etkileyen Faktörler. İstanbul: CB Basımevi.
- Güçlü, Sevinç (Ed.) vd. (2017). Kurumlara Sosyolojik Bakış (4. Baskı). İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- İstanbul Bilgi Üniversitesi. (2019). İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi. ESHİD'den Uluslararası Ayrımcılık Konferansı Bildiri Kitabı. <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/news/none-eshid-uluslararasi-ayrimcilik-konferansi-bildiri-kitabi/>, (20.08.2022).
- Kadıoğlu, F. Kerim vd. (2015). Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline

- Getirilmesi (Araştırma Projesi Raporu). Ankara: Kalkınma Araştırmaları Merkezi (KAM) Yayınları, 2015.
- Kaplan, Yılmaz. (2017). "Hukuk Kurumu". Kurumlara Sosyolojik Bakış kitabı içinde (ss. 305-334). Ed. S. Güçlü, İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Karasar, Niyazi. (2001). Araştırmalarda Rapor Hazırlama. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, Niyazi. (2002). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, Kamil. (2003). Türk Toplumunun Yaşama Tarzı(Isparta Örneği). Isparta: Fakülte Kitabevi.
- Kocaman, Tuncer. (2008). Türkiye’de İç Göçler ve Göç Edenlerin Nitelikleri (1960-2000). T.C. Başbakanlık, Devlet Planlama Teşkilatı, Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü. http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Turkiyede_Ic_Gocler_ve_Goc_Edenlerin_Nitelikleri_1965-2000.pdf, (08.11.2022).
- Kongar, Emre. (2004). 21. Yüzyılda Türkiye (2000’li Yıllarda Türkiye’nin Toplumsal Yapısı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Martínez de Morentin de Goñi, Juan Ignacio. (2004). What is International Education? UNESCO Answers (1st edition). (Editorial S. Sebastian UNESCO Centre). Florida Eskola: San Sebastian (Grupo Delta), <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000138578>, (20.04.2022).
- MCcrindle, Mark - Fell, Ashley. (2020). Understanding Generation Alpha. Norwest, NSW, Australia: MCcrindle Research Pty Ltd, https://www.researchgate.net/publication/342803353_UNDERSTANDING_GENERATION_ALPHA/link/5f06d2ca4585155050983644/download, (09.11.2022).
- Nirun, Nihat. (1991). Sistematik Sosyoloji Yönünden Sosyal Dinamik Bünye Analizi (Sayı: 56). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Nunnally, Jum C. - Bernstein, Ira H. (1994). Psychometric Theory. New York: McGraw-Hill.
- OECD (2021). Education at a Glance 2021: OECD Indicators. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/b35a14e5-en>, (06.05.2022).
- Özkalp, Enver. (2015). Sosyolojiye Giriş (24. Baskı). Bursa: Ekin Yayınevi.

- Özoğlu, Murat - Gür, Bekir S. - Coşkun, İpek. (2012). Küresel Eğilimler Işığında Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler. Ankara: SETA Yayınları XVII.
- Punch, Keith F. (2005). Sosyal Araştırmalara Giriş. (çev. D. Bayrak - H. Bader Arslan - Zeynep Akyüz). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Robertson, Roland. (1999). Küreselleşme; Toplum Kuramı ve Küresel Kültür. (çev. Ü. H. Yolsal). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Serter, Nur. (1994). Türkiye’nin Sosyal Yapısı. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Slattey, Martin. (2010). Sosyolojide Temel Fikirler. (çev. Ö. Balkız vd.). İstanbul: Sentez Yayıncılık.
- Şenyapılı, Önder. (1981). Kentleşemeyen Ülke, Kentlileşen Köylüler. ODTÜ Mimarlık Fakültesi. Ankara: Ara Yayınları.
- Şirin, Tolga - Duymaz, Erkan - Yıldız, Deniz. (2016). Türkiye’de Din ve Vicdan Özgürlüğü: Sorunlar, Tespitler ve Çözüm Önerileri. Ankara: Şen Matbaa, <http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/546.pdf>, (21.08.2023).
- T.C. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. Bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğü. Kamu-Üniversite-Sanayi İşbirliği (KÜSİ) Rehberi. <https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/KUSI-Rehberi.pdf>, (07.08.2022).
- Tanilli, Server. (2006). Uygarlık Tarihi (23. Baskı). İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Tanilli, Server. (2012). Uygarlık Tarihi (28. Baskı). İstanbul: Cumhuriyet Kitapları Yayınları.
- Tanyu, Hikmet. (1986) İslamıktan Önce Türklerde Tek Tanrı İnancı. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Taş, Kemaleddin. (2005). Üniversite Gençliğinin Dindarlık Kriterleri. Ankara: Alter Yayıncılık.
- Teziç, Erdoğan vd. (2007). Türkiye’nin Yükseköğretim Stratejisi. Ankara: Meteksan A.Ş.
- Tutar, Hasan - Erdem, A. Tuncay. (2020). Örnekleriyle Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve SPSS Uygulamaları. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Türkiye’de Dini Hayat Araştırması. (2014). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı. <https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/bitstream/handle/1/340/ekutuphane3.5.1.2.15.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, (18.08.2023).

- Weber, Max. (2012). Ekonomi ve Toplum (Cilt-1). (çev. L. Boyacı). İstanbul: Yarınları Yayınları.
- Wissema, J. Gooitzen. (2009). Üçüncü Kuşak Üniversitelere Doğru, (çev. Özyeğin Üniversitesi). İstanbul: Özyeğin Yayınları. Çınar, Dilek. Yükselen Yeni Nesil Z Kuşağı. <https://talebe.org/talebe-dergisi/yukselen-yeni-nesil-z-kusagi-28965>, (09.11.2022).
- Yazıcı, Erdinç. (2017). Geçmişten Günümüze Türkiye'nin Toplumsal Yapısı (1. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.

Makaleler

- Aka, Bahattin. (2018). Bebek Patlaması, X ve Y Kuşağı Yöneticilerin Örgütsel Bağlılık Düzeylerinin Kamu ve Özel Sektör Farklılıklarına Göre İncelenmesi: Bir Araştırma. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi: 9 (20), ss.118-135. <https://doi.org/10.21076/vizyoner.341626>, (14.12.2023).
- Akgül Barış, Dolunay - Akgül, Eylem. (2007). Tarihsel Bir Perspektifte Türk Müzik ve Peyzaj Sanatında Kültürel Paralellikler. Kastamonu Eğitim Dergisi: 15 (2), ss. 707-718. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefdergi/issue/49102/626602>, (07.11.2022).
- Akıllı, Erman. (2018). Uluslararası Öğrenciler, Ulus Markalama ve İyi Ülke İndeksi: Türkiye Örneği. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi: 7 (3), ss. 893-905. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/638816>, (11.04.2022).
- Aksoy, Volkan. (2018). Halifeliğin Kaldırılması ve Abdülmecid Efendinin Sürgün Edilmesinin İstikbal Gazetesine Yansıması. History Studies Dergisi: 10 (8), ss. 1-18. <https://www.historystudies.net/dergi/halifeligin-kaldirilmesi-ve-abdulmecid-efendinin-surgun-edilmesinin-istikbal-gazetesine-yansimasi201811b5816ef.pdf>, (12.09.2023).
- Aksoy, Zeynep. (2012). Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (Kış 2012): 5 (20). <https://www.sosyalarastirmalar.com/articles/international-migration-and-intercultural-communication.pdf>, (26.10.2023).
- Alakoç Burma, Zehra. (2019). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) “Yaşam Endeksi” ve Bu Endeks Kapsamında Mersin, Antalya, Adana ve Kahramanmaraş

- İllerinin Analizi. BENĞİ Dünya Yörük-Türkmen Araştırmaları Dergisi: (2), ss. 52-68. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bengi/issue/51159/655374>, (18.08.2021).
- Aliyev, Ramin - Öğülmüş, Selahiddin. (2016). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Kültürlenme Düzeylerinin İncelenmesi. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi: 4 (1), ss. 89-124. doi:10.18506/anemon.20532. (25.01.2025).
- Arslan, Fatih. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Şehirle Kurduğu Ekonomik ve Sosyal İlişkilerden Memnuniyet Analizi: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Örneği. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi: 5 (4), ss. 1103-1120. <http://www.itobiad.com/tr/download/article-file/206401>, (12.04.2022).
- Ashford, Kate. (2016). Yurtdışında Eğitim İçin Öneriler, Dergi. BBC NEWS Türkçe. 25 Ocak 2016. https://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/01/160125_vert_cap_yurtdisi_egitim, (20.04.2022).
- Aydın Kartal, Yasemin - Işık, Cansu - Yazıcı, Saadet. (2018). Bir Kamu Üniversitesinde Öğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Sosyal ve Akademik Uyumlarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. Zeynep Kamil Tıp Bülteni: 49 (1), ss. 1-5. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/444932>, (15.12.2023).
- Aytaç, Kemal. (1967). Türkiye’de Eğitim Sistemi ve Eğitim Seviyesi. Araştırma Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Dergisi: 5 (0), ss. 241-271. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/34/965/11891.pdf>, (29.01.2022).
- Cervantes, Mario - Guellec, Dominique. (2002). The Brain Drain: Old Myths, New Realities. OECD Observer (230): 2002 (1), OECD Publishing, Paris, ss. 40-42. <https://doi.org/10.1787/observer-v2002-1-en>, (06.08.2022).
- Cırık, İlker. (2008). Çok Kültürlü Eğitim ve Yansımaları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi: 34 (34), ss. 27-40. <http://efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/512-published.pdf>, (24.08.2022).

- Cooper, Season. "8 Ways to Study Abroad". Last updated on August 25, 2021. <https://www.goabroad.com/articles/study-abroad/ways-to-study-abroad>, (18.04.2023).
- Çetin, Yakup - Bahar, Mustafa - Griffiths, Carol. (2017). International Students' Views on Local Culture: Turkish Experience Journal of International Students. Journal of International Students: 7 (3), ss. 467-485. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1140255.pdf>, (10.04.2022).
- Çınar, Dilek. Yükselen Yeni Nesil Z Kuşağı. <https://talebe.org/talebe-dergisi/yukselen-yeni-nesil-z-kusagi-28965>, (09.11.2022).
- Çiftçi, Ali. (2018). Tek Parti İktidarı Döneminde Çok Partili Siyasal Hayata Alternatif Katılım Modeller. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi: 9 (24), ss. 308-329. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gumus/issue/40078/437736>, (12.09.2023).
- Değişgel, Sedat - Özdoğan, Osman Nuri. (2017). Zenofobinin Bir Türü: Yabancı Kültürlerin Yiyecek ve İçeceklerine Karşı Korku ve Düşmanlık. Balkan Eğitim Araştırmaları: ss. 616-621. https://www.academia.edu/35040710/Zenofobinin_Bir_Turu_Farkli_Kulturlerin_Yiyecek_ve_Iceceklerine_Karsi_Korku_ve_Dusmanlik_pdf, (20.08.2022).
- Demirhan, Kamil. (2017). Ulusal Alanyazında Uluslararası Öğrenciler ve Uluslararası Öğrencileri Siyasal Açından Düşünmek. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi: ICMEB17 Özel Sayısı, ss. 547-562. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijmeh/issue/54601/744494>, (18.05.2023).
- Dulupçu, Murat Ali - Songur, Onur. (2018). Üniversitelerin Misyon Farklılaşması, Bölgesel Kalkınmayı Yeniden Düşünmek. YÖK Dergisi: 0 (7), ss. 11-16. https://www.yok.gov.tr/Dergi/YOK_Dergi_07/HTML/index.html, (05.04.2022).
- Eke, Beğlü. (2011). Yaşama Tarzı ile Gelir Seviyesi Arasındaki İlişki. İstanbul Journal of Sociological Studies: 0 (18), ss. 93-114. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusoskon/issue/9539/119143>, (20.05.2021).
- Eken, Mehmet Hasan. (2021). Türkiye Ekonomisinin Sorunları ve Çözümleri. Türkiye Ekonomik ve Mali Araştırmalar Vakfı.

- <https://www.temar.org/2021/03/26/turkiye-ekonomisinin-sorunlari-ve-cozum-onerileri/>, (30.11.2023).
- Erdem, Ali Rıza. (2005). Üniversitenin Var Oluş Nedeni (Üniversitenin Misyonu). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi: 17 (17), ss. 75-86. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/114768>, (07.10.2023).
- Eren, Abdurrahman. (2020). Büyük Millet Meclisinin Kurucu Meclis Niteliği. Anayasa Yargısı: 37 (1), ss. 33-76. https://ayam.anayasa.gov.tr/media/6501/02_abdurrahman_eren-min.pdf, (01.09.2023).
- Ernek Alan, Gülseli Aygöl. (2016). Türkiye'de Yeni Nesil Üniversiteler. Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi (Güz): 3 (2), ss. 105-118. https://www.researchgate.net/publication/323551279_Maltepe_Universitesi_Iletisim_Fakultesi_Dergisi_C_2016_32_guzfall_105-118_Turkiye'de_Yeni_Nesil_Universiteler, (29.07.2023).
- Eroğlu, Türker - Kılıç, Hatice Çiğdem. (2005). Türk İnançları ve İnanışlar. Journal of Social Policy Conferences: 0 (49), ss. 749-770. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusskd/issue/897/10045>, (10.08.2023).
- Ertuna, Özer. (2004). 1923'ten Bugüne Türkiye Ekonomisi ve 2023'e Doğru Hedefler. Muhasebe ve Finansman Dergisi: (21), ss. 6-17. <http://journal.mufad.org.tr/attachments/article/74/1.pdf>, (11.09.2022).
- Eser, Esen. (2014). Küreselleşme Süreci ve Eğitime Etkisi. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (Aralık 2014): 2 (2), ss. 211-224. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/20396>, (20.08.2022).
- Eynullayeva, Khanim - Gökalp, Murat - Hatunoğlu, Bedri Yavuz. (2021). Investigation of the Turkish Cultural Adaptation of International Students Living in Turkey. European Educational Researcher: 4 (2), ss. 155-169. <https://doi.org/10.31757/euer.422>, (15.01.2023).
- Geçkil, Tahsin - Tikici, Mehmet. (2015). A Study on Developing the Organizational Democracy Scale. Amme İdaresi Dergisi: 48 (4), ss. 41-78. https://www.researchgate.net/publication/291835361_A_Study_on_Developing_the_Organizational_Democracy_Scale, (28.11.2023).

- Güçlü, Nezahat. (1996). Yabancı Öğrencilerin Uyum Problemleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi: 12 (12), ss. 101-110. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/88153>, (12.04.2022).
- Gül, Gülbahar. (2004). Birey Toplum Eğitim ve Öğretmen. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi: 1(1), ss. 223-236. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/93027>, (13.11.2022).
- Gümüş, Gülbin. (2018). X, Y, Z Kuşakları Hakkında Bir Değerlendirme: Türkiye’de Kaç Kuşak Bir Arada Yaşıyor?. Branding Türkiye. <https://www.brandingturkiye.com/x-y-z-kusaklari-hakkinda-bir-degerlendirme-turkiyede-kac-kusak-bir-arada-yasiyor/>, (09.11.2022).
- Hackett, Conrad et al. (2012). The Global Religious Landscape. The Pew Forum On Religion and Public Life, Pew Research Center. https://www.researchgate.net/publication/259938665_The_Global_Religious_Landscape, (18.08.2023).
- Hiçdurmaz, Zeynep - Göktürk, Işıl - Göktürk, Gökhan. (2023). Socio-Cultural Adaptation And Future Expectations of International Students: The Case of Kütahya Dumlupınar University. Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi: 7 (2), ss. 216-236. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/toplumsalbilimler/issue/79970/1340351>, (18.12.2023).
- İşlek, Mahmut Sami - Öztürk, Elif. (2021). Uluslararası Değişim Öğrencilerinin Memnuniyet ve Uyumunun Tavsiye Etme Niyeti Üzerine Etkisi: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Örneği. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi: 16 (1), ss. 87 - 109. doi: 10.17153/oguiibf.855809. 829.01.2024).
- Keleş, Şerafettin – Keskin, Atilla – Ertek, Nur. (2018). Kırsal Alanda Sosyal Sermayenin Yaşam Memnuniyeti Üzerine Etkisi. KSÜ Tarım ve Doğa Dergisi: 21 (Özel Sayı), ss. 123-132. doi: 10.18016/ksutarimdoga.vi.504999, (18.11.2023).
- Kılıç, Selim. (2013). Örneklem Yöntemleri. Journal of Mood Disorders: 3(1), ss. 44-46. doi: 10.5455/jmood.20130325011730, (30.01.2024).

- Knight, Jane - De Wit, Hans. (2018). Internationalization of Higher Education: Past and Future. *International Higher Education* (Fall 2018): (95), ss. 2-4. <https://ejournals.bc.edu/index.php/ihe/article/view/10715/9188>, (07.08.2022).
- Koçak, Ömer Faruk - Temel, Mustafa. (2021). Temas Hipotezi Bağlamında Uluslararası Öğrencilerin Kültürel Tutumlarını Anlamlandırmak. *Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi*: 4 (2), ss. 181-197. <https://doi.org/10.37999/udekad.895841>, (31.01.2024).
- Kondakçı, Yaşar. (2011). Student Mobility Reviewed: Attraction and Satisfaction of International Students in Turkey. *Higher Education*: 62 (5), ss. 573-592. <http://www.jstor.com/stable/41477888>, (26.10.2022).
- Korkmaz, Melisa. (2015). Küreselleşen Dünyada Eğitimin Küreselleşmesi. *AR&GE Bülten 2015 Temmuz- Ağustos –Sektörel. İzmir Ticaret Odası*. ss. 8-12, <https://api.izto.org.tr/storage/SectoralReport/original/4Q1rMxMxl69eV8Ll.pdf>, (20.08.2022).
- Köylü, Mustafa. (2001). O.M.Ü. İlahiyat Fakültesine Devam Eden Yabancı Uyraklı Öğrencilerin Fakülte Hakkındaki Düşünce, Sorun ve Beklentileri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*: 12 (12-13), ss. 131-153. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/188617>, (07.10.2023).
- Levent, Faruk - Karaevli, Özge. (2013). Uluslararası Öğrencilerin Eğitime Yönelik Politikalar ve Türkiye İçin Öneriler. *Eğitim Bilimleri Dergisi*: 38, ss. 97-117. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/2211>, (24.08.2022).
- Levent, Faruk. (2016). The Economic Impacts of International Student Mobility in the Globalization Process. *Journal of Human Sciences*: 13 (3), ss. 3853-3870. <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/3877/1905>, (14.08.2022).
- Madran, Canan - Kabakçı, Şahsenem. (2016). Tüketici Davranışını Etkileyen Bir Faktör Olarak Yaşam Tarzı: Çukurova Üniversitesinde Okuyan Kız Öğrencilerin Yaşam Tarzı Tiplerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*: 17 (1), ss. 81-94. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/211358>, (10.04.2022).

- McBurnie, Grant. (2002). Küreselleşme, GATS ve Ulus-aşırı Eğitim”. (çev. H. Koç - G. Tunalı Koç). Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi: 2 (1), ss. 169-190. <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/2129>, (07.10.2023).
- Özgül, Muhammed. (2017). Kolektif ve Bireysel Kimlikler Bağlamında Sosyal Bütünleşme. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi: 28, ss. 383-400. <https://sbedergi.sdu.edu.tr/assets/uploads/sites/343/files/28-sayi-yazi21-12112017.pdf>, (17.10.2023).
- Özlük, Erdem - Doğan, Fazlı - Ergen Işıklar, Zeynep. (2019). Yükseköğretimdeki Uluslararası Öğrencilerin Türkiye İmajı: Selçuk Üniversitesi Örneği. Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi: 19 (38), ss. 145-162. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/844681>, (10.04.2022).
- Özoğlu, Murat - Gür, Bekir S. - Coşkun, İpek. Factors Influencing International Students’ Choice to Study in Turkey and Challenges They Experience in Turkey. Research in Comparative and International Education: 10 (2), ss. 223-237. doi:10.1177/1745499915571718, (13.04.2022).
- Pamir, Aybars. (2003). Türkler'in Geleneksel Dini Şamanizm'in Orta Asya Eski Türk Kamu Hukuku'na Etkisi. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi: 52(4), ss. 155-185. https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000000507, (10.08.2023).
- Plummer, Joseph T. (1974). The Concept and Application of Life Style Segmentation. Journal of Marketing: 38 (1), ss. 33-37. www.jstor.org/stable/1250164, (15.08.2021).
- Polat, Soner - Arslan, Yaser. (2017). Uluslararası Öğrencilerin Üniversite Seçimini Etkileyen Etmenler. Yükseköğretim Dergisi (Ağustos 2017): 7 (2), ss. 94-104. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yuksekogretim/issue/41139/497269>, (26.04.2022).
- Radcliffe-Brown, Alfred Reginald. (1940). On Social Structure. The Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland: 70 (1), ss. 1-12. www.jstor.org/stable/2844197, (22.05.2021).
- Radmard, Somayyeh. (2017). Türk Üniversitelerindeki Uluslararası Öğrencilerin Yükseköğretim Taleplerini Etkileyen Etkenlerin İncelenmesi. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi: (1), ss. 67-77.

- <https://dergipark.org.tr/tr/pub/higheredusci/issue/61492/918141>,
(27.05.2023).
- Sağır, Zeynep (2020). Kültürleşme, Dini Başa Çıkma Ve Yaşam Memnuniyeti: Türkiye’de Yaşayan Yabancı Öğrenciler Üzerine Nicel Bir Araştırma. Kilitbahir: 17, ss. 5-37. <https://doi.org/10.5281/zenodo.4033461>,
(25.01.2024).
- Scherer, Robert F. vd. (1988). Dimensionality of Coping: Factor Stability Using the Ways of Coping Questionnaire. Psychological Reports: 62 (3), ss. 763-770. <https://doi.org/10.2466/pr0.1988.62.3.763>, (19.11.2023).
- Sezgin, Ayşe Aslı - Yolcu, Tuğba. (2016). Göç ile Gelen Uluslararası Öğrencilerin Sosyal Uyum ve Toplumsal Kabul Süreci. Humanitas, Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi: 4 (7), ss. 417-436. <https://doi.org/10.20304/husbd.14985>,
(18.05.2023).
- Shanka, Tekle - Quintal, Vanessa - Taylor, Ruth. (2005). Factors Influencing International Students’ Choice of an Education Destination - A Correspondence Analysis. Journal of Marketing for Higher Education: 15 (2), ss. 31-45. doi:10.1300/J050v15n02_02, (17.08.2022).
- Sungur, Mehmet Ali vd. (2016). Düzce Üniversitesinde Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyraklı Öğrencilerin Yaşam Doyumları ve Sosyal Uyumlarını Etkileyen Faktörler. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi: 6(2), ss. 101-109. <https://dergipark.org.tr/en/pub/duzcesbed/issue/24384/258501>, (30.01.2024).
- Şahin, Münir - Demirtaş, Hasan. (2014). Üniversitelerde Yabancı Uyraklı Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeyleri, Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Milli Eğitim Dergisi: 44 (204), ss. 88-113. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/36160/406467>, (30.01.2024).
- Taşoğlu, Nihal vd. (2021). Türkiye’deki Yabancı Uyraklı Üniversite Öğrencilerinin Gözünde Türkiye İmajı. Gençlik Araştırmaları Dergisi: 9 (23) , ss. 100-128. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/genclikarastirmalari/issue/62140/753349>,
(12.01.2023).

- Tekeli, İlhan. (ts.). Gündelik Yaşam Üzerine Düşünceler. ss. 1-17. https://www.academia.edu/29389258/GÜNDELİK_YAŞAM_ÜZERİNE_DÜŞÜNCELER, , (26.04.2022).
- Tekelioğlu, Serhat vd. (2012). Uluslararası Öğrencilerin Ülke ve Üniversite Seçiminde Etkili Faktörler: Vakıf Üniversitesi Örneği. Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi: 4 (2), ss. 191-200. http://www.sobiad.org/eJOURNALS/dergi_YBD/arsiv/2012_2/serhat_tekelioğlu.pdf, (17.08.2022).
- Tosun, Erkan. (2019). “Türkiye’de Karşılaştırmalı Kırsal ve Kentsel Aile Yapısı”, Sosyolojide Araştırma ve Uygulamalar (Aralık 2018, Manisa): ss. 1-4. doi:10.13140/RG.2.2.32283.21285, (08.11.2022).
- Tosun, Hasan. Dünya Üniversite Tarihi”, Türkiye Gazetesi. Son Güncelleme: 20.06.2017 - 12:07. <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/egitim/483063.aspx>, (10.04.2022).
- Tosun, Hasan. Ülkemizde Üniversite Sisteminin Gelişimi. Türkiye Gazetesi. Son Güncelleme: 27.06.2017 - 00:46. <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/egitim/484725.aspx>, (06.10.2023).
- Tunç, Bilal. (2020). Türk Anayasa Tarihinde 1961 Anayasası’nın Yeri ve Önemi. Karadeniz Araştırmaları: 17 (67), ss. 657-692. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2259570>, (10.09.2023).
- Türkkahraman, Mimar. (2009). Teorik ve Fonksiyonel Açıdan Toplumsal Kurumlar ve Kurumlararası İlişkiler. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi: 14 (2), ss. 25-46. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sduiibfd/issue/20830/223106>, (12.12.2021).
- Ünal, Dalım Çiğdem. (2018). Türk İnsanın ve Kültürünü Tanımak: Almanca Erasmus Deneyim Raporlarında Kültürlerarası Etkileşimin İncelenmesi. *Bilig*: (87), ss. 1-32. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bilig/issue/42422/513408>, (25.01.2024).
- Ünlü, Turgut. (2022). “27 Ocak 1954... Kara Gün ... Köy Enstitüleri Kapatıldı”. Atatürkçü Düşünce Derneği. Makaleler. <https://www.add.org.tr/wp-content/uploads/2022/02/27-OC AK-1954...-KARA-GUN-...-KOY-ENSTITULERI-KAPATILDI.pdf>, (04.06.2023).

Yıldırım, Erdal - Köksal, Hüseyin. (2017). Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Gözüyle Türkiye. Ahi Devran Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD):18 (3), ss. 297-323. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefad/issue/59420/853379>, (13.02.2023).

Tezler

Alkin, Ruhi Can. (2020). Tarihsel Kopuş ve Süreklilik Bağlamında Türkiye’de Devlet ve Sivil Toplumun Uluslararası Öğrenci Politikası. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Konya.https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/345221/yokAcikBilim_10335587.pdf?sequence=-1&isAllowed=y, (28.03.2022).

Allaberdiyev, Perman. (2007). Türk Cumhuriyetlerinden Türkiye’ye Yüksek Öğrenim Görmeye Gelen Öğrencilerin Uyum Düzeylerinin İncelenmesi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, (25.01.2024).

Almukdad, Mustafa. (2020). Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şoku, Öz-Yeterlik, Yaşam Doyumu Ve Uyum Stratejileri: Bir Karma Yöntem Araştırması. Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Antalya. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, (25.01.2024).

Annaberdiyev, Didar. (2006). Türkiye’de Eğitim Gören Türk Cumhuriyetleri ve Türk Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Yardım Arama Tutumları, Psikolojik İhtiyaçları ve Psikolojik Uyumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, (26.01.2024).

Arık, Emel. (2008). Yaşam Tarzı Haberciliğinin Gelişimi ve Ardındaki Temel Dinamikler. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış

- Yüksek Lisans Tezi). Konya.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>,
(07.06.2021).
- Baycar, Abdulmuttalip. (2019). Türkiye’deki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Dini-Kültürel Etkileşimi (SAÜ Örneği). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sakarya.
<https://acikerisim.sakarya.edu.tr/handle/20.500.12619/77158>, (18.12.2023).
- Ercan, Mehmet Serdar. (2012). Uluslararası Öğrencilerin Uyum Sorunlarının İncelenmesi ve Bu Sorunların Çözümüne Yönelik Beklentilerin Araştırılması. (T.C. Başbakanlık, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Uzmanlığı Tezi). Ankara.
<https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/resimler/thesis/mehmet-serdar-ercan-uluslararasi-oegrencilerin-uyum-sorunlarinin-incelenmesi-ve-bu-sorunlarin.pdf>, (11.04.2022).
- Garabayevev, Baki. (2000). Türkiye’de Yüksek Öğrenim Gören Türk Cumhuriyetleri Öğrencilerinin Uyum Sorunları ve Türkiye ve Türklere İlişkin Kalıp Yargıları. Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>,
(07.02.2023).
- Ghanbary, Razieh. (2017). Hacettepe Üniversitesinde Eğitim Gören Uluslararası Öğrencilerin Profili, İhtiyaçları ve Sorunları. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara, 2017, s. 104,
<https://openaccess.hacettepe.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11655/3562/10150979.pdf?sequence=1>, (31.01.2024).
- Gündüz, Olgun. (2012). Uluslararası Burslu Öğrencilerin Türkiye’de Eğitim Görmeye Beklentileri ve Kariyer Hedefleri. (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Uzmanlık Tezi). Ankara.
<https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/resimler/thesis/dr-olgun-guenduez-uluslararasi-burslu-oegrencilerin-tuerkiyede-egitim-goermeye-beklentileri-ve-kariyer-hedefleri.pdf>, (27.05.2023).

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, (25.01.2024)

Kirman, Emin. (2006). Çok Partili Döneme Geçiş Süreci ve Türk Siyasal Kültüründe Muhalefet Olgusunun Gelişimi (1946-1950). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Isparta. <https://core.ac.uk/download/pdf/35314397.pdf>, (11.09.2022).

Koçak, Ömer Faruk. (2020). Kişilerarası İletişim Bağlamında Kültürleşme ve Sosyokültürel Adaptasyon: Uluslararası Öğrencilere İlişkin Nicel Bir Araştırma. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Kayseri. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, (16.03.2022).

Mashankhan, Aibat. (2013). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Kariyer Tercihlerini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Isparta. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, (16.12.2021).

Özçetin, Seçkin (2013). Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara.

Özkan, Fatih. (2019). Türkiye’de İlahiyat Fakültelerinde Eğitim Gören Uluslararası Öğrencilerin Memnuniyet Düzeyleri. Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Bursa. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, (31.07.2022).

Saray, Farideh Ahmadian. (2007). Tüketicinin Yaşam Tarzı ve Reklamın Rolü. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, (07.06.2021).

Yakupoğlu, Mustafa. (2004). Türkiye’nin Yükseköğretim Uluslararasılaşma Stratejisi, Avustralya ile Karşılaştırılması. (T.C. Başbakanlık, Yurtdışı

Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Uzmanlık Tezi). Ankara.
<https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/resimler/thesis/mustafa-yakupoglu-tuerkiyenin-yueksekoegretim-uluslararasıilasma-stratejisi-avustralya-ile-karsilastirilmesi.pdf>, (10.07.2021).

İnternet

- 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu. Birinci Bölüm. Türk Milli Eğitiminin Amaçları. Genel Amaçlar. Madde 2.
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>, (25.12.2021).
- 1921 Anayasası. Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi.
<https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/oncelki-anayasalar/1921-anayasasi/>, (10.09.2023).
- 1924 Anayasası. Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi.
<https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/oncelki-anayasalar/1924-anayasasi/>, (01.09.2023).
- 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu.
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.pdf>, (05.04.2022).
- Aksoy, İsmail Uğur. Küreselleşmenin Kültürel Sonuçları.
<http://politikaakademisi.org/2018/06/28/kuresellesmenin-kulturel-sonuclari/>, (20.08.2022).
- Ata Kurumsal Danışmanlık. SAT Sınavı Nedir?. SAT Sınavına Kimler Başvurabilir?. <https://atakurumsal.com/sat-sinavi-nedir/>, (31.10.2022).
- Ata Kurumsal Danışmanlık. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Yararlanabileceği Burs Programları. <https://www.atakurumsal.com/yabanci-uyruklu-ogrencilerin-yararlanabilecegi-burs-programlari/>, (19.05.2023).
- Cross-Border Education Research Team (2020, Nov 20). C-BERT International Campus Listing. [Data originally collected by Kevin Kinser and Jason E. Lane]. <http://cbert.org/resources-data/intl-campus/>. Albany, NY: Author, (30.08.2021).
- European University Association (EUA). (2003). Graz Declaration 2003 Forward from Berlin: The Role of the Universities.

<https://eua.eu/resources/publications/638:graz-declaration-2003.html>,
(28.03.2022).

Fountain, Susan. (1999). Peace Education in UNICEF (Working Paper). Education Section. Programme Division. UNICEF New York. https://inee.org/sites/default/files/resources/UNICEF_Peace_Education_1999_en_0.pdf, (24.08.2022).

Global Academia. YÖS. YÖS nedir?. <https://www.globalacademia.com/yos-sinavi/yos-nedir/>, (19.04.2023).

Haberler. Güncel. İtalya'da "Ayrımcılık ve Hoşgörüsüzlükle Mücadele" Konferansı. 22 Ekim 2018 17:33. <https://www.haberler.com/italya-da-ayrimcilik-ve-hosgorusuzlukle-mucadele-11358858-haberi/>, (20.08.2022).

Haberler. Genel. Dünya Üzerindeki Bütün Türk Ülkeleri Birleşip "Tek Bir Ülke" Olsaydı? (+22 Ülke). 2 Nisan 2018 Pazartesi 11:59, <https://www.haberler.com/dunya-uzerindeki-butun-turk-ulkeleri-birlesip-quot-10715630-haberi/>, (07.11.2022).

Hayrat Uluslararası Öğrenci Derneği. <https://hayratstudent.org/>, (18.05.2023).

https://www.academia.edu/29389258/GÜNDELİK_YAŞAM_ÜZERİNE_DÜŞÜNCELER, (26.04.2022).

Ipsos (2016). Global Trends, Religion. <https://web.archive.org/web/20170905105138/https://www.ipsosglobaltrends.com/wp-content/uploads/2017/04/Slide13-6.jpg>, (18.08.2023).

Ipsos (2018). Türkiye’yi Anlama Kılavuzu. https://im.haberturk.com/images/others/2018/10/04/IPSOS_Turkiyeyi_Anlama_Klavuzu_2018.pdf, (19.08.2023).

İlhan Tekeli. “Gündelik Yaşam Üzerine Düşünceler”.

İnsani Yardım Vakfı. Haberler. <https://ihh.org.tr/haber/udef-ve-ihhdan-misafir-ogrenciler-icin-burs-kampanyasi-2451>, (25.10.2022).

Kānûn-ı Esâsî. İslam Ansiklopedisi. Türkiye Diyanet Vakfı. <https://islamansiklopedisi.org.tr/kanun-i-esasi>, (10.09.2023).

METU. International Students Office. Application Requirements. <http://iso.metu.edu.tr/en/application-requirements>, (19.05.2023).

- Millî Eğitim Bakanlığı Açık Öğretim Ortaokulu Yönetmeliği. T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4808&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, (21.08.2023).
- Mülteciler Derneği. Türkiye'deki Suriyeli Sayısı Ağustos 2022. <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>, (30.08.2022).
- OECD (2022). International student mobility (indicator). doi: 10.1787/4bcf6fc3-en, (11 Nisan 2022).
- OECD (2023). International student mobility (indicator). doi: 10.1787/4bcf6fc3-en (21 Eylül 2023).
- One Minute Explore. "Discovering the World of the Bajau Tribe - The Free-Diving Sea Nomads". https://youtu.be/JDCpeLIJYy4?si=_bAndnW7gHuCpfk9, (03.02.2024).
- Oxford Learner's Dictionary. Generation Y. <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/generation-y>, (09.11.2022).
- Project Atlas 2020 Release. A Quick Look at Mobility Trends. <https://iie.widen.net/s/rfw2c7rrbd/project-atlas-infographics-2020>, (26.09.2023).
- Resmi Gazete. Yönetmelik. Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. (Yayın Tarihi: 8 Eylül 2023). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/09/20230908-2.htm>, (13.11.2023).
- SAT Merkezi. SAT Sınavı. <https://satmerkezi.com/sat-sinavi/>, (31.10.2022).
- Schleicher, Andreas. (2006). The Economics of Knowledge: Why Education is Key for Europe's Success (Policy Brief No. 1). Lisbon Council. Brussels. <https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/36278531.pdf>, (12.04.2022).
- SDÜ. Kalite Koordinatörlüğü. Duyurular. Uluslararası İzleme ve Yönlendirme Komisyonu Kuruldu. Yayın Tarihi: 10/11/2021. <https://kalite.sdu.edu.tr/tr/haber/uluslararasilasma-izleme-ve-yonlendirme-komisyonu-kuruldu-35805h.html>, (18.12.2023).

- SDÜ. Kalite Koordinatörlüğü. Politika ve Yönergeler. Stratejik Planlar. 2021-2025 Stratejik Planı. https://w3.sdu.edu.tr/SDU_Files/2021-2025-stratejik-plan-11012021.pdf, (22.05.2023).
- SDÜ. Öğrenci İstatistikleri, Uluslararası Öğrenci Sayıları. <https://obs.sdu.edu.tr/Public/AnalizUluslararası.aspx>, (02.12.2021).
- SDÜ. Önlisans-Lisans Uluslararası Öğrenci Yönergesi. İkinci Bölüm. Türkçe Yeterlilik Düzeyleri. Madde 13. <https://oidb.sdu.edu.tr/assets/uploads/sites/73/files/onlisan-lisans-uluslararası-ogrenci-yonergesi.pdf>, (10.04.2022).
- SDÜ. Sağlık Kültür Spor Daire Başkanlığı. Konuşma Kulübü. <https://sksdb.sdu.edu.tr/tr/haber/turkce-konusma-kulubu-37773h.html>, (01.11.2022).
- SDÜ. Süleyman Demirel Üniversitesi İstatistikleri. <https://obs.sdu.edu.tr/Public/AnalizUluslararası.aspx>, (02.12.2021).
- SDÜ. Uluslararası İlişkiler Genel Koordinatörlüğü. Ana Sayfa. Uluslararası İlişkiler Ofisi. Hakkımızda. <http://uluslararası.sdu.edu.tr/tr/dis-iliskiler-ofisi/hakkımızda-8634s.html>, (30.08.2022).
- SDÜ. Uluslararası İlişkiler Koordinatörlüğü. Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS). <http://uluslararası.sdu.edu.tr/tr/aday-ogrenci/avrupa-kredi-transfer-sistemi-akts-8630s.html>, (13.08.2022).
- Simkus, Julia. Convenience Sampling: Definition, Method and Examples. Psychology. Research Methodology. Simply Psychology. <https://www.simplypsychology.org/convenience-sampling.html>, (30.01.2024).
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. Millî Eğitim Bakanlığı Açık Öğretim Ortaokulu Yönetmeliği. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4808&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, (21.08.2023).
- T.C. Dışişleri Bakanlığı. Dış Politika. Bölgeler. <https://www.mfa.gov.tr/sub.tr.mfa?03af1e06-bd93-40cb-ae4f-2c4ac27672e7>, (01.09.2022).

- T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı. Birimler. İlgili Kuruluşlar. <https://www.hmb.gov.tr/ilgili-kuruluslar> , (01.12.2023).
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. İstatistikler. Geçici Koruma. Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>, (20.08.2022).
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. Kültür. Türk Kültür Tarihi. Türk Kültürü. <https://www.ktb.gov.tr/TR-96254/kultur.html>, (28.09.2022).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. Ana Sayfa. Haberler. <http://meb.gov.tr/yabanci-uyruklu-ogrenciler-icin-universitelerle-is-birligi/haber/17804/tr>, 17:36 7 Ocak 2019, (29.08.2022).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. 12 Yıllık Zorunlu Eğitime Yönelik Uygulamalar. 2012/20 Sayılı Genelge. (Yayın Tarihi: 09.05.2012). <https://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1567.pdf>, (13.11.2023).
- T.C. Resmi Gazete. Yönetmelik. Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. (Yayın Tarihi: 8 Eylül 2023). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/09/20230908-2.htm>, (13.11.2023).
- T.C. Resmi Gazete. Yürütme ve İdare Bölümü. Sayfa: 3. Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uruklu Öğrencilere İlişkin Yönetmelik. Birinci Bölüm. Genel Hükümler Tarifler. Madde 3. 30 Nisan 1985 Salı. Sayı: 18740. <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18740.pdf>, (07.05.2022).
- T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, Bütçe Hazırlama ve Uygulama Klavuzu, s. 12, <https://www.uab.gov.tr/uploads/pages/egitim-kilavuzlari/59ef4171f426a43.pdf>, (03.12.2023).
- TBMM. On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023). Karar No. 1225. Karar Tarihi: 18.07.2019. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On_Birinci_Kalkinma_Plani-2019-2023.pdf, (06.07.2023).
- TBMM. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. VI. Din ve Vicdan Hürriyeti. Madde 24. https://www5.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf, (11.09.2022).
- The Institute of International Education (IIE). The Power of International Education. Research & Insights. Project Atlas. Terminology.

<https://www.iie.org/en/Research-and-Insights/Project-Atlas/Terminology>,
(08.05.2022).

The Power of International Education (IIE). 2020 Project Atlas Infographics. Project Atlas 2020 Release. A Quick Look at Globally Mobile Trends. <https://iie.widen.net/s/g2bqxwkwqv/project-atlas-infographics-2020>,
(19.08.2022).

The Sussex Centre for Migration Research, University of Sussex, and the Centre for Applied Population Research, University of Dundee. International Student Mobility. Report by the Sussex Centre for Migration Research. July 2004/30 Issues paper. https://dera.ioe.ac.uk/5155/1/04_30.pdf, (07.05.2022).

TÜİK. İllerde Yaşam Endeksi (2015). İllerde Yaşam Endeksi Hakkında Genel Açıklamalar. 22 Ocak 2016 tarih ve 24561 sayılı Haber Bülteni. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İllerde-Yasam-Endeksi-2015-24561>,
(15.12.2023).

TÜİK. Tüketici Fiyat Endeksi. https://www.tuik.gov.tr/Kurumsal/Konu_Detay?konu=1, (01.12.2023).

TÜİK. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları (2014). 28 Ocak 2015 tarih ve 18616 sayılı Haber Bülteni. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2014-18616>, (08.11.2022).

TÜİK. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları (2018). 1 Şubat 2019 tarih ve 30709 sayılı Haber Bülteni, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2018-30709>, (08.11.2022).

TÜİK. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları (2021). 4 Şubat 2022 tarih ve 45500 sayılı Haber Bülteni. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2021-45500>, (08.11.2022).

TÜİK. İstatistiksel Tablolar. Yıllara ve Cinsiyete Göre İl / İlçe Merkezleri ve Belde / Köy Nüfusu. Genel Nüfus Sayımları – ADNKS. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=45500>, (09.11.2022).

TÜİK. İşgücü İstatistikleri. III. Çeyrek: Temmuz - Eylül 2023. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-III.-Ceyrek:-Temmuz---Eylul,-2023-49381>, (29.11.2023).

- TÜİK. Sektöre Göre İstihdam Edilenler. III. Çeyrek: Temmuz - Eylül 2023. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-II.-Ceyrek:-Nisan-Haziran-2022-45652>, (11.09.2022).
- TÜİK. Yoksulluk ve Yaşam Koşulları İstatistikleri (2022). 8 Mayıs 2023 tarih ve 49746 sayılı Haber Bülteni. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yoksulluk-ve-Yasam-Kosullari-Istatistikleri-2022-49746>, (30.11.2023).
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/>, (28.09.2022).
- Türkçe Yeterlik Sınavı. https://tys.yee.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=54&Itemid=513, (22.05.2023).
- TürkçeBilgi. https://www.turkcebilgi.com/küresel_köy, (20.08.2022).
- Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK). TÜBİTAK Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programı Uygulama Esaslarında Değişiklik Yapılmasına Dair Uygulama Esasları. <https://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/1505-deg-208.pdf>, (20.09.2022).
- Türkiye Bursları. Hakkımızda. <https://turkiyeburslari.gov.tr/hakkimizda>, (20.05.2023).
- Türkiye Bursları. Neden Türkiye Bursları?. <https://turkiyeburslari.gov.tr/nedenturkiyeburslari>, (18.05.2023).
- Türkiye Bursları. Türkçe Eğitimi. Mevcut Öğrenciler. <https://turkiyeburslari.gov.tr/tr/sayfa/mevcut-ogrenciler/turkce-egitimi>, (23.08.2022).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. VI. Din ve Vicdan Hürriyeti. Madde 24. https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf, (11.09.2022).
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf>, (28.08.2023).
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. Ana Sayfa. Ekonomik Veriler. Enflasyon. Eylül 2023 Enflasyon Verileri. <https://www.sbb.gov.tr/eylul-2023-enflasyon-verileri/>, (03.12.2023).

- Türkiye Cumhuriyeti Dışışleri Bakanlığı. Yurtdışında Yaşayan Türk Vatandaşları. http://www.mfa.gov.tr/yurtdisinda-yasayan-turkler_.tr.mfa, (07.11.2022).
- Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası. Enflasyon. 2004. <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/b62e1fb7-ebc1-4922-99dc-b3ba23320b9f/enflasyon.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROO>, (03.12.2023).
- Türkiye Cumhuriyeti Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı. Üniversiteye Kabul İçin Başvurma. <https://www.osym.gov.tr/TR,4655/universiteye-kabul-icin-basvurma.html>, (20.05.2023).
- Türkiye Diyanet Vakfı. Diyanet Bursları. <https://diyanetburslari.tdv.org/>, (26.10.2022).
- Türkiye Diyanet Vakfı. Türkiye Diyanet Vakfı Sempozyum Tarihçesi. <https://tdv.org/tr-TR/sempozyum/>, (18.05.2023).
- Türkiye Mezunları. Haberler. Türkiye Mezunları Kurumsallaşıyor. Çarşamba, Kasım 24, 2021. <https://www.turkiyemezunlari.gov.tr/haberler/turkiye-mezunlari-kurumsallasiyor>, (22.05.2023).
- UDEF. 13. Uluslararası Öğrenci Buluşması. <http://uluslararasiogrencibulusmasi.com/hakkimizda/>, (01.06.2023).
- UDEF. Derneklerimiz. <https://udef.org.tr/derneklerimiz/>, (18.05.2023).
- Uluslararası İşgücü Kanunu. Kanun Numarası: 6735. Kabul Tarihi: 28/7/2016. Yayımlandığı Resmî Gazete: Tarih: 13/8/2016, Sayı: 29800. Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5, Cilt: 57. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6735.pdf>, (31.08.2022).
- Uluslararası Mezunlar Derneği (TUMED). Hakkımızda - TUMED. <http://tummed.org.tr/hakkimizda/>, (02.09.2021).
- Uluslararası Öğrenci Hizmetleri Derneği. <http://www.issa.org.tr/event/>, (18.05.2023).
- Uluslararası Öğrenci Sempozyumu. <http://www.internationalstudentsymposium.com/>, (21.08.2022).
- UNESCO Institute for Statistics. “International (or internationally mobile) students” terimi. Terimler Sözlüğü. <http://www.uis.unesco.org/Pages/Glossary.aspx>, (20.04.2022).

- UNESCO Türkiye Millî Komisyonu. Kültürel İfadelerin Çeşitliliği İhtisas Komitesi. Unesco Kültürel Çeşitlilik Evrensel Bildirgesi. 2 Kasım 2001. <https://www.unesco.org.tr/pages/180/17>, (18.04.2023).
- University of Pittsburgh. University Center for International Studies. Celebrate International Education Week - October 15-22, 2022. <https://www.internationalweek.pitt.edu/about>, (19.03.2023).
- YÖK. Tanıma ve Denklik Hizmetleri Daire Başkanlığı. ENIC-NARIC Türkiye - Tanıma Ofisi. <https://denklik.yok.gov.tr/enic-naric-tr-tanima-ofisi>, (27.10.2023).
- YÖK. Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı. Diploma ve Derecelerin Tanınması. <https://uluslararasi.yok.gov.tr/uluslararasilasma/bologna/bologna-sureci-ana-faaliyet-alanlari/diploma-ve-derecelerin-taninmasi>, (21.08.2022).
- YÖK. Üniversite İzleme ve Değerlendirme Genel Raporu 2021. Ankara 2022. <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2022/universite-izleme-ve-degerlendirme-genel-raporu-2021.pdf>, s. 3, (28.08.2022).
- YÖK. Üniversiteler. Araştırma Üniversiteleri. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Universiteler/arastirma-universiteleri.aspx#>, (15.09.2022).
- YÖK. Yayınlar. Yayınlarımız. Yükseköğretimde Hedef Odaklı Uluslararasılaşma. <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2021/yuksekogretimde-hedef-odakli-uluslararasilasma.pdf>, (31.08.2022).
- YÖK. YÖK'ten Üniversitelere "Uluslararası Öğrenci Kontenjanı" Müjdesi. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/yok-ten-yabanci-kontenjani-mujdesi.aspx#>, (19.04.2023).
- YÖK. Yüksek Öğretim Bilgi Yönetim Sistemi. Türlerine Göre Mevcut Üniversite Sayısı. <https://istatistik.yok.gov.tr>, (07.10.2023).
- YÖK. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. 2021-2022 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri. Öğrenim Düzeyleri ve Birimlerine Göre Öğrenci Sayıları. <https://istatistik.yok.gov.tr/>, (16.11.2022).
- YÖK. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. 2021-2022 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri. Öğrenci Sayıları. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim Birimlerine Göre Sayıları. <https://istatistik.yok.gov.tr/>, (17.12.2023).

YÖK. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. Öğrenci İstatistikleri. Uyuğa Göre Öğrenci Sayıları. <https://istatistik.yok.gov.tr/>, (24.11.2023).

YÖK. Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi 2018-2022. 30 Haziran 2017.

https://www.yok.gov.tr/Documents/AnaSayfa/Yuksekogretimde_Uluslararasılaşma_Strateji_Belgesi_2018_2022.pdf, (11.04.2022).

EKLER

Ek.1. Öğrenci Anket Formu

ÖĞRENCİ ANKET FORMU

Değerli Öğrenciler,

Bu anket formu, “Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türk Toplumunun Yaşam Tarzına Bakışı: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği” adlı doktora tez çalışmasına veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Anketin uygulanması ortalama 4-5 dakika sürecektir. Anket sorularına vereceğiniz cevaplar, bilimsel amaçlar dışında hiçbir kurum ya da kişiyle paylaşılmayacaktır. Araştırmaya katıldığınız için teşekkür ederim.

Araştırmacı: Öğr. Gör. Ulviye AYDOSLU

Süleyman Demirel Üniversitesi

Birinci Bölüm

Bu bölümde çalışmaya katılan öğrenciler ile ilgili kişisel bilgilerin elde edilmesi amaçlanmaktadır. Lütfen durumunuza uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

1. Cinsiyetiniz:

- a) Kadın b) Erkek

2. Yaş Grubunuz:

- a) 17-22 b) 23-30 c) 31-40 d) 41 ve üzeri

3. Ülkeniz:

- a) Türkmenistan
b) Suriye
c) Azerbaycan
d) Afganistan
e) Endonezya
f) Irak
g) İran
h) Mısır
i) Yemen
j) Almanya
k) Diğer (Lütfen Türkçesini yazınız.):

4. Süleyman Demirel Üniversitesi’nde Öğrenim Görmekte Olduğunuz Akademik Birim:

- a) SDÜTÖMER Türkçe Eğitimi
b) Yabancı Dil Hazırlık Eğitimi (İngilizce / Arapça)
c) Önlisans (Yüksekokul / Meslek Yüksekokulu)
d) Lisans (Fakülte)
e) Yüksek Lisans
f) Doktora

5. Türkiye’de Bulunma Süreniz:

- a) 0-1 yıl b) 1-2 yıl c) 2-3 yıl d) 3-4 yıl e) 4-5 yıl f) 5 yıl ve üzeri

6. Süleyman Demirel Üniversitesi’nden Genel Memnuniyet Düzeyiniz:

- a) Çok Memnunum b) Memnunum c) Az memnunum d) Memnun değilim e) Hiç memnun değilim

7. Türkiye’de Kaldığınız Yer:

- a) Devlet yurdu b) Özel yurt c) Ev d) Ailemle birlikte ev e) Diğer:

8. Ekonomik Durumunuz:

- a) Çok iyi b) İyi c) Orta d) Düşük e) Çok düşük

9. Türkiye’deki Yerli Halk (Türk aileler ve öğrenciler) ile Yüz Yüze İletişim Düzeyiniz:

- a) Çok yüksek b) Yüksek c) Orta düzey d) Düşük e) Çok düşük f) Hiç

İkinci Bölüm

Aşağıdaki veri toplama aracında Türk toplumunun yaşam tarzı ile ilgili olarak toplam 22 ifade bulunmaktadır.

Lütfen aşağıdaki maddelere katılma derecenizi işaretleyiniz. 1=Hiç Katılmıyorum 2=Katılmıyorum 3=Kararsızım 4=Katılıyorum 5=Tamamen Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Türk eğitim sistemi, öğrencilerde öğrenme isteği uyandırmaktadır.	1	2	3	4	5
2. Türk eğitim sistemi, uluslararası öğrenciler için uygundur.	1	2	3	4	5
3. Türk eğitim sistemi, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini özgürce paylaşabilecekleri bir ortam sunmaktadır.	1	2	3	4	5
4. Türk eğitim sisteminde nitelikli öğretmenler görev yapmaktadır.	1	2	3	4	5
5. Türkiye’de halk, siyasi otoriteye (devlet yöneticilerine) saygı göstermektedir.	1	2	3	4	5
6. Türk halkı, İslam ahlakına (terbiyeli olma, alçakgönüllülük, cömertlik, kibirlenmeme vb.) uygun yaşamaktadır.	1	2	3	4	5
7. Türkiye’de insanlar, dini konularda dini kurumlara (Diyanet İşleri Başkanlığı, İl Müftülükleri vb.) güven duymaktadır.	1	2	3	4	5
8. Türkiye’de muhalefet partilerinin devlet yönetimine olumlu katkıları vardır.	1	2	3	4	5
9. Türk insanı, sık sık dua etmektedir.	1	2	3	4	5
10. Türk toplumu günah işlemekten kaçınmaktadır.	1	2	3	4	5
11. Türk halkı, ibadetlerini (namaz, oruç vb.) düzenli olarak yerine getirmektedir.	1	2	3	4	5
12. Türkiye’de insanlar, farklı mezheplere (Hanefi, Şafi, Maliki, Hanbeli, Caferi ve Alevi mezhepleri) saygı duymaktadır.	1	2	3	4	5
13. Türk aileler, hayvan haklarına saygılıdır.	1	2	3	4	5
14. Türkiye’deki eğitim sisteminde ayrımcılık (ırk, renk, etnik köken, dil, din ve inanç ayrımı vb.) yoktur.	1	2	3	4	5
15. Türk aileler, kadın-erkek eşitliğini benimsemektedir.	1	2	3	4	5
16. Türk insanı, kaliteli ürünler satın almaktadır.	1	2	3	4	5
17. Türk halkı, üniversite eğitimi almanın gerekliliğine inanmaktadır.	1	2	3	4	5
18. Türkiye’deki eğitim kurumlarında yabancı dil öğretimine gerekli önem verilmektedir.	1	2	3	4	5
19. Türk insanı, misafîrperverdir.	1	2	3	4	5
20. Türk halkı, dindar olmayan (dinin emir ve yasaklarına uymayan) insanlara karşı hoşgörülüdür.	1	2	3	4	5
21. Türk halkı, boş zamanlarında alışveriş yapmaktan hoşlanmaktadır.	1	2	3	4	5
22. Türk insanı, ev ziyaretlerine (akraba ve arkadaş ziyaretleri) çok zaman ayırmaktadır.	1	2	3	4	5

Anketimiz sona ermiştir. Göstermiş olduğunuz ilgiden dolayı teşekkür ederim.

Ek. 2. Etik Kurul İzin Belgesi

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı: Ulviye AYDOSLU

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: 1997-2001 DEÜ Buca Eğitim Fakültesi - İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Öğrenimi: 2002-2005 SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü – Program Geliştirme ve Öğretim Anabilim Dalı

Yabancı Dil(ler) ve Düzeyi

1. İngilizce - İleri
2. Almanca - Başlangıç

Bilimsel Yayınlar ve Çalışmalar

1. “Eylem Araştırması” - SDÜ Yabancı Diller Yüksekokulu, İngilizce Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar Semineri – Prof. Dr. M. Lütfü Çakmakçı Kültür Merkezi, 24 Haziran 2004
2. “Burdur’da İngilizce Öğretmenlerinin Karşılaştığı Sorunlar” – SDÜ Burdur Eğitim Fakültesi I. Burdur Sempozyumu - Burdur Belediye Salonu, 17 Kasım 2005
3. “Examination of Society’s Lifestyle” – International Journal of Communication, Media and Management Research / Cilt 2 / Sayı 2 / 19-27, 16 Şubat 2023